

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

TR82 Bölgesi Turizm Master Planı

Belge No : 2025-RP-67-190
ISBN : 978-625-8409-54-3
Yayın Tarihi : Haziran 2025
Basım Yeri : Dedemat Matbaacılık Ankara
Matbaa Sertifika No : 70086

Bu yayın Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali desteğiyle üretilmiştir. Yayının içeriğinden sadece DT-Global Consulting konsorsiyumu sorumlu olup, hiçbir şekilde Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerini kapsayan TR82 Bölgesi (metnin akıcılığı açısından bundan böyle "Bölge" olarak anılacaktır) Türkiye'nin turizm sektöründe kilit bir oyuncu olma yolunda henüz kullanılmamış bir potansiyele sahiptir. Bu Ana Plan, sürdürülebilir ve rekabetçi bir turizm destinasyonu geliştirmek için bölgenin eşsiz kültürel, tarihi ve doğal varlıklarından yararlanmayı amaçlamaktadır.

Küresel ve Bölgesel Turizm Trendleri

Dünya'da istatistiklerin düzenli olarak tutulmaya başladığı dönemden itibaren tarih boyunca sürekli olarak büyüme trendi gösteren küresel turizm sektörü, büyük bir kırılma yaşadığı global pandemi sonrası güçlü bir toparlanma göstererek salgın öncesi seviyelere ulaşmıştır. UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü), uluslararası turist sayısının 2030 yılına kadar 1,8 milyara ulaşacağını öngörerek önemli büyüme fırsatına işaret etmektedir. Türkiye ulusal düzeyde pandemi sonrası toparlanma sürecini en başarılı yöneten ülkeler arasında yer almıştır. Başarılı turizm politikası, ziyaretçi istatistikleri ve turizm gelirlerine de olumlu olarak yansımaktadır. TR82 Bölgesi'nin sürdürülebilir turizm, dijital dönüşüm ve deneyim odaklı seyahatler sunabilme gibi küresel trendlere uyum sağlayarak bu ivmeden faydalanabileceği, yurtiçindeki rekabetçiliğini arttırabileceği, kaynak değerleri ile uyumlu hedef yurtdışı pazarlarda değer bulabileceği değerlendirilmektedir.

TR82 Bölgesindeki Mevcut Turizm Ortamı

TR82 Bölgesi, geniş coğrafyasında kültürel ve tarihi mirası, korunan alanları, doğal güzellikleri, uzun Karadeniz sahil kıyısı, kış turizm merkezleri gibi çok çeşitli turizm zenginliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Kanyonları ve mağaraları ile öne çıkan Küre Dağları Milli Parkı, Çankırı ve Kastamonu illerinin ortak değeri Ilgaz Dağı ve Ilgaz Dağı Milli Parkı yıl boyunca rekreasyonel fırsatlar sunan ve Bölgenin genel turizm potansiyeline katkıda bulunan önemli doğal varlıklar olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca dünyanın en eski ve en büyük tuz mağaralarından biri olma özelliğindeki Çankırı'daki Tuz Mağarası, Yeraltı Tuz Şehri konsepti dönüşümü ile eşsiz unsurlardan biri olarak Bölgenin çekiciliğini artırmaktadır. Sinop, Türkiye'nin en kuzey noktası olan İnceburun, Tarihi Cezaevi, yarımada yapısı ile deniz turizmi başta olmak üzere güçlü tarihi mirası ve korunan alanları ile öne çıkmaktadır. Bu güçlü yönlerine rağmen bölge; yetersiz turizm altyapısı, alt destinasyonlar arası sınırlı iş birliği ve uyumlu bir bölgesel kimliğin eksikliği gibi zorluklarla karşı karşıyadır.

Stratejik Hedefler ve Temel Eylemler

Ana Plan, Bölgenin turizm potansiyelini geliştirmek için stratejik hedefler ortaya koymaktadır:

1. Altyapı Geliştirme:

- Konaklama tesislerinin, ulaşım ağlarının ve ziyaretçi olanaklarının iyileştirilmesi,
- Sürdürülebilir ulaşım seçeneklerine odaklanarak önemli turistik noktalara erişilebilirliğin iyileştirilmesi,
- Sinop özelinde akıllı trafik yönetim sistemleri gibi destekleyici altyapının geliştirilerek kent içi ulaşımın iyileştirilmesi.

2. Sürdürülebilirlik Girişimleri:

- Bölgenin doğal ve kültürel mirasının korunarak tüm turizm faaliyetlerinde çevre dostu uygulamaların hayata geçirilmesi,
- Bölgenin zengin biyoçeşitliliğinden ve doğal yaşam alanlarından yararlanarak eko-turizmin teşvik edilmesi,
- İklim değişikliğinin etkilerini ele alan sürdürülebilir turizm stratejilerinin teşvik edilmesi.

3. Turist Ziyaretlerinin ve Gelirlerin Artırılması:

- Kültürel miras ve doğal güzellikler gibi benzersiz satış tekliflerine odaklanılarak hem yerli hem de uluslararası turistleri çekmek için hedefli pazarlama kampanyalarının başlatılması,
- Destinasyonların görünürlüğünün artırılarak, yeni pazarlara ulaşmak için seyahat acenteleri ve çevrimiçi platformlarla ortaklıkların teşvik edilmesi.

4. Mevsimsellik ve Yıl Boyu Turizm:

- Mevsimselliğin etkilerini hafifletmek için yıl boyunca ziyaretçi çeken turistik ürün arzının çeşitlendirilmesi,
- Yıl boyu turizmi daha fazla desteklemek için niş turizm pazarlarının geliştirilmesi.

5. Dijital Entegrasyon ve İnovasyon:

- Akıllı destinasyonları desteklemek için dijital altyapının geliştirilmesi ve ziyaretçi deneyiminin iyileştirilmesi,
- Dijital pazarlama stratejilerinin etkin bir şekilde uygulanması,
- Trafik ve ziyaretçi yönetimi için gerçek zamanlı verilerin kullanılması.

6. Topluluk Katılımı ve Kapasite Geliştirme:

- Yerel toplulukları turizm planlamasına ve gelişimine dâhil ederek turizm faydalarının adil bir şekilde dağıtılmasının sağlanması,
- Hizmet kalitesinin ve yerel paydaşlar arasında turizm bilincinin geliştirilmesi.

7. Sürdürülebilirlik ve Risk Yönetimi

- Çevresel Sürdürülebilirlik: Doğal yaşam alanlarının korunması, turizm faaliyetlerinin karbon ayak izinin azaltılması ve çevre dostu uygulamaların teşvik edilmesi,
- Sosyo-ekonomik Sürdürülebilirlik: Yerel işletmelerin desteklenmesi ve turizm sektöründeki gelişmelerin yerel ekonomilere olumlu katkıda bulunmasının sağlanması,
- Kültürel Sürdürülebilirlik: Tarihi yerler, yerel gelenekler ve mutfak mirası da dâhil olmak üzere bölgenin zengin kültürel mirasının korunması ve tanıtılması,
- Doğal afetler başta olmak üzere potansiyel krizlerin ele alınması ve turizm sektöründe dayanıklılığın sağlanması için kapsamlı bir risk yönetimi.

Planın hazırlık süreci, katılımcılık esasına dayalı ve yüksek düzeyde iş birliğini önceleyen bir anlayışla yürütülmüştür. Bölgedeki kamu kurumları, yerel yönetimler, turizm sektörü temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve akademik çevrelerin katkılarıyla şekillenen bu süreçte, bölgeye özgü ihtiyaç ve potansiyeller dikkate alınarak 48 öncelikli proje önerisi geliştirilmiştir. Bu projelerden bazıları kısa vadede hızla uygulamaya geçirilebilecek somut adımlar içerirken, bazıları ise orta ve uzun vadede bölgenin turizmde dönüşümünü sağlayacak stratejik çalışmalara temel oluşturacak niteliktedir. Plan, böylelikle hem hızlı kazanımlar sağlayan hem de geleceğe yönelik sürdürülebilir bir yol haritası sunan bütüncül bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Söz konusu projelerin belirlenme süreci, araştırma, paydaş katkısı ve stratejik analizleri bir araya getiren çok katmanlı ve bütüncül bir metodoloji ile gerçekleştirilmiştir. Literatür taramaları ile ulusal ve bölgesel düzeydeki strateji belgeleri incelenmiş, kıyaslama analizleri ile uluslararası iyi uygulamalar değerlendirilmiş, saha çalışmaları ve kapsamlı paydaş görüşmeleri aracılığıyla bölgeye özgü ihtiyaç ve beklentiler derinlemesine analiz edilmiştir. Bu

yaklaşım ile geliştirilen projeler; hem uygulanabilir, hem paydaşlar nezdinde sahiplenilebilir hem de TR82 Bölgesi'nin turizm vizyonuna doğrudan katkı sağlayabilecek şekilde kurgulanmıştır.

Plan, TR82 Bölgesi'nin turizm potansiyelini etkin ve sürdürülebilir şekilde değerlendirmek için güçlü bir yol haritası sunmaktadır. Katılımcı ve bütüncül bir süreçle belirlenen stratejik hedefler ve projeler, bölgenin ekonomik ve kültürel kalkınmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu çerçevede, Bölge'nin turizmde hak ettiği yeri alması için tüm paydaşların iş birliğiyle kararlı adımlar atılması büyük önem taşımaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. PERSPEKTİFLER ve DÜNYA TURİZMİNE İLİŞKİN TRENDLER	11
2. TÜRKİYE'DE TURİZM	13
3. TR82 BÖLGESİ	15
4. TR82 BÖLGESİNDE TURİZM	19
4.1. Turizm Varlıkları	19
4.2. Tedarik Kapasitesi.....	24
4.2.1. Konaklama Tesisi Kapasitesi	24
4.2.2. Ulaşım Altyapısı	27
4.3. TR82 Bölgesi ve Üst Ölçekli Planlarda Turizm	28
4.3.1. Ulusal Planlar	28
4.3.2. Bölgesel Planlar.....	31
4.3.3. Yerel Planlar	33
4.4. Turist İstatistikleri	34
4.4.1. Güncel Rakamlar.....	34
4.4.2. Gelecek Öngörüler.....	40
4.5. TR82 Bölgesi Turizminin GZFT Analizi	46
5. REKABET ve RAKİP DESTİNASYONLAR ANALİZİ	51
6. TR82 BÖLGESİ TURİZM DEĞER ZİNCİRİ ANALİZİ	61
6.1. Değer Zinciri Analizi Kapsamı.....	61
6.2. McKinsey 7S ve Porter Değer Zinciri Modelleri Entegrasyonu	62
6.2.1. McKinsey 7S Modeli'nin TR82 Bölgesi Turizm Değer Zinciri ile Entegrasyonu	62
6.2.2. Porter Değer Zinciri Modeli'nin TR82 Bölgesi'nde Uygulanması	63
6.2.3. McKinsey 7S Modeli ve Porter Değer Zinciri Modeli'nin Birlikte Kullanımı	63
6.3. Değer Zinciri Analizinin TR82 Turizm Master Planı ile İlişkisi	64
6.4. TR82 Bölgesi'nde Turizm Değer Zincirinin Yapısı	64
6.5. Temel Zorluklar ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar	66
6.5.1. Turizmi Engelleyen Darboğazların Hesaplanması	67
6.5.2. TR82 Bölgesi İçin Leakage Analizi	68
6.5.3. TR82 Bölgesi İçin Yerel Ekonomide Kalan Turizm Geliri Oranı	69
6.5.4. Turist Profili ve Harcama Alışkanlıkları.....	70
6.5.5. Mevsimsellik ve Turizm Akışı.....	71
6.6. Sonuç ve Öneriler	72
7. BÖLGENİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ.....	75
7.1. Çevresel Sürdürülebilirlik	75

7.2.	Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilirlik	76
7.3.	Kültürel Sürdürülebilirlik	78
7.4.	Destinasyon Yönetim Organizasyonu.....	79
8.	TURİZM RİSK YÖNETİM PLANI ve İLLERİN RİSK ANALİZLERİ	81
9.	STRATEJİK HEDEFLER.....	87
9.1.	Rekabet Gücünün Artırılması ve Sürdürülebilirlik	87
9.2.	Tesislere Geliş Sayısının Artırılması	87
9.3.	Ortalama Konaklama Sürelerinin Uzatılması.....	88
9.4.	Turizm Gelirlerinin Artırılması	88
9.5.	Turizmin Bölge Geneline Yayılması	89
9.6.	Turizmde Dijital Entegrasyonun Sağlanması.....	89
9.7.	Turizmde Stratejik Mevsimsellik Yönetimi: Sürdürülebilirliğin Geliştirilmesi ve Ziyaretçi Akışı	90
9.8.	Yayılma Etkilerinden Yararlanma: Komşu Bölgelerden Turizm Akışının Artırılması.....	91
10.	STRATEJİK ALANLAR.....	93
10.1.	Hizmet Kalitesi ve Turizm Bilinci	93
10.2.	Marka Etkinlikleri ve Festivaller.....	93
10.3.	Kültür Turizmi	94
10.4.	Balıkçılık Turizmi.....	94
10.5.	Ekoturizm	95
10.6.	Destinasyon Yönetim Örgütü.....	95
10.7.	Deniz Turizmi	96
10.8.	Karavan Turizmi.....	96
10.9.	İklim Değişikliği ile Mücadele: Türkiye ve Bölge için Sürdürülebilir Turizm Stratejileri... ..	97
10.10.	Akıllı Destinasyonlar	98
10.11.	Mevsimselliğin Azaltılması	102
10.12.	MICE (Kongre Turizmi) Potansiyeli.....	103
11.	POLİTİKALAR	105
12.	GELECEK PROJELER	109
12.1.	Kuzey Anadolu Kültür Yolu Festivali	113
12.2.	Kuzey Anadolu Karavan Parkları.....	113
12.3.	Çorakyerler Fosil Park Müzesi	114
12.4.	Tuz Mağarasının Yeraltı Tuz Şehrine Dönüşümü	114
12.5.	İlgaz Dağı Ortak Vizyon: Dört Mevsim Dağ Turizmi	115
12.6.	İlgaz Dağı'nda MICE Turizmi için Altyapı Geliştirilmesi	116
12.7.	Mirasın Geliştirilmesi: Mahmut Bey Cami Ziyaretçi Merkezi.....	120
12.8.	Harikaların Kilidini Açmak: Devrekâni Mağaraları.....	120
12.9.	Kastamonu Güney Karadeniz Jeoparkı: Hedef UNESCO Küresel Jeopark Ağı	121
12.10.	TR82 Bölgesi Spor Turizmi Altyapısının Geliştirilmesi.....	121

12.11. Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Fonksiyonlandırılması.....	123
12.12. Pompeiopolis Antik Kentinin Canlandırılması	123
12.13. Kuzey Anadolu Yeşil Miras Parkurları	124
12.14. Sinop Kent Merkezi Akıllı Trafik Yönetimi	125
12.15. Korunan Alanlarda Turizm Altyapısının ve Ziyaretçi Deneyiminin Geliştirilmesi	126
12.16. Sinop Denizcilik ve Amfora Müzesi.....	129
12.17. Sinop Paşa Tabyaları'nın Geliştirilmesi ve Turizme Kazandırılması	130
12.18. Sinop Kuzey Feneri Bisiklet Yolu	131
12.19. Sinop Tarihi Cezaevi'nin Kültür, Sanat, Edebiyat ve Hüzün Turizmi Temalarıyla Değerlendirilmesi	132
12.20. Sürdürülebilir Hediyelik Ürün Geliştirme Projesi	133
12.21. İnceburun Deniz Feneri: Türkiye'nin En Kuzey Noktasında Yol Gösterici Bir Fener	134
12.22. Sinop Kuzey Sahillerinin Turizm Altyapısının Geliştirilmesi	135
12.23. Antik Hazinelelerin Ortaya Çıkarılması: Balatlar Yapı Topluluğu Ziyaretçi Merkezi	136
12.24. Çankırı Tuz Arastası	137
12.25. Çankırı Karatekin Üniversitesi Uygulama Otelı	137
12.26. Eldivan Hacı Murad-ı Veli Külliyesi Merkezli İnanç Rotası.....	138
12.27. Avrupa Endüstriyel Miras Rotası (ERIH) Kuzey Anadolu Rotası	138
12.28. Ankara+ Plus Projesi Kuzey Anadolu Entegrasyonu.....	139
12.29. Koruma Amaçlı İmar Planı ile Uyumlu Kentsel Sit Alanı Çevre Düzenleme Projeleri.....	140
12.30. Çavundur Bölgesindeki Termal Tesislerin Kapasite Artırımı.....	141
12.31. Sarı Ada'nın Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi.....	141
12.32. Ayancık Çangal Tesislerinin Turizme Kazandırılması.....	142
12.33. Kalyoncu Deresi'nin Yeni Bir Yaşam Merkezine Dönüştürülmesi	142
12.34. Sinop Ada Sülük Gölü'nün Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi	143
12.35. Mehmet Akif Ersoy Anı Evi.....	143
12.36. Karadeniz Sahillerinin Geleneksel Değerlerle Kurumsal Dönüşümü	144
12.37. Doğa Kültür Köyü'nün Canlandırılması	144
12.38. Kastamonu Şapka Müzesi ve Üretim Atölyesi: Gelenegi ve Modernleşmeyi Onurlandırmak	145
12.39. Küre-i Nühas Maden Müzesi	145
12.40. Turizm Yolları Altyapısının Geliştirilmesi	146
12.41. Sakin Şehir Gerze - Yeryüzü Pazarı.....	147
12.42. Dıranaz Kış Çocuk Aktivite Merkezi (Soğuksu).....	147
12.43. Nisi Göleti Rekreasyon Alanı.....	147
12.44. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakıf Müzesi Modernizasyonu	149
12.45. İnebolu'dan Polatlı'ya İstiklal Yolu - Kesintisiz Deneyimler	149
12.46. Kuzey Anadolu Macera ve Açık Hava Aktivite Merkezleri.....	150
12.47. Yaren Kültürünün Korunması ve Turizm Faaliyetlerine Entegrasyonu.....	150

12.48. Sinop Yat Limanı.....	151
13.REFERANSLAR.....	153

TABLolar

Tablo 1: Yıllara Göre Bölge İllerinin Nüfusu (2015-2023)	16
Tablo 2: TR82 Bölgesi İllerinin Alt Boyutlardaki Sıralamaları.....	17
Tablo 3: EDAM Endeks Değerleri Sıralaması	18
Tablo 4: Bölgenin Korunması Gereken Kültürel Değerleri.....	19
Tablo 5: Bölgedeki Turizm Merkezleri (TM)/ Kültür ve Turizm Koruma and ve Geliştirme Bölgeleri (KTKGB)	20
Tablo 6: Bölgede Koruma Statüsüne Sahip Doğal Değerler	21
Tablo 7: TR82 Bölgesi Coğrafi İşaretili Ürünler	22
Tablo 8: TR82 Bölgesi'nin Başlıca Doğal, Kültürel, Tarihi ve Dini Turizm Çekicilikleri	23
Tablo 9: Delphy Yönteminde Kullanılan Anket	41
Tablo 10: TR82 Bölgesi Turizm Ekosistemi GZFT Analizi	47
Tablo 11: McKinsey 7S ve Porter Değer Zinciri Modelleri Özet.....	62
Tablo 12: Turizm Alt Sektörlerinin Toplam Gelir İçindeki Payları (%).....	69
Tablo 13: Temel Performans Göstergeleri	73
Tablo 14: Turizmde Çevresel Sürdürülebilirlikte Uluslararası Örgütlerin Rolü	76
Tablo 15: Turizmde Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilirlikte Uluslararası Kuruluşların Rolü	77
Tablo 16: Uluslararası Kuruluşların Kültürel Sürdürülebilirliğe Yaklaşımı	78
Tablo 17: Bölgeye Özgü Küresel, Ulusal ve Yerel Riskler	82
Tablo 18: İklim Değişikliği ile Mücadelede En İyi Uygulamalar.....	97
Tablo 19: Akıllı Destinasyonlar Olarak En İyi Uygulamalar	99
Tablo 20: Trafik Yönetiminde En İyi Uygulamalar.....	101
Tablo 21: MICE Turizmi için Gereklikler	104
Tablo 22: TR82 Bölgesi Temel ve Alt Politika Alanları.....	105
Tablo 23: Gelecek Projeleri Listesi	111
Tablo 24: Ilgaz Dağı İçin Serfaus-Fiss-Ladis Bölgesi Yaklaşımı	116
Tablo 25: Ilgaz Dağı'nda MICE Turizmi İçin Alpbach Örneği.....	118
Tablo 26: Ilgaz Dağı için Dönüşüm Stratejisi	119
Tablo 27: Sinop Balıkçılık Müzesi için Ölçütler	130

GRAFİKLER

Grafik 1: Uluslararası Turist Sayısı ve Turizm Gelirinde Yıllar İçinde Yaşanan Değişimler ve Gelecek Beklentileri.....	11
Grafik 2: Uluslararası Ziyaretçi Sayıları, Türkiye (2012-2023).....	13
Grafik 3: Yıllara Göre Yerli ve Yabancı Turist Sayısındaki Değişimler (2010-2028)	14
Grafik 4: Yıllara Göre TR82 Bölgesi ve Bölge İllerinin Nüfusları (2015-2023)	17
Grafik 5: TR82 Bölgesi İllerinin Alt Boyutlardaki Sıralamaları	18
Grafik 6: Turizm Konaklama Tesisleri Sayısının Yıllar İçindeki Değişimi (2010-2021)	25
Grafik 7: Turizm Konaklama Tesisleri Sayısının Yıllar İçindeki Değişimi-Oransal (2010-2021)	26
Grafik 8: Turizm Konaklama Tesislerindeki Ortalama Oda Sayısının Yıllar İçindeki Değişimi (2010-2021)	27
Grafik 9: TR82 Bölgesi Konaklama İstatistikleri -Gelişler (2010-2024)	35
Grafik 10: İlçe Bazlı Konaklama İstatistikleri Gelişler (2010-2023)	36
Grafik 11: TR81, TR82, TR83 Düzey 2 Alt Bölgeleri Turizm Payları, % (2010-2022).....	37
Grafik 12: TR82 Bölgesi İlleri Arasındaki Turizm Payları, % ve Karadeniz Bölgesi'nin Türkiye İçindeki Turizm Payı, % (2010-2022)	38
Grafik 13: Bölge İlleri Yerli-Yabancı Ortalama Kalış Süreleri (2010-2022)	40
Grafik 14: Kastamonu, Çankırı ve Sinop'ta Ortalama Kalış Sürelerine İlişkin Gelecek Tahminleri (2024-2028)	42
Grafik 15: TR82 Bölgesi İllerinin Turizm Gelirleri Gelecek Tahminleri (2024-2028).....	45
Grafik 16: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesisleri Karşılaştırılması (2010-2021)	57
Grafik 17: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesisleri Oda Kapasiteleri Karşılaştırılması (2010-2021)	58
Grafik 18: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Ziyaretçi Sayıları Karşılaştırmaları (2010-2024).....	59
Grafik 19: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Ortalama Kalış Süreleri Karşılaştırılması (2010-2023)	60
Grafik 20: Turistin Harcama Akışı (Değer Zinciri).....	65
Grafik 21: TR82 Bölgesi'nde Turizmi Engelleyen Darboğazlar	68

HARİTALAR

Harita 1: TR82 Bölgesi, Türkiye.....	15
--------------------------------------	----

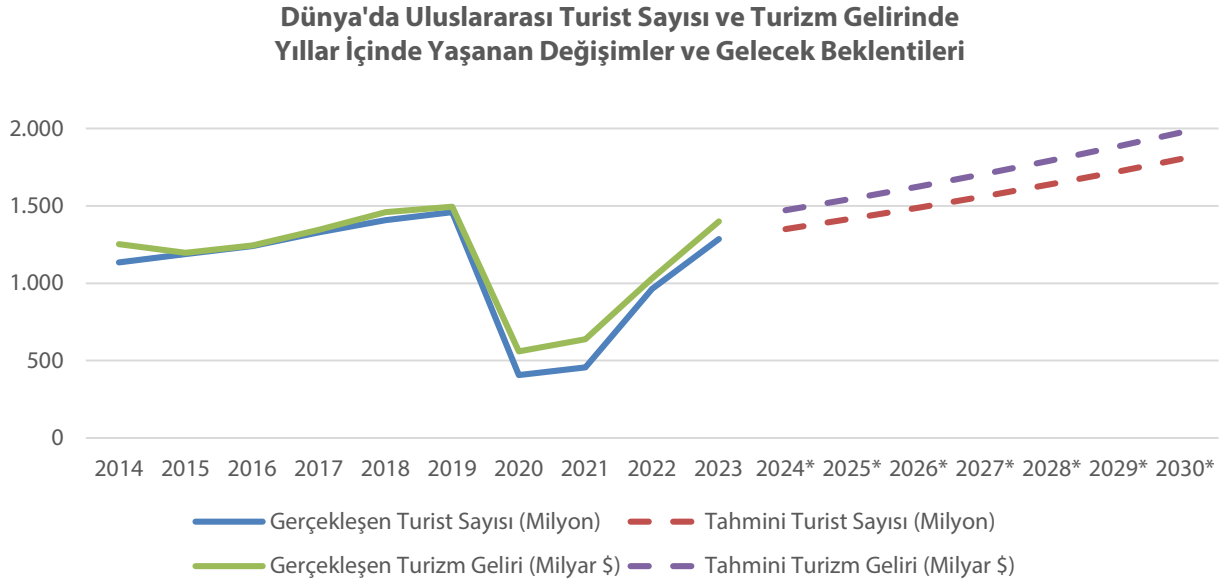
KISALTMALAR

BAKKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BGUS	: Bölgesel Gelişme Uusal Stratejisi
EDAM	: Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi
ERIH	: European Route of Industrial Heritage (Avrupa Endüstriyel Miras Rotası)
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemi
DYÖ	: Destinasyon Yönetim Örgütü
GZFT	: Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler
GSTC	: Global Sustainable Tourism Council (Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi)
ÖKA	: Önemli Kuş Alanı
K.A.İ.P.	: Koruma Amaçlı İmar Planı
KAGM	: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
KASTAB	: Kastamonu Turizm Altyapı ve Hizmet Birliği
KTKGB	: Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi
KUZKA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
KOBİ	: Mikro, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
MTA	: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
OVP	: Orta Vadeli Program
SBB	: Strateji Bütçe Başkanlığı
SEGE	: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi
TM	: Turizm Merkezi
TGA	: Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı
TR8	: Zonguldak, Kastamonu ve Samsun alt bölgelerini kapsayan Düzey 1 Bölgesi
TR82	: Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerini kapsayan Düzey 2 Bölgesi
TTS	: Türkiye Turizm Stratejisi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO	: The United Nations World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)
WEF	: World Economic Forum (Dünya Ekonomik Formu)

1. PERSPEKTİFLER ve DÜNYA TURİZMİNE İLİŞKİN TRENDLER

1950 yılında dünya çapında sadece 25 milyon kişi uluslararası seyahate katılırken, bu rakam 2018 yılında 1,4 milyar kişiye ulaşmıştır. Benzer şekilde, 1950 yılında sadece 2 milyar dolar olan uluslararası turizm gelirleri 2018 yılında 1,5 trilyon dolara yükselmiştir (Birleşmiş Milletler, Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), 2019b). Dahası, turizm hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ekonomilerde her on işten birini desteklemekte ve milyonlarca kişiye geçim kaynağı sağlamaktadır (UNWTO, t.y.(a)). Turizm, yakıtlar ve kimyasallardan sonra dünyanın en büyük üçüncü büyük ihracat kalemi olup küresel ticaretin %7'sini oluşturmaktadır. Küresel düzeyde büyük bir kırılma yaşanan global pandemi sonrası sektör toparlanma sürecine girmiş, 2023 yılında uluslararası seyahatlere katılan bireylerin sayısı 1,3 milyar kişiye (salgın öncesi değerlerin %88'i), uluslararası turizm gelirleri ise 1,4 trilyon ABD doları büyüklüğe (salgın öncesi değerlerin %95'i) ulaşarak küresel GSYH'nin %3'ünü oluşturmuştur. Bu toparlanma eğilimi ve turizm sektörünün önümüzdeki dönemde de gelişmeye devam ederek, uluslararası turist sayısının 2030 yılında 1.8 milyar kişiye ulaşacağı, gelirlerin de buna paralel olarak artacağı öngörülmektedir. (UNWTO, 2023) (Grafik 1)

Grafik 1: Uluslararası Turist Sayısı ve Turizm Gelirinde Yıllar İçinde Yaşanan Değişimler ve Gelecek Beklentileri

Kaynak: UNWTO, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019a, 2020, 2023

* Tahmini verileri gösterir.

Öte yandan, UNWTO Covid-19 krizini, daha fazla ve daha dengeli gelir oluşturmak, daha fazla istihdam yaratmak, daha dirençli, kapsayıcı, karbon nötr ve kaynak verimli bir gelecek sağlamak amacıyla turizm gelişimini dönüştürmede bir dönüm noktası olarak kabul etmektedir. UNWTO bu dönüşüm sürecinde şu ana başlıklarda tedbirler alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadır:

- Geçim kaynakları üzerindeki sosyo-ekonomik etkilerin, özellikle de kadınların istihdamı ve ekonomik güvenliği açısından azaltılması,
- Ekonomik çeşitlendirme yoluyla rekabet gücünün artırılması ve mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) için elverişli bir iş ortamının sağlanması amacıyla yerel ve bölgesel turizmin mümkün olan her yerde teşvik edilmesi,
- İşverenlerin ve çalışanların inovasyon ve dijital becerilerinin güçlendirilmesi yoluyla turizmde inovasyon ve dijital dönüşümün sağlanması,
- Sürdürülebilirlik ve yeşil büyümeyi öngören planlarla; dayanıklı, rekabetçi, kaynakları verimli kullanan ve karbon nötr bir turizm sektörüne geçişin desteklenmesi,
- Yerel değerleri ve toplulukları kucaklayan bir model ile turizm sektörünün geliştirilmesi (UNWTO, t.y.(a)).

Değişen küresel koşullar ve turizm sektöründeki gelişmeler, turistlerin seyahat davranışlarını etkilemiş; farklı seyahat türleri ve davranışları ön plana çıkmıştır. Kitle turizminin hava ve gürültü kirliliği, betonlaşma, biyoçeşitliliğin azalması, kültürel mirasın ve yerel kimliğin kaybı gibi olumsuz etkileri insanları yeni, denenmemiş, çevre ve kültür dostu turistik deneyimlere yönlendirmektedir (Çavuşgil Köse & Uca Özer, 2013). Sağlık ve zindelik artık en çok kabul gören değerler arasında yer almaktadır. İnsanlar, zihinsel ve fiziksel sağlıklarını sürekli olarak iyileştirmeye, iyi olma hallerini optimize etmeye ve yaşamlarını daha bilinçli ve sağlıklı bir şekilde sürdürmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda tatil kavramı, sağlığı korumanın ve geliştirmenin bir aracı olarak algılanmaya başlamıştır. Dolayısıyla sağlıkla ilgili kaygıların önem kazanmasıyla birlikte, sağlığı geliştirici ve koruyucu tatillere olan ilgi artışıdır (Borkmann vd., 2016). Özellikle Covid-19 pandemisi sırasında gündeme gelen sosyal mesafe kavramı, turistlerin satın alma davranışlarını, tatil anlayışlarını ve turizm tercihlerini etkilemiştir. Örneğin, daha önce mobil uygulamalarla alışveriş yapmayan tüketiciler, salgının yarattığı korku ve kısıtlamalar nedeniyle bu uygulamaları kullanarak teknolojiye uyum sağlamaya başlamıştır (Aleaddinoğlu ve Rol, 2020). Benzer şekilde, salgın sonrası turistler bireysel olarak veya çekirdek aileleriyle seyahat etmeye yönelmiş (Çetinkaya vd., 2020), kitle turizmi yerine doğa temelli turizmi tercih etmiş (Wachyuni ve Kusumaningrum, 2020; KUZKA, 2021a), büyük ölçekli otel kompleksleri yerine sosyal mesafe sağlayan küçük ölçekli konaklama yerlerine yönelmiştir (Şengel vd., 2020).

Turizm ürün ve hizmetlerini satın almak ve karşılaştırmak için internet kullanımı sürekli artmaktadır. Destinasyonlar ve turistik ürünler hakkında bilgiye daha kolay ulaşılabildiğinden, çevrimiçi rekabet artmış; özgün ve yaratıcı destinasyonlar ön plana çıkmaya başlamıştır. Ortalama yaşam süresinin artmasıyla birlikte, üçüncü yaş turizm pazarının büyümesi beklentiler arasına girmiştir. Ayrıca, fitness ve fiziksel olarak aktif olma gibi unsurların turizm talebinin giderek daha fazla merkezinde yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla sağlık turizmi pazarının büyümesi ve bu gruba yönelik ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi yönünde beklentiler artmıştır.

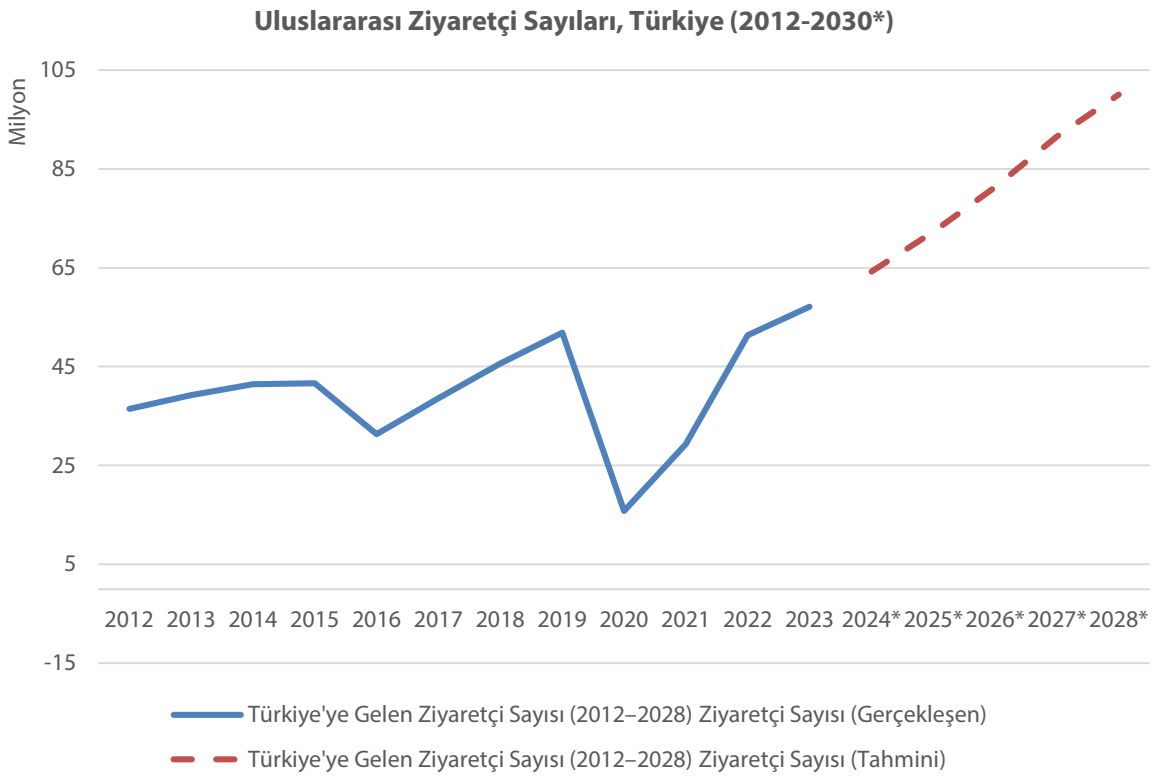
İklim değişikliği, doğal ortamlara bağlı olan bazı turizm alanlarını etkilemekte, hatta bazılarının varlığını tehdit etmektedir. Küresel ısınmaya bağlı olarak, insanlar yaz sezonu dışında da daha fazla seyahat etmeye başlayacak; yaz destinasyonlarına yönelik kış ziyaretçileri artacaktır. Ayrıca turistlerin çevre bilinci ve duyarlılığı da artacak; eko-turizm ve doğa tatillerine olan talep pozitif yönde gelişecektir. Buna ek olarak, ulaşım imkânlarının artmasına ve hibrit çalışma modellerinin iş yaşamına girmesine bağlı olarak daha kısa süreli ve daha sık tatil yapma eğilimi giderek yaygınlaşmakta, bu da özellikle yakın çevredeki turistik destinasyonlara olan talebi arttırmaktadır. Benzer şekilde, özgünlüğünü ve yerelliğini korumuş destinasyonlara olan ilgi, günümüz turizminde olduğu gibi gelecekte de turistler için ana cazibe merkezi olmaya devam edecektir (UNWTO, 2023).

2. TÜRKİYE'DE TURİZM

Türkiye'de turizm sektörü, 1980'lerden sonra benimsenen politikalar çerçevesinde gelişmeye başlamış; hem yabancı turist sayısı hem de elde edilen gelir açısından ülke önemli bir turizm destinasyonu haline gelmiştir. Bir milyon turist sayısı ancak 1990'lı yıllarda aşılabilmiş olsa da, Türkiye'nin 2000'li yılların ortalarından itibaren en çok turist çeken ilk 10 ülke arasında yer alması, kamu ve özel sektör yatırımları sayesinde dünya turizm liginde önemli bir konuma geldiğinin altını çizmektedir.

Küresel ve ulusal olaylar örneğin 2016'daki menfur darbe girişimi veya Covid 19 pandemisine bağlı olarak turistik seyahatlere getirilen kısıtlamalar nedeniyle yaşanan düşüşler dışında, ziyaretçi sayısı 2012 ve 2023 yılları arasında genel olarak artış göstermiştir. Ziyaretçi sayısı 2015-2016 yılları arasında %24,6 ve 2019-2020 yılları arasında %69,5 oranında azalırken, 2012-2023 yılları arasında toplamda %56,5 oranında artış kaydedilmiştir (Grafik 2).

Grafik 2: Uluslararası Ziyaretçi Sayıları, Türkiye (2012-2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (2024a), T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2024)

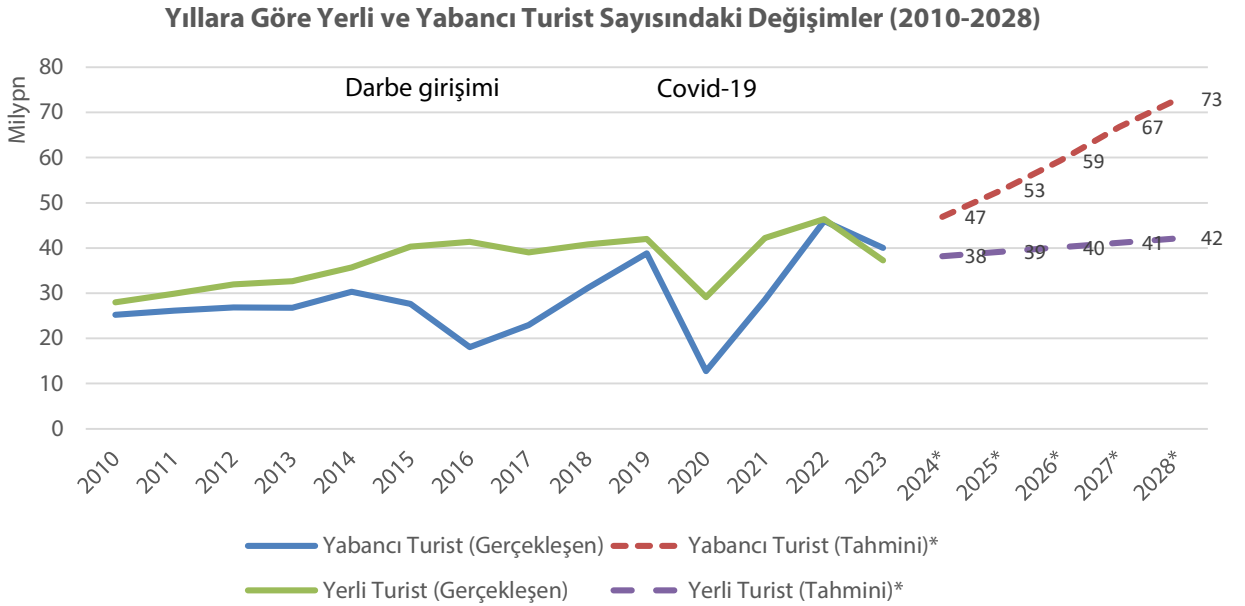
* 12. Kalkınma Planı tahminlerini göstermektedir.

Benzer şekilde turist sayısı da genel olarak artış eğilimindedir. 2010 yılında 26,3 milyon olan yabancı turist sayısı 2014 yılında 30,3 milyona yükselmiş; ancak 2015 yılında 27,6 milyona, 2016 yılında ise 18 milyona gerilemiştir. Özellikle 2015 yılında Rusya Federasyonu ile yaşanan kriz sonrasında turist sayısında gerçekleşen bu önemli düşüş, söz konusu dönemde Türk turizminin belirli pazarlara bağımlı olduğunu ve pazar yelpazesini yeterince çeşitlendiremediğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Covid-19 salgını ise, 2020 yılında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye turizmini de ciddi şekilde olumsuz etkilemiştir (Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA), 2023). Türkiye'yi 2019 yılında 38,9 milyon yabancı turist ziyaret ederken, bu sayı 2020 yılında %67,1 azalarak 12,8 milyona düşmüştür. Öte yandan, dünya genelinde turist sayısında %72,1'lik bir düşüş yaşanırken, Türkiye'nin turizm sektöründe uygulanan başarılı kriz yönetimi politikaları sayesinde daha sınırlı bir gerileme yaşaması, pandemi etkilerini en hızlı saran ülkeler arasında yer alması dikkat çekicidir.

Takip eden dönemde sektör toparlanma sürecine girmiş; turist sayısı hızla artmaya başlamış ve 2023 yılında yabancı turist sayısı 2019 yılı verilerinin üzerine çıkarak 40 milyonu aşmıştır (Grafik 3). Yerli turistlerin sayısı da yıllar içinde artış göstermiştir. Örneğin, 2020 yılında yabancı turist sayısında %67,1'lik bir düşüş yaşanırken Covid-19 salgınında yerli turistlerin sayısı %28,9 oranında azalarak nispeten sabit kalmıştır. Bu veriler yerli turistlerin turizm gelişiminin sürdürülebilirliği açısından taşıdığı önemin altını çizmektedir. 2010 ve 2023 yılları arasında yerli turistlerin sayısı %33,1 oranında artmıştır (Grafik 3). Bu oranın aynı dönemde %58,5 oranında artan yabancı turist sayısındaki artıştan daha düşük olması ürün, paket ve programların oluşturulması yoluyla iç turizmin artırılmasına daha fazla önem verilmesi gerektiğini de göstermektedir.

Grafik 3: Yıllara Göre Yerli ve Yabancı Turist Sayısındaki Değişimler (2010-2028)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024a)

* 2024-2028 yıllarına ilişkin yabancı turist sayısı tahminleri Kültür ve Turizm Bakanlığı hedefleri (Kültür ve Turizm Bakanlığı , Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği , 2022) ve 12. Kalkınma Planı kullanılarak belirlenmiştir. Rakamlar turist sayısı / ziyaretçi sayısı oranına dayanmaktadır (2012-2023 yılları arasında turist sayısı ziyaretçi sayısının ortalama %73'ü olmuştur). Ayrıca, 2024-2028 dönemi için yerli turist tahminleri, 2012-2023 yılları arasında yerli turistlerde meydana gelen değişikliklere dayanmaktadır (2012 ve 2023 yılları arasında yıllık ortalama %2,5 oranında artmıştır).

3. TR82 BÖLGESİ

Batı Karadeniz Bölgesi (TR8), istatistiki sınıflandırma sistemine göre Batı Karadeniz, Orta Karadeniz ve Kuzey Anadolu (TR82) alt bölgelerinden oluşmaktadır. TR82 Düzey 2 alt bölgesi; Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerini kapsamaktadır. Bu bölge, Ankara ile Karadeniz arasında, İç Anadolu'nun kuzeyinden Batı Karadeniz'in doğusuna kadar uzanan coğrafyada yer almaktadır (Teknik Rapor, 2023a).

Harita 1: TR82 Bölgesi, Türkiye

TR82 Bölgesi, merkez ilçeler hariç olmak üzere toplam 38 ilçeden oluşmaktadır. Bu ilçelerin 19'u Kastamonu'ya (Abana, Ağlı, Araç, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekâni, Doğanyurt, Hanönü, İhsangazi, İnebolu, Küre, Pınarbaşı, Seydiler, Şenpazar, Taşköprü ve Tosya), 11'i Çankırı'ya (Atkaracalar, Bayramören, Çerkeş, Eldivan, Ilgaz, Kızılırmak, Korgun, Kurşunlu, Orta, Şabanözü, Yapraklı) ve 8'i Sinop'a (Ayancık, Boyabat, Dikmen, Durağan, Erfelek, Gerze, Saraydüzü, Türkeli) bağlıdır.

Antik çağlarda Paflagonya olarak adlandırılan bölgenin tarihi, M.Ö. 2000'li yıllara ve Hitit İmparatorluğu'na kadar uzanmaktadır. Daha sonra bölgede Frigya, Lidya ve Milet krallıkları hüküm sürmüştür. Dördüncü yüzyılda bir süre Pers egemenliğinde kalan bölge, ardından Büyük İskender tarafından işgal edilerek Makedonya İmparatorluğu'na dâhil edilmiştir. Devamında Pontus, Roma ve Bizans imparatorluklarının hâkimiyeti altında kalan bölge, sonrasında Türklerin egemenliğine girmiştir. Kısa süreli Bizans egemenliğinde kalmış olsa da özellikle Selçuklular döneminden itibaren bir Türk yurdu olma kimliğini kazanmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında işgal edilmemesi, bölgenin Milli Mücadele'ye verdiği desteği ve kritik rolünü ortaya koymaktadır (Çankırı Valiliği, t.y.; Kastamonu Valiliği, t.y.).

Bölge, benzer sosyoekonomik gelişmişliğe sahip illerden oluşmasına rağmen, coğrafi özellikler bakımından farklılık göstermektedir. Her ilin topografyası, iklimi ve yeryüzü şekilleri birbirinden farklıdır (KUZKA, 2013a).

- Çankırı İli, 40-41° kuzey paralelleri ile 32-34° doğu meridyenleri arasında yer almakta olup,

Batı Karadeniz ile Kızılırmak havzaları arasında konumlanmaktadır. Topraklarının yaklaşık %60'ı dağlardan ve yüksek tepelerden oluşmaktadır. İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinde, Batı Karadeniz geçiş kuşağında yer almasına rağmen, ilde karasal iklim hüküm sürmektedir (Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024; KUZKA, 2013b).

- Kastamonu, Batı Karadeniz ve Kızılırmak Havzaları arasında yer almakta olup, kuzeyde İsfendiyar (Küre) Dağları, güneyde ise Ilgaz Dağları ile sınırlanan bir alanda konumlanmaktadır. 41° 21' kuzey paralelleri ile 33° 46' doğu meridyenleri arasında yer almaktadır (Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). İlin Karadeniz kıyı şeridinin uzunluğu 170 km uzunluğundadır ve %65'i ormanlarla kaplıdır (Bakanlık Tarım Bakanlığı ve Ormanlık Genel Müdürlüğü Orman Bakanlığı, 2021). Kastamonu, Türkiye'nin en aktif fayı olan Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde yer almaktadır. İlin kıyı bölgeleri üçüncü ve dördüncü derece, merkez ilçe dâhil iç bölgeleri ise birinci derece deprem bölgesidir (KUZKA, 2013).
- Boztepe Yarımadası'nda, 41° 12' kuzey enlemi ile 35° 26' doğu boylamı arasında kurulan ve ünlü filozof Diyojen'in kenti olan (Sinop Valiliği t.y.) Sinop, Türkiye'nin küçük illerinden biridir (yüzölçümüne göre 81 il arasında 59. sırada yer almaktadır). Sinop'un Karadeniz kıyı şeridinin uzunluğu 175 km'dir. Merkez ilçe dâhil olmak üzere kıyı bölgeleri üçüncü ve dördüncü derece, iç bölgeler ise birinci ve ikinci derece deprem bölgesidir (KUZKA, 2013b).

Bölgenin en büyük zenginliği, ormanları ve doğal yaşam alanları olarak öne çıkmaktadır. Orman varlığı 1,4 milyon hektar olan bölge, Türkiye'deki tüm orman varlığının %6,4'ünü oluşturmaktadır. Bölge illeri olan Kastamonu, Çankırı ve Sinop'a ait arazilerin sırasıyla %65,2'si, %25'i ve %64,1'i ormanlıktır (Bakanlık Tarım Bakanlığı ve Ormanlık Genel Müdürlüğü Ormanlık Bakanlığı, 2021).

Tarım, bölge ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Tarım sektöründen sonra ise hizmetler sektörü istihdamın en büyük kaynağını oluşturmaktadır. Sanayi sektörü ise yalnızca %15,7'lik bir paya sahiptir (KUZKA, 2013c).

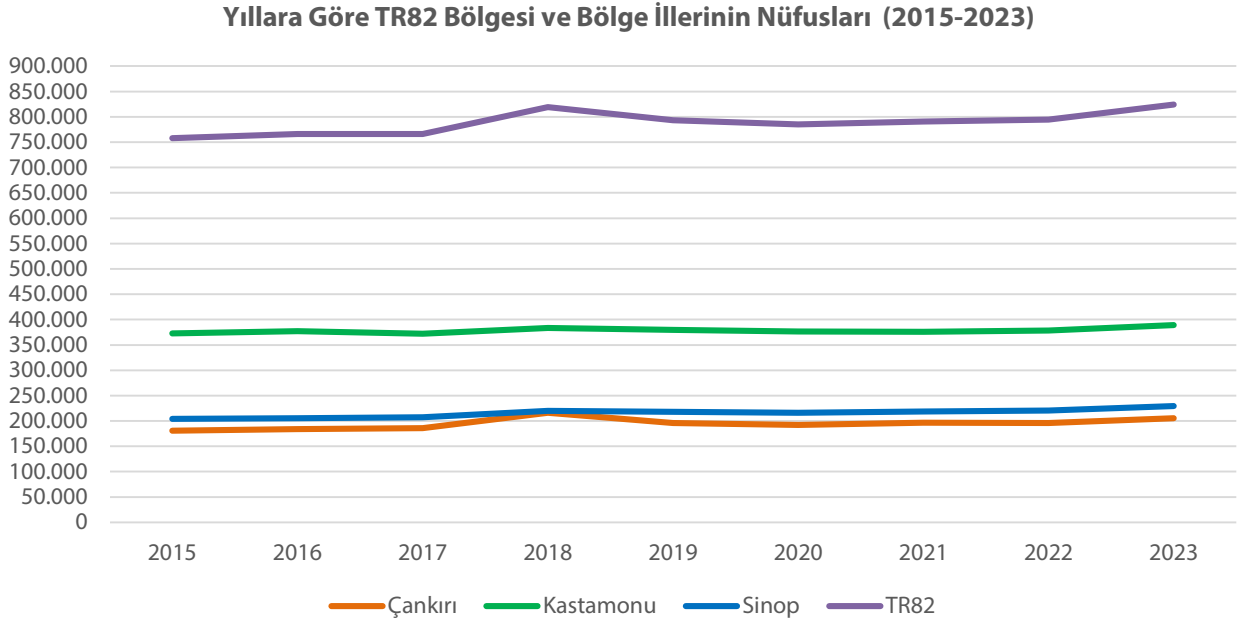
Türkiye 1950'li yıllardan itibaren İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlere yoğun göç yaşayan (KUZKA, 2013b) Bölgenin nüfusu 1 milyonun altındadır ve bu özelliği ile nüfusu bir milyonun altında olan tek Düzey 2 bölgesidir. TR82 Bölgesi illeri oransal olarak Türkiye'nin en yaşlı nüfusuna sahip illeridir (KUZKA, 2021b).

TR82 Bölgesi göç veren bir bölge olarak dikkat çekmektedir. Özellikle metropollerde olmak üzere bölge dışında yaşayan çok sayıda bölge insanı bulunmaktadır. Bölge dışında yaşayan bölge kökenli vatandaşlar, aileleri ve anavatanlarıyla bağlantılarını sürdürmekte, özellikle yaz aylarında bölgeye gelerek önemli bir sosyal ve ekonomik canlılık getirmektedir. Artan bu nüfusun yanı sıra, bölge dışından gelen turistlere yönelik etkinlikler de içerik ve nicelik olarak artmaktadır. Bölgede, ilçe düzeyinde düzenlenen çok sayıda festival bulunmaktadır (Teknik Rapor, 2023a).

Tablo 1: Yıllara Göre Bölge İllerinin Nüfusu (2015-2023)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kastamonu	372.633	376.945	372.373	383.373	379.405	376.377	375.592	378.115	388.990
Çankırı	180.945	183.880	186.074	216.362	195.789	192.428	196.515	195.766	205.501
Sinop	204.133	205.478	207.427	219.733	218.243	216.460	218.408	220.799	229.716
TR82 Bölgesi	757.711	766.303	765.874	819.468	793.437	785.265	790.515	794.680	824.207

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2024b).

Grafik 4: Yıllara Göre TR82 Bölgesi ve Bölge İllerinin Nüfusları (2015-2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2024b).

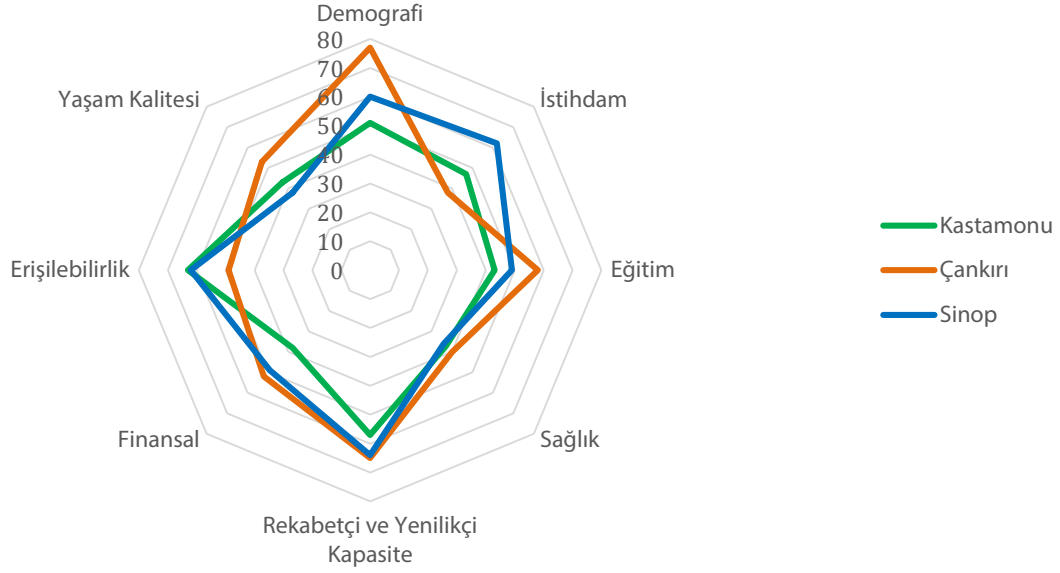
Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na (SEGE) göre TR82 Bölgesi, Türkiye'nin en az gelişmiş bölgeleri arasında yer almaktadır. Bölge, 2011 yılında 26 Düzey 2 bölgesi arasında 19. sırada yer alırken, 2017 yılında bu sıralamada 21. sıraya gerilemiştir. 2017 yılındaki çalışmada iller, altı düzeye göre incelenmiş, Kastamonu 81 il arasında 48. sırada ve 4. düzeyde yer alırken, Sinop ve Çankırı sırasıyla 52 ve 55. Sıralarda ve 5. düzeyde yer almıştır. Bölge illerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik alt boyutlarının çoğunun ortalamasının altında olduğu tespit edilmiştir. "Sağlık" alt boyutunda Kastamonu 37., Sinop 36. sırada yer alırken, "Yaşam Kalitesi" alt boyutunda Sinop 38., "İstihdam" alt boyutunda Çankırı 38. ve "Finans" alt boyutunda Kastamonu 38. sırada yer almıştır. Diğer alt boyutlarda ise TR82 Bölgesi illeri ilk 40 il arasına girememiştir. Özellikle "Demografi" ve "Rekabet ve Yenilikçilik Kapasitesi" alt boyutlarında Sinop 60-64, Çankırı 77-65. sıralarda yer almıştır. Benzer şekilde, Sinop ve Kastamonu "Erişilebilirlik" alt boyutunda 62. ve 63. sırada yer bulabilmiştir (Tablo 2). Bölgede 2003-2011 yılları arasında görece bir iyileşme yaşanırken, 2017 yılında 2011 yılına kıyasla her bir il için düşüş yaşanmıştır (ya da başka bir deyişle iller ülkedeki diğer illerin gelişmişlik oranının gerisinde kalmıştır) (KUZKA, 2021b).

Tablo 2: TR82 Bölgesi İllerinin Alt Boyutlardaki Sıralamaları

	Demografi	İstihdam	Eğitim	Sağlık	Rekabetçi Yenilikçi Kapasite	Finansal	Erişilebilirlik	Yaşam Kalitesi
Kastamonu	51	47	43	37	57	38	63	43
Çankırı	77	38	58	40	65	52	49	53
Sinop	60	62	49	36	64	49	62	38

Grafik 5: TR82 Bölgesi İllerinin Alt Boyutlardaki Sıralamaları

TR82 Bölgesi İllerinin Alt Boyutlardaki Sıralamaları

Benzer şekilde, Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi (EDAM) tarafından hazırlanan "Türkiye İçin Bir Rekabetçilik Endeksi 2023" çalışmasında (EDAM, 2024), TR82 Bölgesi illerinin 2014 yılına kıyasla bazı alanlarda önemli gelişmeler kaydettiği belirtilmiştir. Buna göre; tüm iller "Makroekonomik İstikrar" ve "İşgücü Piyasası" endekslerinde ilerleme göstermiştir. Ayrıca, Sinop "Finansal Derinlik", Kastamonu ise "Beşeri Sermaye" ve "Fiziki Altyapı" endekslerinde olumlu yönde gelişme kaydetmiştir. Çankırı'nın da "Beşeri Sermaye" alanında önemli bir ilerleme kaydettiği belirtilmiştir. Ancak aynı çalışmada, bazı göstergelerde gerilemelerin yaşandığı da görülmektedir. Özellikle Çankırı'nın "Sosyal Sermaye" endeksinde ve Sinop'un "Pazar Büyüklüğü", "Beşeri Sermaye", "Yaratıcı Sermaye" ve "Sosyal Sermaye" endekslerinde alt sıralarda yer alması dikkat çekmektedir (Tablo 3). Bu bağlamda çalışma, bölge illerinin bazı sosyo-ekonomik göstergelerde ilerleme kaydetmiş olmalarına rağmen, genel anlamda hala iyileştirilmesi gereken birçok unsur olduğunun altını çizmektedir.

Tablo 3: EDAM Endeksi Değerleri Sıralaması

	Makroekonomik İstikrar Endeksi		Pazar Büyüklüğü Dizin		Finansal Endeksi	Derinlik	İşgücü Piyasası Dizin	
	2014	2023	2014	2023	2014	2023	2014	2023
Kastamonu	42	26	49	50	42	44	36	15
Çankırı	47	25	68	69	50	47	43	34
Sinop	53	45	29	64	45	28	54	16

	İnsan Sermayesi Endeksi		Yaratıcı Sermaye Endeksi		Sosyal Sermaye Endeksi		Fiziksel Altyapı Endeksi	
	2014	2023	2014	2023	2014	2023	2014	2023
Kastamonu	43	35	61	60	41	38	48	28
Çankırı	46	23	46	52	26	55	55	52
Sinop	28	50	28	59	35	53	41	42

4. TR82 BÖLGESİNDE TURİZM

TR82 Bölgesi; coğrafi yapısı iklim özellikleri, tarihi ve kültürel mirası dikkate alındığında oldukça zengin ve farklı turizm türleri için ideal koşullara sahiptir. Milli parklar, Karadeniz kıyısındaki uzun sahil şeridi, ormanlar, kanyonlar, şelaleler, göller, çeşitli nitelikteki korunan alanlar, kaleler, kaya mezarları, geleneksel mimariye sahip konak ve evler, tarihi hanlar hamamlar, cami ve külliye bölgenin önemli zenginlikleridir. Ancak son yıllarda yapılan yatırımlar ile doğa temelli turizm unsurları, bölgenin en önemli çekim noktası haline almıştır. Bu bölümde, bölge illerinin turizm arzına ilişkin değerler, konaklama tesis kapasiteleri ve turist sayıları çerçevesinde ele alınmaktadır.

4.1. Turizm Varlıkları

TR82 Bölgesi, tarih öncesi dönemlerden bu yana birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Buna bağlı olarak bölgede birçok kültür varlığı bulunmaktadır. Butik müzeleri ile Çankırı kent merkezi dikkat çekerken, ilde birçok sivil mimarlık örneği ve dini yapı bulunmaktadır. Ünlü seyyah İbn-i Batuta'nın "en zengin en güzel şehirlerden biri ve ilmin yurdu" (KUZKA, 2023) olarak nitelendirdiği Kastamonu ise bölgenin kültürel açıdan en zengin illerindendir. Kasaba Köyü Mahmut Bey Camii 2023 yılında UNESCO Dünya Mirası ilan edilmiştir. Paflagonya'nın başkenti olan Pompeipolis Antik Kenti Taşköprü ilçesinde bulunmaktadır. Kastamonu, 2018 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti unvanına layık görülmüştür (Teknik Rapor, 2023a). Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün 23-31 Ağustos 1925 tarihlerinde Kastamonu'da gerçekleştirdiği Kılık-Kıyafet ve Şapka Devrimi, ilin tarihi önemini daha da artırmaktadır. Öte yandan, İnebolu-Küre-Seydiler-Kastamonu-Ilgaz-Çankırı Ankara güzergâhında yaklaşık 340 km uzunluğundaki İstiklal Yolu ülkenin bağımsızlık mücadelesinde oynadığı kritik rol ile yakın tarihine ışık tutması bakımından önemli kültürel ve tarihi cazibe merkezlerinden biridir. Kalebent bir şehir niteliğindeki Sinop kent merkezinin kültürel simge yapısı kale ve tarihi cezaevidir. Destinasyonda Balatlar Yapı Topluluğu, Boyabat Kalesi başta olmak üzere birçok tarihi unsur bulunmaktadır. Alaaddin Camii ve Külliyesi, Cezayirli Ali Paşa Camii ve Seyit Bilal Türbesi, Çeçe Sultan Türbesi öne çıkan dini yapılarıdır. Kastamonu'da koruma altındaki çok sayıda konak, Çankırı'da 4 sokak ve Sinop'ta 1 sokak ile birlikte her üç ilde yer alan arkeolojik sit alanları, kültür turizmi açısından bölgenin yüksek potansiyelini göstermektedir. Tablo 4'te TR82 Bölgesi illerinde korunması gereken kültürel değerler listelenmiştir:

Tablo 4: Bölgenin Korunması Gereken Kültürel Değerleri

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI	KASTAMONU	ÇANKIRI	SİNOP	TR82 Bölgesi
Korumalı Caddeler	-	4	1	5
Anıtlar ve Anıtlar	4	2	4	10
İdari Binalar	37	19	20	76
Kültürel Yapılar	192	79	76	347
Şehit mezarlıkları	18	1	17	36
Endüstriyel ve Ticari Binalar	67	6	39	112
Dini Yapılar	191	92	84	367
Mezarlıklar	89	35	116	240
Sivil Mimarlık Örneği	1480	161	483	2124
Harabeler	16	5	78	99
TOPLAM	2094	404	918	3416

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2024). * 2023 yılı sonu itibarıyla.

Doğal kaynaklar ve geniş ormanlık alanlar, bölgenin en önemli cazibe unsurları olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Çankırı'da Hititler döneminden bu yana yaklaşık 5 bin yıllık tuz üretimi ile dünyanın en eski ve en büyük tuz madenlerinden biri olan ve turizm faaliyetlerine açılan bölümünde "Yeraltı Tuz Şehri" olarak dönüşümü hedeflenen Tuz Mağarası, başlıca turistik cazibe merkezidir (KUZKA, 2016a). Turistik Tuz Ekspresi tren seferlerinin 2024 yılı ortalarında başlamasıyla birlikte tuz mağarası ve Çankırı kent merkezindeki turizm hareketliliğinde önemli bir artış yaşanmıştır. Bununla birlikte, kış turizmi açısından bölge önemli bir potansiyele sahiptir. Çankırı'da yer alan Ilgaz Kadınçayırı ve Yıldıztepe Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, Kadınçayırı Tabiat Parkı ile Kastamonu-Çankırı sınırlarında yer alan Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi bölgenin bu alandaki en önemli destinasyonları olarak öne çıkmaktadır. Çavundur Bölgesinde ise bölgesel düzeyde hizmet sunan termal kaynaklar bulunmaktadır. Kirazı ile öne çıkan Eldivan ilçesinin sakin şehirler ağına (Cittaslow) dâhil olmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Batı Karadeniz'in en yüksek noktası olan Ilgaz Dağı Milli Parkı (Kültür ve Turizm Bakanlığı, t.y.(b)), farklı uzunluk ve eğime sahip pistleri, kaliteli ve kalın kar örtüsü, zengin bitki örtüsü ve faunası ile hem kış turizmi hem de doğa turizmi açısından bölgenin en önemli çekim merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır (Teknik Rapor, 2023a). 2020 yılında hizmete giren Ilgaz Yurduntepe Kayak Merkezi Batı Karadeniz'in en uzun kayak pistlerine ev sahipliği yapmaktadır. Benzer şekilde, 2000 yılında milli park ilan edilen Küre Dağları Milli Parkı, Avrupa'da korunması gereken 100 Orman Sıcak Noktası arasında yer almaktadır (KUZKA ve BAKKA, 2021). Küre Dağları Milli Parkı, 2012 yılından bu yana PAN Parks (Network of Europe's Distinguished National Parks) tarafından bu statü ile Avrupa'da 13'üncü, Türkiye'de ise ilk kez sertifikalandırılmıştır (Kültür Bakanlığı ve Turizm, t.y.(b)). Bu bağlamda, Küre Dağları Milli Parkı ve çevresindeki doğal değerlerin UNESCO Küresel Jeopark Ağına dâhil edilmesine yönelik girişimler devam etmektedir. Öte yandan sakin şehir (Cittaslow) unvanlı Daday ilçesinde binicilik faaliyetleri ve doğal yaşam çiftlikleri öne çıkmaktadır.

TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması'nın (Teknik Rapor, 2023a) sonuçlarına göre iki yıl üst üste "Türkiye'nin En Mutlu Şehri" seçilen Sinop ise Türkiye'nin en kuzey noktası İnceburun ve birçok doğal sit alanına ev sahipliği yapmaktadır. Bölge genelinde üçü yayla turizmi temalı (Sinop Ayancık Akgöl, Sinop Kozfındık Bozarmut Yaylası, Sinop Türkeli Kurugöl) ve ikisi kış turizmi temalı (Kadınçayırı Yıldıztepe, Ilgaz Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri - KTKGB) olmak üzere toplam beş turizm merkezi bulunmaktadır (Tablo 5). Öte yandan, 2006 yılında kıyı turizmi teması ile ilan edilen Sinop Bahçeler Turizm Merkezi'nin statüsü, 12.01.2024 tarih ve 32427 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 807 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile iptal edilmiştir (Resmi Gazete, 2024).

Tablo 5: Bölgedeki Turizm Merkezleri (TM)/ Kültür ve Turizm Koruma and ve Geliştirme Bölgeleri (KTKGB)

İsim	İl	Bölge	Tema	Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı
Çankırı Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe TM	Çankırı	Ilgaz	Kış	1.09.2005 /25923
Kastamonu-Çankırı Ilgaz KTKGB	Kastamonu, Çankırı	Kastamonu, (Merkez, Tosya), Çankırı (Ilgaz)	Kış	7.10.1997 /23133
Sinop Ayancık Akgöl TM	Sinop	Ayancık, Boyabat	Yayla	20.09.1991 /20997
Sinop Kozfındık Bozarmut Yaylası TM	Sinop	Gerze	Yayla	20.09.1991 /20997
Sinop Türkeli Kurugöl TM	Sinop	Türkeli	Yayla	20.09.1991 /20997

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024b)

TR82 Bölgesi sahip olduğu korunan alanlar bakımından da dikkat çekici bir potansiyele sahiptir. Bölgede toplam 14 Tabiat Parkı bulunmaktadır; bunların 3'ü Çankırı, 4'ü Kastamonu ve 7'si Sinop ilinde yer almaktadır. Ayrıca, 6 Tabiat Anıtı (2'si Çankırı, 4'ü Sinop'ta) ile 1 Tabiatı Koruma Alanı Bölgenin önemli doğal mirasları arasında yer almaktadır. Bölgede aynı zamanda 4 Sulak Alan (2'si Kastamonu, 1'er adedi Çankırı ve Sinop'ta) ile Kastamonu'da 4 ve Sinop'ta 1 olmak üzere toplam 5 Yaban Hayatı Geliştirme Sahası bulunmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6: Bölgede Koruma Statüsüne Sahip Doğal Değerler

Koruma Durumu	İl	İsim	Listeleme Tarihi
Milli Park	Kastamonu-Bartın	Küre Dağları	07.07.2000
Milli Park	Kastamonu-Çankırı	İlgaz Dağı	02.06.1976
Tarihi Milli Park	Kastamonu-Çankırı	İstiklal Yolu	02.11.2018
Tabiat Parkı	Çankırı	Hazım Dağlı	03.08.2009
Tabiat Parkı	Çankırı	Kenbağ	11.07.2011
Tabiat Parkı	Çankırı	Kadıncayırı	05.09.2012
Tabiat Parkı	Kastamonu	Yeşilyuva	11.07.2011
Tabiat Parkı	Kastamonu	Dipsizgöl	11.07.2011
Tabiat Parkı	Kastamonu	Şehit Şerifebacı	11.07.2011
Tabiat Parkı	Kastamonu	Ersizlerdere Kanyonu	10.09.2020
Tabiat Parkı	Sinop	Hamsilos	24.08.2007
Tabiat Parkı	Sinop	Topalçam	11.07.2011
Tabiat Parkı	Sinop	Tatlıca	11.07.2011
Tabiat Parkı	Sinop	Çatak Kanyonu	07.08.2017
Tabiat Parkı	Sinop	Akgöl	28.05.2018
Tabiat Parkı	Sinop	İnaltı Mağarası	03.08.2020
Tabiat Parkı	Sinop	Buzluk	23.08.2020
Tabiat Anıtı	Çankırı	Dokuzkardeşler Çam Ağacı	29.09.1994
Tabiat Anıtı	Çankırı	Türbe Çam Ağacı	16.07.2006
Tabiat Anıtı	Sinop	Kızılca Elmalı Meşe Ağacı	29.09.1994
Tabiat Anıtı	Sinop	Görkemli Meşe Ağacı	09.11.1994
Tabiat Anıtı	Sinop	Bazalt Kayalıkları	03.01.2011
Tabiat Anıtı	Sinop	Sorkun Şelalesi	07.08.2017
Tabiatı Koruma Alanları	Sinop	Sarıkum	30.07.1987
Sulak Alan (Yerel Öneme Sahip)	Çankırı	Bakkal Gölü	
Sulak Alan (Yerel Öneme Sahip)	Kastamonu	Tuzaklı Göleti	
Sulak Alan (Yerel Öneme Sahip)	Kastamonu	Asar Göleti	
Sulak Alan (Yerel Öneme Sahip)	Sinop	Aksaz Gölü	
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Kastamonu	Azdavay Kartdağı	16.10.2005
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Kastamonu	İlgazdağı	16.10.2005
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Kastamonu	Taşköprü Elekdağ	16.10.2005
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Kastamonu	Tosya Gavurdağı	16.10.2005
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Sinop	Bozburun	16.10.2005

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2024).

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından doğal sit alanlarının, tabiat varlıklarının (anıt ağaçlar, mağaralar) tespit ve tescil çalışmaları ulusal düzeyde yürütülmektedir. Bu kapsamda, hâlihazırda Kastamonu'da 6 alanda tescilli doğal sit alanı, 7 mağara ve 73 anıt ağacın tescil çalışmaları tamamlanmıştır. Ayrıca 25 farklı

alandaki potansiyel doğal sit çalışmaları devam etmektedir. Sinop ili sınırları içinde tescilli 5 Doğal Sit Alanı bulunmaktadır.

Tablo 7’de görüldüğü üzere TR82 Bölgesi, zengin gastronomik mirası ve el sanatlarıyla dikkat çekmektedir. Bölge illerinde birçok yöresel ürün “coğrafi işaret” ile tescillenmiş olup, bu tesciller hem yerel kültürel mirasın korunması hem de turizm potansiyelinin artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle Kastamonu’ya özgü olan Taşköprü Sarımsağı, sadece Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından değil, aynı zamanda Avrupa Birliği tarafından da coğrafi işaretle tescillenmiştir. Sinop’a özgü Sinop Lakerdası için ise Avrupa Birliği nezdinde coğrafi işaret başvurusu 2024 yılında yapılmıştır.

Listede yer alan ürünler dışında bölgede gastronomi ve el sanatları olmak üzere yöresel birçok ürün bulunmaktadır. Dolayısıyla turistler arasında giderek daha popüler hale gelen eko-turizm faaliyetleri yalnızca doğal kaynaklarla sınırlı kalmayıp, bölgenin somut ve somut olmayan kültürel değerleri de kapsayacak şekilde genişlemektedir.

Tablo 7: TR82 Bölgesi Coğrafi İşaretli Ürünler

Çankırı (30 adet)	Yıl	Tür	Kastamonu (34 adet)	Yıl	Tür	Sinop (12 adet)	Yıl	Tür
Çankırı Yumurta Tatlısı	2017	Cİ	Taşköprü Sarımsağı	2010	M.A.	Boyabat Çemberi	2010	M.A.
Çankırı Sarımsaklı Et	2019	Cİ	Taşköprü Kuyu Kebabı	2016	Cİ	Ayancık Göyneke Yakası	2017	Cİ
Çankırı Yoka (İnce) Ekmek Muskası	2020	Cİ	Pınarbaşı Kara Çorba	2017	Cİ	Ayancık Keten Bezi	2017	Cİ
Eldivan Yağlı Çöreği	2021	Cİ	Tosya Pirinci	2017	M.A.	Sinop Nokulu	2017	Cİ
Çankırı Höşmerim Tatlısı	2021	Cİ	Daday Etli Ekmeği	2018	Cİ	Boyabat Gazidere Domatesi	2019	M.A.
Çankırı Küpecik Peyniri	2021	Cİ	Kastamonu Çekme Helvası	2018	Cİ	Boyabat Sırık Kebabı	2020	Cİ
Çankırı Pıhtı	2021	Cİ	Tosya Bıçkısı	2018	Cİ	Durağan Mahrama	2021	Cİ
Çankırı Tutmaç Çorbası	2021	Cİ	Devrekâni Hindi Banduması	2019	Cİ	Durağan Çemberi	2021	Cİ
Şabanözü Bazlaması	2021	Cİ	Kastamonu Simidi (Simit)	2019	Cİ	Sinop Kotrası	2021	Cİ
Çankırı Cimcik Hamur Çorbası	2022	Cİ	Kastamonu Taş Baskı Dokuması	2019	Cİ	Sinop Mantısı	2021	Cİ
Çankırı Ehlibilir	2022	Cİ	Kastamonu Tiridi / Kastamonu Simit Tiridi	2019	Cİ	Sinop Kestane Balı	2021	M.A.
Çankırı Hameyli Tatlısı	2022	Cİ	Kastamonu Siyez (Siyez Mısırlı) Bulguru	2019	M.A.	Sinop Lakerdası	2023	Cİ
Çankırı Kıymalı/Çankırı Kapalı Pidesi	2022	Cİ	Azdevay Yöresel Giysileri	2020	Cİ			
Şabanözü Cızlaması	2022	Cİ	Cide Ceviz Helvası	2020	Cİ			
Çankırı Bütün Et	2023	Cİ	Devrekâni Cırık Tatlısı	2020	Cİ			
Çankırı Kesme Kadayıfı	2023	Cİ	Kastamonu Örme Fanılası	2020	Cİ			
Çankırı Yazma Çöreği	2023	Cİ	Tosya Kıstısı	2020	Cİ			
Çerkeş Kurabiyesi	2023	Cİ	Kastamonu Siyez Buğdayı	2020	M.A.			
Çerkeş Su Böreği	2023	Cİ	Araç Kül Çöreği	2021	Cİ			
Çankırı Kaya Tuzu	2023	M. A.	Çatalzeytin Fındık Şekeri	2021	Cİ			
Eldivan Kıracı	2024	Cİ	Evrenye Bıçağı	2021	Cİ			
Yapraklı Panayır Helvası	2024	Cİ	İhsangazi Ekşili Pilavı	2021	Cİ			
Çerkeş Pırasa Dolması	2024	Cİ	Kastamonu Pastırması	2021	Cİ			
Çerkeş Sırma Baklavası	2024	Cİ	Kastamonu Siyez Unu	2021	Cİ			
Kurşunlu Keşkeği	2024	Cİ	Kastamonu Üryani Eriği	2021	Cİ			
Çerkeş Badıma Bükmesi	2024	Cİ	Tosya Kıl Telası	2021	Cİ			
			Araç Akdene Göce Çorbası	2022	Cİ			

Çankırı (30 adet)	Yıl	Tür	Kastamonu (34 adet)	Yıl	Tür	Sinop (12 adet)	Yıl	Tür
Çerkeş Lokumu	2024	Cİ	Kastamonu Çarşaf Bağı	2022	Cİ			
Şabanözü Dondurma Helvası	2024	Cİ	Kastamonu Eğişisi	2022	Cİ			
Çerkeş Badıma Bükmesi	2024	Cİ	Kastamonu Kestane Balı	2022	M.A.			
Kurşunlu Çiçek Balı	2025	M. A.	Kastamonu Maroon Marinace Mermeri	2022	M.A.			
			İnebolu Kuzu Kestane	2023	Cİ			
			Cide Tarhanası	2023	M.A.			
			Kastamonu Kuzu Kestanesi	2024	M.A.			

Kaynak: Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT)(2025).

Cİ: Coğrafi İşaret

M.A.. Menşe Adı

Tablo 8: TR82 Bölgesi'nin Başlıca Doğal, Kültürel, Tarihi ve Dini Turizm Çekicilikleri

	Çankırı	Kastamonu	Sinop
Doğal Değerler	- Tuz Mağarası (Yeraltı Tuz Şehri) - Kenbağ Tabiat Parkı - Eldivan-Bülbül Pınarı Rekreasyon Alanı - Ilgaz Dağı (Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi) - Derbent Şehitliği - Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rekreasyon Alanı - Kırkpınar ve Bozan Yaylaları - Alpsarı Göleti - Çavundur Termal Tesisleri - Hazım Dağlı Tabiat Parkı - Çankırı-Ilgaz Yıldıztepe Kış Turizm Merkezi - Kadın Çayırı Tabiat Parkı	- Çatak Kanyonu (Cam Teras) - Daday At ve Doğal Yaşam Çiftlikleri - Daday Atlı Terapi Merkezi - Dipsizgöl Tabiat Parkı - Ersizlerdere Kanyonu Tabiat Parkı - Gideros Koyu - Ginolu Koyu (Kalesi) - Haciveli Kanyonu - Horma Kanyonu (Yürüyüş Platformu) - Ilgarini Mağarası - Ilıca Şelalesi - Ilgaz Dağı Kış Turizm Merkezi - Ilgaz Dağı Milli Parkı - Küçüksu Göleti - Küre Dağları Milli Parkı - Valla Kanyonu (Muratbaşı ve Kerte Seyir Terasları) - Yurduntepe Kayak Merkezi	- Akgöl Tabiat Parkı - Aklıman - Bazalt Kayalıkları Tabiat Anıtı - Buzluk Tabiat Parkı - Erfelek Tatlıca Şelaleleri Tabiat Parkı - Hamsilos Tabiat Parkı - İnaltı Mağarası Tabiat Parkı - İnceburun - Karakum Plajı - Mobil Plaj - Sarıkom Tabiatı Koruma Alanı - Sinop Limanı - Sinop Sahili - Sorkun Şelalesi Tabiat Anıtı - Şahin Tepesi
Tarihi, Kültürel, Dini Değerler	- Çankırı Kalesi - Saat Kulesi - İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı - Büyük (Sultan Süleyman) Camii - İmaret Camii - Buğday Pazarı Medresesi - Cemaleddin Ferruh Darülhadişi (Taş Mescit) - Çorakyerler Fosil Lokalitesi - Çivitcioğlu Medresesi - Ferit Akalın Radyo ve İletişim Müzesi - Tarihi Çamaşırhane - Kültür Evi - Çankırı Müzesi - Emir Karatekin Türbesi - Asker Balıklar - Hoşisamlar Türbesi	- Aşık Sultan Türbesi - Atabey Gazi Türbesi ve Camii - Benli Sultan Külliyesi ve Türbesi - Cem Sultan Bedesteni - Cumhuriyet Meydanı - Etnografya Müzesi - Hazreti Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi - İnebolu Evleri - İnebolu Türk Ocağı - İsmailbey Külliyesi - İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı - Kastamonu Arkeoloji Müzesi - Kastamonu Kalesi - Kastamonu Konakları - Kastamonu Saat Kulesi - Kent Müzeleri (Kastamonu, Taşköprü, İnebolu) - Kurşunlu Han	- Ahmet Muhip Dıranas Evi - Alaaddin Külliyesi - Balatlar Yapı Topluluğu - Boyabat Evleri - Boyabat Kalesi - Boyabat Yaşayan Kültürel Miras Müzesi - Boyabat Tarihi Orta Çarşı - Cezayirli Ali Paşa Camii - Çeçe Sultan Türbesi - Durakhan - Etnografya Müzesi - Meydankapı Camii - Paşa Tabyaları - Sabahattin Ali Kültür Merkezi - Salar Köyü Kaya Mezarı - Seyit Bilal Türbesi

	Çankırı	Kastamonu	Sinop
Tarihi, Kültürel, Dini Değerler	• Bayramören Köprüsü • Hacı Murad-ı Velî Türbesi ve Camii • Hüyük Yeraltı Şehri • Sakaeli Kaya Mezarları ve Peri Bacaları	• Mahmutbey Camii (UNESCO Dünya Mirası) • Mimar Vedat Tek Kültür ve Sanat Merkezi (Şapka Müzesi) • Münire Medresesi El Sanatları Çarşısı • Nasrullah Külliyesi • Nasrullah Meydanı • Penbe Han • Pompeipolis Antik Kenti • Rifat Ilgaz Evi	• Sinop Kalesi • Sinop Müzesi • Sinop Tarihi Cezaevi • Sinop Keten Müzesi • Terelek Kaya Mezarı

Kaynak: Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023; Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015; Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024; KUZKA, 2016a; KUZKA, 2023; KUZKA ve BAKKA; 2021; Kültür ve Turizm Bakanlığı, t.y.d.(a); Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü, 2010; Sinop Valiliği, t.y.; Teknik Rapor, 2023a; Türkiye Kültür Portalı, t.y.

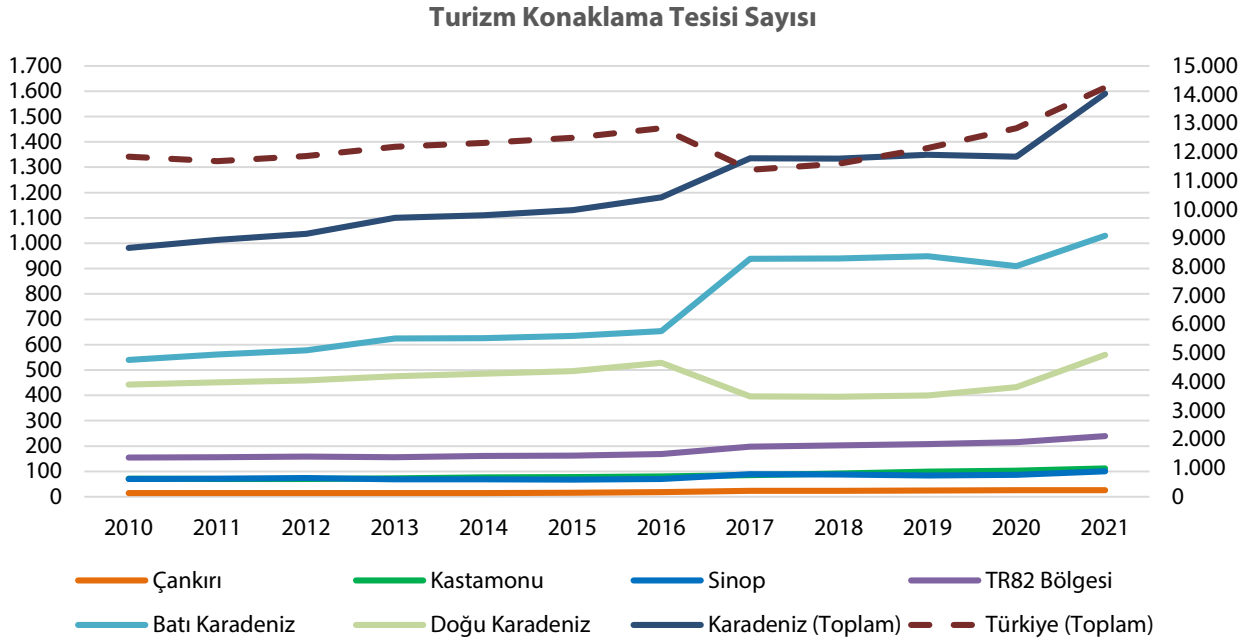
4.2. Tedarik Kapasitesi

4.2.1. Konaklama Tesisi Kapasitesi

TR82 Bölgesi'nin konaklama tesisi kapasitesi, Grafik 6'da görüldüğü üzere Karadeniz Bölgesi geneliyle ve özellikle Doğu Karadeniz illeriyle karşılaştırıldığında oldukça düşük düzeydedir. İl bazında ise bölgenin üç ilindeki tesis sayıları, Batı Karadeniz (Orta ve Batı Karadeniz bölümlerini işaret etmektedir.) genelindeki diğer illere kıyasen önemli ölçüde geride kalmaktadır. Bu durum, uzun yıllar ağırlıklı olarak Akdeniz Bölgesi, Ege Bölgesi ve İstanbul çevresinde turizm gelişimine öncelik veren ulusal turizm politikalarının bir sonucu olmakla kalmayıp, aynı zamanda bölgenin turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilemediğinin de bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Batı Karadeniz ve Karadeniz Bölgesi genelinde 2010-2021 yılları arasında genel olarak tesis sayısında artış eğilimi görülmesine karşın, bu eğilim TR82 Bölgesi illerine yeterince yansımamıştır. Özellikle 2016 yılından itibaren Batı Karadeniz'de konaklama tesisi sayısında hızlı bir artış yaşanmasına rağmen, Kastamonu ve Sinop illerinde bu artış daha sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Çankırı'da ise söz konusu yıllar boyunca konaklama tesisi sayısı büyük ölçüde sabit kalmış ve düşük düzeyde seyretmiştir.

Grafik 6: Turizm Konaklama Tesisleri Sayısının Yıllar İçindeki Değişimi (2010-2021)

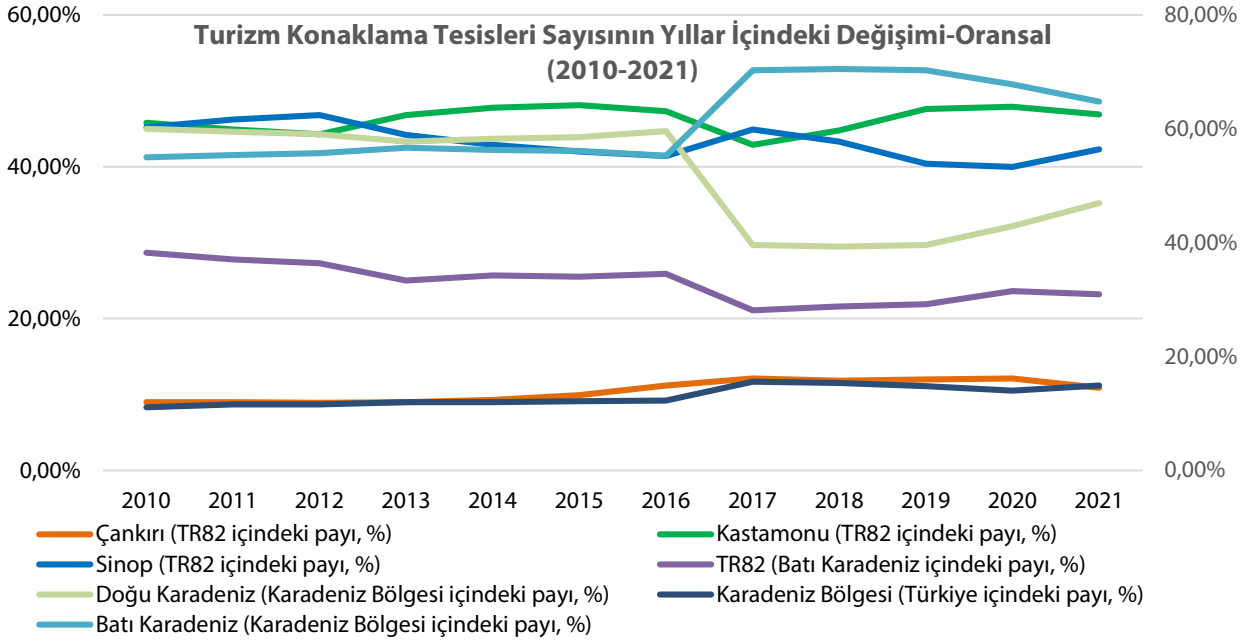

* Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınan en son veriler 2021 yılına aittir.

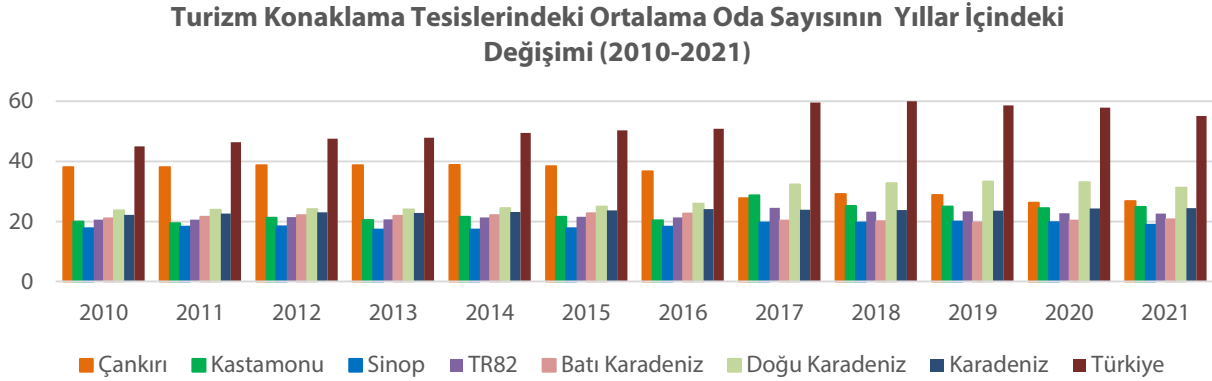
TR82 Bölgesi'nde en fazla konaklama tesisi Kastamonu'da bulunurken, en az tesis ise Çankırı'dadır (Grafik 7). Uzun yıllar boyunca Çankırı, bölgenin toplam konaklama tesis kapasitesinin yalnızca %10'unu karşılayabilmişken, son yıllarda sınırlı da olsa gelişme göstererek bu oranı %12'ye yükseltmiştir. Sinop'ta ise 2010'lu yılların başında tesis sayısının bölge içindeki oranı yaklaşık %45 düzeyindeyken, sonraki yıllarda dalgalı bir seyir göstermiş; ancak ilerleyen yıllarda diğer illerdeki yatırımların artmasıyla oransal olarak %40'a gerilemiştir. Kastamonu ise genel olarak bölgenin konaklama tesis kapasitesinin %48'ini karşılamaktadır.

Öte yandan, TR82 Bölgesi illerinin Batı Karadeniz genelindeki konaklama tesisi kapasitesi içindeki payı da zamanla azalmıştır. Özellikle 2016 yılından sonra, TR82 Bölgesi illerindeki kapasite artış oranı Batı Karadeniz'in diğer illerine kıyasla daha yavaş gerçekleşmiştir. Bu durum, bölgenin Batı Karadeniz içindeki konaklama kapasitesi payının düşmesine neden olmuştur. Batı Karadeniz'in Karadeniz Bölgesi içindeki payı 2010'lu yılların ortalarına kadar %55'lerde seyrederken, 2016 yılı ve sonrasında bu oran %70'lere yükselmiştir. Öte yandan Batı Karadeniz'in diğer illerindeki konaklama tesislerindeki artış, Karadeniz Bölgesi'nin genel oranından daha yüksektir ancak bölge illeri bu trende ayak uyduramamaktadır. Coğrafi büyüklük ve turizm potansiyeli açısından önemli bir potansiyele sahip olmasına rağmen, Karadeniz Bölgesi'nin ülke genelindeki konaklama tesislerinden sadece %10'luk bir pay alması ülke turizm politikalarının Akdeniz Bölgesi, Ege Bölgesi ve Marmara Bölgesi (özellikle İstanbul ili) odaklı olduğunu yansıtmakla kalmayıp, bölgenin çok daha fazla tesise ihtiyacı olduğunu da altını çizmektedir.

Grafik 7: Turizm Konaklama Tesisleri Sayısının Yıllar İçindeki Değişimi-Oransal (2010-2021)

Grafik 8’de görüldüğü üzere, Batı Karadeniz’deki konaklama tesislerinin kapasiteleri, Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Çankırı’daki konaklama tesislerinin ortalama oda kapasitesi 2010’lu yılların ortalarına kadar daha yüksekken sonraki yıllarda düşmüştür. İlde 2010’ların ortalarından itibaren daha düşük kapasiteli tesisler faaliyete geçmiştir. Ancak Çankırı’daki konaklama tesislerinin ortalama oda sayısı bölgenin diğer illerine göre nispeten daha yüksektir. 2016 öncesinde Kastamonu ve Sinop’taki tesislerin ortalama oda sayısı Çankırı’ya kıyasla çok daha düşükken (Kastamonu’da yaklaşık 20 oda, Sinop’ta 17-18 oda) son yıllarda özellikle Kastamonu’da daha büyük kapasiteli tesislerin faaliyete geçmesiyle birlikte bu ilde ortalama oda kapasitesi belirgin şekilde artmıştır. Sinop’ta da oda kapasitesinde artış gözlemlenmiş olsa da, Çankırı ve Kastamonu’ya kıyasla hâlâ daha küçük işletmelerin yaygın olduğu görülmektedir. Bölgedeki konaklama tesislerinin sayısı Batı Karadeniz ile kıyaslandığında daha az olsa da, özellikle son dönemde yapılan yatırımlarla (özellikle Kastamonu’da) ortalama oda kapasitesi, Batı Karadeniz ortalamasının üzerine çıkmaya başlamıştır. Öte yandan, yıllar içinde Batı Karadeniz’deki turizm tesislerinin kapasitelerinin, Doğu Karadeniz’ kıyasla çok daha düşük olduğu görülmektedir. Bu fark son yıllarda daha da artmıştır, çünkü Doğu Karadeniz’de daha büyük kapasitelere sahip tesislerin sayısı son yıllarda artış göstermiştir. Hem TR82 Bölgesi’nin hem de Karadeniz genelinin ortalama oda kapasitesi, Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmaktadır. Bu bulgu, bölgede büyük ölçekli tesislerden çok daha fazla sayıda küçük ölçekli ve dolayısıyla yerel girişimciler tarafından işletilen tesis olduğunun bir göstergesidir. 2021 yılı verilerine göre; Türkiye genelinde ortalama oda kapasitesi %55,1 iken, Batı Karadeniz’de bu sayı %20,7’dir. Aynı yıl Kastamonu’da %24,9, Çankırı’da %26,8 ve Sinop’ta %18,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum turizmin ekonomik ve sosyal faydalarının toplumun geneline yayılması ve yerel halkın turizm faaliyetlerinde daha aktif rol almasına yardımcı olması açısından olumlu olarak değerlendirilebilir. Ancak düşük kapasiteli tesislerin kurumsallaşma yönünden desteklenmesi yönetsel ve operasyonel becerilerinin güçlendirilmesi ihtiyacını da ifade etmektedir.

Grafik 8: Turizm Konaklama Tesislerindeki Ortalama Oda Sayısının Yıllar İçindeki Değişimi (2010-2021)

* Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınan en son veriler 2021 yılına aittir.

4.2.2. Ulaşım Altyapısı

Turizm hareketliliklerinin temel gerekliliklerinden biri, ulaşım altyapısı ile ulusal ve uluslararası düzeydeki bağlantılardır. Bu altyapının sadece güçlü değil aynı zamanda çeşitli ve alternatifli olması da önemlidir. Başkent Ankara ile Karadeniz arasındaki geniş coğrafyada yer alan, Ankara'dan 100 km (Çankırı), İstanbul'dan ortalama 450 km (Ilgaz ve Kastamonu), Samsun'dan yaklaşık 150 km (Gerze ve Sinop) mesafedeki TR82 Bölgesi, büyük metropollere yakınlığı ve ulaşılabilir konumu ile dikkate çekmektedir. Bölge genelinde ulaşım alternatifleri çeşitlilik gösterse de bazı coğrafi kısıtlamalar nedeniyle ulaşım bağlantıları yetersizdir.

Son yıllarda bölgede yapılan ulaşım yatırımları, bölgenin potansiyelinin harekete geçirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Örneğin, bölgedeki tek demiryolu ağı Çankırı'dan geçmektedir. Daha önce sadece yük taşımacılığı için kullanılan demiryolları, girişimler sonucu 2024 yılından itibaren "Turistik Tuz Ekspresi" ile turizm amaçlı da hizmet vermeye başlanmıştır. 2016 yılında açılan Ilgaz 15 Temmuz Tüneli, Kastamonu ile Ankara arasındaki karayolu ulaşımını daha kolay ve hızlı hale getirmiştir. Çankırı'nın Çerkeş, Kurşunlu, Atkaracalar ve Ilgaz ilçeleri ile Kastamonu'nun Tosya ilçesi, İstanbul'u Karadeniz'e ve Doğu Anadolu'ya bağlayan D-100 karayolu üzerinde yer almakta olup bölgenin stratejik konumunu güçlendirmektedir. Benzer şekilde, ilçeler arası bağlantı yollarında yapılan iyileştirmelerle erişilebilirlik sorunları büyük ölçüde azaltmıştır. Havayolu ulaşımı açısından, 2013 yılında açılan Kastamonu Havalimanı ve 2008 yılında modernize edilerek yeniden hizmete açılan Sinop Havalimanı, bölgeye alternatif ulaşım olanakları sunmaktadır. Ancak her iki havalimanının da yalnızca İstanbul'a doğrudan uçuş bağlantısı bulunmaktadır. Bununla birlikte, Çankırı'nın Ankara'ya dolayısıyla Esenboğa Uluslararası Havalimanı'na yakınlığı ise bölgeye erişilebilirlik açısından avantaj sağlamaktadır. Deniz ulaşımı açısından, Karadeniz'de 330 km kıyı şeridine sahip olan bölgede çok sayıda liman ve iskele bulunmasına rağmen deniz yolları etkin bir şekilde kullanılamamaktadır. Bununla birlikte Güney Karadeniz'in tek doğal limanı olan Sinop Limanı, kruvaziyer gemilerine ev sahipliği yapmaktadır (Teknik Rapor, 2023a).

Ulaşım ile ilgili mevcut durum değerlendirildiğinde, TR82 Bölge Planı'nda (2024-2028) da vurgusu yapıldığı üzere, bölge içi erişilebilirliğin ve ulaşım ağı altyapısının iyileştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Mevsimsel ve coğrafi koşullar, bölgenin erişilebilirlik olanaklarında sınırlamalar yaratmaktadır. Çankırı ve ilçeleri, ulaşım altyapısı bakımından Kastamonu'dan daha avantajlı bir konumda yer alırken, Sinop'ta genel olarak kent merkezi dışındaki çevresel turistik noktalara erişimde zorluklar yaşanmaktadır. Batı

Karadeniz Sahil Yolu bölgeye genel bir ulaşım kolaylığı sağlasa da kıyı ile iç kesimler arasında ulaşım ağlarının daha da genişletilmesi, başta doğal güzellikler olmak üzere turistik cazibe merkezlerine erişilebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır.

4.3. TR82 Bölgesi ve Üst Ölçekli Planlarda Turizm

Bu bölümde, ulusal planlarda bölgeye ilişkin yapılan vurgular, bölge genelindeki ve özellikle illerdeki yerel planlarda yer alan turizm sektörüne yönelik tahmin ve öngörüler incelenmiştir.

4.3.1. Ulusal Planlar

12. Kalkınma Planı

Türkiye'nin mevcut ulusal planı olan 12. Kalkınma Planı'nda (2024-2028) turizm sektörü, tarım, gıda, enerji ve savunma sanayi ile birlikte "Öncelikli Gelişme Alanları" arasında yer almaktadır. Planda, turizm sektörü için temel vizyon, değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, turizm sezonunun uzatılması, hizmet kalitesinin artırılması, daha fazla harcama yapan ziyaretçilerin çekilerek ziyaretçi başına turizm gelirinین yükseltilmesi, destinasyon yönetimi anlayışıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabet gücünün artırılması, koruma-kullanma dengesinin gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması olarak belirlenmiştir.

12. Kalkınma Planı'nda 2028 yılı için hedeflenen 82,3 milyon ziyaretçi ve 100 milyar ABD doları turizm gelirine ulaşmak için planda şu özel amaçlara yer verilmiştir:

- *Strateji, master ve fiziki planların hedef bazında hazırlanması ve projelerin yürütülmesi,*
- *Büyük ölçekli turizm yatırımlarının gerçekleştirilmesi için planlama ve arazi tahsis çalışmalarının yapılması, sürdürülebilir bir yaklaşımla turizmin çeşitlendirilmesi ve sezonun uzatılması için turizm altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi,*
- *Turizm değerlerinin destinasyon bazında gruplandırılarak tanıtılması,*
- *Turistik tren hizmetlerinin uygulanması.*

Bu bağlamda plan, diğer politika hedeflerinin yanı sıra şunları da vurgulamaktadır:

- *Ekosistemin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımı sağlamak için planlama ve uygulamalar yoluyla korunan alanların etkin yönetimi,*
- *Turizmin çevre, sosyal ve kültürel doku üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için ziyaretçilerin "sorumlu turizm yaklaşımına" sahip olmaları amacıyla bilinçlendirme çalışmaları yürütülmesi,*
- *Hızla değişen talebi karşılayabilecek rekabetçi bir yapıya kavuşmak için dijital dönüşüme uyum sağlanması,*
- *Tutarlı ve bütüncül turizm gelişimini sağlamak, destinasyonların özgün kimliklerinin oluşturulması ve yerel ekonomik döngüyü güçlendirmek için destinasyon yönetim örgütlerinin kurulması,*
- *Destinasyon yönetim organizasyonu için yasal altyapının oluşturulması,*
- *Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm sektörü çalışanlarına yönelik düzenlenen eğitim programlarına sektörün daha fazla katılımının sağlanması.*

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi -BGUS (2024-2028)

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (KAGM) koordinasyonunda hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) (2024–2028); "yerelden ulusala, ulusaldan küresele"

yaklaşımıyla oluşturulmuş, Türkiye'nin uzun vadeli kalkınma hedefleri ve 12. Kalkınma Planı'nın çizdiği genel çerçeveye uygun olarak bölgelerin ihtiyaç ve potansiyellerini, uluslararası gelişmelerin oluşturduğu tehdit ve fırsatları dikkate alarak hazırlanmış bir ulusal strateji belgesidir. Strateji kapsamında birçok sektöre ilişkin hedef ve öncelikler belirlenirken, 2024-2028 döneminde özellikle turizm sektörü, birçok bölgenin ekonomik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinde önemli bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda destinasyon yönetiminin güçlendirilmesi, turizm ürün çeşitliliğinin artırılması, rekabetçiliğin korunması ve geliştirilmesi, dijital dönüşümün hızlandırılması ve iklim değişikliğine uyumun sağlanması yoluyla turizm potansiyelinin bölgesel kalkınmaya katkısının artırılması temel hedef olarak belirlenmiş ve bu hedef doğrultusunda kapsamlı stratejiler geliştirilmiştir.

Bu kapsamda BGUS'ta TR82 Bölgesi'nin alt destinasyonlarına farklı temalarda yer verilmiştir:

- *Küre Dağları ve Ilgaz Dağları, doğa turizmi temasında Ekoturizm, Agroturizm ve Kırsal Turizm destinasyonları arasında yer almıştır.*
- *Ilgaz Dağı ile Çankırı ve Kastamonu'ya Kış Turizmi Destinasyonları arasında yer verilmiştir.*
- *Sinop, Kurvaziyer Turizmi Destinasyonları arasında gelişime açık destinasyonlar arasında yer bulmuştur.*
- *Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı öncülüğünde başlatılan karavan alanları tespit çalışması ile ulusal düzeyde 249 potansiyel karavan alanı tespit edilmiştir. Batı Karadeniz, Güney Ege ve Akdeniz Bölgesi'nde karavan alanları önceliklendirilmiştir. Bölge illeri Çankırı, Kastamonu ve Sinop, Karavan Turizmi Batı Karadeniz Karavan Rotası içinde Bolu, Bartın, Zonguldak, Karabük ile birlikte anılmıştır.*
- *Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı ve Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı iş birliği ile oluşturulan rotalarda özel bisiklet turları başlatıldığı vurgulanmıştır.*

BGUS'ta tema ve koridorlar dışında, turizm sektörüne ilişkin bölgesel kalkınma stratejileri de belirlenmiştir:

- *Turizm sektörünün bölgesel gelişmeye katkısını artırmak için destinasyon ve tema odaklı turizm yaklaşımı benimsenecektir.*
- *Turizm faaliyetleri çeşitlendirilerek, turizmin tüm yıla ve tüm bölgelere yayılması sağlanacak ve bölgesel kalkınmaya katkısı artırılabilecektir.*
- *Turizm sektöründe yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını ve tüketim kalıplarını gözetken politikalar geliştirilecektir.*
- *Turizm sektöründe rekabetçiliğin sürdürülmesi amacıyla nitelikli iş gücü, kaliteli tesis ve yüksek hizmet standardı ile turistlerin talep ve beklentileri karşılanacaktır.*
- *Turizmde yerel potansiyeller ön plana çıkarılarak, turizmin yerel ekonomiye katkısı artırılabilecektir.*
- *Turizmde dijital dönüşüm teşvik edilecek ve akıllı turizm destinasyonları geliştirilecektir.*
- *Taşınır ve taşınmaz kültürel varlıkların dijital envanterleri oluşturulacaktır.*
- *Doğal, kültürel ve tarihi değerlerin korunması amacıyla koruma-kullanma dengesi gözetilecektir.*
- *Turizm sektöründe iklim değişikliği ve yeşil dönüşüm kriterlerine uyum sağlanacaktır.*

Türkiye Turizm Stratejisi (TTS)

Turizm sektörü için bir yol haritası niteliğinde olan Türkiye Turizm Stratejisi (TTS) 2023 ve Eylem Planı, kamu-özel sektör iş birliğine dayalı bir yönetim mekanizması ile hazırlanmıştır. Bu strateji, Türkiye'nin sahip olduğu geniş turizm potansiyelini, koruma-kullanma dengesi içinde harekete geçirerek sektörün milli gelir içindeki payını artırmayı hedeflenmiştir. Stratejinin süresi 2023 yılında dolmuş olmasına rağmen, hem turizm sektörü için hazırlanan ilk ulusal strateji belgesi olması hem de

bölge destinasyonlarını doğrudan ilgilendiren bazı eylemler içermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Turizm Stratejisi'nde temel hedefler "turizm sezonunun yaz odaklı yapısının değiştirilmesi, turizmin yıl boyunca gerçekleştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin sağlanması" olarak belirlenmiştir. Bunun ötesinde, şu hedeflere de belgede yer verilmiştir:

- *Bölgesel ve yerel turizm imajı yaratılması,*
- *Pazarlama faaliyetlerinde bir bütün olarak hareket ederek, destinasyonların markalaştırılması ve bölgesel değerlerin öne çıkarılması,*
- *Kış turizmi bölgelerinin; termal turizm, kültür ve kongre turizmi, dağ ve doğa turizmi gibi alternatif turizm türleri ile birlikte değerlendirilmesi ve geliştirilmesi,*
- *Turizm altyapısının geliştirilmesi ve kalitesinin artırılması, ekoturizm ve yayla turizmi gibi doğa odaklı alternatif turizm türleri ile birlikte değerlendirilmesi ve geliştirilmesi,*
- *Agro-turizm, macera turizmi, mağara turizmi ve spor turizmi faaliyetlerine yönelik eylem planlarının kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde hazırlanması.*

Bu kapsamda, Karadeniz Bölgesi'nde Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illeri, sahip oldukları doğal güzellikler nedeniyle öncelikli eko-turizm bölgeleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca, doğal güzelliklerden koruma-kullanma dengesi içinde yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır. Yöre halkının turizm faaliyetlerinin hem planlama hem de uygulama süreçlerinde aktif olarak yer almasının önemine vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte, yerel ve yöresel ürünler ile değerlerin markalaşma sürecine dâhil edilmesi, atılması gereken ilk adımlar arasında gösterilmiştir. Ayrıca, turizm altyapısının geliştirilmesi ve kalitesinin artırılması ile gelişimin noktasal değil, bütüncül bir şekilde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, değerlerin ve destinasyonların tek tek değil, bir bütün olarak; birbiriyle ilişkili bir şekilde ve rota mantığına uygun şekilde planlanması, TTS'nin temel öngörülerinde yer almaktadır.

Benzer şekilde, Şile ve Sinop arasında uzanan Batı Karadeniz Kıyı Koridoru kapsamındaki ormanlık alanlarda, eko-turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve kamp ve karavan turizmüne uygun alanlarda altyapının hazırlanması hedefine yer verilmiştir. Bölge genelinde butik otel, pansiyon ve kırsal turizm tesislerinin geliştirilmesi de diğer hedefler arasında yer bulmuştur. Bölgeye olan ve bölge içindeki ulaşımın iyileştirilmesi öngörülmüş ve Bolu-Karabük-Kastamonu-İnebolu ile Ankara-Çankırı-Kastamonu bağlantılarının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca ekoturizm bölgelerindeki kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin koordineli çalışması ve yerel halkın planlama ve uygulama çalışmalarına dâhil edilmesi vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, eko-turizm alanlarında katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşımla "Altyapı Birlikleri" kurulması tavsiye edilmiştir.

Orta Vadeli Program (OVP)

Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı (SBB) ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan OVP'de, etkisi azalmış olsa da Covid-19 pandemisinin devam ettiği ve Rusya-Ukrayna savaşına rağmen uluslararası turizm faaliyetlerindeki artışın sürdüğü belirtilmiştir. Politika ve tedbirler bölümünde ise turizmin çeşitlendirilmesi ve hedef pazarlarda tanıtım yapılması vurgulanarak şu hususlara yer verilmiştir:

- *Değişen tüketici eğilimleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda, turizmin çeşitlendirilmesi amacıyla alternatif turizm ürünleri belirlenecek; bu ürünlerin tanıtım çalışmaları hedef pazarlarda yapılacaktır.*
- *Mevcut pazarların geliştirilmesinin yanı sıra, pazar çeşitliliğinin sağlanması amacıyla Uzak Doğu ülkeleri başta olmak üzere dünyada gelişmekte olan pazar konumundaki ülkelere gelen ziyaretçi sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.*

Turizm Şurası

Turizm sektörünün geleceği için ulusal bir turizm politikası oluşturma hedefi ile 3. Turizm Şurası düzenlenmiş ve çok paydaşlı çalışma grupları oluşturulmuştur. Bu çalışma grupları tarafından turizm politikaları, turizm örgütlenmesi, destinasyon yönetimi, ürün çeşitliliği, turizmde sürdürülebilirlik, çevre planlama, altyapı, yatırım teşvik, finansman, konaklama sektörü, seyahat acentacılığı, ulaşım, tanıtım-pazarlama, dijital turizm, inovasyon, turizm eğitimi, istihdam, turist rehberliği, yerel yönetimler, iç turizm ve gastronomi turizmi konularında raporlar hazırlanmıştır. Turizm Şurası her ne kadar ulusal düzeyde düzenlenmiş olsa da TR82 Bölgesi ile ilişkilendirilebilecek bazı öneriler de sonuç raporunda yer almıştır:

- *Kış turizmi, eko-turizm ve kültür temelli turizm türlerinin geliştirilmesi; bu alanlarda temalara göre bölgelerin belirlenmesi ve turizm koridorları oluşturulması,*
- *Gastronomik değerlerin "köklerimiz", "geleneklerimiz", "bugünümüz" ve "geleceğimiz" gibi temalar dâhilinde yerel ve ulusal mevzuat ile uluslararası eğilimlere uygun şekilde sunulması,*
- *Gastronomi turizminin; varış noktaları, rotalar ve etkinlikler çerçevesinde, öncelikle iç pazara odaklanarak geliştirilmesi,*
- *Kamp ve karavan turizminin teşvik edilmesi ve karavan-kamp alanları standartlarının geliştirilmesi,*
- *Tescilli binaların turizme kazandırılması, yerel kültürün yaşatılması ve bu yapıların konaklama tesislerine dönüştürülmesi,*
- *Yerel ürünlerin, değerlerin ve geleneksel yerel el sanatlarının turizm ürünlerine dönüştürülmesi; sanatsal ve kültürel etkinliklerin teşvik edilmesi,*
- *Turizm destinasyonlarının kamu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları gibi paydaşların katılımıyla oluşturulan "Turizm Destinasyon Yönetim Örgütleri" tarafından profesyonel biçimde yönetilmesi,*
- *Anadolu'da yeni noktalara doğrudan ve düşük maliyetli tarifeli uçuşların artırılması,*
- *Yerel toplulukların doğal, tarihi ve kültürel varlıklar ile sürdürülebilir turizm ilkelerine ilişkin farkındalığın artırılması.*

4.3.2. Bölgesel Planlar

Bölge Planları

2010-2013 ve 2014-2023 yıllarını kapsayan ilk iki TR82 Bölge Planı, "sürekli üreten, birlikte ilerleyen ve doğasıyla fark yaratan Kuzey Anadolu" vizyonunu benimsemiştir. Her iki plan da sürdürülebilir kullanım ilkesi doğrultusunda; turizmin çeşitlendirilmesi, kültürel ve özellikle bölgenin doğal unsurlarının değerlendirilmesi ile komşu bölgelerle bütünleştirici rotalar geliştirilmesi yoluyla potansiyelin artırılmasını hedeflemiştir.

Bu bağlamda, kapasitenin ve hizmet kalitenin artırılması, ürün çeşitliliğinin geliştirilmesi ile turizm işletmeleri ve altyapıya yönelik iyileştirmeler öncelikli alanlar olarak benimsenmiştir. Bunun yanında, yerel kültüre dayalı özgün hediyelik eşya ürünlerinin tasarımı ve üretimi ile ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin önemi de vurgulanmıştır.

2024 yılı sonunda onaylanarak yürürlüğe giren TR82 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı, "güçlü beşeri sermayeye sahip, yeniliğe açık Kuzey Anadolu doğal dokusuyla fark yaratıyor" vizyonunu temel alarak aşağıdaki stratejik öncelikleri benimsemektedir:

1. *İmalat sanayinde rekabet gücünün artırılması,*
2. *Şehirlerin marka değerinin yükseltilmesi,*

3. *Tarımsal üretimde verimliliğin, katma değer ve kalitenin artırılması,*
4. *Dezavantajlı grupların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi.*

İkinci stratejik öncelik olan "marka değerinin artırılması" kapsamında; iki hedef doğrudan ve dolaylı olarak turizm ekosistemini etkileyen tedbirler önermektedir:

- Batı Karadeniz Destinasyonu ve Turizm Rotaları geliştirilecektir:
 - *Bölgedeki tematik destinasyonların altyapısı güçlendirilecektir.*
 - *Bölgedeki destinasyonların etkin tanıtımı sağlanacaktır.*
 - *Ürün ve doğa temelli turizm türleri kapsamında yeni rotalar geliştirilecektir.*
 - *Turizm hizmet kalitesi iyileştirilecektir.*
 - *Turizmde girişimcilik desteklenecek, kırsal turizm faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.*
 - *Yöreye özgü ürünler ve gastronomik değerler turizm faaliyetlerine entegre edilecektir.*
 - *Bölgeye özgü sivil mimari yapılar korunacaktır.*
- TR82 Bölgesi, ulusal ve uluslararası ağlara entegre edilecektir:
 - *UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki varlıkların sayısı artırılacaktır.*
 - *Şehirlerin UNESCO ağlarına katılımı sağlanacaktır.*
 - *Cittaslow (Sakin Şehir) ağına katılım desteklenecektir.*
 - *Slow Food uluslararası ağına üyelik teşvik edilecektir.*
 - *UNWTO "En İyi Turizm Köyü" kriterleri doğrultusunda etkinlikler düzenlenecektir.*

TR82 Bölgesi İlçe Stratejileri

İlçe stratejileri çalışmasında Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerindeki tüm ilçelerin turizm, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerine ilişkin mevcut potansiyelleri ortaya konulmuştur. Söz konusu potansiyellerin değerlendirilmesine yönelik stratejik yönlendirmelere de yer verilerek, bölgenin özellikle doğal güzellikleri ve yerel ürünleriyle güçlü bir turizm kapasitesine sahip olduğu vurgulanmıştır.

İlgaz Dağı Milli Parkı Uzun Vadeli Gelişme Planı

Planda koruma bölgeleri, giriş kontrol noktaları, yönetim ve ziyaretçi merkezi, tanıtım merkezi, günübirlik kullanım alanları, otel alanı, konaklama tesisleri, kayak pistleri ve mekanik hatlar, tur güzergâhları ve mola noktaları ve manzara seyir noktaları gibi Ilgaz Dağı'nda yapılabilecek altyapı ve üst yapı müdahalelerinin niteliği belirlenmiştir.

Küre Dağları Milli Parkı Uzun Vadeli Gelişme Planı

Küre Dağları Milli Parkı için hazırlanan revizyon planında; idari bina, ziyaretçi merkezleri, tanıtım merkezi, açık hava eğitim alanları, doğa eğitim merkezi ve spor alanları gibi temel altyapıların yanı sıra, lüks kamp alanları, karavan alanları ve günübirlik kullanım ve konaklama alanları belirlenmiştir. Ayrıca milli parkın turizmin geliştirilmesi amacıyla değerlendirilmesi için Valla, Aydos, Çatak, Horma ve Cide kanyonlarında kanyon geçişi, yaban hayatı gözlem noktaları, ekoturizm köylerini içeren 29 manzara noktası, 31 yürüyüş yolu ve 19 tur güzergahı belirlenmiştir. Benzer şekilde, mağaralar "turistik ziyarete açılacak mağaralar (Sipahiler, Kemerli, Mantar, Ejder Mağarası, Ilgarini, Medil, Kılıçlı ve Dağlı Kuylucu) ve "sportif amaçlı mağaralar" olarak sınıflandırılmıştır ve mağaralardan turizmin geliştirilmesine yönelik olarak yararlanılması öngörülmüştür.

Sinop-Kastamonu-Çankırı Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

2025 yılı hedeflenerek hazırlanan plan, Kastamonu ve Çankırı il sınırları içinde sürdürülebilir ve yaşanabilir bir çevre oluşturulmasını amaçlamaktadır. Sinop için ise, tarımsal, turistik ve tarihi kimliğin korunması temelinde; sosyal, ekonomik, kültürel ve mekânsal açıdan dengeli bir şekilde gelişmesi ve büyümesi hedeflenmiştir. Planda Kastamonu ve Sinop'a özgü bazı eylemler yer almaktadır (Teknik Rapor, 2023b)

Kastamonu özelinde, plan; kent merkezinin öncelikle bir kültür turizmi destinasyonu olarak geliştirilmesini önermektedir. Bu doğrultuda, kent merkezinde turistik konaklama tesisleri olarak butik oteller inşa edilmesi ve özellikle tarihi konakların bu amaçla değerlendirilmesi önerilmektedir. Sinop özelinde ise, Aklıman-Hamsilos Doğal Sit Alanları, Hamsilos Fıyordü, Sarıkum Sulak Alanı ve Tabiatı Koruma Alanı ile Bozburun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası gibi doğal alanlarla bütünleşik deniz turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, kent merkezinin, turizme dayalı ve hizmetler sektörü odaklı bir yerleşim alanına dönüştürülmesi önerilmektedir. Planda ayrıca Sinop Havaalanı'nın yenilenmesi ve deniz ulaşımının yaygınlaştırılması amacıyla bir yat limanı inşa edilmesi de önerilmiştir.

4.3.3. Yerel Planlar

Turizm sektörü, doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olduğu çok sayıda yan ve alt sektör nedeniyle yalnızca merkezi kurumların değil, yerel düzeyde farklı kurum ve kuruluşların da görev, sorumluluk ve ilgi alanına girmektedir. Bölge genelinde destinasyonun tümüne yönelik müdahaleleri kapsayan eylem planlarının yanı sıra, belirli alt bölgeler veya tematik alanlara odaklanan somut hedefler çerçevesinde hazırlanan eylem planları ile araştırma raporları da bulunmaktadır. Kapsamlı saha çalışmaları, paydaş görüşmeleri ve bölgeyi yakından tanıyan yerel paydaşların derin bilgisine dayanan bu planlar, yerel dinamiklerin anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır.

İl Turizm Eylem Planları

Kastamonu ve Sinop Turizm Eylem Planları, sırasıyla 63 ve 31 eylemle illerin doğal, kültürel ve tarihi değerlerinin turizme kazandırılması amacıyla tasarlanmıştır. Kastamonu Valiliği ve Sinop Valiliği koordinasyonunda; ilgili tüm kamu kurumları, yerel yönetimler, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla oluşturulan örnek bir yönetim modeliyle hazırlanmıştır.

Master Plan hazırlıkları kapsamında bölgede gerçekleştirilen paydaş mülakatları ve odak grup toplantılarında paydaşlar, her iki eylem planının uygulama sürecindeki başarısına vurgu yaparak, uygulama dönemlerinde verimli ve etkin çalışmalar yürütüldüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca, bu iş birliklerinin gelecekte de sürdürülmesi amacıyla çabaların devam ettiği ifade edilmiştir. Nitekim her üç ilde de İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları oluşturulmuş; bunun yanında 2024-2026 Sinop Turizm Eylem Planı çalışmalarına da 2024 yılının ikinci yarısında başlanmıştır.

Bölge İlleri Doğa Turizmi Master Planları

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, kırsal alanların, yaylaların ve köy kültürünün turizme kazandırılması; dolayısıyla hem turizmin geliştirilmesi hem de doğal alanların korunarak turizmden gelir elde edilmesi amacıyla 81 il için Doğa Turizmi Master Planları hazırlanmıştır. Bu kapsamda, Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerine yönelik Doğa Turizmi Master Planları da oluşturulmuştur. Planlar, illerin doğa turizmi potansiyelini ve özellikle korunan alanlardaki kaynak

değerlerini ortaya koyan envanter çalışmaları niteliğindedir. Ancak, kurumsal onay sürecinde yaşanan bazı sorunlar nedeniyle bu planlar uygulamaya geçirilememiştir.

Çankırı İli Korunan Alanlar için Doğa Turizmi Uygulama Eylem Planı

Doğa Koruma ve Millî Parklar 9. Bölge Müdürlüğü tarafından hazırlanan Doğa Turizmi Uygulama Planı'nda, Çankırı'daki korunan alanlarda gerçekleştirilebilecek ekoturizm ve alternatif turizm faaliyetlerine ilişkin uygulama kuralları, kriterleri ve maliyet bilgileri derlenmiştir.

Ilgaz Dağı Dağ Turizmi Eylem Planı

Ilgaz Dağı Dağ Turizmi Eylem Planı, Ilgaz Dağı Ortak Vizyon Raporu'nu temel almakta olup, söz konusu raporda belirtilen hedeflerin hayata geçirilmesine yönelik adımları ortaya koymaktadır (KUZKA, 2020). Eylem planı; altyapı, ürün geliştirme ve çeşitlendirme, hizmet kalitesi ve çeşitliliği, tanıtım, yönlendirme ve kırsal turizm gibi alanlarda dört mevsim turizm faaliyetlerini destekleyen toplamda 69 eylemi içermektedir.

Kastamonu Gastronomi Eylem Planı

UNESCO Kastamonu Gastronomi Tematik Masası tarafından, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Programı'nın gastronomi teması kapsamında Kastamonu'da uygulanmasını sağlamak amacıyla bir eylem planı hazırlanmıştır. Yerel kalkınmayı desteklemek ve şehirdeki paydaşların faaliyetlerini koordine ederek sistematik bir yapıya dönüştürmeyi amaçlayan plan, 25'ten fazla kurumun iş birliğine dayanan 93 eylemden oluşmaktadır.

Kastamonu Üniversitesi Ormancılık ve Doğa Turizmi İhtisaslaşma Stratejik Yol Haritası

Yükseköğretim Kurulu'nun Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması Projesi kapsamında, Kastamonu Üniversitesi'nin "ormancılık ve doğa turizmi" alanında ihtisaslaşmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan Stratejik Yol Haritası; vizyon, ana ve alt hedefler, bu hedeflere ulaşabilmek için uygulanacak stratejiler, fakülte-bölüm-enstitü bazında performans değerlendirme sistemi ve süreci izlemeye yönelik eylem planı bölümlerinden oluşmaktadır.

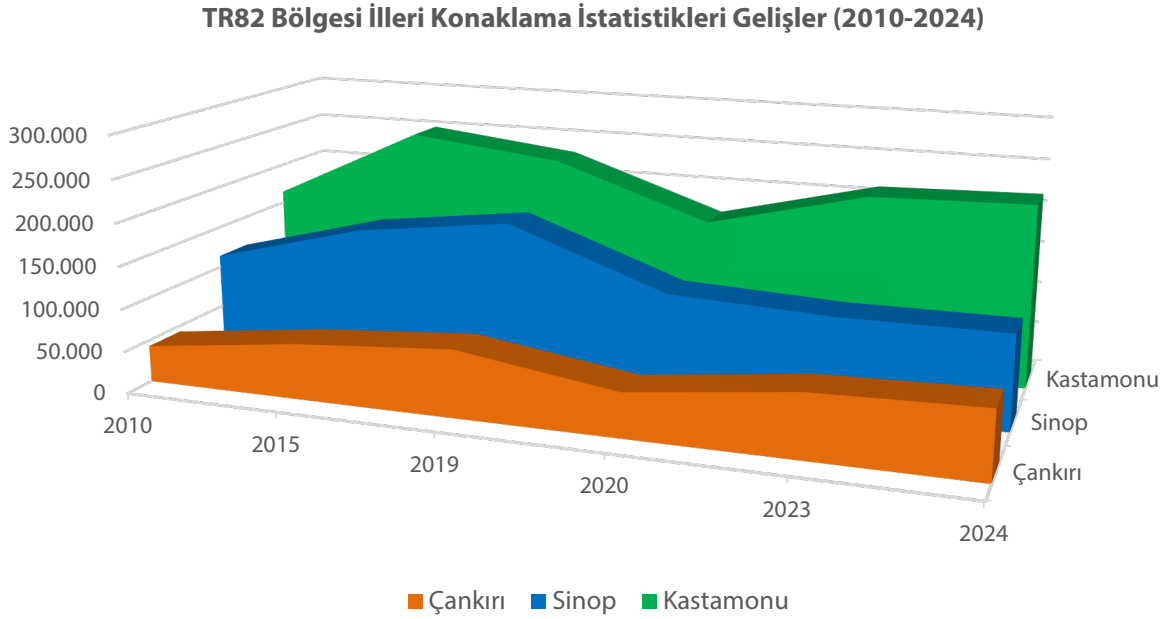
Stratejik Yol Haritası çerçevesinde araştırma ve bilgilendirme ile eğitim ve farkındalık yaratma olmak üzere iki ana grup ve yedi odak konu belirlenmiştir:

- *Kastamonu doğa turizmi potansiyelinin belirlenmesi ve geliştirilmesi,*
- *Kastamonu'nun doğa turizmi cazibe merkezlerinin tanıtılması,*
- *Rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi,*
- *Gastronomik değerlerin doğa turizmi üzerindeki etkisinin artırılması,*
- *Doğa turizmi alanındaki yeteneklerin bölgeye çekilmesi,*
- *Girişimcilik ruhunun desteklenmesi,*
- *Toplumda farkındalık yaratılması.*

4.4. Turist İstatistikleri

4.4.1. Güncel Rakamlar

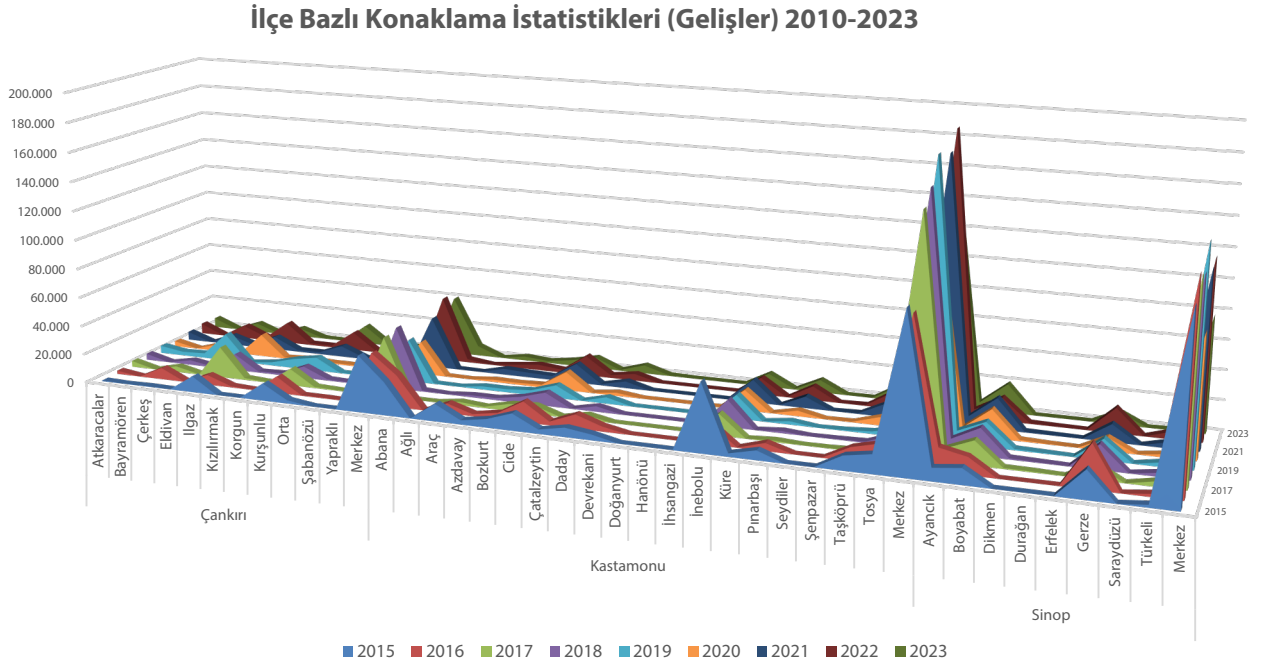
TR82 Bölgesi konaklama istatistikleri baz alınarak, bölgedeki turizm hareketinin dinamikleri ortaya koyulmuştur. Bölge illerindeki konaklamalı turizm verileri yıllar içinde dalgalı bir seyir izlemiştir (Grafik 9).

Grafik 9: TR82 Bölgesi Konaklama İstatistikleri -Gelişler (2010-2024)

İller bazında on yıllık dönemde Kastamonu'nun, geniş coğrafyası ve kurulu kapasitesi ile bölgenin en fazla turist ağırlayan destinasyonu olduğu, bazı yıllarda 250 bin bandını geçtiği görülmektedir. Bununla birlikte Sinop bölgenin en dramatik değişimlerini gösteren destinasyonu olarak dikkat çekmektedir. Konaklamalı turist sayısında belli yıllarda 200 bin seviyelerini zorlamasına karşın, veriler ilin son yıllarda bu rakamların uzağında olduğunu göstermektedir. Çankırı ise, düşük turizm algısına karşın 2010 yılına kıyasla mevcut durumunu en fazla geliştiren destinasyon olarak 90 bin konaklamalı turist bandına ulaşmıştır. Covid-19 salgını döneminde tüm dünyada ve Türkiye'de olduğu gibi bölgedeki turizm verileri de olumsuz yönde değişim göstermiş olup bölge pandemi öncesi ziyaretçi seviyesine 2023 yılı ile birlikte ulaşabilmiştir.

Bölgedeki turizm hareketliliğinin mekansal dağılımı konaklama verileri ışığında değerlendirildiğinde, her üç il için de kent merkezlerinin en fazla ziyaretçi ağırlayan alt bölgeler olarak, Çankırı'da bu oranın yaklaşık %50, Kastamonu'da %64 seviyesinde olduğu görülmektedir. Sinop'ta ise daha da baskın şekilde toplam ziyaretçilerin %73'ü kent merkezinde konaklamaktadır. İlçe bazlı konaklama verileri dikkate alındığında Kastamonu özelinde kent merkezini Karadeniz kıyısındaki ilçeler (%16), Küre Dağları Milli Parkı ve çevresindeki ilçeler (%7), D-100 karayolu üzerindeki Tosya ilçesi (%7) ve Taşköprü ilçesi (%5) takip etmektedir. Sinop özelinde kent merkezini Boyabat ilçesi (%16) ve Karadeniz kıyı ilçeleri (%10) izlemektedir. Çankırı'da ise kent merkezinden sonra en fazla ziyaretçiyi termal kaynakları ile öne çıkan Kurşunlu-Çavundur bölgesi (%25), Ilgaz ilçesi (%12,5), D-100 karayolu üzerindeki ilçeler (%10) ağırlamaktadır (bkz. Grafik 10).

Grafik 10: İlçe Bazlı Konaklama İstatistikleri Gelişler (2010-2023)

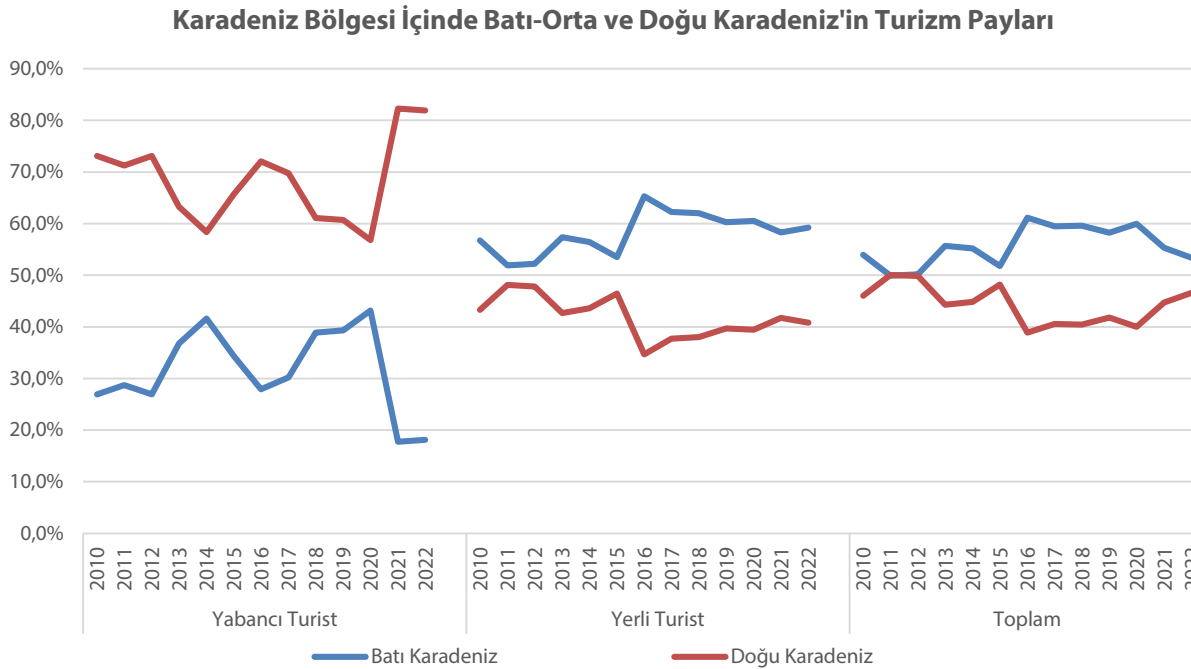
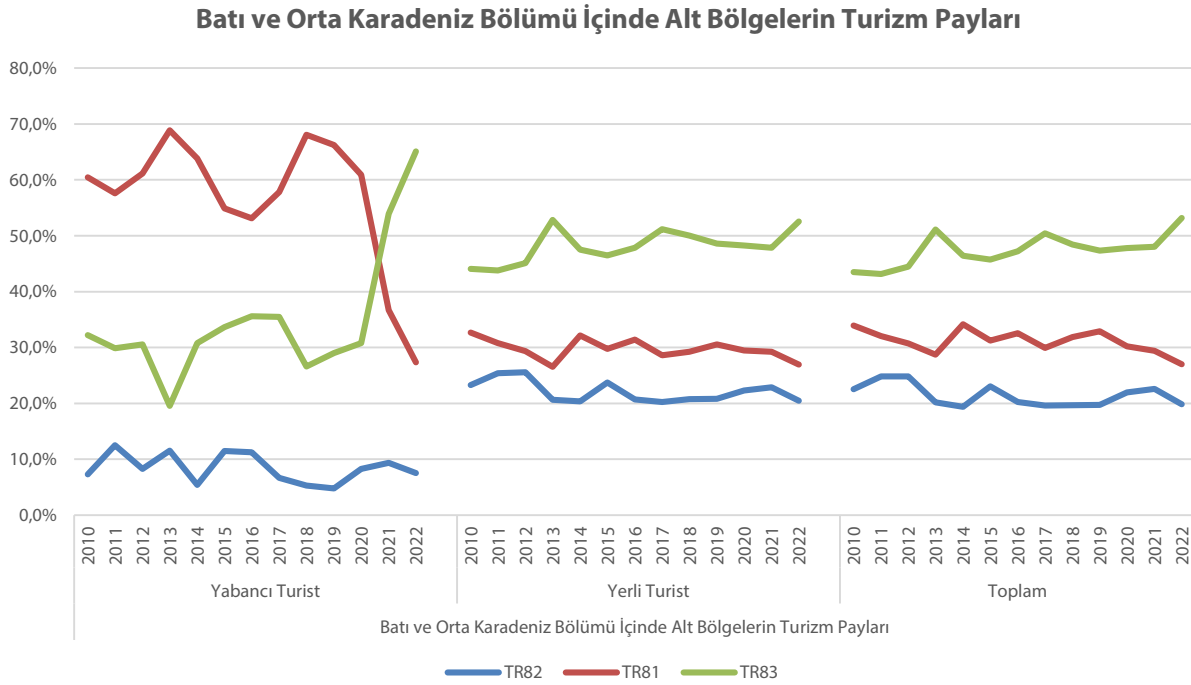

Bölgedeki konaklama verilerinin mevcut durumunun daha iyi anlaşılabilmesi için, TR82 Bölgesi konaklama istatistikleri, Karadeniz Bölgesi'nin diğer düzey 2 alt bölgeleri, Karadeniz Bölgesi geneli ve Türkiye geneli ile kıyaslanarak süreç değerlendirmesi ortaya konulmuştur.

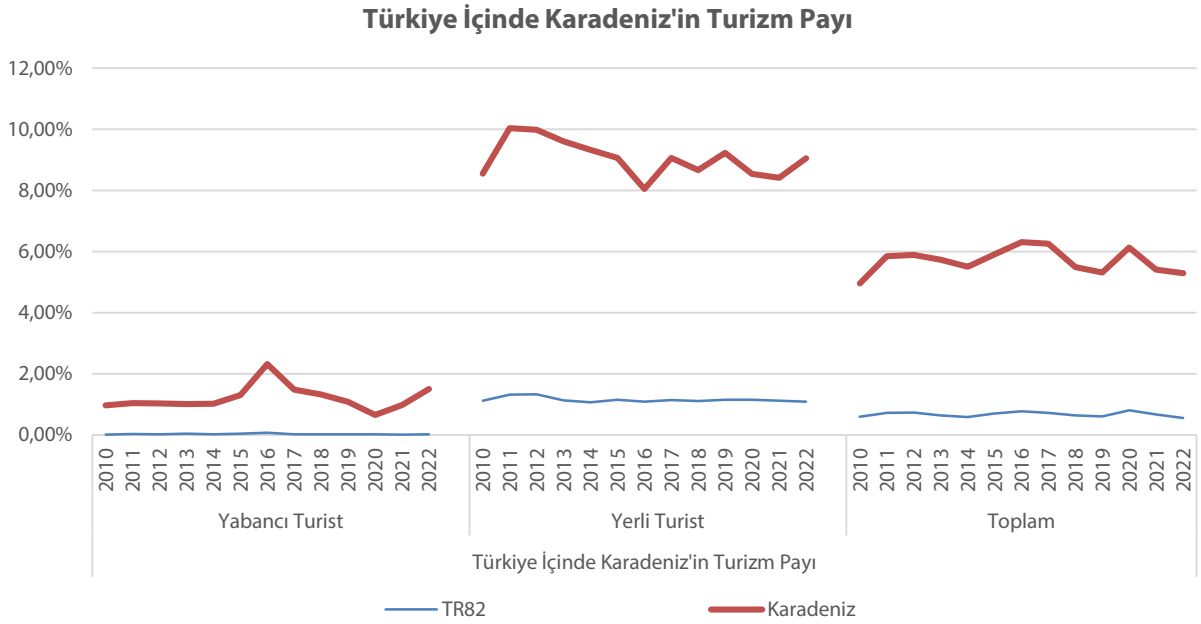
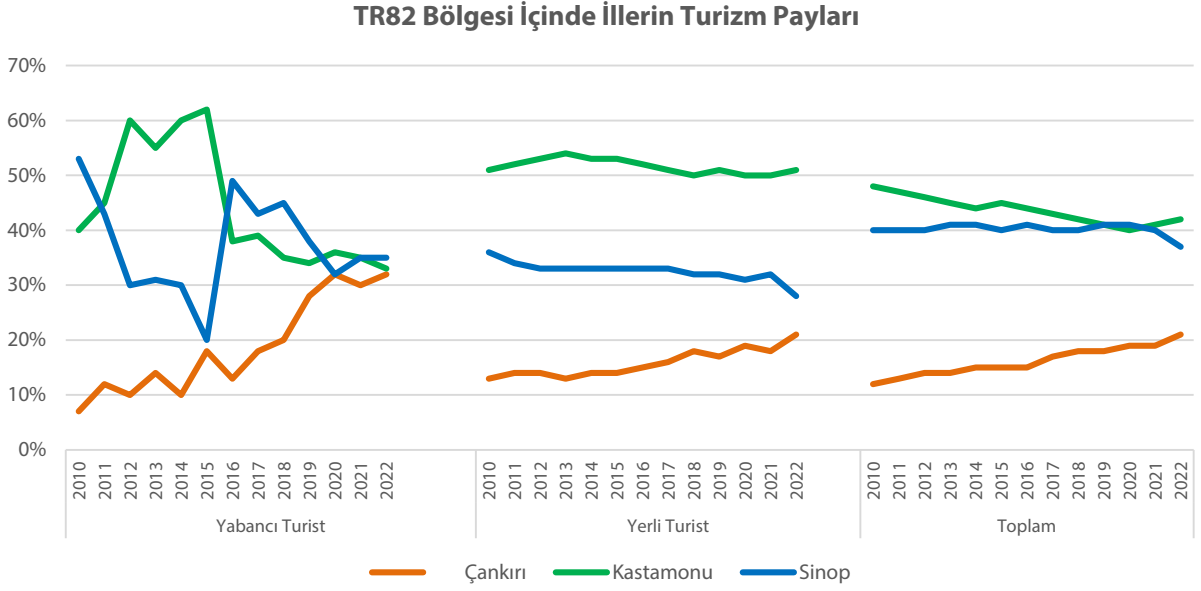
Coğrafi büyüklük ve turizm açısından yüksek potansiyeline karşın, deniz-kum-güneş odaklı uzun yıllara dayanan ulusal turizm politikalarının da bir sonucu olarak Karadeniz Bölgesi konaklama istatistiklerinde çok düşük bir pay almaktadır. TR82 Bölgesi, Karadeniz Bölgesi turizmde en küçük paya sahipken, TR83 Düzey 2 Alt Bölgesi en büyük payı almaktadır. Önceki yıllarda TR81 Düzey 2 Alt Bölgesini daha fazla yabancı turist ziyaret etmesine rağmen, 2020 ve sonrasında TR81 Bölgesi'nin payı azalırken, TR83 Bölgesi'nin payı artmıştır. Batı Karadeniz'deki (Orta Karadeniz dahil) yerli turist sayısı ve toplam turist sayısı Doğu Karadeniz'den daha fazla olmakla birlikte, Doğu Karadeniz yabancı turist açısından daha fazla ziyaretçi ağırlamaktadır (Grafik 11). Bu bulgu, hem Batı Karadeniz'in hem de genel olarak tüm Karadeniz Bölgesi'nin ağırlıklı olarak yerli turistler tarafından ziyaret edildiğini ve bu nedenle yerli turistlerin bölge için başlıca hedef kitle olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan, bölgenin kaynak değerlerinin yabancı turistler için de değer bulma potansiyeli bulunduğundan, dış pazarlara da odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır.

TR82 Bölgesi destinasyonlarının ziyaretçi profili de benzer şekilde yerli turist ağırlıklı bir profil çizmektedir. Konaklama verileri ışığında yerli turist oranı %97,5 olarak gerçekleşmektedir. Destinasyonların kaynak değerleri ile uyumlu yurtdışı pazarlarda farkındalık oluşturma ve tanıtım faaliyetleri son dönemde hızlanmış olup bölgedeki turizm aktörlerinin iş birliği ve eşgüdümü ile kapsamlı çalışmalar yürütülmektedir.

Grafik 11: TR81, TR82, TR83 Düzey 2 Alt Bölgeleri Turizm Payları, % (2010-2022)

Grafik 12: TR82 Bölgesi İlleri Arasındaki Turizm Payları, % ve Karadeniz Bölgesi'nin Türkiye İçindeki Turizm Payı, % (2010-2022)

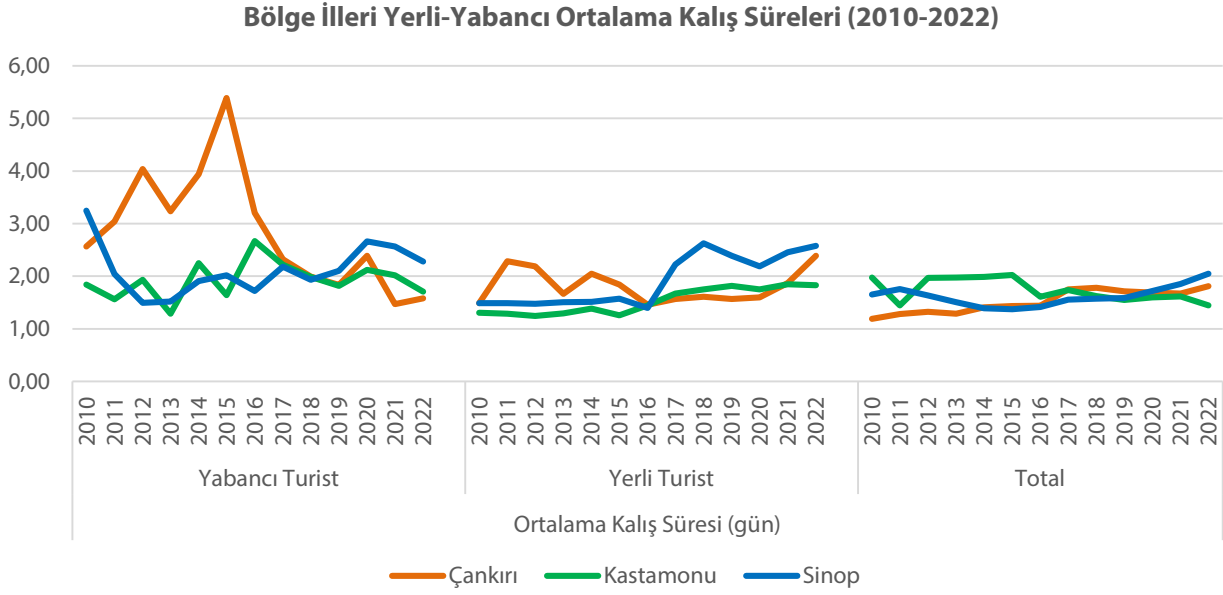
TR82 Bölgesi illeri, yabancı turist sayısı açısından Türkiye'nin uluslararası turizm istatistiklerine göre en alt sıralarda yer almaktadır. Bölge illeri, ülke içindeki sıralamada, 2014 yılındaki 14. sıra hariç genel olarak alt sıralarda yer almakla birlikte, son yıllarda 81 il arasında da son 10 il arasında yer bulabilmiştir. Bu durum, Türkiye'nin büyük ilerlemeler kaydettiği uluslararası turizm pazarından bölgenin yeterince pay alamadığının bir göstergesidir. Diğer yandan, yerli turist ve toplam turist sayısı açısından da sonuçlar iç açıcı değildir. Kastamonu, Türkiye genelindeki turist sıralamasında 40-50. sıralarda yer alırken; Sinop 50-60. sıralarda, Çankırı ise 65-74. sıralarda konumlanmaktadır. Bu veriler, bölgenin bir turizm destinasyonu olarak beklenen gelişimi gerçekleştiremediğini ve stratejik yatırımların acil bir şekilde yapılması gerektiğini açıkça göstermektedir. Bir diğer deyişle, bölgeye ilişkin turizm rakamları, turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilemediğini ortaya koymaktadır. Uluslararası turist sayısının Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde kalmasının yanı sıra, bu veriler bölgenin iç turizmde de önemli bir yer edinmediğini göstermektedir.

Turistlerin konaklama sürelerine ilişkin olarak, Türkiye genelinde bir turist ortalama 2,6 gece konaklarken, TR8'de 1,5-1,8 gece arasında konaklamaktadır. Bu durum, Batı Karadeniz'in nihai varış noktası olmaktan çok, bir geçiş, duraklama ya da mola noktası olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Grafik 14'te görülebileceği üzere yabancı turistler, Çankırı'da 2010 yılında 2,6 gün konaklarken, 2015 yılına kadar bu süre artış göstermiş ve 2015 yılında 5,4 güne ulaşmıştır. Sonrasında ise ortalama konaklama süreleri düşüş eğilimi göstermiş ve son yıllarda 1,5 güne kadar gerilemiştir. Sinop'ta yabancı turistler 2010 yılında 3,3 gece konaklarken, sonraki yıllarda daha kısa sürelerde konaklamışsa da yıldan yıla fazla değişmeyen sürelerde 1,5-2 gece arasında konaklamışlardır. Kastamonu'da ise yıllar içinde en fazla 2,7 gün (2016 yılında), ortalama olarak ise 1,3-2 gece arasında konaklama gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte, yerli turistlerin ortalama kalış süresi genel olarak artış göstermektedir. Yerli misafirler, 2020 öncesinde Çankırı'da 1,5 gün civarında konaklarken, bu rakam son yıllarda 2 günü aşmaya başlamıştır. Yerli turistler, 2010'lu yılların ortalarına kadar Sinop'ta 2 gecedan fazla kalırken, 2014-17 yılları arasında daha kısa süreli konaklamalar gerçekleştirmiştir. Öte yandan 2017 yılından sonra önemli bir artış eğilimi görülmüş ve Sinop'ta ortalama kalış süresi 2,6 güne ulaşmıştır. Benzer şekilde, 2010'larda Kastamonu'da 1,3 gece olan konaklama süresi, son yıllarda 1,8-1,9 geceye çıkmıştır. Genel olarak, Kastamonu'da kalış süresinin diğer iki şehre göre daha az arttığı gözlemlenmektedir.

Yukarıdaki değerlendirmeler, bölgedeki turizm faaliyetlerinin iç turizme dayalı olduğunu ve turistlerin genellikle kısa süreli konaklamalar gerçekleştirdiğini göstermektedir. Başka bir deyişle, bölge, nihai varış noktası olmaktan ziyade, daha uzun rotalar veya turların bir parçası olarak ziyaret edilmektedir. Özellikle Kastamonu ve Sinop illeri, tüm Karadeniz'i kapsayan tur paketlerinde yer almaktadır (KUZKA (2013b)). Bir başka açıdan bakıldığında ise, mevcut turistlerin yılda bir kez uzun süreli tatil yapmak yerine çok daha kısa süreli tatiller yaptıkları göz önünde bulundurulması durumunda, kalış süresinin turist sayısına ilişkin verilerden daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak, turistlerin kalış sürelerini uzatmaya teşvik edecek ve kaldıkları süre boyunca turistik deneyimlerinin kalitesini artıracak kaliteli hizmet ve çeşitli faaliyetlerin sunulması, bölgenin turizm potansiyelini daha verimli hale getirecektir.

Grafik 13: Bölge İlleri Yerli-Yabancı Ortalama Kalış Süreleri (2010-2022)

4.4.2. Gelecek Öngörülleri

Çalışma kapsamında, bölge illerini ziyaret etmesi öngörülen turist sayısı 5 yıllık bir projeksiyonla tahmin edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, üç alternatif hesaplama yöntemi kullanılmıştır:

1. 2010-2023 yılları arasında ortalama turist değişim trendi,
2. "Türkiye beklentisi" tahminleri, (12. Kalkınma Planı'nda Türkiye için yapılan öngörülerin yıllık değişim oranı uygulanarak bulunmuştur.)
3. Master plan hazırlık sürecinde çalışan dış uzmanların görüşleri,
4. Yerel uzmanların beklentileri.

Bu analiz kapsamında, bölgedeki kamu, özel sektör, STK'lar ve akademisyenlerden oluşan uzmanların görüşlerine başvurulmuş ve 30 yerel uzmanın katılımıyla yapılan bir anket aracılığıyla Delfi Yöntemi kullanılmıştır. Uzman görüşlerinin ortalamaları alınarak, her üç il için turist sayısı ve ortalama kalış süresi hesaplanmıştır. Sonuçta, elde edilen tahminler için aşağıdaki formül uygulanmıştır:

$$\frac{\text{İlk beş soruya verilen cevapların ortalaması} \times \text{Önümüzdeki 5 yıllık dönemin sonunda turist sayısı}}{5} = \text{Ortalama kalış süresi tahminlerinin ortalaması}$$

Bu bağlamda uzmanların görüşlerine dayanarak 2028 yılında konaklayacak turist sayısı ve ortalama kalış süresi olarak tahmin edilmiştir:

	Turist Sayısı	Ortalama Kalış Süresi
Kastamonu	375.187	2,2 gece
Çankırı	150.208	1,9 gece
Sinop	162.243	1,9 gece

Tablo 9: Delphy Yönteminde Kullanılan Anket

	Kesinlikle Katılmıyorum		→		Kesinlikle Katılıyorum
1. Karar vericilerin Çankırı, Kastamonu ve Sinop'taki turizm sektörüne olan yaklaşımının olumlu olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
2. Karar vericiler tarafından geliştirilen/uygulanacak politikaların Çankırı/Kastamonu/Sinop turizm sektörü için olumlu yansımaları olacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3. Uygulanan/uygulanacak politikaların turizm yatırımcılarını Çankırı/Kastamonu/Sinop'a çekeceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
4. Uygulanan/uygulanacak politikaların Çankırı/Kastamonu/Sinop'u ziyaret eden turist sayısını artıracığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5. Uygulanan/uygulanacak politikaların turistlerin Çankırı/Kastamonu/Sinop'ta ortalama kalış süresini artıracığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Yapılan/yapılacak uygulamalar ve yatırımlar çerçevesinde önümüzdeki 5 yıllık dönemin sonunda turist sayısına ilişkin tahmininiz nedir?	 kişi				
Önümüzdeki 5 yıllık dönemin sonunda turistlerin ortalama kalış süresi için tahmininiz nedir?	 gece				

Analiz sonuçları bölgedeki turizm eğilimlerinin, yerel uzman görüşleriyle büyük ölçüde örtüştüğünü göstermektedir. Türkiye geneline ilişkin beklentilere göre, 2028 yılında Çankırı'yı yaklaşık 115.000 turist ziyaret etmesi beklenirken; bölgesel trendler ve uzman görüşleri bu sayının 116.000 ile 150.000 arasında olabileceğini işaret etmektedir. Master plan hazırlık sürecine dâhil olan dış uzmanlar ise, bölgedeki kamu ve özel sektör arasındaki iş birliğinin sürmesi, "Turistik Tuz Ekspresi" gibi yaratıcı projelerin desteklenmesi ve Ilgaz Dağı'nda dört mevsim turizmin geliştirilmesi durumunda, Çankırı'nın 2028 yılında yaklaşık 126.000 turiste ulaşabileceğini öngörmektedir.

Kastamonu özelinde ise son yıllarda gözlemlenen eğilimler en düşük senaryoyu oluştururken; yerel uzmanların beklentileri en iyimser senaryo olarak şekillenmektedir. Son yıllardaki eğilimlerin yakın gelecekte de benzer şekilde sürmesi halinde önümüzdeki beş yılın sonunda Kastamonu'yu yaklaşık 270.000 turist ziyaret etmesi öngörülmürken, Türkiye genelindeki beklentilerin Kastamonu'ya yansımaları halinde bu sayının yaklaşık 327.000'e çıkması mümkün görülmektedir. Öte yandan, yerel paydaşlar ise Kastamonu'nun turizmde büyük bir atılım yaparak 2028 yılında yaklaşık 375.000 turisti ağırlamasını beklemektedir. Ancak master plan sürecine katılan dış uzmanlar, gerekli çalışmaların ve yatırımların yapılması koşuluyla, bu sayının yaklaşık 312.000 civarında gerçekleşmesinin daha gerçekçi bir tahmin olacağını belirtmektedir.

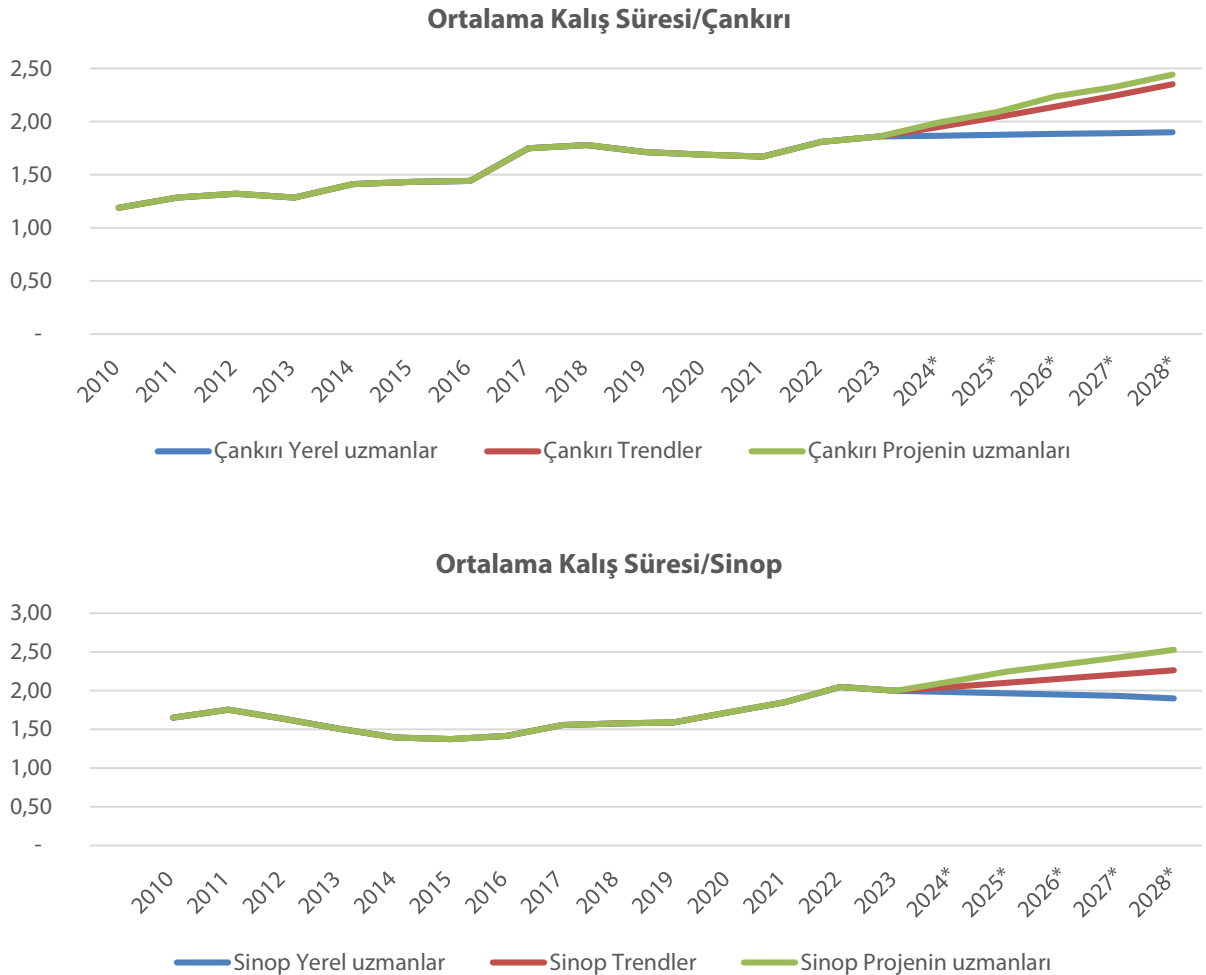
Sinop için son yıllarda gözlemlenen eğilimlerin benzer şekilde sürmesi durumunda, Sinop'un Türkiye genelindeki turizm gelişimine kıyasla oldukça sınırlı bir ilerleme kaydedeceği ve bu durumun kentin sahip olduğu turizm potansiyelinin büyük ölçüde atıl kalmasına neden olacağı öngörülmektedir. Türkiye genelindeki turizm beklentilerine göre 2028 yılı itibarıyla Sinop'un yaklaşık 125.000 turisti ağırlaması beklenmektedir. Yerel paydaşlar ise düşük motivasyonlarına karşın bu sayının biraz daha yüksek gerçekleşerek yaklaşık 162.000 düzeyine erişeceğini öngörmektedir. Master planda görev alan

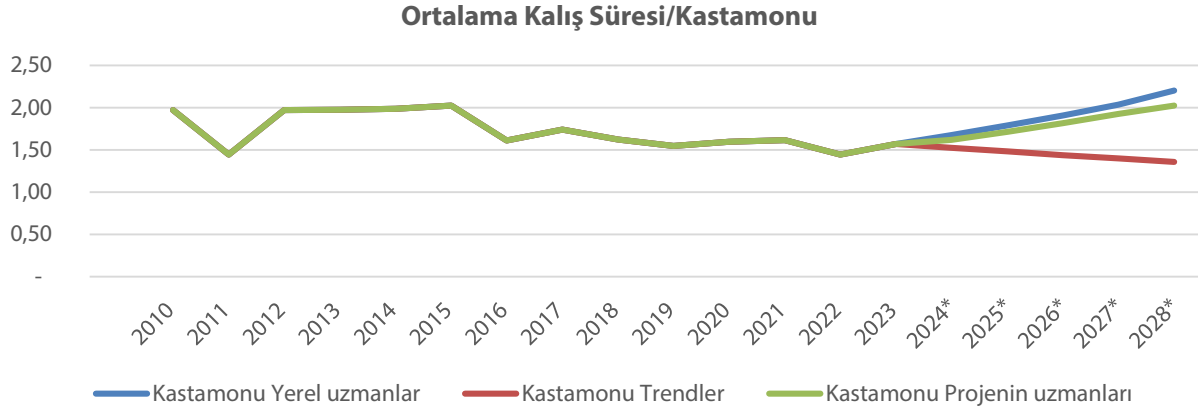
dış uzmanlar ise, turizm pazarındaki güncel eğilimler doğrultusunda gerekli stratejik adımların atılması ve planlanan yatırımların hayata geçirilmesi durumunda, Sinop'un turizm gelişiminin daha olumlu bir seyir izleyeceğini ve 2028 yılında yaklaşık 240.000 turisti ağırlayabileceğini tahmin etmektedir.

Bu öngörüler yalnızca turist sayısındaki artışla sınırlı kalmayıp ziyaretçilerin kentte geçirdiği süre bakımından da önemli ipuçları sunmaktadır. Çankırı ve Sinop'ta, son yıllarda yaşanan gelişmelerin yakın gelecekte de devam etmesi durumunda, turistlerin ortalama kalış süresinin sırasıyla 2,4 ve 2,3 geceye ulaşması beklenmektedir. Yerel uzmanlar, ortalama kalış süresinin sabit kalacağını düşünmekte; 2023 yılında yaklaşık 1,9 gece olan ortalama kalış süresinin 2028 yılı için de geçerli olacağını öngörmektedir. Master plan dış uzmanları ise, turizm ürün çeşitliliğinin artırılması hâlinde, Çankırı'da ortalama kalış süresinin 2,4 gece, Sinop'ta ise 2,5 gece olacağını öngörmektedir.

Kastamonu için ise durum tersine bir senaryo çizmektedir. Son yıllardaki eğilimin devam etmesi halinde, ortalama konaklama süresinin 1,4 geceye kadar düşmesi beklenirken, yerel uzmanlar bu sürenin 2,4 geceye çıkacağı kanaatindedir. Master plan dış uzmanları ise kısa süreli tatillerin daha da yaygınlaşacağını ve Ankara'ya yakınlığı nedeniyle Kastamonu'nun cazip hale geleceğini değerlendirerek, ortalama kalış süresinin 2 gece olacağını öngörmektedir (Bkz. Grafik 15).

Grafik 14: Kastamonu, Çankırı ve Sinop'ta Ortalama Kalış Sürelerine İlişkin Gelecek Tahminleri (2024-2028)

TÜİK ve Kültür ve Turizm Bakanlığı, ülke genelinde turistlerin harcamalarına ilişkin istatistikler sağlamaktadır. Her ne kadar il bazında kesin hesaplamalar yapılamasa da ulusal düzeydeki bu veriler ışığında genel bir ekonomik çerçeve çizmek mümkündür. Bu doğrultuda, geleceğe yönelik turist tahminleri ile kişi başına düşen ortalama turizm harcaması dikkate alınarak turizm gelirleri tahminleri yapılmıştır. Bu amaçla iki temel yaklaşım esas alınmıştır:

1. *Trend tahminleri: Son yıllarda turist harcamalarında gözlemlenen eğilimlerin önümüzdeki dönemde de benzer şekilde devam edeceği varsayımı,*
2. *Bakanlık tahminleri: Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın "2028 yılında 120 milyon turist ve 100 milyar ABD doları gelir" hedefi doğrultusunda, 2028 yılı için kişi başına düşen ortalama turizm harcamasına dayalı hesaplama baz alınarak bölge için yorumlanan TÜİK Yurtiçi Hanehalkı Seyahat Harcamaları (ABD doları).*

Buna ek olarak turizm gelirleri, farklı turist sayısı senaryoları çerçevesinde ayrı ayrı analiz edilmiştir;

- Turist Sayısı (TS) için Senaryolar
 - TS1: Turist sayısının "Trendler" doğrultusunda gelişmesi durumunda,
 - TS2: Turist sayısının "Yerel Uzman Görüşleri" doğrultusunda şekillenmesi durumunda,
 - TS3: Turist sayısının "Türkiye Turizm Stratejisi" ile uyumlu olarak gelişmesi durumunda,
 - TS4: Turist sayısının "Master Plan hazırlık sürecinde göre alan Dış Uzmanlarının Öngörülleri" doğrultusunda gerçekleşmesi durumunda.
- Turist Harcamaları (TH) için Senaryolar¹
 - TH1: Turist harcamalarının son yıllardaki eğilime paralel olarak değişmesi durumunda,
 - TH2: Turist harcamalarının Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tahminleri doğrultusunda değişmesi durumunda.

¹ * Tahmin Kültür ve Turizm Bakanlığı Tahminleri (ABD Doları), TÜİK Yurtiçi Hanehalkı Seyahat Harcamaları (ABD Doları)

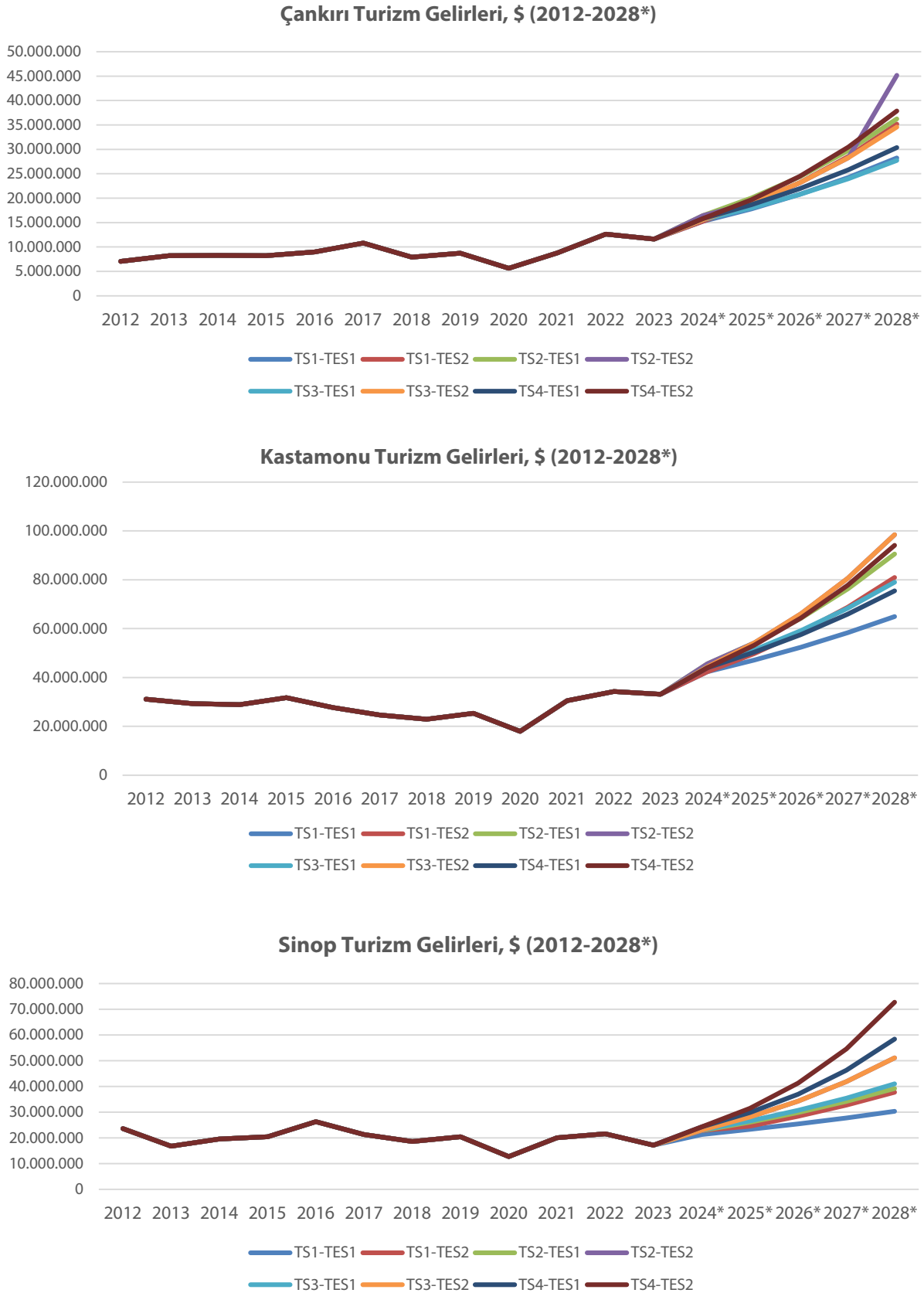
Bu bağlamda Çankırı ili, 2022 yılında yaklaşık 12,6 milyon ABD doları turizm geliri elde etmişken, 2023 yılında turist sayısındaki azalma nedeniyle bu gelir 11,6 milyon ABD dolarına düşmüştür. Bu noktada 2022 yılında Çankırı'yı 95.775 turistin ziyaret ettiğini ve bu sayının 2023 yılında 74.680 olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. 2028 yılına yönelik senaryo analizleri kapsamında en düşük gelirin, turist sayısının "Türkiye Turizm Stratejisi" ile uyumlu olarak gelişmesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın öngördüğü kişi başı harcama değerleri dikkate alındığında (TS3-TH2) 27,7 milyon ABD doları olacağı tahmin edilmektedir. Buna karşılık, en yüksek gelirin ise, yerel uzmanların tahmin ettiği turist sayısı ile son yıllardaki harcama eğilimlerinin devam etmesi durumunda (TS2-TH1) 45,1 milyon ABD doları seviyesine ulaşabileceği öngörülmektedir (*Grafik 16*).

Kastamonu, 2012 yılında 31,1 milyon ABD doları, 2022 yılında ise 34,2 milyon ABD doları turizm geliri elde etmiştir. Ancak 2022 yılına kıyasla 2023 yılı turist sayısındaki %18 oranındaki düşüş, geliri de düşürmüş ve bu rakam yaklaşık 33 milyon ABD dolarına gerilemiştir. 2028 yılı için yapılan tahminlere göre, en kötü senaryoda (TS1-TH1), Kastamonu'nun en az 64,9 milyon ABD doları gelir elde etmesi öngörülmektedir. En iyimser senaryoda (TS2-TH1) ise bu rakamın 98,5 milyon ABD doları seviyesine ulaşabileceği hesaplanmaktadır (*Grafik 16*).

Sinop'ta ise 2012 yılında elde edilen 23,6 milyon ABD doları turizm gelirin, 2022 yılında 21,5 milyon ABD doları, 2023 yılında ise yaklaşık 17,1 milyon ABD doları olduğu görülmektedir. Turist sayısındaki dalgalanmalara bağlı olarak gelirlerde de önemli değişimler yaşanmıştır. Bu çalışma kapsamında değerlendirilen senaryolar çerçevesinde 2028 yılında turizm gelirlerinin yaklaşık 30,2 milyon ABD doları ile 72,7 milyon ABD Doları arasında olacağı tahmin edilmektedir (*Grafik 16*). Bu tahminler turist sayısındaki dalgalanmalara ve azalmalara bağlı olarak turizm gelirlerinde düşüş yaşanabileceğine işaret etmektedir. Bu nedenle, TR82 Bölgesi genelinde özellikle Kastamonu ve Sinop'ta turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesi, ziyaretçilere yönelik harcama artırıcı uygulamaların geliştirilmesi ve aktivitelerin zenginleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kişi Başına Turist Harcamaları																	
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
Trend	143	142	146	126	136	125	106	110	107	124	132	155	191	203	215	228	241
F.MoCT*	143	142	146	126	136	125	106	110	107	124	132	155	191	214	240	268	301

Grafik 15: TR82 Bölgesi İllerinin Turizm Gelirleri Gelecek Tahminleri (2024-2028)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024c; Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024a

4.5. TR82 Bölgesi Turizminin GZFT Analizi

Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) analizi, bir turizm destinasyonunun performansını etkilemesi muhtemel olan farklı iç ve dış unsurları incelemek amacıyla planlama sürecinde başvurulmuş stratejik bir analiz yöntemidir. Planlama çalışmalarında sıklıkla kullanılan GZFT analizi, bir alana ilişkin mevcut durumu hakkında bütüncül bir bakış açısı sunarak resmin bütünü değerlendirmek için oldukça işlevsel bir yöntemdir.

GZFT analizinin bileşenleri; "G" (Güçlü Yönler) ve "Z" (Zayıf Yönler) bileşenleri, bölgenin kendi içsel koşullarına —yani yöneticiler tarafından doğrudan etkilenebilecek avantaj ve dezavantajlara— odaklanırken, "F" (Fırsatlar) ve "T" (Tehditler) ise dış çevrede meydana gelen, kontrol edilemeyen ancak bölgeyi etkileyen gelişmelere işaret etmektedir. Bu yönüyle GZFT analizi, hem mevcut kapasitenin hem de dış çevredeki dinamiklerin değerlendirilmesi açısından kapsamlı bir araç sunması yönüyle önem arz etmektedir.

Bu stratejik çerçevede, TR82 Bölgesi'nin güçlü ve zayıf yönlerinin yanı sıra, tehditler ve fırsatlar da analiz edilmiştir. Ek olarak literatür taraması, saha çalışmaları, yerel paydaşların görüşleri ve proje kapsamında hazırlanan raporların ışığında gerçekleştirilen GZFT Analizi Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10: TR82 Bölgesi Turizm Ekosistemi GZFT Analizi

TR82 Bölgesi Turizm Ekosistemi GZFT Analizi				
GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIFLIKLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER	
- Ulusal kalkınma planlarında ve diğer strateji belgelerinde turizmin ülke geneline yayılması ve ürün çeşitlendirilmesi vurgulanmakta, TR82 bölgesi ekoturizm ve doğa temelli turizm türleri açısından öncelikli bölgeler arasında zikredilmektedir. - Bölge planlarında turizm, bölgenin geleceği için önemli sektörler arasında yer almaktadır. - Her üç ilde de turizm ve doğa sektörü ile ilgili yetkili kurumlar aktif olarak faaliyet göstermektedir. - Tüm illerdeki karar alıcılar, turizm sektörünün gelişmesini arzu etmekte ve turizm sektöründen daha iyi faydalanmak için birlikte hareket etme niyetindedir. - Mahmutbey Camii'nin UNESCO Dünya Mirası ilan edilmesi, Daday'ın sakin şehir (Cittaslow) ağına dahil olması Bölgedeki uluslararası ağlara entegrasyon ihtahını artırmıştır. - Kadın Kooperatifleri (bölge genelinde) ve Yerel Eylem Grupları (YEG) (özellikle Kastamonu ve Çankırı'da) aktif olarak faaliyet göstermekte ve tek bir şemsiye altında iş birliği yapmaktadır. - Mevcut durumda doğal yaşam korunmakta ve bölgede doğal tarımsal üretim devam etmektedir. Bazı doğal	- TR82 Bölgesi ulusal düzeyde rekabetçi bir bölge olarak önceliklendirilmemektedir. - Yatırımları yönlendirecek üst ölçekli planlar (bölgesel planlar hariç) bulunmamaktadır. - Eylem ve gelişim planlarında süreklilik sağlanamamakta ve yapılan araştırmalar eyleme dönüştürülememektedir. - Kentlerin öne çıkan değerleri bütüncül bir şekilde planlanmamakta ve tanıtılmamaktadır. - Mekânsal ve fiziksel planlama eksikliği gözlemlenmektedir. - Kentsel tesislerde ve temel altyapıda (kanalizasyon vb.) halen eksiklikler bulunmaktadır. - Şehir merkezlerinde yetersiz otopark imkânları sorun teşkil etmektedir. - Sokak rehabilitasyonundan sonra tarihi yapılara işlev kazandırılmaması sorunu bulunmaktadır. - Tarihi değerlerin korunması ve restorasyonu konusunda yetersizlikler bulunmaktadır. - Özgün mimari anlayışın zayıflaması önemli bir risk unsurdur. - Bölge illerinin kimlikleri güçlü bir şekilde tanıtılmamaktadır. Markalı hediyeelik eşya gibi destekleyici çalışmalar eksik veya yetersizdir. - Bölge genelinde ulaşım altyapısında yetersizlikler bulunmaktadır. Ulaşım çeşitliliği sınırlıdır. - Milli Parklar ve Tabiat Parkları başta olmak üzere, doğal ve tarihi cazibe merkezlerine ve kırsal turizmi merkezlerine toplu taşıma olanakları çok sınırlıdır (örneğin, şehir merkezlerinden cazibe merkezlerine toplu taşıma düzensizdir veya hiç	- Turizm sektörünün ülke ve bölge politikalarındaki önemi giderek artmaktadır. - Başta alternatif turizm olmak üzere, turizmde çeşitliliğin sağlanması ve kırsal alanların kalkındırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası teşvikler/fonlar artmaktadır. - Uluslararası kurum ve kuruluşlar çevre dostu girişimleri finansal olarak desteklemektedir. - Bölgesel ve ulusal ulaşım yatırımlarına önem verilmekte, yatırımlar bölgeye erişimi kolaylaştırmaktadır. - İklim değişikliği gibi küresel sorunlar nedeniyle, Covid-19 salgını ile birlikte doğal güzelliklerin ve kırsal yaşamın önemi daha iyi anlaşılmakta ve politikalar bu doğrultuda gelişmektedir. - Küresel ısınma nedeniyle Karadeniz bölgesi orta ve uzun vadede turizm sektöründe daha da ön plana çıkacaktır. - Bölgenin coğrafi yapısı nedeniyle yerleşim alanları ve yapılaşma azdır. Bu durum doğa temelli turizm gelişimi için fırsatları beraberinde getirmektedir. - Uluslararası turizm pazarında tatil kavramı değişmektedir ve yeni destinasyonlara olan ilgi artmaktadır.	- Milli Parklar ve diğer korunan alanlardaki cazibe merkezleri ile alt bölgeler farklı kurumların yetki ve sorumluluğunda olup, ilgili kurumların alana bakış açıları farklılık göstermektedir. - Özgün mimari ve doğa ile uyumlu yapılaşma yerine çarpık ve estetik olmayan yapılaşmanın artması önemli bir tehdittir. - İllerdeki kilit yöneticiler sık değişmektedir. - Doğanın ve su kaynaklarının kirlenmesi büyük bir tehdit olarak kabul edilmektedir. - Küresel ısınma (Ilgaz Dağı'ndaki kış turizmi faaliyetleri üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle) yanı sıra iklim değişikliği (kuraklık ve su kaynaklarının kuruması) karşılabilecek önemli bir tehdittir. - Doğal afetlerin sıklığı ve yoğunluğu artmaktadır. - Bölgede nükleer enerji santralleri inşa etme olasılığı bulunmaktadır. - Kuzey Anadolu fay hattı bölgeden geçmektedir. - Rusya-Ukrayna savaşı, İsrail-Filistin çatışması gibi uluslararası krizlerin devam etmesi ve daha geniş bir coğrafyaya yayılması gibi siyasi gelişmeler. - Komşu ülkelerde devam eden çatışma ve savaşlar nedeniyle düzensiz göçmen sayısında artış. (Bölgede aktif bir sorun	

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIFLIKLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
tarım ürünleri ulusal düzeyde bilinirliğe sahiptir. • Karadeniz Bölgesi'nin doğal güzelliği yerli turistler arasında iyi bilinmektedir. • Yoğun bir orman dokusuna sahip, flora ve fauna açısından oldukça zengin olan Bölge, kış sporlarının yanı sıra kanyon geçişi, trekking, dağ yürüyüşleri, kampçılık, karavancılık, bisiklet, kuş gözlemciliği, yamaç paraşütü gibi farklı doğa temelli aktiviteler için de potansiyel barındırmaktadır. • Doğal ve iklimsel koşullar yaz ve kış aylarında farklı turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. • Ilgaz Dağı, yerli turistler için doğa, güzellik ve kış turizmi fırsatları ile eş anlamlıdır. • Kastamonu ve Sinop'ta deniz turizmine uygun uzun kıyılar bulunmaktadır. • Çankırı'da bölgesel nitelikte de olsa termal kaynaklar bulunmaktadır. • Bölge illerinde İstiklal Yolu, Hitit İmparatorluğu kalıntıları, Pompeipolis Antik Kenti, Balatlar Yapı Kompleksi, Sinop Tarihi Cezaevi, Çorakyerler Fossil Lokalitesi, Mahmutbey Camii gibi uzak ve yakın geçmişî yansıtın pek çok cazibe merkezi bulunmaktadır. • Sinop Keten Müzesi, Çankırı Ferit Akalın Radyo ve İletişim Müzesi, kent müzeleri, Arkeoloji ve Etnografya müzeleri gibi tarihi ve kültürel mirası yansıtan nitelikli mekânlar bulunmaktadır.	yoktur) ve ayrıca erişilebilir turizm uygulamaları noktasında eksiklikler vardır. • Deniz ulaşımı etkin kullanılamamaktadır. • Sektördeki paydaşlar (hem kamu hem de özel sektör) yönetim, pazarlama ve satış konularında yetersizdir. • Tüm tesislerde sunulan hizmet kalitesi, çeşitliliği ve sürekliliği konusunda sorunlar yaşanmakta birlikte, özellikle konaklama tesislerindeki hizmet çeşitliliği sınırlıdır. • Kamunun turizm sektörü içindeki baskınlığı dinamizmi düşürmektedir. • Kamu, özel sektör ve akademi arasında ortak iş yapma, iş birliği ve koordinasyon kültürü istenilen düzeyde değildir. Dahası, özel sektör temsilcileri birlikte çalışma kültürüne sahip değildir. • Yerel kilit paydaşların finansal kapasiteleri düşüktür ve esnaf-turizm işletmeleri risk almaktan kaçınmaktadır. • Konaklama tesislerinin kapasiteleri yetersizdir. • Turizm sektöründe girişimcilik alanında eksiklikler gözlemlenmektedir. • Zincir ve marka otel tesisleri Bölgede çok fazla yer almamaktadır. • Restoran türleri ve restoranlarda sunulan yiyecek çeşitliliği çok sınırlıdır. • Incoming (karşılama) seyahat acenteleri eksikliği bulunmaktadır. • Bölgede yerli rehberlere talep bulunmasına rağmen rehber sayısı yeterli değildir. • Turizm sektöründe nitelikli işgücü yetersizdir ve nitelikli işgücünün Bölgeye çekilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. • Özellikle Çankırı ve Sinop için, büyükşehirlerle yakınlık nedeniyle, konaklama amaçlı gelen turistlerden ziyade günübirlik ziyaretçi sayısı yüksektir.	• Organik ve doğal ürünlere yönelik farkındalık ve talep artmaktadır. • Sağlıklı yaşam konusunda farkındalık artmakta ve yaygınlaşmaktadır. • Özellikle metropollerde doğal ve yerel ürünlerin tüketimine yönelik talep her geçen gün artmaktadır. • İç ve dış turizmde doğa, kültür ve spor turizmine ilgi artmaktadır. • Yurtiçi talep, ülkenin ekonomik koşulları nedeniyle daha uygun fiyatlı destinasyonlara doğru kaymaktadır. • Dini ve/veya ruhani amaçlarla yapılan seyahatlerde artış gözlemlenmektedir. • Yerli turistler arasında demiryolu turizmine olan ilgi artmaktadır. • Çankırı-Ankara arasındaki Tuz Ekspresi Tren Seferleri giderek daha popüler hale gelmektedir. • Bölge kökenli pek çok kişi büyükşehirlerde yaşamaktadır. • Bölge kökenli hem yurtiçinde hem de yurtdışında başarılı iş insanları ve yatırımcılar bulunmaktadır. • Tanıtım ve pazarlamada teknolojik kanallar hızla artmakta, kullanımı kolaylaşmakta ve araçlar çeşitlenmektedir. • Ulusal ve uluslararası ağların etkinliğinin ve yerel eylem grupları arasındaki arasındaki iş birlikleri artma eğilimindedir.	olmamakta, potansiyel bir tehdit olarak vurgulanmaktadır.) • Tarımsal girdilerde dışa bağımlılık ve yüksek girdi maliyetleri önemli bir etki haline dönüşmektedir. • Küresel ekonominin kötüye gitmesi uluslararası anlamda bir tehdit olarak değerlendirilmektedir. • Turizmin yerel halkı içermeyecek şekilde gelişmesi bir tehdit unsuru olarak değerlendirilmektedir. • Yerel halkın turizm gelişimini benimsememesi riski bulunmaktadır. • Büyükşehirler bölgeden göçü tetiklemeye devam edebilir. • Rakip destinasyonlar teknolojiyi daha yoğun kullanarak rekabet avantajı elde edebilir.

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIFLIKLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
- Bölge illerinin hepsi dini cazibe merkezleri ve unsurlarına ev sahipliği yapmaktadır. - Bölge, somut ve somut olmayan kültürel miras değerleri ve el sanatları kültürü açısından oldukça zengindir. Bu kapsamda coğrafi işaretli birçok değer bulunmaktadır. - Bölge genelinde ulusal ya da yerel birçok festival düzenlenmektedir (Tuz Festivali, Çankırı'da), İstiklal Yolu yürüyüşleri (Kastamonu ve Çankırı'da) ve Sinopale Bienali, Lakerda Festivali (Sinop'ta) gibi). - Akrabalık ilişkileri güçlüdür ve Bölge dışında yaşayan bölge kökenli vatandaşlar Bölge ile bağlarını ve ilişkilerini sürdürmektedir. - Geleneksel yaşam tarzının izlerini taşıyan "Yaren Kültürü" özellikle Çankırı ve Kastamonu Tosya'da yaşatılmaktadır. Benzer şekilde Sinop'ta "Helesa Geleneği" yüzyıllardır devam eden güçlü bir mirastır. - Bölge halkı turist ve ziyaretçilere karşı misafirperver ve pozitifdir. - Bölge, Ankara ve İstanbul gibi metropollere yakın bir konumda olup ulaşım sorunu bulunmamaktadır. - Bölge Türkiye'nin en kuzeyi İçceburun'a ev sahipliği yapmaktadır. - Sinop, karadeniz bölgesinin tek doğal limanına ev sahipliği yapmaktadır. - Bölge illeri "güvenli" ve "mutlu" algısı ile olumlu bir imaja sahiptir. - Her üç ilde de üniversite bulunmaktadır.	- Sivil toplum kuruluşları turizm planlaması ve gelişiminde aktif ve güçlü değildir. - Özellikle Sinop'ta turizm sektörü temsilcileri arasında motivasyon eksikliği hakimdir. - Özellikle turizm sektöründe, Bölge genelinde teknoloji kullanım kapasitesi düşüktür. Turizm ürün ve hizmetlerinde teknoloji düşük düzeyde kullanılmaktadır. Teknolojik sorunların çözümünde dış şirketlere ve şehir dışına bağımlılık söz konusudur. - Hem kamu hem de özel turizm işletmeleri son yıllardaki olumlu gelişime rağmen sosyal medya ve teknolojiyi yönetim ve tanıtım aracı olarak etkin bir şekilde kullanmamaktadır. - Turizm sektöründe teknoloji inovasyonu konusunda eksiklikler bulunmaktadır. - Eğlence sektörü zayıftır ve özellikle gece saatlerinde misafirlerin kaliteli zaman geçirebileceği etkinlik/mekân/aktivite eksikliği vardır. - İller genelinde yıl boyu düzenlenen etkinlikleri gösteren bir etkinlik takvimi bulunmamaktadır. - Kültürel ve sanatsal etkinliklerin gerçekleştirileceği mekânlar yetersiz ve buna bağlı olarak gerçekleşen etkinlik sayısı düşüktür (özellikle Kastamonu ve Çankırı'da). - Kamp/karavan, bisiklet veya trekking gibi rotalar yeterince aktif değildir. Ayrıca, turizm rotalarında ve ekoturizme uygun köylerde altyapı ve ekipman unsurları iyi durumda değildir. - Yaya ve bisiklet yollarında çeşitlilik ve alternatif eksikliğini yanı sıra altyapı (işaretleme, GPS koordinatları vb.) eksiklikleri de bulunmaktadır. - Gıda ürünleri dışında, kente özgü yerel ürünler ve hediyelik eşyaların çeşitliliğinde sınırlılıklar bulunmaktadır. Yerel ürünlerin ve mutfağın		

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIFLIKLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
- Turizm odağında birçok alanda tematik araştırma ve analizler yapılmış durumdadır. - Ulaşım ve konaklama fiyatları diğer turistik yerlere göre makuldür.	standardizasyonu ve sunumu konusunda eksiklikler bulunmaktadır. - Kastamonu ve Sinop'ta deniz temizliğinin iyi yönetilememesi nedeniyle "Mavi Bayrak Kriterleri" karşılanamamıştır. - Paydaşlar arasında ortak hareket etme eksikliğine bağlı olarak bölge destinasyonları ulusal lobi faaliyetlerinde yeteri kadar yer almamaktadır. - Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri yetersizdir, belirli bir stratejiye dayanmamaktadır ve parçalı bir şekilde yürütülmektedir. - Hedef pazarlar tanımlanmamıştır ve TR82 Bölgesi illerinin pazarda bir konumlandırması bulunmamaktadır. - TR82 Bölgesi illeri ulusal ve uluslararası seyahat acentelerinin paket programlarında sıklıkla yer almamaktadır. - Destinasyonlara ilişkin güncel ve bütüncül veriler tek bir kaynaktan elde edilememektedir. - GoTürkiye, GoKastamonu, GoSinop, GoÇankırı destinasyon tanıtım portalları kurulmuş olmasına rağmen, paydaşlar tarafından henüz içselleştirilmemiştir. Özellikle yerel portallarda güncel ve yeterli bilgi eksikliği bulunmaktadır. - Bilgilendirme ve yönlendirme levhaları, broşürler ve haritalar yetersizdir. - Yerel halk yeniliklere çok açık değildir. - Yerel halkın turizm algısı zayıftır. - Bölgenin en büyük zenginliği olan doğal güzelliklerin ve doğal ürünlerin korunması konusunda farkındalık düşük seviyededir. - Yerel halk arasında turizm bilgi ve bilinç düzeyi yeterince yüksek değildir.		

5. REKABET ve RAKİP DESTİNASYONLAR ANALİZİ

Bölge, Orta Anadolu'dan Karadeniz'e uzanan coğrafyasıyla kültürel, sosyal heterojenlikler, tarihi değerlerin iç içe geçtiği ve çok çeşitli turizm alanlarını barındıran bir turizm mozaiki sunmaktadır.

Ankara'dan Karadeniz'e uzanan güzergâhta stratejik bir konuma sahip olan Çankırı, Tuz Mağarası keşfi ve şehir içi kültür turizmiyle birlikte, Ilgaz Dağı silsilesi aracılığıyla dağ turizmi ve Kurşunlu ilçesindeki termal kaynaklarla bölgesel ölçekte sağlık turizmi imkânları sunmaktadır. Tamamlayıcı olarak, Kastamonu, kültürel ve dini ziyaretlerden gastronomiye, Daday'daki at ve doğal yaşam çiftliklerinden, Küre Dağları Milli Parkı'ndaki kanyonlar ve mağara oluşumlarına kadar geniş bir turizm yelpazesi sunmakta, bu yapısıyla spor ve macera turizmine de hitap etmektedir. Bununla beraber, destinasyon geniş Karadeniz kıyı şeridinde sahip olmasına rağmen tanınmış Akdeniz ve Ege kıyı destinasyonlarıyla rekabet edebilirlik açısından güçlüklerle karşılaşmaktadır. Sinop ise, kıyı dinamikleri ve doğal limanı ile Karadeniz coğrafyasında oldukça önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Tarihi Cezaevi, kale ve Balatlar Yapı Kompleksi gibi simge yapılarıyla turizm cazibesini güçlü kültürel değerlere dayandırmaktadır. Karadeniz'in tek doğal limanı olarak denizcilik ve kruvaziyer turizmi için önemli bir avantaja sahiptir. Ayrıca Türkiye'nin en kuzey noktası İnceburun, Hamsilos Tabiat Parkı, Erfelek Tatlıca Şelaleleri Tabiat Parkı, Sorkun Şelalesi Tabiat Anıtı, Sarıkum Tabiatı Koruma Alanları gibi korunan alanları ve il genelindeki gastronomik cazibesi ile gelecek vaat eden bir turizm destinasyonudur.

Bununla birlikte, bölge destinasyonları turizm potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmelerini engelleyen çeşitli kısıtlamalarla karşı karşıyadır. Karşılaşılan zorluklar arasında, Çankırı'nın turistik olmayan bir varış noktası olarak algılanması, cazip turistik merkezlerinin azlığı; Kastamonu'nun geniş ancak dağınık turizm repertuarı ile zorlu arazi koşullarının yarattığı lojistik engeller yer almaktadır. Sinop ise talebe bağlı mevsimsellik, kentsel peyzajdaki mekânsal kullanım sınırlamaları ve imar sorunlarıyla mücadele etmektedir. Bu durum, turizm gelişiminin istenilen doğrultuda ilerlemesini engellemektedir.

Bölge genelinde, turizm sektörünün yönetiminde dikkat çeken temel unsur, kamu kurumlarının baskın bir role sahip olmasıdır. Bu durum, özel sektör kuruluşlarının sınırlı bir konsorsiyum yapısına sahip olması ve bölgesel turizm ekosisteminin inşasında yeterince aktif rol üstlenememesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle yönetim çerçevesinin parçalı ve farklı kurumlara dağılmış olması, uygulamaların etkinliğini azaltmakta; tutarlı bir yönetişimi ve koordinasyonu engelleyerek çeşitli idari zorlukları beraberinde getirmektedir.

Bölgede idari sınırları ön plana çıkaran bir alt-bölgesel analitik yaklaşım benimsendiğinde ilgili kurum ve kuruluşların kapasite artırımı ihtiyacı açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu gelişim gereksinimleri, turizm sektörünün çeşitli yönlerini kapsamaktadır:

1. *Stratejik ve Taktiksel Alan:* Kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan planlama çalışmalarında, ziyaretçi deneyimini güçlendirmek amacıyla özel olarak uyarlanmış ürün geliştirme yetkinliklerinin artırılmasına ihtiyaç vardır.
2. *Denizcilik Alanı:* Kıyı bölgelerinde balıkçılık ve deniz ürünleri geleneklerine yönelik kültürel farkındalığın güçlendirilmesinin yanı sıra, deniz turizmi alanında verimliliğin artırılması büyük önem taşımaktadır.
3. *Gastronomi Ekonomisi:* Bölgesel finansal ekosisteme katkı sağlamak adına, gastronomi işletmelerinin ekonomik anlamda katma değer yaratma kapasitesinin güçlendirilmesine büyük ihtiyaç duyulmaktadır.
4. *Dağlık Bölge Dönüşümü:* Ilgaz Dağı yalnızca kış turizmine değil, yıl boyu sürdürülebilir dağ turizmine odaklanan paradigmatik bir dönüşüm talep etmektedir. Bu dönüşüm, destinasyon yönetimi ilkeleriyle modellenmiş bütüncül bir idari yapıyı zorunlu kılmaktadır.
5. *Ziyaretçi Deneyiminin Güçlendirilmesi:* Sinop Limanı'ndaki kruvaziyer turizmi gibi sektörlerde, altyapı hizmetlerinde yapılacak iyileştirmelerle ziyaretçi deneyiminin güçlendirilmesi; ayrıca hedef pazarlar ile ürün teklifleri arasında akılcı bir uyum sağlanması gerekmektedir.
6. *Kırsal Turizm:* Kırsal turizmin harekete geçirilmesi, bölgenin geniş kırsal topografyasının sosyo-ekonomik gelişim için bir araç olarak değerlendirilmesi açısından için zorunludur.
7. *Ürün Zenginleştirme:* Kanyonlar, mağaralar ve yaylalar gibi doğal bölgesel kaynakların değerlendirilmesiyle doğa, spor ve macera turizmine hitap eden ürünlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi önem taşımaktadır.
8. *Karavan Alanlarının Modernizasyonu:* Hızla büyüyen karavan turizmi pazarından pay alabilmek amacıyla yüksek standartlara sahip karavan alanlarının kurulması ve bu alanların sürdürülebilir biçimde işletilmesi kritik öneme sahiptir.
9. *Kültürel Mirasın Korunması:* Sinop Tarihi Cezaevi ve İstiklal Yolu gibi tarihi yapı ve değerlerin, dikkat çekici turizm ürünlerine dönüştürülmesi büyük bir özenle ele alınmalıdır.
10. *Küresel Entegrasyon:* UNESCO ve sakin şehirler ağı (Cittaslow) gibi uluslararası ağlarla stratejik iş birlikleri kurularak destinasyonun uluslararası görünürlüğü ve cazibesinin artırılması; böylece başarılı uygulamaların sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.

Bu bölümde, bölgenin mevcut durumu İtalya, Slovenya ve Hırvatistan'dan alternatif destinasyonlar ile karşılaştırılarak analiz edilmiş; ayrıca benzer turizm hizmetleri sunan Karadeniz destinasyonları ile kıyaslamalar yapılarak bölgenin konumu anlaşılmaya ve yapılması gerekenler tespit edilmeye çalışılmıştır (Teknik Rapor, 2023c).

Marina Lepanto Turistik Limanı ve Marina İşletmeciliği (İtalya)

İtalya'da yer alan Marina Lepanto, bakım-onarım hizmetlerinden rekreasyon ve eğlence olanaklarına kadar uzanan geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır. 220 yat kapasitesine sahip olan bu turistik liman, ziyaretçilerine kışlık ve yazlık depolama imkânlarının yanı sıra restoran, bar, açık yüzme havuzu, fitness merkezi, kulüp binası, ücretsiz Wi-Fi, toplantı odaları ve çeşitli iş merkezleri gibi birçok olanak sağlamaktadır (Teknik Rapor, 2023c).

Kazanılan Deneyimler:

- Kuzey İtalya'nın Friuli-Venezia-Giulia bölgesi, Marina Lepanto ile ölçek ve hizmet sunumu açısından benzer özellikler taşıyan çok sayıda marinaya ev sahipliği yapmaktadır. Bu

marinaların büyük bölümü kâr amacı güden özel kuruluşlar tarafından işletilmekte olup, rekabetin yanı sıra güçlü bir iş birliği yapısı da bulunmaktadır. Bu iş birliği, marinaların üye olduğu bir dernek aracılığıyla kurumsallaşmış; bu çerçevede, rekabet stratejileri hizmet uzmanlaşması ve geliştirilmesine yönelik kolektif bir odaklanmayla şekillenmektedir.

- Bu marinaların ortak hedefleri arasında denizcilik sektörünün etki alanının genişletilmesi ve Friuli-Venezia-Giulia bölgesindeki kolektif çekek yeri kapasitesinin artırılması yer almaktadır. Açıklanan operasyonel strateji, yatların marinalar arasındaki rıhtım müsaitliğine bağlı olarak alternatif tesislere yönlendirilmesini içermektedir.
- Bölge sunulan yat limanı hizmetleri geniş kapsamlı bir şekilde çeşitlendirilmiş olup, özellikle uzun süre denizde kalan yat sahiplerinin karada geçirdiği deneyimi zenginleştirmeye yöneliktir. Marina tesisleri, düzenli marina kullanıcıları ve yerel günübirlik ziyaretçiler arasındaki etkileşimin bilincinde olup; park düzenlemeleri, restoranların ve perakende bileşenlerinin yerleşimi gibi stratejik planlamalar yoluyla uyumlu bir birliktelik sağlamaktadır.
- Marina Lepanto'nun hizmet yelpazesinde yer alan bakım segmenti, yatların kapsamlı onarım ve bakım ihtiyaçlarını karşılamakta; bu özellik marinanın cazibesini artıran önemli bir rekabet avantajı olarak görülmektedir.

Tenuta Primero Glamping Tesis (İtalya)

Tenuta Primero Glamping Tesis; marina, golf sahası, yedi restoran, bungalov tipi konaklama imkanları, karavan kamp alanı, yüzme havuzları ve çeşitli spor alanları gibi farklı birimlerden oluşan bir tesistir. Yat kiralama, marina hizmetleri, golf sahaları, şarap evi, bisiklet kiralama ve restoranlar gibi pek çok hizmet, özellikle Mayıs ve Eylül ayları arasında sunulmaktadır. Tüm yıl boyunca açık olan marina; 450 bağlama kapasitesi, yat bakım ve satış ünitesi, restoran ve açık yüzme havuzu gibi donanımlara sahiptir. Hizmet çeşitliliği açısından tesis, Türkiye'de yaygın olan her şey dahil sistemine benzer bir yapı sergilemektedir. Öte yandan özellikle çocuklu ailelere yönelik olarak sadeleştirilmiş ve hedef kitlenin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış hizmetler dikkat çekmektedir.

Kazanılan Deneyimler:

- Söz konusu kompleks, kendine özgü lagün topografyası ile karakterize edilen bir alanda stratejik olarak geliştirilmiş önemli bir bölgesel yatırımı temsil etmektedir. Hizmet modeli, Türkiye'de yaygın olan her şey dahil yaklaşımını yansıtmakta ve geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır. Çok sayıda olanağa sahip olan tesisin hizmetleri, özellikle çocuklu ziyaretçiler olmak üzere aile ziyaretçilerine hitap etmeye odaklanarak belirgin bir şekilde kolaylaştırılmıştır.
- Bütüncül tatil köyü modeli, yat bağlama alanı, karavan kamp alanı, çadır kamp alanı, spor kompleksleri, bisiklet parkurları ve özel bir golf alanı gibi tematik birimleri bünyesinde barındırmaktadır. Golf sahası, golf ürünleri satış mağazası ve bağımsız bir restoran gibi destekleyici unsurlar içeren golf tesisleri dışında, diğer tüm olanaklar tesisin ana yerleşkesinde konumlanmıştır. Ayrıca ana tesis alanının dışında yer alan restoran yerel halkın kullanımına da açıktır.

Trieste Belediyesi (İtalya)

Trieste Belediyesi, İtalya'da turizm alanında ulusal düzeyde elde ettiği başarılarla öne çıkan bir yerel yönetim birimi olarak kabul edilmektedir. Yaklaşık 200.000 kişilik yerleşik nüfusa sahip olan şehir, yılda ortalama 1 ile 1,5 milyon ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Mali açıdan belediye, örtülü bütçesinden turizme yılda yaklaşık 5 milyon Avro kaynak ayırmakta; buna ek olarak, turistlerden alınan şehir vergisi yoluyla yılda yaklaşık 1,7 milyon Avro gelir elde etmektedir. Bu kaynaklar, büyük ölçüde kültürel etkinliklerin tasarlanması ve hayata geçirilmesi için kullanılmaktadır.

Belediyenin turizm yaklaşımının temel ilkeleri şu şekilde özetlenebilir:

- *Yerel halkın etkinlik planlaması ve yürütülmesine proaktif katılımının sağlanması,*
- *Tanıtım faaliyetlerinin yalnızca yüksek sezonla sınırlı kalmayıp tüm yıla yayılacak şekilde stratejik olarak uzatılması,*
- *Kurumsal kuruluşlar arasında sürekli sinerji ve etkili iş birliğinin korunması.*

Kazanılan Deneyimler:

- Kültür ve değerlerin toplum içinde birleştirici unsurlar olarak işlev görmesinin önemi,
- Bireysel yetkinliklerden faydalanarak güçlü ve uyumlu ekiplerin oluşturulması,
- Her bir ekip üyesinin ve iş birliği yapılan kurumların, ortak hedefler doğrultusunda rollerini etkin bir biçimde yerine getirmesinin sağlanması,
- Kamu hizmetlerinin sunum süreçlerinin hızlandırılması ve kamu-özel sektör arasındaki tepki süreçlerindeki uyumsuzlukların azaltılması,
- Yerel halkın hassasiyet ve dinamiklerinin dikkate alınarak bu anlayışın planlama ve uygulama süreçlerine entegre edilmesi,
- Kültürel mirasın korunmasına yönelik koruyucu tedbirlerin alınması,
- Mevsimsellik etkisini azaltmak amacıyla düşük sezonda turistik faaliyetleri canlandıracak pazarlama stratejilerinin uygulanması.

Tarvisio Kayak Merkezi (İtalya)

Kazanılan Deneyimler:

Tarvisio Kayak Merkezi, çeşitlendirme ve sürdürülebilir kalkınmayı esas alan çok yönlü bir stratejik yaklaşımla, yıl boyunca hizmet veren kapsamlı bir dağ turizmi destinasyonuna dönüştürülmüştür. Söz konusu dönüşümde etkili olan temel faktörler ve yöntemler şu şekilde vurgulanmaktadır:

1. **Mevsimsel Çeşitlendirme:** Tarvisio, sunduğu imkanları kış sporlarının ötesine taşıyarak, sezon dışında turist çekebilmek adına dağ bisikleti, yürüyüş, tırmanma ve macera parkları gibi çeşitli yaz aktiviteleri ön plana çıkarmıştır.
2. **Altyapı Geliştirme:** Teleferik sistemleri, rekreasyon alanları ve konaklama hizmetleri gibi yıl boyunca hizmet veren tesislere yapılan yatırımlar, sezon boyunca turistlerin ağırlanmasına yardımcı olmuştur.
3. **Etkinlik Ev Sahipliği:** Yıl boyunca etkinlikler, festivaller ve spor müsabakaları düzenlenmesi destinasyonun canlı ve farklı hedef kitleler için cazip kalmasına yardımcı olmuştur.
4. **Doğal Zenginliklerin Tanıtımı:** Milli parklar ve koruma alanları da dahil olmak üzere çevredeki doğal alanların öne çıkarılması; kuş gözlemciliği, fotoğrafçılık ve ekoturizm gibi faaliyetler için doğa meraklılarının dikkatini çekmektedir.
5. **Pazarlama ve Markalaşma:** Etkili pazarlama kampanyaları Tarvisio'yu çok yönlü bir destinasyon olarak öne çıkarmış ve yıl boyunca çeşitli açık hava etkinlikleri ve dinlenme için uygun olduğu imajını güçlendirmiştir.
6. **Yerel Kültür ve Gastronomi:** Yöresel geleneklerin, kültürün ve mutfağın sergilenmesi açık hava etkinliklerinin ötesinde bütünsel bir deneyim sunarak çekiciliğe bir katman daha eklemiştir.
7. **Kapsayıcı Turizm Yaklaşımı:** Aileler, macera arayışında olan bireyler ve engelli ziyaretçiler gibi geniş bir hedef kitleye hitap eden tesis ve hizmetlerle sosyal kapsayıcılık sağlanmıştır.

- 8. Ortaklıklar ve İş Birlikleri:** Tur operatörleri, seyahat acenteleri ve çevredeki diğer cazibe merkezleri ile iş birlikleri geliştirilerek Tarvisio'yu daha büyük turistik güzergahların bir parçası haline getiren entegre paketler oluşturulmuştur.

Bu stratejik girişimlerin bütüncül biçimde hayata geçirilmesi sayesinde Tarvisio, yalnızca bir kayak merkezi olmanın ötesine geçerek, dört mevsim boyunca ziyaretçi çekebilen sürdürülebilir bir turizm destinasyonuna dönüşmeyi başarmıştır.

Bled Gölü (Slovenya)

Kazanılan Deneyimler:

Bled Gölü; ekolojik koruma, yerel toplum katılımı ve ziyaretçi memnuniyeti arasında denge kurmayı başaran stratejik girişimleri sayesinde, sürdürülebilir bir rekreasyonel ve turistik destinasyon haline gelmiştir. Bled Gölü'nün bu statüye nasıl ulaştığına dair bazı kritik hususlar şu şekildedir:

- 1. Çevre Koruma Önlemleri:** Bled Gölü doğal kaynaklarını korumak için su kalitesini korumaya yönelik düzenlemeler, motorlu tekne kullanımına getirilen kısıtlamalar ve yerel flora ile faunayı koruma çabaları gibi politikalar uygulamaktadır.
- 2. Sürdürülebilir Ulaşım:** Göl çevresinde elektrikli tekneler, bisikletler yolları ve yürüyüş rotaları gibi çevre dostu ulaşım seçeneklerinin teşvik edilmesi hem karbon emisyonlarının salınımını hem de trafik yoğunluğunu azaltmakta, aynı zamanda hava kalitesinin ve huzurun korunmasını sağlamaktadır.
- 3. Sorumlu Turizm Uygulamaları:** Yerel işletmelerin ve turistlerin sürdürülebilir uygulamaları benimsemeye teşvik edilmesi önemli bir husus olmuştur. Buna plastik kullanımının azaltılması, geri dönüşüm ve çevresel etkiyi en aza indirmek için sorumlu atık yönetimi dâhildir.
- 4. Yerel Topluluklarla Etkileşim:** Turizmin ekonomik faydalarının yerel halkla paylaşılması hedeflenmiş; yerel istihdamın artırılması ve bölgesel ekonomiyi canlandırmak için yerel olarak mal ve hizmet tedariki bu sürecin önemli bileşenleri olmuştur.
- 5. Kültürel Mirasın Korunması:** İkonik Orta Çağ kaleleri, kiliseleri ve geleneksel etkinlikleri de dahil olmak üzere bölgenin kültürel mirasının korunması, destinasyonun kimliğini güçlendirmiş ve kültürel sürdürülebilirlik vizyonunun bir parçası olmuştur.
- 6. Yeşil Sertifikasyon ve Ödüller:** Bled Gölü, sürdürülebilirlik konusundaki kararlılığını gösteren ve diğer destinasyonlar için bir model teşkil eden Yeşil Destinasyon sertifikası gibi çevre odaklı sertifikaları ve ödülleri takip etmiştir.
- 7. Sürdürülebilir Altyapı Yatırımları:** Çevre dostu oteller ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi sürdürülebilir altyapıya yapılan yatırımlar destinasyonun yeşil profiline katkıda bulunmaktadır.
- 8. Ziyaretçi Eğitimi:** Eğitim programları, yerel ekosistem ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının önemi hakkında bilgi sağlanması aracılığıyla ziyaretçi davranışlarının koruma hedefleriyle uyumlu hale getirilmesi hedeflenmiştir.
- 9. Uzun Vadeli Stratejik Planlama:** Sürdürülebilirliğe öncelik veren kapsamlı bir planlama ile uzun vadeli bir bakış açısının benimsenmesi, kalkınmanın destinasyonun doğal ve kültürel varlıklarına mal olmamasını sağlamaktadır.

Bu bütüncül girişimler Bled Gölü'nü, yalnızca doğal güzellikleriyle değil; aynı zamanda sürdürülebilir yönetim anlayışıyla da öne çıkan bir destinasyon haline getirmiştir; rekreasyonel keyfi, eşsiz çevresel ve kültürel peyzajını gelecek nesiller için koruma taahhüdüyle birleştirmiştir.

Postojna Mağarası (Slovenya)

Kazanılan Deneyimler:

Postojna Mağarası, stratejik gelişim, doğal koruma ve yenilikçi pazarlama uygulamaları sayesinde önemli bir turistik cazibe merkezi haline gelmiştir. Destinasyonun başarısına katkıda bulunan bazı teknik adımlar aşağıda özetlenmiştir:

- 1. Erişimin Kolaylaştırılması:** Eşsiz mağara içinde demiryolu da dahil olmak üzere kapsamlı bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi, mağara ortamının bütünlüğünü korurken alanı daha geniş bir kitle için erişilebilir hale getirmiştir.
- 2. Altyapı Yatırımı:** Yürüyüş parkurları, aydınlatma sistemleri ve ziyaretçi merkezleri gibi ziyaretçi dostu altyapıların kurulması, mağaranın doğal yapısına zarar vermeden genel turist deneyimini geliştirmiştir.
- 3. Çevresel Yönetim:** Mağaranın hassas ekosistemini korumaya yönelik tedbirlerin uygulanması, uzun vadeli koruma sağlayarak ziyaretçilerin doğa harikasının keyfini çıkarmasına olanak tanırken, insan etkisini de azaltmıştır.
- 4. Eğitim Programları:** Mağara, rehberli turlar ve eğitim materyalleri sağlayarak mağaralardaki speleoloji, jeoloji ve biyolojik çeşitlilik hakkında ziyaretçi farkındalığını artırmıştır.
- 5. Pazarlama ve Markalaşma:** Stratejik pazarlama çalışmaları, uluslararası ve yerli ziyaretçileri çekmek için çeşitli kanalları kullanarak Postojna Mağarası'nı Slovenya'da görülmesi gereken kilit bir varış noktası olarak konumlandırmıştır.
- 6. Çevredeki Cazibe Merkezlerinin Entegrasyonu:** Mağara deneyiminin Predjama Kalesi gibi yakındaki cazibe merkezleriyle birleştirilmesi, turistik sunumu zenginleştirmiş ve daha uzun süreli konaklamaları teşvik etmiştir.
- 7. Ziyaretçi Etkileşiminin Artırılması:** Düzenli olarak yeni içerikler, sergiler ve "bebek ejderhalar" (olm larvaları) gibi özgün öğeler, ziyaretçi ilgisini taze tutarak tekrar ziyaretleri teşvik etmiştir.
- 8. Etkinlik Ev Sahipliği:** Mağaraların eşsiz ortamı konserlere ve özel etkinliklere ev sahipliği yapmak için kullanılmış, ziyaretçilere eşsiz bir kültürel deneyim sunularak destinasyonun profili yükseltilmiştir.
- 9. Çevrimiçi Erişim:** Kullanıcı dostu web sitesi, aktif sosyal medya hesapları ve dijital tanıtım araçları sayesinde destinasyonun erişimi artırılmış, ziyaretçi planlaması kolaylaştırılmıştır.
- 10. Kapsayıcı Deneyimler:** Aileler, macera tutkunları ve akademik araştırmacılar da dâhil olmak üzere çeşitli ziyaretçi demografilerine hitap eden içerikler sunulması, mağarayı geniş çapta çekici hale getirmiştir.
- 11. Kaliteli Hizmetler:** Misafirperverlik ve hizmet standartlarının sürdürülmesi, tatmin edici bir ziyaretçi deneyimi sağlayarak memnuniyeti ve tekrar ziyaretleri teşvik etmiştir.

Postojna Mağarası, bu stratejileri uygulayarak eşsiz doğal kaynaklarını başarılı bir şekilde yönetmiş ve Slovenya'nın en çok ziyaret edilen turistik yerlerinden biri haline gelerek koruma ve turist çekiciliği arasında örnek bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Gruppo PromoTurismo FVG - Friuli Venezia Giulia (İtalya)

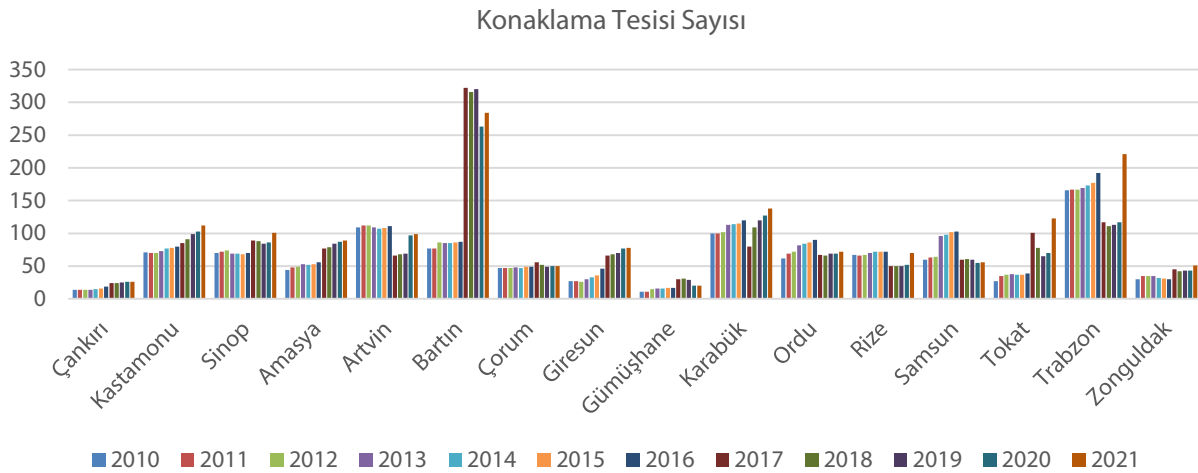
Kazanılan Deneyimler:

Gruppo PromoTurismo FVG, Friuli Venezia Giulia bölgesinde turizmin stratejisinden, operasyonel yönetiminden ve tanıtımından sorumlu bölgesel destinasyon yönetim kuruluşudur. Kurum, benzersiz turistik ürünler aracılığıyla farklı değerler yaratarak faaliyetlerini stratejik hedefleri doğrultusunda yürütmektedir. Kurumun misyonu, misafirleri "geçici vatandaşlar" olarak ağırlayarak bölgenin turizm ekosistemini geliştirmektir. Bu bağlamda kurum, bölgedeki kritik turizm merkezlerinin ana stratejisini ve operasyonel yönetimini sağlamak, paydaşlarla iş birliği yapmak, FVG markalarını geliştirmek ve yeni turizm ürünleri sunmakla sorumludur. Kültür, sanat, deniz ve dağ turizmi, bisiklet ve açık hava sporları ile golf ögeleri bölgeyi tanıtmak amacıyla odaklandığı ana temalar olsa da gastronomi de tüm bu temaları yatay olarak kesen ve onlarla bütünleşen unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Kurum, finansal sürdürülebilirliği sağlamak için plajlar ve kış turizmi merkezleri gibi turizm unsurlarını da aynı ekipler ile yönetmektedir (Teknik Rapor, 2023c).

Karadeniz Bölge İlleri ile Kıyaslama

TR82 Bölgesi, sunduğu çok çeşitli turizm alternatifleri sayesinde Karadeniz Bölgesi'ndeki diğer illerle güçlü bir rekabet içerisinde. Doğa ve macera turizmi, kültür ve tarih turizmi, gastronomi, inanç turizmi, kırsal yaşam deneyimleri, kış turizmi ve kıyı turizmi gibi temalar açısından bölge önemli bir çeşitliliğe sahiptir. Ancak, bu tematik zenginliğe rağmen bölgeye yönelik turizm talebi büyük ölçüde yerli turistlere dayanmaktadır. Bu bağlamda yerli turistlerin diğer Karadeniz illerini de ziyaret ettiği düşünüldüğünde, mevcut durumun Karadeniz illeri ile karşılaştırması anlamlıdır.

Grafik 16: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesisleri Karşılaştırılması (2010-2021)

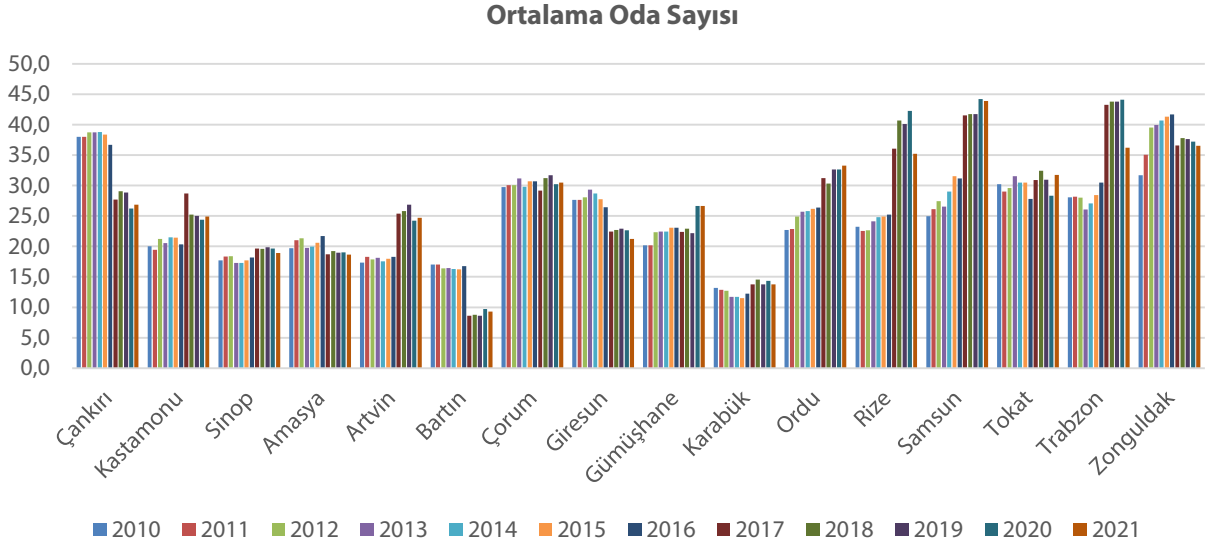

*Bartın ilindeki konaklama tesislerinin sayısında 2017 yılı ve sonrasında yaşanan keskin artışın Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerindeki güncelleme/değişiklikten kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu nedenle analizlerde genel görünüm dikkate alınmıştır.

Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, Çankırı'daki konaklama tesislerinin sayısı hem diğer TR82 Bölgesi illerine hem de analiz kapsamında incelenen diğer illere kıyasla oldukça düşüktür. Bölge illeri dışındaki 13 ilden sadece Gümüşhane son yıllarda Çankırı'dan görece daha az konaklama tesisine sahipken, diğer tüm iller Çankırı'dan çok daha fazla konaklama tesisine sahiptir. Öte yandan özellikle son yıllarda tesis sayısında yaşanan gelişmenin bir sonucu olarak Kastamonu ve Sinop; Karabük, Trabzon ve Artvin dışındaki diğer illere kıyasla ortalama bir seviyededir. Ancak Trabzon'un büyükşehir olduğu göz önünde bulundurulduğunda Artvin ve Karabük gibi fiziki olarak daha küçük illerin

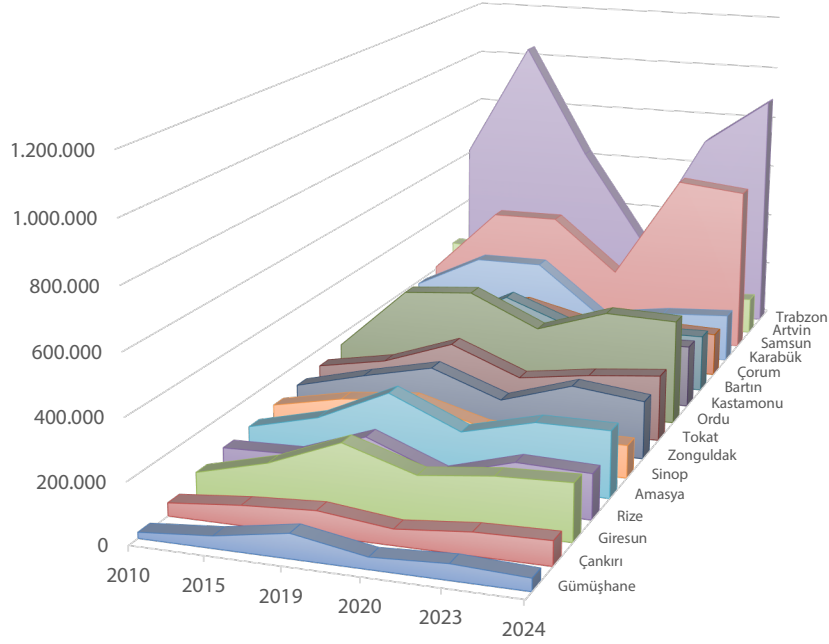
Kastamonu'dan daha fazla konaklama tesisi kapasitesine sahip olması dikkat çekmektedir. Söz konusu veriler, TR82 Bölgesi illerindeki tesislerin yeterli olmadığının bir göstergesidir.

Grafik 17: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Konaklama Tesisleri Oda Kapasiteleri Karşılaştırılması (2010-2021)

Çankırı'daki konaklama tesislerinin ortalama oda kapasitesi yıllar içinde azalma eğilimi göstermiştir. Bu durum daha küçük ölçekli, düşük kapasiteli tesislerin sayısının artmasına işaret etmektedir. Sinop'ta büyük bir değişiklik olmamakla birlikte, ortalama oda kapasitesinde sınırlı artış eğilimi görülürken, Kastamonu'daki konaklama tesislerinin ortalama oda kapasitesi özellikle son yıllarda önemli ölçüde artış göstermiştir. Ayrıca tesis sayısı bakımından Bölge illerine göre daha iyi bir konumda olan Karabük'te ise ortalama oda kapasitesinin genel olarak çok düşük olduğu dikkat çekmektedir. Çankırı; konaklama tesislerinin ortalama oda kapasitesi bakımından 2010 ve 2011 yıllarında tüm iller arasında ilk sırada, 2012 ve 2016 yıllarında ise Zonguldak'ın hemen ardından ikinci sırada yer alırken, son yıllarda Trabzon, Samsun, Zonguldak, Rize, Ordu, Tokat ve Çorum'un ardından gelmektedir.

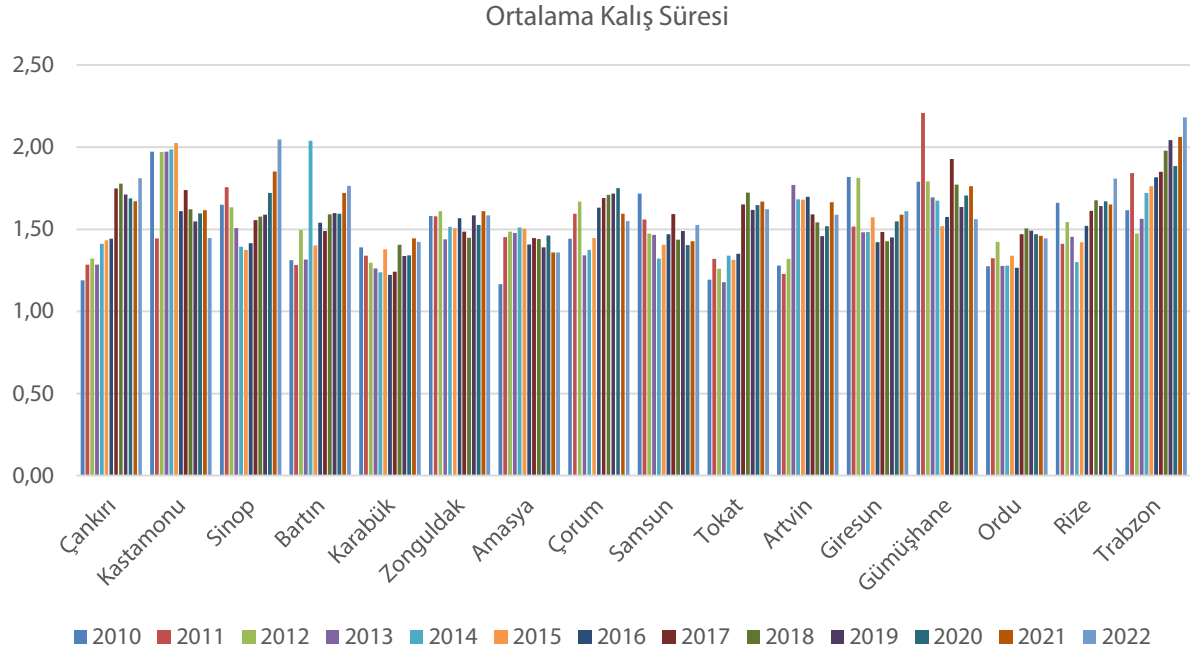
Veriler, Kastamonu ve Sinop'un tüm dönem boyunca daha küçük oda kapasitesine sahip iller arasında yer aldığını ortaya koymaktadır. Kastamonu ortalama 20-25 oda kapasitesi ile 16 il arasında 10. sırada yer alırken, ortalama 17-20 odalı konaklama tesislerine sahip olan Sinop 14. sırada yer almaktadır. Sinop'taki konaklama tesislerinin ortalama oda kapasitesi sadece Bartın ve Karabük'ten daha fazladır. Dolayısıyla hem tesis sayısı hem de ortalama oda kapasitesi dikkate alındığında, TR82 Bölgesi illerinin Karadeniz illeri karşısında herhangi bir rekabet avantajına sahip olmadığı ve mevcut arz kapasitesi açısından rekabet gücünün zayıf olduğu ifade edilebilir. Turizm işletmelerinin çoğunluğunu küçük işletmelerin oluşturması, turizm faaliyetinin ve gelirinin toplumun daha geniş bir tabanına yayılması gibi olumlu etkilere sahiptir. Ancak büyük kapasiteli tesislerin eksikliği, kapsamlı ve büyük etkinliklerin yapılamamasına dolayısıyla büyük turist gruplarının bölge illerinde konaklayamamasına neden olmaktadır. Bu durum da turistlerin başka destinasyonları tercih etmesine neden olarak bir dezavantaj da yaratmaktadır.

Grafik 18: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Ziyaretçi Sayıları Karşılaştırmaları (2010-2024)**Karadeniz Bölgesi İllerindeki Ziyaretçi Sayıları Karşılaştırmaları
(2010-2024)**

Karşılaştırılan 16 il arasında Trabzon turizmde en fazla ziyaretçi çeken il olarak öne çıkmakta, onu Samsun, Ordu ve Karabük takip etmektedir. Amasya, Artvin ve Bartın, özellikle son yıllarda daha fazla turist ağırlamasına rağmen dönemin genel değerlendirmesinde Kastamonu bu üç ilin yanı sıra Çorum, Giresun, Rize, Tokat ve Zonguldak ile birlikte üçüncü grupta yer almaktadır. Sinop 2010'lu yılların başında üçüncü kategorideki illerle benzer sayıda turiste ev sahipliği yapmasına rağmen sonraki yıllarda bu illerin gelişmişliğinin gerisinde kalmıştır. Çankırı ise Gümüşhane ile birlikte en az sayıda turist ağırlayan il olmuştur. Dolayısıyla hem tesis sayısı hem de turist sayısı analizleri, TR82 Bölgesi illerinin potansiyellerini kullanamadığını ve Karadeniz'in son yıllarda yaşadığı iç turizm gelişiminden yeterince faydalanamadığını ortaya koymaktadır.

Karadeniz Bölgesi'ndeki 16 il arasında yabancı turistlerin en çok rağbet ettiği il açık ara Trabzon'dur. Diğer tüm iller Trabzon'a kıyasla çok daha az yabancı turist ağırlarken, Artvin ve Karabük bu alanda öne çıkan diğer iki il konumunda yer almakta, Ordu, Rize ve Samsun daha sınırlı da olsa dikkat çeken üçüncü grup iller arasında yer almaktadır. Kıyaslama analizleri TR82 Bölgesi destinasyonlarını ziyaret eden yabancı turist sayısının Trabzon, Artvin ve Karabük'e kıyasla son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, sadece TR82 Bölgesi'nin değil, Trabzon hariç tüm Karadeniz Bölgesi'nin uluslararası turizm pastasından yeterli pay alamadığını göstermektedir.

Grafik 19: Karadeniz Bölgesi İllerindeki Ortalama Kalış Süreleri Karşılaştırılması (2010-2023)

Karadeniz Bölgesi illerinde turistlerin ortalama kalış süreleri incelendiğinde, son yıllarda tüm illerde bu sürenin 1,6 ile 2 gece arasında değiştiği görülmektedir. Bu veriler ışığında, Trabzon istisnai bir durum teşkil ederek turistlerin ortalama 2 ile 2,2 gece konakladığı bir destinasyon olarak öne çıkmaktadır. Bunun dışında Kastamonu ve Sinop'ta ortalama konaklama süresi yaklaşık 2 geceye ulaşarak bölge ortalamasının üzerinde performans göstermektedir. Sinop özelinde, 2014-2016 yılları arasındaki daha kısa süreli kalışlar haricinde, turistlerin kalış süresi genellikle bölge ortalamalarına paralel seyretmiştir. Bu bulgular, Karadeniz illerinin büyük oranda "son varış noktası" değil, çok duraklı seyahatlerin birer durağı olarak tercih edildiğini göstermektedir. Bu nedenle Karadeniz illerinin iş birliği yaparak farklı temalarla çeşitlendirilmiş ortak turizm rotaları oluşturmaları ve destinasyon bağlantılarını geliştirmelerine işaret etmektedir. Ayrıca TR82 Bölgesi illerinin Karadeniz turlarında daha görünür hale gelmelerine odaklanmalarının ve Ankara gibi yakın metropollerden daha fazla turist çekmeye yönelik stratejilere ağırlık vermeleri, bölgesel turizm kapasitesinin etkin kullanımını ve konaklama sürelerinin uzatılmasını destekleyecektir.

6. TR82 BÖLGESİ TURİZM DEĞER ZİNCİRİ ANALİZİ

6.1. Değer Zinciri Analizi Kapsamı

TR82 Bölgesi'nde turizm sektörünün ekonomik etkisini anlamak ve turizm değer zincirinin bölgesel kalkınmaya katkısını en üst düzeye çıkarmak amacıyla kapsamlı bir turizm değer zinciri analizi gerçekleştirilmiştir. Turizm değer zinciri analizi, McKinsey 7S Modeli ve Porter'ın Değer Zinciri Modeli ile entegre edilerek yürütülmüş olup, turizm gelirlerinin bölge içinde nasıl dağıldığını ve bölgesel ekonomiye nasıl entegre edildiğini ölçmek için çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Bu süreçte, girdi-çıkıtlı analizi, ağırlıklı ortalama yöntemi ve uluslararası karşılaştırmalar temel alınmıştır. Turizm değer zinciri analizi kapsamında TR82 Bölgesi'ndeki turizm ekonomisinin bileşenleri detaylı bir şekilde incelenmiştir:

1. Turizm Gelirlerinin Dağılımı ve Bölgesel Ekonomiye Katkısı
 - Turizm gelirlerinin konaklama, gastronomi, ulaşım, kültürel etkinlikler, alışveriş ve diğer sektörler arasında nasıl dağıldığı analiz edilmiştir.
 - Söz konusu gelirlerin bölgesel ekonomide kaldığı oran ile dışa sızma oranları hesaplanmıştır.
2. Turizm Değer Zincirinin Güçlü ve Zayıf Yönleri
 - Turizm sektöründe en fazla gelir sağlayan ve ekonomik olarak en büyük etkiye sahip alt sektörler belirlenmiştir.
 - Yerel işletmelerin turizm değer zincirine entegrasyon seviyesi analiz edilmiştir.
3. Turizmde Mevsimsellik ve Yıl Boyunca Dengeli Turizm Akışı
 - Turizmin belirli sezonlarda yoğunlaşması nedeniyle yaşanan ekonomik dalgalanmalar ve bu dalgalanmaların işletmeler üzerindeki etkisi incelenmiştir.
 - Sezon dışı turizmin artırılması için önerilen stratejiler değerlendirilmiştir.
4. Yerel İşletmelerin Turizm Değer Zincirine Katkısı
 - Turizm sektöründeki büyük ölçekli işletmeler ve yerel işletmeler arasındaki gelir paylaşımı analiz edilmiştir.
 - Küçük ve Orta ölçekli işletmelerin turizm ekosistemine entegrasyon durumu incelenmiştir.
5. Turizmi Engelleyen Darboğazlar ve Çözüm Önerileri
 - Bölgedeki altyapı eksiklikleri, tanıtım yetersizliği, turizm farkındalığı eksikliği ve yerel işletmelerin karşılaştığı sorunlar analiz edilmiştir.
 - Turizm darboğazlarının giderilmesi için önerilen stratejiler geliştirilmiştir.

6.2. McKinsey 7S ve Porter Değer Zinciri Modelleri Entegrasyonu

TR82 Bölgesi'nde turizm sektörünün sürdürülebilir büyüme potansiyelini ortaya çıkarmak, turizm değer zincirinin daha verimli çalışmasını desteklemek ve yerel işletmelerin turizm gelirlerinden daha fazla pay almasını sağlamak amacıyla iki temel yönetim modeli bir araya getirilmiştir:

- McKinsey 7S Modeli, turizm sektörünün organizasyonel yapısını, yönetim süreçlerini ve insan kaynağı gelişimini analiz ederek turizmin etkin yönetilmesini sağlamak amacıyla uygulanmaktadır.
- Porter'ın Değer Zinciri Modeli, turizm gelirlerinin nasıl dağıldığını, hangi sektörlerde yoğunlaştığını ve ekonomik değerin hangi süreçlerden geçtiğini belirlemek için kullanılmaktadır.

McKinsey 7S Modeli ve Porter Değer Zinciri Modeli, TR82 Bölgesi'nde turizm sektörünün yönetimi ve ekonomik etkisini artırmak için birlikte uygulanmaktadır. McKinsey 7S öğeleri ile Porter Değer Zinciri adımlarının karşılıklı etkileşimleri ve bu etkileşimlerden doğması beklenen çıktılar Tablo 11'de özetlenmiştir:

Tablo 11: McKinsey 7S ve Porter Değer Zinciri Modelleri Özet

Model	TR82 Bölgesi'ndeki Uygulama Alanı	Beklenen Etki
McKinsey 7S	Turizm yönetişiminin iyileştirilmesi, yerel aktörlerin güçlendirilmesi	Kamu-özel sektör iş birliğinin artırılması, daha etkili turizm yönetimi
Porter Değer Zinciri	Turizm gelirlerinin bölge içinde daha fazla tutulması	Yerel işletmelerin entegrasyonu ile sızıntı oranının azaltılması

Bu çerçevede McKinsey 7S Modeli, turizm yönetişimini, insan kaynağı gelişimini ve organizasyonel süreçleri iyileştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Öte yandan, Porter Değer Zinciri Modeli ise turizm değer zincirinin hangi bileşenlerinin ekonomik katkıyı artıracağını belirlemek için uygulanmaktadır. Bu iki modelin entegre kullanımı, bölgedeki turizm gelirlerinin daha dengeli dağılımını sağlamaya, yerel işletmelerin sektöre entegrasyonunu artırmaya ve sürdürülebilir turizm politikalarının oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

6.2.1. McKinsey 7S Modeli'nin TR82 Bölgesi Turizm Değer Zinciri ile Entegrasyonu

McKinsey 7S Modeli, turizm sektörünün stratejik yönetimi, yönetim yapısı, iş gücü kalitesi ve organizasyonel süreçlerini analiz ederek sektörel verimliliği artırmayı amaçlayan bir yönetim modelidir. Bu modelin TR82 Bölgesi'nde uygulanması, bölgenin turizm potansiyelini tam olarak değerlendirebilmesi için gerekli yönetsel düzenlemeleri ve operasyonel değişiklikleri belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, McKinsey 7S Modeli'nin bileşenleri, TR82 Bölgesi'ndeki turizm değer zinciri ile doğrudan ilişkilendirilmiştir:

- **Strateji:** Bölgedeki turizm stratejileri, doğa temelli turizm odak olmak üzere, kültür turizmi ve yatay eksende gastronomi turizminin desteklenmesi gibi öncelikler doğrultusunda yeniden şekillendirilmelidir.
- **Yapı:** Turizm sektörü büyük ölçüde merkezi otoriteler tarafından yönetilmekte olup, yerel yönetimlerin ve özel sektörün daha fazla inisiyatif almasını sağlayacak bir yönetim modeli gereklidir.
- **Sistemler:** Dijital turizm çözümleri, rezervasyon sistemleri, turist bilgilendirme platformları ve pazarlama stratejileri ile desteklenmelidir.

- **Paylaşılan Değerler:** Bölgenin doğal ve kültürel mirasının korunarak turizm ile entegre edilmesi sağlanmalıdır.
- **Beceriler:** Turizm sektöründeki iş gücünün mesleki eğitimi artırılmalı ve nitelikli istihdam desteklenmelidir.
- **Personel:** Sezonluk istihdamın uzun vadeli iş olanaklarına dönüştürülmesi gerekmektedir.
- **Tarz:** Bölgesel turizm yönetimi, kamu-özel sektör iş birliklerini güçlendirecek bir yönetim tarzına evrilmelidir.

6.2.2. Porter Değer Zinciri Modeli'nin TR82 Bölgesi'nde Uygulanması

Porter'ın Değer Zinciri Modeli, turizm sektöründe değer yaratma süreçlerini analiz etmek ve turizm gelirlerinin nasıl dağıldığını belirlemek amacıyla kullanılan bir çerçevedir. Bu model, turistlerin seyahat sürecinde harcamalarının hangi sektörlerle yöneldiğini ve bu harcamaların nasıl daha fazla bölge içinde tutulabileceğini anlamak için kritik bir araçtır. Bu bağlamda, Porter'ın Değer Zinciri Modeli'nin TR82 Bölgesi'nde uygulanması şu bileşenleri içermektedir:

- **Birincil Faaliyetler:**
 - *Girdi Lojistiği:* Otel ve restoranlar için yerel tedarik zinciri güçlendirilmelidir.
 - *Operasyonlar:* Konaklama ve gastronomi sektörü modernize edilmeli, turist memnuniyeti artırılmalıdır.
 - *Çıktı Lojistiği:* Turistik hizmetlerin kalitesi artırılarak, destinasyon yönetimi geliştirilmelidir.
 - *Pazarlama ve Satış:* Dijital pazarlama kampanyaları güçlendirilerek bölge destinasyonları ulusal ve uluslararası hedef pazarlarda tanıtılmalıdır.
 - *Hizmetler:* Turizm sonrası müşteri memnuniyeti artırılarak tekrar ziyaret teşvik edilmelidir.
- **Destekleyici Faaliyetler:**
 - *Altyapı:* Ulaşım ağları, turistik tesisler ve dijital altyapı yatırımları artırılmalıdır.
 - *İnsan Kaynakları Yönetimi:* Turizm sektöründe çalışanların becerilerini artırmaya yönelik mesleki eğitim programları uygulanmalıdır.
 - *Teknoloji Geliştirme:* Dijital turizm çözümleri, rezervasyon sistemleri ve turist bilgilendirme platformları yaygınlaştırılmalıdır.
 - *Tedarik Zinciri Yönetimi:* Yerel işletmelerin ve üreticilerin turizm sektörüne entegrasyonu desteklenmelidir.

6.2.3. McKinsey 7S Modeli ve Porter Değer Zinciri Modeli'nin Birlikte Kullanımı

McKinsey 7S Modeli ile Porter Değer Zinciri Modeli'nin birlikte kullanılması, TR82 Bölgesi'nde turizm değer zincirinin nasıl daha etkili yönetilebileceğini anlamaya yönelik bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. McKinsey 7S Modeli, organizasyonel ve yönetsel süreçleri analiz ederken, Porter Değer Zinciri Modeli turizm gelirlerinin nasıl aktığını ve hangi süreçlerde değer üretildiğini ortaya koymaktadır.

Entegrasyonun Faydaları:

- *Turizm sektörü yönetimi ile bölgesel kalkınma süreçleri daha verimli hale gelecektir.*
- *Bölgesel turizm politikaları daha somut ve uygulanabilir yapıya kavuşacaktır.*
- *Turizm gelirlerinin sektörel dağılımı daha adil ve sürdürülebilir bir modele oturtulacaktır.*
- *Yerel işletmelerin turizm sektöründen aldığı pay artırılarak ekonomik kalkınma desteklenecektir.*

6.3. Değer Zinciri Analizinin TR82 Turizm Master Planı ile İlişkisi

TR82 Bölgesi için hazırlanan Turizm Değer Zinciri Analizi, Master Plan'ın belirlediği stratejik kalkınma hedeflerini destekleyen bir analiz çerçevesi sunmaktadır. Analizin amacı, bölgedeki turizm sektörünün mevcut yapısını detaylı bir şekilde inceleyerek, turizm gelirlerinin nasıl daha adil ve sürdürülebilir bir şekilde dağıtılabileceğini belirlemektir. Master Plan, TR82 Bölgesi'nin turizm altyapısını güçlendirmeyi, turizm faaliyetlerini yıl boyunca sürdürülebilir hale getirmeyi ve turizm gelirlerinin bölge ekonomisine entegrasyonunu artırmayı hedeflemektedir. Turizm Değer Zinciri Analizi, söz konusu hedeflerin uygulanabilirliğini analiz eden ve bölgesel turizm ekonomisinin verimli çalışmasını sağlamak için somut politika önerileri sunan bir araç olarak kullanılmaktadır.

Master Plan ile Değer Zinciri Analizi'nin temel bağlantı noktaları şunlardır:

- *Turizm altyapısının geliştirilmesi → Bölgedeki ulaşım, konaklama ve turistik tesislerin turizm değer zincirine katkısı analiz edilmiştir.*
- *Sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanması → Turizm gelirlerinin yıl boyunca dengeli dağılımı ve mevsimselliğin etkisinin azaltılması hedeflenmiştir.*
- *Turizm gelirlerinin yerel işletmelere yönlendirilmesi → Yerel üreticilerin, restoranların ve KOBİ'lerin turizm değer zincirine entegrasyonu değerlendirilmiştir.*
- *Bölgenin ulusal ve uluslararası turizm pazarında rekabet avantajının artırılması → Bölgedeki tanıtım faaliyetleri ve dijital turizm pazarlama stratejilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır.*

6.4. TR82 Bölgesi'nde Turizm Değer Zincirinin Yapısı

TR82 Bölgesi konaklama, gastronomi, ulaşım, kültürel ve doğal varlıklar, turizm hizmetleri ve pazarlama süreçlerinden oluşan geniş kapsamlı bir turizm değer zincirine sahiptir. Bu bileşenler, turistlerin seyahat sürecindeki deneyimlerini şekillendirerek bölgenin ekonomik kalkınmasına doğrudan katkı sağlamaktadır.

Turizm değer zinciri, bir destinasyona gelen turistlerin seyahat öncesinden başlayarak konaklama, yeme-içme, aktivite ve alışveriş süreçlerini kapsayan tüm aşamaları içermektedir. Turistlerin yaptığı harcamalar, farklı sektörler arasında paylaştırılarak bölgesel ekonomik etkileşimi artırmaktadır. Bununla beraber, yerel işletmeler değer zincirine yeterince entegre edilmediği takdirde turizm gelirlerinin önemli bir bölümü bölge dışına sızma riski taşımaktadır. Bu nedenle, turizm değer zincirinin tüm aşamalarına yerel üreticiler, küçük ölçekli işletmeler, yerel rehberler ve el sanatları ustalarının daha güçlü şekilde dâhil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece, turizmden elde edilen gelirlerin bölge içinde kalması ve yerel kalkınmaya katkı sağlaması mümkün olacaktır.

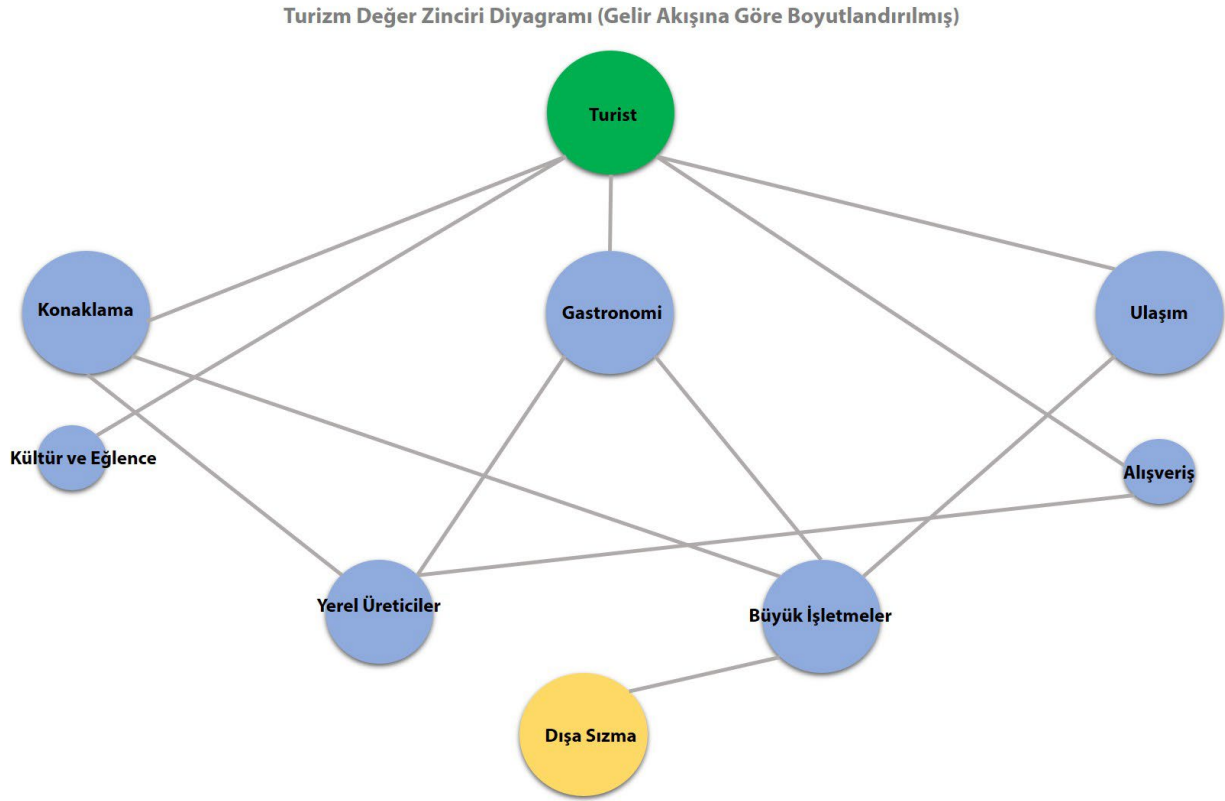
TR82 Bölgesi'nde Turizm Değer Zincirinin Ana Bileşenleri:

- *Konaklama: Oteller, pansiyonlar, butik oteller ve kamp alanları*
- *Yeme-içme: Restoranlar, kafeler, yerel üreticiler ve gastronomi festivalleri*
- *Ulaşım: Havalimanları, karayolları, demiryolları, turistik transferler ve kiralık araç hizmetleri*
- *Kültürel Etkinlikler ve Eğlence: Müzeler, açık hava etkinlikleri, geleneksel sanatlar*
- *Alışveriş: Hediyelik eşya dükkânları, el sanatları pazarları, yerel ürün satış noktaları*
- *Diğer Hizmetler: Rehberlik, tur operatörleri, turistik bilgi merkezleri*

Bu süreçte turist harcamaları, çeşitli sektörler arasında paylaştırılarak bölgesel ekonomik etkileşimin artmasına katkı sağlamaktadır. Ancak, özellikle konaklama ve ulaşım gibi sektörlerde pazara büyük ölçekli işletmelerin hâkim olması, turizm gelirlerinin büyük bir kısmının yerel ekonomiye yeterince entegre olmadan bölge dışına çıkmasına yol açabilmektedir. Bu durumu daha açık bir şekilde

analiz edebilmek adına, turistlerin seyahat sürecindeki harcama akışlarını gösteren "Turizm Değer Zinciri Diyagramı" Grafik 21'de sunulmaktadır. Bu diyagram, turistlerin seyahat sürecinde hangi sektörlerle etkileşimde olduğunu ve harcamalarının nasıl dağıldığının değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır:

Grafik 20: Turistin Harcama Akışı (Değer Zinciri)

TR82 Bölgesi'nde turistlerin harcamalarının farklı sektörlerle nasıl dağıldığını ve turizm gelirlerinin bölgesel ekonomiye nasıl entegre edildiğini görselleştirmektedir².

- Dairelerin boyutları, her sektörün turizm gelirlerinden aldığı paya göre ayarlanmıştır.
- Turist dairesi en üstte konumlandırılmıştır, çünkü turizm değer zincirinin başlangıç noktasıdır.
- Konaklama, gastronomi ve ulaşım en büyük dairelerden olup, turizm harcamalarının büyük bir kısmını oluşturmaktadır.
- Kültürel ve eğlence faaliyetleri ile alışveriş, daha düşük gelir payına sahip olduğu için daha küçük dairelerle temsil edilmiştir.

² Bu veriler, TR82 Bölgesi'ndeki turizm harcamalarının sektörel dağılımını belirlemek amacıyla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri temel alınarak modellenmiştir. Portekiz, İspanya, İtalya ve Yunanistan gibi benzer destinasyonlarla karşılaştırmalar yapılarak ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılmıştır. Bölgedeki turizm gelirlerinin yerel ekonomiye entegrasyonu ve dışa sızma oranı, girdi-çıkıtlı analizi ile hesaplanmış, McKinsey 7S Modeli ve Porter'ın Değer Zinciri Modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir.

- *Yerel üreticiler ve büyük ölçekli işletmeler turizm gelirlerinden pay alırken, büyük ölçekli işletmelerin hâkimiyeti nedeniyle dışa sızma düğümü en büyüklerden biri olmuştur.*

Bu model, turizm gelirlerinin yerel ekonomiye daha fazla entegre edilebilmesi için hangi alanlarda müdahalelerde bulunulması gerektiğini tespit etmeye olanak sağlamaktadır:

- *TR82 Bölgesi'nde konaklama sektörü, turizm değer zincirinin en büyük gelir sağlayıcı bileşenlerinden biridir. Ancak, bölgedeki konaklama tesislerinin büyük bir kısmı küçük ölçekli işletmelerden ve pansiyonlardan oluşmaktadır. Zincir otellerin varlığı sınırlı olup, bu durum destinasyonun uluslararası turist çekme potansiyelini kısıtlamaktadır. Mevcut konaklama tesislerinin bölgesel değer zincirine daha fazla katkı sağlaması için yeni konseptlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bölgedeki otel ve pansiyonların, kültür ve gastronomi turizmiyle entegre edilmesi, turistik konaklamanın yalnızca yaz ayları ile sınırlı kalmasını engelleyebilir.*
- *Bölgenin zengin mutfak kültürü ve coğrafi işaretli ürünleri, turizm değer zincirinde gastronominin kritik bir bileşen olmasını sağlamaktadır. Gastronomi turizminin geliştirilmesi, yerel mutfak kültürünün, yöresel ürünlerin turistik ürün olarak pazarlanması ile mümkün olabilir. Bu bağlamda, gerek geleneksel gerekse dijital kanallarda (Anadoludakiler.org³, Gücüm Emeğim Platformu vb.) yer alarak etkin pazarlama yapılması elzemdir. Bunun yanında bölgedeki restoranların daha fazla yerel üretici ile doğrudan iş birliği yapmasını sağlayacak teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.*
- *Turistlerin bir destinasyonu ziyaret etmesinde ulaşım ve erişilebilirlik en önemli faktörlerden biridir. TR82 Bölgesi'ne gelen turistler, bölgeye büyük ölçüde karayolu ile erişim sağlamakta, havayolu ve demiryolu bağlantıları ise yetersiz kalmaktadır. Kastamonu ve Sinop'ta havalimanları bulunmasına rağmen, bu havalimanlarından düzenli sefer sayısı sınırlıdır. Turistik destinasyonlara (cazibe merkezlerine) yönelik şehir içi veya il genelinde ulaşım seçenekleri yetersizdir. Turistlerin büyük çoğunluğu kendi araçlarıyla veya kiralık araçlarla seyahat etmektedir. Bu nedenle bölgenin turizm değer zincirinin gelişimi açısından ulaşım altyapısının güçlendirilmesi ve turistik transfer hizmetlerinin artırılması gerekmektedir.*

6.5. Temel Zorluklar ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Bu bölümde, TR82 Bölgesi turizm değer zincirinin etkin çalışmasını engelleyen başlıca zorluklar sıralanmıştır:

Mevsimsellik Sorunu:

- *Bölge genelinde turizm faaliyetleri yaz aylarında yoğunlaşmakta, kış aylarında (Ilgaz Dağı hariç) önemli bir düşüş yaşanmaktadır.*
- *Alternatif turizm modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir.*

³ T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, tarafından hayata geçirilen ve Türkiye'nin verimli topraklarının zenginliğini dijital platformda paylaşarak yerel üreticilerin desteklenmesini, geleneksel kültürün yaşatılmasını ve yerel potansiyellerin keşfedilmesini amaçlayan bir platformdur. Coğrafi özgünlüğü olan, sorumlu üretim ile üretimi yapılan, geleneksel yöntemlerin kullanıldığı, mevcut ya da potansiyel olarak iş yaratma ve bölgesel ekonomiyi destekleme potansiyeli olan ürünler platformda yer almaktadır.

Yerel Ekonomiye Katkının Sınırlı Kalması:

- *Turizmden elde edilen gelirlerin büyük bir kısmı büyük işletmelere yönelmekte, küçük işletmeler bu gelirden sınırlı oranda faydalanmaktadır.*
- *Yerel tedarik zincirinin güçlendirilmesi gerekmektedir.*

Ulaşım ve Erişim Engelleri:

- *Turistik destinasyonlar arası ulaşım imkânlarının yetersizliği, ziyaretçilerin hareket kabiliyetini kısıtlamaktadır.*
- *Özel ulaşım seçenekleri geliştirilmelidir.*

Kültürel ve Doğal Alanların Yönetim Sorunları:

- *Bazı turistik alanlarda ziyaretçi kapasitesi aşılmakta, sürdürülebilir yönetim eksiklikleri bulunmaktadır.*
- *Dijital rezervasyon sistemleri ve sürdürülebilir turizm yönetim modelleri geliştirilmelidir.*

6.5.1. Turizmi Engelleyen Darboğazların Hesaplanması

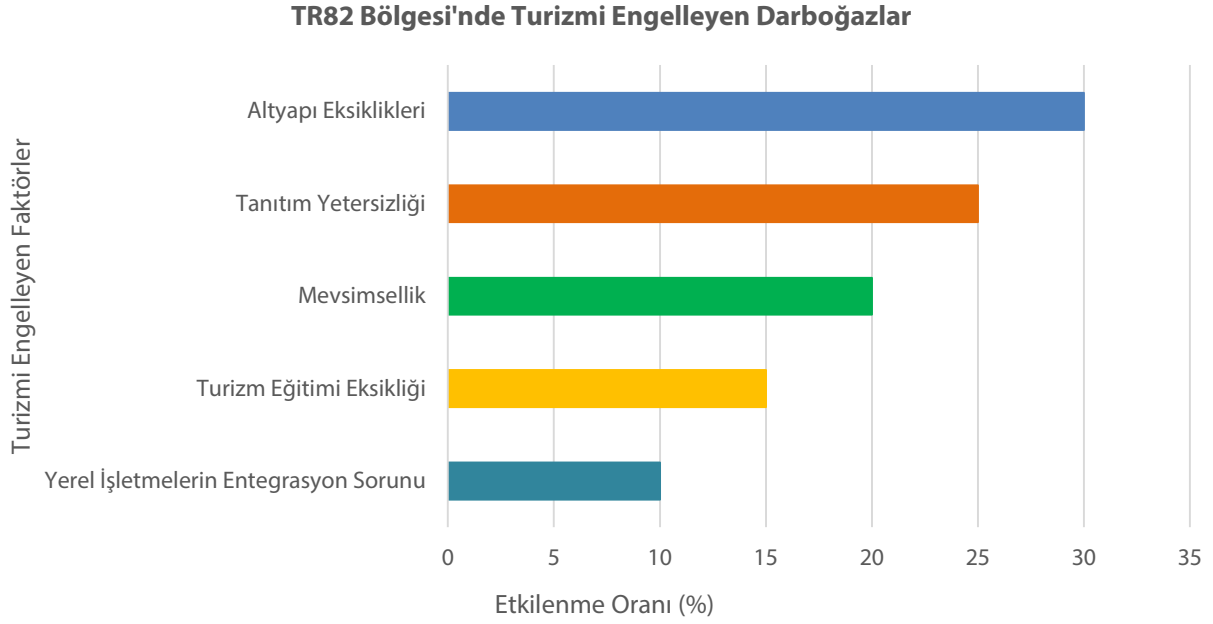
TR82 Bölgesi'nde turizmin gelişimini sınırlayan faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin sektöre etkilerinin ölçülmesi amacıyla "Turizmi Engelleyen Darboğazların Hesaplanması (TED Modeli)" geliştirilmiştir. Bu model, bölgesel turizm verileri, ulusal ve uluslararası karşılaştırmalar ile ekonomik analizlere dayanmaktadır. TED Modeli, beş temel darboğazı dikkate alarak bu unsurların turizm değer zincirine olan etkilerini matematiksel olarak analiz etmektedir. Bu faktörler; altyapı eksiklikleri, tanıtım yetersizliği, mevsimsellik, turizm eğitimi eksikliği ve yerel işletmelerin entegrasyon sorunudur. Master Plan verileri doğrultusunda her faktörün etkisi yüzdelik oranlarla hesaplanmıştır. Model kapsamında yapılan hesaplamalar sonucunda, bölgedeki turizm darboğazlarının toplam etkisi %22,5⁴ olarak belirlenmiştir.

Darboğazların Turizm Değer Zinciri Üzerindeki Etkileri:

- *Altyapı eksiklikleri (%30), turistik alanlara erişimdeki zorluklar nedeniyle en büyük engel olarak belirlenmiştir.*
- *Tanıtım yetersizliği (%25), bölgenin ulusal ve uluslararası turizm pazarında yeterince tanıtılmamasına neden olmaktadır.*
- *Mevsimsellik etkisi (%20), turizm faaliyetlerinin belirli sezonlara sıkışmasına ve gelirlerin yıl boyunca dengeli dağılmamasına yol açmaktadır.*
- *Turizm eğitimi eksikliği (%15), sektörde çalışanların mesleki yeterlilik eksikliği nedeniyle hizmet kalitesinde dalgalanmalara sebep olmaktadır.*
- *Yerel işletmelerin entegrasyon sorunu (%10), turizm gelirlerinin büyük ölçekli işletmelere yönelmesini artırarak, yerel ekonomiye entegrasyonu sınırlamaktadır.*

⁴ Bu hesaplamalar, girdi-çıkı analiz (Input-Output Analysis) ve ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Master Plan verileri ile Portekiz, İspanya, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerdeki turizm darboğazları ile karşılaştırmalar yapılmış, TR82 Bölgesi'ne özgü tahminler geliştirilmiştir. Matematiksel modelde, her darboğazın etkisini ölçmek için ağırlık katsayıları kullanılmıştır ve sonuçlar bölgesel turizm verileriyle uyumlu hale getirilmiştir.

Grafik 21: TR82 Bölgesi'nde Turizmi Engelleyen Darboğazlar

6.5.2. TR82 Bölgesi İçin Leakage Analizi

Bu analiz, TR82 Bölgesi'ndeki turizm gelirlerinin ne kadarının yerel ekonomide kaldığını ve ne kadarının dışa sızdığını hesaplamak için geliştirilmiştir. Dışarı sızma oranı, bölgenin turizm sektörüne bağımlılığını ve yerel işletmelerin ekonomik döngüye ne ölçüde dâhil olduğunu anlaşılmaya yardımcı olmaktadır. Dışarı sızma oranının hesaplanmasında, bölgesel ithalat bağımlılığı, turizm sektöründeki mülkiyet yapısı, turistlerin harcama dağılımı ve bölgesel ekonomik gelişim düzeyi dikkate alınmıştır. Bu analiz, girdi-çıktı modellemesi ve ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş ve uluslararası karşılaştırmalarla doğrulanmıştır.

TR82 Bölgesi'nde turizm harcamalarının bölge içinde kalma oranı, turizmin yerel ekonomi üzerindeki gerçek etkisini belirleyen en önemli göstergelerden biridir. Yapılan analizler, bölgedeki dışa sızma oranının %36,5⁵ seviyesinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu oran, Türkiye ortalamasının (%28-30) üzerinde olup (bkz. TÜİK, 2023; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023; Ünlüöner vd., 2011'den türetilen hesaplamalar), bölgeye giren turizm gelirlerinin önemli bir kısmının bölge dışına aktığını ve yerel ekonomiye tam anlamıyla entegre edilemediğini göstermektedir.

⁵ *Leakage oranı, beş temel faktöre dayalı olarak hesaplanmıştır: ithalat bağımlılığı (IMP), mülkiyet yapısı (OWN), turistik talep yapısı (TD), harcama dağılımı (SPEND) ve bölgesel ekonomik gelişim düzeyi (DEV). Bu değişkenlerin turizm gelirleri üzerindeki etkisi ağırlıklı ortalama yöntemiyle değerlendirilmiş, hesaplama şu formüle dayandırılmıştır: $LR = (w1 \times IMP) + (w2 \times OWN) + (w3 \times TD) + (w4 \times SPEND) + (w5 \times DEV)$. Hesaplama ulusal ve uluslararası karşılaştırmalar dikkate alınarak TR82 Bölgesi'ne özgü katsayılar kullanılmıştır. * $LR = (w1 \times IMP) + (w2 \times OWN) + (w3 \times TD) + (w4 \times SPEND) + (w5 \times DEV)$. Hesaplama ulusal ve uluslararası karşılaştırmalar dikkate alınarak TR82 Bölgesi'ne özgü katsayılar kullanılmıştır.*

6.5.3. TR82 Bölgesi İçin Yerel Ekonomide Kalan Turizm Geliri Oranı

Bu hesaplama, TR82 Bölgesi'ndeki turizm gelirlerinin ne kadarının yerel ekonomide kaldığını ölçmek için geliştirilmiş bir model kullanılarak yapılmıştır. Model, sektörel harcama dağılımı ile her sektörün yerel ekonomiye entegrasyon oranını birleştirerek toplamda bölge içinde tutulan turizm gelir oranını hesaplamaktadır. ⁶ Bu modelde kullanılan sektörel veriler ve yerel ekonomiye katkı oranları, Master Plan'daki turizm harcama verileri ve uluslararası karşılaştırmalara dayanmaktadır. Turizm alt sektörlerinin toplam gelir içindeki payları Tablo 12'de verilmiştir:

Tablo 12: Turizm Alt Sektörlerinin Toplam Gelir İçindeki Payları (%)

Sektör	Toplam Gelir İçindeki Payı (%)	Yerel Ekonomide Kalan Pay (%)
Konaklama	31.8	70
Gastronomi	22.0	65
Ulaşım	17.8	30
Kültürel ve Eğlence Faaliyetleri	5.7	25
Alışveriş	8.2	40

- *Gelişmiş Avrupa turizm destinasyonlarında yerel ekonomide kalan gelir oranı %60-80 seviyelerindedir.*
- *TR82 Bölgesi'nin %46,6'lık oranı, bölgenin mevcut altyapısı ve yerel işletme entegrasyonu göz önüne alındığında gerçekçi bir tahmin sunmaktadır.*

TR82 Bölgesi, turizm gelirlerinin bölgesel ekonomiye entegrasyonu açısından Türkiye ortalamasının üzerinde, ancak gelişmiş turizm destinasyonlarının altında bir seviyededir. Bu analiz, turizm gelirlerinin bölge içinde daha fazla tutulması için politika önerileri geliştirmek açısından kritik bir rehberdir.

- *Konaklama (%70) ve Gastronomi (%65) sektörleri, turizm gelirlerinden en yüksek payı bölge içinde tutan sektörlerdir. Bunun nedeni, konaklama ve restoran işletmelerinin büyük ölçüde yerel girişimciler tarafından yönetilmesi ve turist harcamalarının bu sektörlerle yoğunlaşmasıdır.*

⁶ Turizm gelirlerinin sektörel bazda yerel ekonomiye entegrasyonu şu formül kullanılarak hesaplanmıştır:

$$\text{Toplam Yerel Ekonomide Kalan Gelir Oranı} = \sum_{i=1}^n (L_i \times 100 \times S_i) / \text{Toplam Yerel Ekonomide Kalan Gelir Oranı} = 1 / \sum_{i=1}^n (100 \times S_i)$$

 Burada:

- L_i = İlgili sektörün yerel ekonomide kalan payı (%)
- S_i = Sektörün toplam turizm gelirleri içindeki payı (%)

- *Ulaşım sektörü (%30), bölgesel ekonomiye en az katkıyı sağlayan sektörlerden biridir. Havayolu ve şehirlerarası taşımacılığın büyük ölçüde ulusal ve uluslararası firmalar tarafından sağlanması, bu sektördeki dışa bağımlılığı artırmaktadır.*
- *Kültür ve eğlence faaliyetleri (%25), bölgenin turizm gelirlerinden yeterince faydalanamayan sektörlerinden biridir. Bu oranın artırılması için yerel aktörlerin kültürel etkinliklerin planlanması ve yürütülmesinde daha fazla rol üstlenmesi gereklidir.*
- *Alışveriş harcamalarının %40'ı yerel ekonomide kalırken, geri kalan kısmı büyük mağazalar ve zincir markalar aracılığıyla bölge dışına sızmaktadır. Yerel ürünlerin daha fazla desteklenmesi ve geleneksel ürünlerin turistik alışverişte daha fazla öne çıkarılması bu oranı artırabilir.*

Turizm harcamalarının bölge içinde daha fazla tutulması ve dışa sızma oranının azaltılması için aşağıdaki stratejiler uygulanmalıdır:

- *Yerel işletmelerin oteller ve restoranlarla doğrudan çalışmasını teşvik edecek bölgesel tedarik zinciri oluşturulmalıdır,*
- *Bölgedeki ulaşım ve tur operatörü hizmetlerinde yerel firmaların daha fazla yer almasını sağlayacak teşvikler geliştirilmelidir,*
- *Turistlerin bölgedeki yerel işletmelere yönlendirilmesi için dijital pazarlama ve bilinçlendirme kampanyaları artırılmalıdır.*

Bu stratejilerin uygulanması, bölgedeki turizm gelirlerinin daha büyük bir kısmının yerel ekonomiye entegre edilmesini sağlayarak ekonomik büyümeyi destekleyecektir. Bir diğer yandan bölgedeki KOBİ'lerin turizm sektörüne daha fazla entegre olması, turizm gelirlerinin yerel işletmelere daha fazla yönlendirilmesini sağlayacaktır. Bunun için:

- *Yerel işletmelere düşük faizli krediler ve teşvikler sunulmalı,*
- *Bölgedeki küçük oteller ve konaklama işletmeleri için dijital rezervasyon sistemleri teşvik edilmeli,*
- *Bölgede karşılama hizmetleri sunan seyahat acentelerin kurulması teşvik edilmeli, var olan az sayıda acente için pazarlama destekleri sağlanmalı ve bölgesel turizm iş birlikleri artırılmalıdır.*

TR82 Bölgesi'nin turizm gelirleri açısından daha sürdürülebilir hale gelmesi için büyük yatırımcıların yanı sıra yerel işletmelerin de desteklenmesi, turizm gelirlerinin dengeli bir şekilde dağıtılması ve yerel ekonomiye katkısının artırılması gerekmektedir. Bunun için, turizm harcamalarının bölgesel ekonomide nasıl yönlendirildiği dikkatlice analiz edilmeli ve yerel işletmeleri güçlendirecek stratejiler hayata geçirilmelidir. Sonuç olarak, TR82 Bölgesi'nin turizm gelirlerini daha dengeli yönetebilmesi için turizm değer zincirinin tüm aktörlerinin sisteme entegre edilmesi, turistlerin harcama kalıplarının analiz edilerek yönlendirilmesi ve turizm sektörünün yerel kalkınmaya daha fazla katkı sağlaması sağlanmalıdır.

6.5.4. Turist Profili ve Harcama Alışkanlıkları

TR82 Bölgesi'ni ziyaret eden turistlerin profili ve harcama alışkanlıkları, Bölgenin turizm ekonomisini daha sürdürülebilir hale getirmek açısından büyük bir öneme sahiptir. Bölgeye gelen ziyaretçilerin büyük bir kısmını yerli turistler oluşturmaktadır. Uluslararası ziyaretçi sayısı çok düşük olup, bölgenin küresel turizm pazarındaki bilinirliği yeterince güçlü değildir. Turistlerin büyük çoğunluğu bireysel seyahat etmeyi tercih etmekte, paket turlarla gelen ziyaretçi oranı oldukça sınırlı kalmaktadır.

Bölgeye gelen ziyaretçilerin seyahat motivasyonları incelendiğinde, doğal güzellikleri keşfetme, kültürel mirası deneyimleme ve yöresel mutfak kültürünü tanıma gibi unsurların ön planda olduğu görülmektedir.

Turistlerin harcama alışkanlıkları incelendiğinde, en büyük harcamaların konaklama, yeme-içme ve ulaşım alanlarında gerçekleştiği, buna karşın kültürel etkinlikler, eğlence faaliyetleri ve alışveriş gibi alanlardaki harcamaların ise daha sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir. Bölgeye gelen turistlerin harcama eğilimlerini artırmak için turistik ürünlerin çeşitlendirilmesi ve kültürel deneyimlerin daha çekici hale getirilmesi gerekmektedir.

Bölgenin turizm ekonomisini daha sürdürülebilir hale getirmek için turistlerin alışveriş yapma eğilimleri desteklenmeli, konaklama sürelerini uzatmaları teşvik edilmeli ve ziyaretçilerin yerel işletmelere yönlendirilmesi sağlanmalıdır. TR82 Bölgesi'nde turizm sektörünün daha kapsayıcı bir şekilde gelişebilmesi için yerel üreticilerin ve işletmelerin turizm değer zincirine daha etkin bir şekilde entegre edilmesi kritik bir strateji olacaktır.

6.5.5. Mevsimsellik ve Turizm Akışı

TR82 Bölgesi'nde turizm faaliyetleri belirgin bir mevsimsellik etkisine sahiptir. Kış turizmi ile öne çıkan Ilgaz Dağı hariç bölge genelinde yaz aylarında turizm hareketliliği artarken, kış aylarında turist sayısında ciddi bir düşüş yaşanmaktadır. Bu durum, bölgedeki turizm ekonomisinin yıl boyunca istikrarlı bir yapıya kavuşmasını engellemekte, işletmelerin gelir dengesini bozmakta ve istihdam sürekliliğini olumsuz etkilemektedir.

Bölgedeki turizm hareketliliğinin mevsimsel dalgalanmaları iklim koşulları, tatil dönemleri ve turizm altyapısının belli mevsimlere odaklanmış olması gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Yaz sezonu boyunca kıyı bölgeleri ve doğa turizmi destinasyonları yüksek ziyaretçi alırken, sonbahar ve ilkbahar aylarında bu yoğunluk azalmaktadır.

Sinop kıyılarında yaz aylarında yüksek bir ziyaretçi akışı görülmektedir. Ancak, kış mevsiminde deniz turizmine yönelik aktiviteler durma noktasına gelmekte ve sahil destinasyonları büyük ölçüde atıl kalmaktadır. Kültürel ve gastronomi turizmine dayalı faaliyetler yılın farklı dönemlerinde belirli bir hareketlilik yaratıyor olsa da, bu segmentler turizm ekonomisini dört mevsime yayacak düzeyde güçlü değildir.

İlkbahar ve sonbahar aylarında bölgedeki doğal alanlar, özellikle Küre Dağları Milli Parkı ve Ilgaz Dağı, doğa yürüyüşü ve macera turizmi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak, bu dönemlerde turist akışının sürekliliği sağlanamadığı için konaklama ve yeme-içme sektörlerinde ciddi gelir dalgalanmaları yaşanmaktadır.

Bölgedeki mevsimsel turizm dalgalanmaları, yalnızca işletmelerin gelir istikrarını değil, aynı zamanda bölgedeki istihdam yapısını da doğrudan etkilemektedir. Sezonluk iş gücü, turizm sektöründeki istihdamın büyük bir kısmını oluşturmakta ve bu durum çalışanların sektörde kalıcı olmalarını zorlaştırmaktadır. Turistik işletmeler, özellikle restoranlar ve oteller, yaz sezonunda tam kapasite çalışırken, kış aylarında düşük doluluk oranları nedeniyle faaliyetlerini minimum seviyeye indirmektedir.

Mevsimsellik etkisinin en fazla hissedildiği sektörlerden biri de ulaşım sektörüdür. Yaz aylarında bölgeye yönelik otobüs, özel araç ve havayolu trafiğinde artış gözlemlenirken, kış sezonunda bu talep belirgin şekilde düşmektedir. Bölgenin ulusal ve uluslararası turist akışına daha açık hale gelmesi için mevsimsel dalgalanmaları dengeleyecek ulaşım ve altyapı planlamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Genel değerlendirme yapıldığında, TR82 Bölgesi'nde turizm hareketliliği özellikle yaz aylarında yoğunlaşmakta, buna karşın kış sezonunda önemli ölçüde düşüş göstermekte ve turistik tesislerin büyük bir kısmı düşük kapasiteyle çalışmaktadır. Sonbahar ve ilkbahar dönemlerinde doğa turizmi ve kültürel etkinliklere yönelik bir hareketlilik söz konusu olsa da, bu talep bölgenin turizm ekonomisini istikrarlı bir seviyeye taşıyacak kadar güçlü değildir. Mevsimsellik hem işletmelerin ekonomik performansını hem de istihdamın sürekliliğini etkileyerek turizm sektöründe yapısal dalgalanmalara neden olmaktadır.

6.6. Sonuç ve Öneriler

TR82 Bölgesi, sahip olduğu doğal ve kültürel zenginlikleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak yapılan analizler, bölgenin mevcut turizm değer zincirinin tam anlamıyla verimli işlemediğini ve ekonomik katkının sınırlı kaldığını göstermektedir. Turizm gelirlerinin önemli bir kısmı bölge dışına sızmakta, yerel işletmelerin sektörden aldığı pay düşük seviyelerde kalmaktadır. Ayrıca, turizm faaliyetlerinin büyük ölçüde mevsimsel yoğunlaşması, işletmelerin yıl boyunca sürdürülebilir gelir elde etmesini zorlaştırmaktadır.

Bölgenin turizm altyapısı, özellikle ulaşım, konaklama ve dijitalleşme alanlarında geliştirilmesi gereken önemli eksiklikler barındırmaktadır. Yerel işletmelerin büyük otel zincirleri ve tur operatörleri ile entegrasyonu zayıf kalmakta, bu da bölgedeki ekonomik çarpan etkisini sınırlandırmaktadır. Dijital pazarlama ve destinasyon yönetimi alanlarında eksiklikler bulunduğu, bölgenin ulusal ve uluslararası pazarlarda yeterince tanıtılmadığı görülmektedir.

Bu doğrultuda, TR82 Bölgesi'nin turizm sektöründe sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için aşağıdaki stratejik adımların atılması gerekmektedir:

- *Yerel ekonomiye katkının artırılması:* Yerel işletmelerin turizm sektörüne entegrasyonu desteklenmeli, küçük ve orta ölçekli işletmelerin tedarik zincirine katılımı teşvik edilmelidir.
- *Mevsimselliğin etkisinin azaltılması:* Bölge kaynak değerleri ile uyumlu yıl boyu hareketlilik vaadeden turizm segmentleri geliştirilmelidir.
- *Altyapı yatırımlarının artırılması:* Ulaşım ağları güçlendirilerek turistik bölgelere erişim kolaylaştırılmalı, konaklama kapasitesi artırılmalı ve turistik alanlarda sürdürülebilirlik esaslı planlamalar yapılmalıdır.
- *Dijitalleşme ve pazarlama stratejilerinin güçlendirilmesi:* Dijital rezervasyon sistemleri yaygınlaştırılmalı, sosyal medya ve uluslararası turizm platformlarında bölgenin görünürlüğü artırılmalıdır.
- *İstihdam ve eğitim imkanlarının geliştirilmesi:* Turizm sektöründe çalışanların mesleki becerilerini artırmak amacıyla eğitim programları yaygınlaştırılmalı, mevsimlik istihdamın yerine sürdürülebilir iş fırsatları yaratılmalıdır.

Turizm Stratejisinin Başarı Göstergeleri ve Performans Ölçümleme

TR82 Bölgesi'nde turizmin sürdürülebilir gelişimini sağlamak amacıyla geliştirilen stratejilerin etkinliğinin düzenli olarak ölçülmesi gerekmektedir. Önerilen politikaların ne derece başarılı olduğunu belirlemek için ölçülebilir ve izlenebilir göstergeler oluşturulmalıdır. Tablo 13'te turizm stratejilerinin başarısını değerlendirmek için önerilen temel performans göstergeleri sunulmuştur:

Tablo 13: Temel Performans Göstergeleri

Strateji	Başarı Göstergesi	Hedef (5 Yıl İçinde)
Turistik Değer Zincirinin Güçlendirilmesi	Yerel ürünlerin otellerde kullanım oranı (%)	+%30
Turizm Gelirlerinin Artırılması	Turist başına ortalama harcama (TRY)	+%25
Sızıntı Oranının (Leakage) Azaltılması	Turizm gelirlerinin TR82 Bölgesi'nde kalan oranı (%)	%60
Sezon Dışı Turizm Hareketliliğinin Artırılması	Sezon dışı turist sayısı (%)	+%40
Turizmde Dijitalleşmenin Yaygınlaştırılması	Dijital rezervasyon sistemlerine entegre olan işletmelerin oranı (%)	+%50
İstihdamın Artırılması	Turizm sektöründe sürekli istihdam edilen çalışan oranı (%)	+%35

Bu göstergeler, bölgesel turizm politikalarının uzun vadede etkisini ölçmek ve yatırımların başarısını değerlendirmek için düzenli olarak takip edilmelidir. Ölçülebilir sonuç göstergeleri, bölgesel karar alıcıların turizm politikalarını gerektiğinde güncelleyerek daha etkili sonuçlar elde etmesine yardımcı olacaktır.

TR82 Bölgesi'nin turizm sektöründe güçlü bir konum elde edebilmesi için, tüm paydaşların iş birliği içinde hareket etmesi büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimler, özel sektör ve kamu kurumları, turizm değer zincirinin etkinliğini artırmak için koordineli bir şekilde çalışmalıdır.

Bu stratejik dönüşümün sağlanması durumunda, TR82 Bölgesi sadece Türkiye içinde değil, uzun vadede uluslararası düzeyde de rekabetçi bir turizm destinasyon olarak öne çıkabilecektir. Bölgenin sahip olduğu kültürel miras, doğal güzellikler ve yerel üretim olanakları doğru yönetildiğinde ekonomik büyümeye önemli katkılar sunacaktır. Uzun vadeli ve sürdürülebilir politikalarla desteklenen bir turizm stratejisi, bölgenin kalkınmasını hızlandıracak ve yerel halkın ekonomik refahını artıracaktır.

7. BÖLGENİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ

Bu bölümde TR82 Bölgesi, turizm açısından uluslararası standartlara, *Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC)* ve diğer küresel kuruluşlar -*Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)*, *Dünya Ekonomik Forumu (WEF)*, *Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)*- tarafından ortaya konan kabul görmüş sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı bir değerlendirmeden geçmektedir. Söz konusu değerlendirme, destinasyonun sürdürülebilirliğini; çevresel sürdürülebilirlik, sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik, kültürel sürdürülebilirlik ve destinasyon yönetimi olmak üzere dört ana başlık altında incelemektedir.

Bölgedeki çevresel sürdürülebilirlik; turizm faaliyetlerinin doğal peyzaj ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkisini en aza indirmek amacıyla koruma çabaları, kaynak yönetimi, atık azaltma ve sürdürülebilir uygulamalara odaklanmaktadır. Sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik; toplum katılımı, yerel istihdam fırsatları, gelir dağılımı ve turizm faaliyetlerinden eşit fayda sağlanması da dâhil olmak üzere turizmin sosyal yönlerini dikkate almaktadır. Kültürel sürdürülebilirlik; bölgenin kültürel mirasını, geleneklerini ve turizm sektöründeki kimliğini korumayı ve tanıtmayı amaçlamaktadır. Destinasyon yönetimi; sürdürülebilir kalkınma, altyapı planlaması, paydaş katılımı ve bölgede iyi yönetilen ve sürdürülebilir bir turizm destinasyonu oluşturmak için genel ziyaretçi deneyimini geliştirme stratejilerini kapsamaktadır.

TR82 Bölgesi bu dört temel boyutta değerlendirilerek; politika yapıcılar, sektör temsilcileri ve diğer paydaşlar için sürdürülebilir ve dirençli bir turizm modeline geçiş sürecinde yol gösterici sonuçlar ortaya koyulmaktadır.

Uluslararası sürdürülebilirlik standartlarına ve ilkelerine bağlılık yoluyla bölge, sürdürülebilir turizm gelişimi için bir model destinasyon olabilir. Bu yaklaşım sadece turistlere unutulmaz deneyimler sunmakla kalmayacak, aynı zamanda bölgenin çevresel, sosyal ve kültürel varlıklarını gelecek nesiller için koruyacaktır.

7.1. Çevresel Sürdürülebilirlik

Turizmde çevresel sürdürülebilirlik, birçok önemli uluslararası kuruluşun çabalarıyla yönlendirilen küresel bir önceliktir. Bu kuruluşlar tarafından destinasyonların sürdürülebilirlik ilkelerini turizm stratejilerine entegre etmeleri için çeşitli çerçeveler, iyi uygulama örnekleri ve destekler sunulmaktadır. Tablo 14'de bu kuruluşların rollerinin bir özeti yer almaktadır:

Tablo 14: Turizmde Çevresel Sürdürülebilirlikte Uluslararası Örgütlerin Rolü

Organizasyon	Turizmde Çevresel Sürdürülebilirlikteki Rolü
UNWTO	Çevresel etkileri en aza indiren, doğal kaynakları ve biyoçeşitliliği koruyan sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmek için küresel çabalara öncülük eder. Sürdürülebilirliği turizm planlamasına dâhil etmek için hükümetler, sektör paydaşları ve yerel topluluklar arasında çok düzeyli ortaklıkları kolaylaştırır.
WEF	Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDGs) ile uyumlu sorumlu turizm uygulamalarını destekler. Sektör liderleri, politika yapımcılar ve sivil toplum arasında iş birliğini teşvik ederek acil çevre sorunlarını ele alır ve turizmin ekolojik ayak izini azaltan yenilikçi teknolojileri teşvik eder.
UNESCO	Dünya çapında kültürel ve doğal miras alanlarının korunmasına ve muhafaza edilmesine odaklanır. Dünya Miras alanlarının korunmasını sağlayan sürdürülebilir turizm stratejilerini teşvik ederken yerel toplulukların katılımını sağlar ve ziyaretçileri çevre yönetimi konusunda eğitir.

Bölgesel Çevresel Sürdürülebilirlik Girişimleri

TR82 Bölgesi'nde çevresel sürdürülebilirlik, bölgenin turizm cazibesinin ayrılmaz bir parçası olan eşsiz manzaraların, ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Bölge illerinin farklı çevresel öncelikleri ve sürdürülebilirliği teşvik etmeye yönelik girişimleri bulunmaktadır:

- *Sinop özelinde, deniz ekosistemlerinin ve kıyı habitatlarının korunmasına öncelik verilmelidir. Çabalar arasında deniz koruma alanlarının kurulması, balıkçılık uygulamalarının sürdürülebilir yönetimi ve çevre dostu kıyı gelişiminin teşvik edilmesi yer almaktadır. Sinop için özellikle kıyı ve deniz alanlarında turizm ve çevrenin korunması arasındaki dengenin korunmasının önemi vurgulanmalıdır.*
- *Zengin orman varlığı ile tanınan Kastamonu, yeniden ağaçlandırma ve yaşlı ormanların korunması dâhil olmak üzere sürdürülebilir ormancılık yönetimi uygulamalarını önceliklendirmelidir. İl, aynı zamanda doğal güzelliklerini koruyarak sergileyen ekoturizm faaliyetlerini desteklemelidir. Ayrıca, toprak verimliliğini korumak ve çevresel bozulmayı önlemek amacıyla organik tarım gibi sürdürülebilir tarım uygulamaları teşvik edilmelidir.*
- *Çankırı'da su kaynakları yönetimi ve arazi koruma konularına odaklanılmalıdır. İlde havza koruma projeleri, toprak erozyonuyla mücadele için ağaçlandırma çalışmaları ve doğal ve kültürel mirası öne çıkaran sürdürülebilir turizm uygulamaları başlatılmalıdır.*

Bölge genelinde, sürdürülebilirliği turizmin tüm boyutlarına entegre etmek amacıyla iş birliğine dayalı çabalar sarf edilmelidir. Bu kapsamda atıkların azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması, yaban hayatının korunması ve yerel toplulukların turizm planlaması ve yönetimine dâhil edilmesi sağlanmalıdır. Bu çabalar, hem yerel ekonomiye hem de çevreye fayda sağlayan sürdürülebilir bir turizm endüstrisini desteklerken bölgenin doğal ve kültürel kaynaklarının gelecek nesiller için korunmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

7.2. Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilirlik

Turizmde sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik, turizmin faydalarının yerel topluluklar arasında adil bir şekilde dağıtılmasını, kültürel mirasın korunmasını ve uzun vadeli ekonomik dayanıklılığın sağlanmasını hedefleyen bütüncül bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım; kapsayıcı büyüme, toplumsal güçlenme ve sürdürülebilir uygulamaların turizm sektörüne entegrasyonu gibi ilkeleri temel alır.

Bölgeler, sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğe öncelik vererek yerel geçim kaynaklarına katkıda bulunan, sosyal refahı artıran, kültürel korumayı destekleyen ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir turizm endüstrisi geliştirebilir.

Birçok önemli uluslararası kuruluş, turizmde sosyo-ekonomik sürdürülebilirliği teşvik etmek için stratejik çerçeveler ve girişimler geliştirmiştir. Bu kuruluşların yaklaşımları Tablo 15'te özetlenmiştir:

Tablo 15: Turizmde Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilirlikte Uluslararası Kuruluşların Rolü

Organizasyon	Turizmde Sosyo-Ekonomik Sürdürülebilirlikteki Rolü
UNWTO	Kapsayıcı büyümeyi ve turizmde sosyal eşitliği savunur; özellikle kırsal ve marjinalleşmiş bölgelerde turizmin yoksulluğun azaltılmasındaki rolünü vurgular. Toplumsal katılımı ve yerel kültürleri saygıya destekler.
WEF	Küresel düzeyde liderleri, toplulukları güçlendiren, sosyal içermeyi teşvik eden ve özellikle gelişmekte olan bölgelerde ekonomik fırsatları artıran stratejiler yoluyla turizmdeki sosyo-ekonomik zorlukları ele almaya teşvik eder.
UNESCO	Turizmde sosyo-ekonomik sürdürülebilirliği teşvik ederken kültürel mirasın korunmasına odaklanır. Toplum temelli turizmi, mirasın korunmasını, sosyal uyumu ve refahı artıran girişimleri destekler.

Bölge, sosyo-ekonomik sürdürülebilirliği turizm kalkınma stratejisinin temel bir bileşeni olarak benimsemelidir. Bu noktada, aşağıda vurgulanan girişimler, söz konusu hedefe ulaşılmasında önem arz etmektedir:

- *İş Yaratma ve Gelir Yaratma:* Turizm sektörü özellikle konaklama hizmetleri, rehberli turlar, yerel el sanatları ve tarımsal turizm gibi alanlarda olmak üzere bölgede istihdam ve gelir açısından önemli bir itici güçtür. Bölge; kadınlar, gençler ve dezavantajlı gruplar için fırsat eşitliğini gözetken kapsayıcı istihdam politikalarına öncelik verilmelidir.
- *Topluluk Katılımı ve Güçlendirme:* Yerel halkın turizm planlama ve karar alma süreçlerine aktif katılımı sağlanması, turizm gelişiminin yerel ihtiyaçlar ve değerlerle uyumlu hale getirilmesi için esastır. Toplum temelli turizm projeleri ve yerel danışma konseyleri gibi girişimler bölge halkını güçlendirmek ve sahiplenme duygusunu teşvik etmek için kullanılır.
- *Yerel El Sanatları ve İşletmeler için Destek:* Küçük işletmelerin ve yerel zanaatkarların desteklenmesi sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik açısından hayati önem taşımaktadır. Bölge, yerel el sanatlarını, geleneksel ürünleri ve aile işletmelerini teşvik etmekte, böylece kültürel mirası korurken yerel topluluklara ekonomik fayda sağlamaktadır.
- *Eğitim ve Beceri Geliştirme:* Eğitime ve beceri geliştirmeye yapılan yatırımlar turizm sektöründe dirençli bir işgücü oluşturmak için çok önemlidir. Konaklama yönetimi, müşteri hizmetleri ve kültürel mirasın yorumlanması gibi alanlara odaklanan eğitim programları hizmet kalitesini artırmak ve istihdam fırsatlarını geliştirmek için tasarlanabilmektedir.
- *Kapsayıcı Turizm Uygulamaları:* Bölge kadınlar, gençler ve engelliler de dahil olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin turizmin gelişiminden faydalanmasını sağlamak için kapsayıcı turizmi teşvik etmelidir. Girişimciliği, istihdamı ve erişilebilirliği teşvik eden politikalar ve programlar bu çabanın merkezinde yer almalıdır.
- *Kültürel Mirasın Korunması ve Tanıtımı:* Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması bölgenin sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Tarihi alanların restorasyonu da

dahil olmak üzere kültürel miras turizmine yapılan yatırımlar, yerel topluluklara ekonomik fayda sağlarken kültürel açıdan duyarlı turistleri çekmeyi amaçlamaktadır.

- *Sürdürülebilir Ekonomi Politikaları ve Çeşitlendirme:* Sürdürülebilir iş uygulamalarını, yeşil yatırımları ve ekonomik çeşitlendirmeyi destekleyen politikaların geliştirilmesi bölgedeki turizm sektörünün uzun vadeli dayanıklılığı için kritik önem taşımaktadır. Bu politikalar turizme olan bağımlılığı azaltmaya ve diğer ekonomik faaliyetlerle sinerji yaratmaya yardımcı olur.
- *Altyapı ve Erişilebilirliğin Geliştirilmesi:* Altyapının ve erişilebilirliğin geliştirilmesi, bölgede turizmin sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğinin desteklenmesi için önemlidir. Ulaşım, iletişim sistemleri ve temel olanaklara yapılan yatırımlar turizmin büyümesini kolaylaştırır, erişilebilirliği artırır ve bu yolla yerel halk için genel yaşam kalitesine katkıda bulunmaktadır.

TR82 Bölgesi'nde, sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğe öncelik verilerek yerel topluluklara somut faydalar sağlayan kapsayıcı ve dirençli bir turizm sektörünün geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için kamu kurumları, özel sektör paydaşları, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çabaları büyük önem taşımaktadır. Uluslararası iyi uygulama örneklerinin ve sürdürülebilirlik standartlarının benimsenmesi, bölgenin daha sürdürülebilir ve kapsayıcı bir turizm sektörüne geçişini daha da destekleyecektir.

7.3. Kültürel Sürdürülebilirlik

Kültürel sürdürülebilirlik, özellikle turizm sektöründe sürdürülebilir kalkınmanın kritik bir bileşenidir. Bu yaklaşım; kültürel mirasın korunmasını ve teşvik edilmesini, turizm faaliyetlerinin yerel toplulukların kültürel kimliğine saygılı ve uyumlu bir biçimde gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Aynı zamanda turistler için önemli bir cazibe unsuru olan kültürel değerlerin özgünlüğü ve çeşitliliğinin korunmasını da kapsamaktadır. Bölgede kültürel sürdürülebilirlik; tarihi eserlerin, geleneksel el sanatlarının, yerel mutfakların ve eşsiz geleneklerin korunmasında hayati bir rol oynarken sosyo-ekonomik kalkınmaya da katkıda bulunmaktadır.

Bu bağlamda, UNWTO, WEF, UNESCO gibi uluslararası kuruluşlar turizmde kültürel sürdürülebilirliği desteklemek için özel stratejiler ve girişimler geliştirmiştir. Bu kuruluşlar kültürel korumanın ve zenginleştirmenin önemini vurgulayarak turizm gelişiminin kültürel mirasın ve çeşitliliğin korunmasıyla uyumlu olmasını sağlamaya çalışmaktadır (Tablo 16).

Tablo 16: Uluslararası Kuruluşların Kültürel Sürdürülebilirliğe Yaklaşımı

Organizasyon	Kültürel Sürdürülebilirlik Yaklaşımı
UNWTO	Sorumlu turizm yoluyla kültürel mirasın korunmasını ve tanıtılmasını teşvik eder. Toplumun katılımını ve yerel mirası öne çıkaran kültürel turizm ürünlerinin geliştirilmesini teşvik eder.
WEF	Kamu-özel sektör ortaklıklarını, yenilikçiliği kültürel çeşitliliği mirası koruyan ve turizmde rekabet gücünü artıran politikaları destekler. Kültürel varlıkları tanıtmak için teknolojinin kullanılmasını savunur.
UNESCO	Dünya Miras alanlarının ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına odaklanır. Eğitimi ve farkındalık programlarını destekler ve turizm politikalarında kültürel çeşitliliği teşvik eder.

Bölgedeki Kültürel Sürdürülebilirlik Girişimleri

TR82 Bölgesi, daha geniş kapsamlı turizm geliştirme stratejisinin temel bir bileşeni olarak kültürel mirası koruma ve tanıtma konusunda kararlı bir strateji izlemelidir:

Tarihi ve mimari mirasın korunması: Bu yöndeki çabalar yerel mimarının, koruma projeleri ile korunmasını teşvik ederken, diğer taraftan da yerel geçim kaynaklarını destekleyici roller verilmesi şeklinde çift yönlü bir perspektif önermektedir.

Geleneksel el sanatları ve yerel sanatlarının yaşatılması: Yerel sanatları ve zanaatkarları koruyan ve destekleyen atölye çalışmaları ve sergiler aracılığı ile ziyaretçi deneyimini artırmaya yönelik tedbirleri içermektedir.

Mutfak Mirası: Tarih boyunca sürdürülen yerel mutfak mirasının gelecek nesillere aktarılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede; yerel mutfak, pazar, gıda üreticileri ve şeflerin teşvik edilmesi, yemek festivalleri ile geleneklerin yaşatılması, yerel gastronomi unsurlarının desteklenmesi, "tarladan sofraya" deneyimlerin ve gastronomi tur paketlerinin geliştirilmesi gibi tedbirler alınmalıdır.

Festivaller Yoluyla Geleneklerin Korunması ve Tanıtımı: Yerel halk tarafından benimsenen geleneklerin temsil edildiği özel etkinlik ve festivaller, ziyaretçi deneyimini zenginleştirecek şekilde kurumsallaşmalı ve aslını korumak suretiyle geliştirilmelidir.

Toplum Katılımı ve Eğitim ile Yerel Toplulukların Güçlendirilmesi: Turizm faaliyetlerinde, yerel halkın geniş bir yelpazede faaliyetlere katılımı ve turizm ekonomisinden faydalanmasının sağlanması esastır. Bu çerçevede turizmin, yerel ekonomiyi destekleyici ve katılımı teşvik edici yönüne odaklanması önerilmektedir. Ayrıca, turizm sektörünün farklı kademelerinde faaliyet gösteren aktörler ile yerel halk için bilinçlendirme ve kapasite geliştirme programları düzenlenmelidir.

Sonuç olarak, TR82 Bölgesi'nde kültürel sürdürülebilirlik, tarihi ve mimari mirasın korunmasını, geleneksel el sanatlarının ve yerel sanatın teşvik edilmesini, mutfak mirasının kutlanmasını, festivallerin desteklenmesini yanı sıra gelenekleri, yerel toplulukların güçlendirilmesini ve sürdürülebilir turizm altyapısının geliştirilmesini içeren kapsamlı bir yaklaşımı içermektedir.

7.4. Destinasyon Yönetim Organizasyonu

Destinasyon Yönetim Örgütleri (DYÖ), turizm destinasyonlarının stratejik yönetiminden ve tanıtımından sorumlu temel kuruluşlardır. Turizm alanlarının etkin yönetimini, pazarlanmasını ve geliştirilmesini sağlamak için kamu ve özel sektör paydaşları arasındaki çabaları koordine etmektedirler. DYÖ'ler, sürdürülebilirlik, dijital dönüşüm, eğitim ve etkili tanıtımı kapsayan stratejilerin merkezinde yer almaktadır.

12. Kalkınma Planı'nda (2024-2028) da DYÖ'lerin önemine vurgu yapılarak, bu yapıların turizm destinasyonlarının sadece rekabetçi değil aynı zamanda sürdürülebilir olmasını ve ekonomik ve sosyal faydaların bölgeler arasında eşit bir şekilde dağıtılmasını sağlamak açısından hayati önem taşıdığı belirtilmektedir. Ayrıca 12. Kalkınma Planı'nda, destinasyon yönetimine ilişkin mevzuatın hazırlanması ve uygulanmasının yanı sıra, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nda tanımlanan turizm hizmet birliklerinin geliştirilmesinin de gerekliliği vurgulanmaktadır.

Türkiye'de DYÖ Uygulamalarında Karşılaşılan Zorluklar

Stratejik önemlerine rağmen, Türkiye'de başarılı DYÖ modellerinin uygulanması önemli bir zorluk olmaya devam etmektedir. Temel engeller şunlardır:

- *Koordinasyon ve karar alma süreçlerini zorlaştıran çok katmanlı yönetim ve operasyonel ekosistemlerinin bulunması.*
- *Parçalanmış yetki alanları ve sınırlı kaynakların, paydaşların iş birliğini engellemesi ve turizm girişimlerinin etkinliğini azaltması.*
- *Kapsamlı destinasyon stratejilerinin geliştirilmesinde kamu ve özel sektör paydaşları arasında entegrasyon eksikliği.*

Bu zorluklar, yapısal kısıtlamaların üstesinden gelmek ve DYÖ'lerin rolünü optimize etmek için sağlam çerçevelere ve kapasite geliştirme çabalarına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Potansiyel Ara Çözüm Modelleri: Turizm Altyapı Hizmet Birlikleri

Bölge illerinden Kastamonu'da 5355 sayılı Kanun kapsamında kurulan Kastamonu Turizm Altyapı ve Hizmet Birliği (KASTAB), bölgesel/il DYÖ'leri için potansiyel bir geçiş modeli olarak değerlendirilebilir. Hizmet birlikleri, işbirlikçi yönetimi teşvik etmek ve yerel turizm yönetimi ihtiyaçlarını etkili bir şekilde ele almak için birleşik stratejiler uygulamak üzere tasarlanabilme yeteneğine sahiptir. Bununla birlikte, uygulamadaki kritik eksiklikler nedeniyle henüz bu rollerini tam olarak yerine getirememektedir:

- *Finansal Sürdürülebilirlik:* Sürdürülebilir finansman mekanizmaları, uzun vadeli faaliyetlerin sağlanması ve dış desteğe bağımlılığın azaltılması için gereklidir.
- *İnsan Kaynakları:* Kapasite geliştirme girişimleri ve kalifiye işgücü istihdamı, operasyonel etkinliği artırmak için gereklidir.

Bu tür birlikler DYÖ'nün işlevlerine yaklaşmak için bir çerçeve sunarken, sağlam bir yönetim yapısına, yeterli mali kaynaklara ve kalifiye personele sahip tam teşekküllü DYÖ'lerin kurulması tavsiye edilmektedir. TR82 Bölgesi'nde, 5355 sayılı Kanun çerçevesinde kurulan KASTAB'a benzer güçlü bir organizasyon, belirtilen engellerin üstesinden gelmek için net bir yetkiyle geliştirilmelidir. Söz konusu model geliştirilirken, şu hususlara özellikle dikkat edilmelidir:

1. *Mali Dayanıklılık:* Tutarlı ve bağımsız mali kaynaklar sağlamak için kamu-özel sektör ortaklıkları, turizm vergileri veya özel ulusal hibeler gibi sürdürülebilir finansman mekanizmaları oluşturulmalıdır.
2. *İnsan Sermayesi Geliştirme:* Karmaşık turizm stratejilerini yönetebilecek bir işgücü oluşturmak için vasıflı profesyonellerin işe alınmasına, eğitilmesine ve elde tutulmasına odaklanılmalıdır.
3. *Entegre Paydaş İş Birliği:* Kamu ve özel sektör paydaşları arasında daha güçlü iş birliğini teşvik ederek hedeflerin uyumlaştırılması ve karar alma süreçlerinin birleştirilmesi sağlanmalıdır.
4. *Özelleştirilmiş Bölgesel Yaklaşımlar:* Yerel, kültürel, tarihi ve çevresel özellikleri bir araya getirerek her bölgenin özel ihtiyaçlarına ve varlıklarına göre uyarlanmış stratejiler geliştirilmelidir.
5. *Temel İlke Olarak Sürdürülebilirlik:* Uzun vadeli çevresel, sosyal ve ekonomik faydalar sağlayarak sürdürülebilirlik kavramı operasyonların tüm yönlerine dâhil edilmelidir.

8. TURİZM RİSK YÖNETİM PLANI ve İLLERİN RİSK ANALİZLERİ

Turizm sektörü, dünyada ve Türkiye'de yaşanan pandemiler-son dönemde yaşanan Covid-19 pandemisi- deprem ve terör saldırıları gibi krizlere karşı kırılgan bir yapıya sahiptir. Bu tür olaylar turizm sektörünü sekteye uğratarak belirsizliğe ve ekonomik zorluklara yol açmıştır. Ancak bu etkileri hafifletmek için çeşitli stratejiler ve çözümler uygulanmış, kriz planlaması ve risk yönetiminin stratejik önemi ortaya konulmuştur. Küresel olarak turizm sektörü sürdürülebilirliğini ve dayanıklılığını tehdit eden çok sayıda riskle karşı karşıyadır. Bu bölümde turizm sektörünü etkileyen temel risk faktörleri incelenmekte ve paydaşların uzun vadede yaşayabilirliği sağlamak için bu riskleri nasıl yönetebilecekleri ve azaltabilecekleri konusunda içgörüler sunulmaktadır.

- *Ekonomik Dalgalanma:* Resesyonlar, kur dalgalanmaları ve mali krizler gibi ekonomik istikrarsızlıklar turizm sektörü için önemli riskler oluşturmaktadır. Bu zorluklar tüketici harcamalarını azaltabilir, döviz kurlarında dalgalanmalara yol açabilir ve turizm gelirlerini azaltarak işletmeleri ve büyük ölçüde turist gelirine dayanan destinasyonları etkileyebilir. Bu riskleri azaltmak için çeşitlendirme stratejileri ve proaktif finansal planlama şarttır.
- *Doğal Afetler ve Çevresel Bozulma:* Depremler, seller ve orman yangınları gibi doğal afetler turizm altyapısını ciddi şekilde etkileyebilir, seyahat düzenini bozabilir ve ziyaretçileri tehlikeye atabilir. Kıyı destinasyonları yükselen deniz seviyelerine ve iklimle ilgili risklere karşı özellikle savunmasızdır ve afete hazırlık ve iklim esnekliği önlemleri gerektirmektedir. Ayrıca biyolojik çeşitlilik kaybı ve kirlilik gibi çevresel bozulmalar destinasyonların doğal cazibesini tehdit etmekte; sürdürülebilir uygulamalara ve koruma çabalarına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.
- *Sağlık Krizleri ve Pandemiler:* Pandemiler ve bulaşıcı hastalık salgınları gibi sağlıkla ilgili acil durumlar turizm sektörü için önemli riskler oluşturabilmektedir. Seyahat kısıtlamaları, bulaşma korkusu ve yolcu güven kaybı turist gelişlerinin azalmasına ve gelir kayıplarına yol açabilir. Covid-19 pandemisi, ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak için etkili kriz yönetimi planlarına, sağlık protokollerine ve sağlık yetkilileriyle iş birliğine duyulan kritik ihtiyacın altını çizmiştir.
- *Siyasi İstikrarsızlık ve Güvenlik Tehditleri:* Siyasi huzursuzluk, terörizm, sivil çatışmalar ve güvenlik olayları güven algısını zedeleyerek ziyaretçi sayısında azalmaya ve itibar kaybına yol açabilir. Destinasyon güvenliğinin artırılması, kriz iletişim stratejilerinin geliştirilmesi ve jeopolitik risklere karşı dayanıklılık oluşturulması, değişken ortamlarda turizm çıkarlarının korunması açısından hayati önem taşımaktadır.
- *Teknolojik Aksaklıklar ve Siber Güvenlik Tehditleri:* Turizm sektörünün dijital dönüşümü, siber güvenlik tehditleri, veri ihlalleri ve teknolojik aksaklıklar gibi yeni riskleri de beraberinde getirmiştir. Çevrimiçi rezervasyon sistemlerindeki veri güvenliğine yönelik açıklar, dijital turizm hizmetlerinin sorunsuz bir şekilde yürütülmesi önünde zorluk teşkil etmektedir. Dijital turizm platformlarının korunması için güçlü siber güvenlik tedbirlerinin uygulanması, düzenli risk değerlendirmelerinin yapılması ve teknoloji esnekliğine yatırım yapılması şarttır.

Kriz Planlaması ve Turizmde Risk Yönetimi

Kriz planlaması, potansiyel riskleri önceden belirleyerek, müdahale stratejileri geliştirip, gerekli kaynak ve iletişim kanallarının hazır bulundurulmasını sağlayan bir süreçtir. Risk yönetimi ise bu riskleri sistemli bir biçimde değerlendirmeyi ve olası etkilerini en aza indirmeyi hedeflemektedir. Etkili kriz planlaması ve risk yönetimi, hem hızlı toparlanma sürecini hem de gelecekte yaşanabilecek aksaklıklara karşı sürekli bir dayanıklılık sağlamayı mümkün kılmaktadır.

UNWTO turizmle ilgili riskleri dört ana grupta kategorize etmektedir:

- *İnsan ve Kurumsal Çevre Kaynaklı Riskler:* Bu grupta; genel suçlar, şiddet olayları, organize suç faaliyetleri, terörizm ve savaş gibi tehditler yer almaktadır. Etkili tedbirler arasında güçlendirilmiş kolluk kuvvetleri, kapsamlı terörle mücadele stratejileri, güven ve iş birliği inşa etmek için toplum katılımı yer almaktadır.
- *Turizm ve İlgili Sektörlerden Kaynaklanan Riskler:* Turizm tesislerindeki kötü güvenlik koşulları, hijyen sorunları, dolandırıcılık ve endüstriyel anlaşmazlıkları kapsamaktadır. Azaltma stratejileri güvenlik protokollerinin iyileştirilmesini, denetim mekanizmalarının geliştirilmesini, yüksek sağlık standartlarının korunmasını, tüketici haklarının korunmasını ve adil iş gücü uygulamalarının sağlanmasını içermektedir.
- *Bireysel Seyahat Edenlerden Kaynaklı Riskler:* Bu grup; bireylerin kişisel davranışlarından, sağlık durumlarından veya riskli bölgelere seyahat etmelerinden doğan riskleri içerir. Azaltma stratejileri arasında güvenlik kılavuzları, sağlık önlemleri ve seyahat tavsiyeleri yer almaktadır.
- *Fiziksel ve Çevresel Riskler:* Bu kategori doğal afetler, çevresel bozulma ve tehlikeli fiziksel ortamları kapsamaktadır. Risk azaltma stratejileri afete hazırlıklı olmayı, sürdürülebilir uygulamaları ve dayanıklı altyapıya yatırım yapmayı içermektedir.

Bu çerçevede, TR82 Bölgesi illeri özelinde bir risk tablosu hazırlanmıştır. Tablo 17’de bölgeye yönelik küresel, ulusal ve yerel riskler sunulmaktadır. Risk puan matrisi, riskleri olasılık ve etkilerine göre değerlendirmek ve önceliklendirmek için kullanılan görsel bir araçtır. Bu araç, risklerin çizildiği bir tablodan oluşur ve kurumların acil müdahale gerektiren yüksek öncelikli riskleri ve daha az acil eylem gerektiren düşük öncelikli riskleri belirlemeleri, etkili kaynak tahsisine ve potansiyel riskleri azaltmak için strateji geliştirmeye yardımcı olur.

Tablo 17: Bölgeye Özgü Küresel, Ulusal ve Yerel Riskler

Risk Faktörleri	Olasılık (1-5)	Etki (1-5)	Risk Puanı	Risk Kategorisi
Küresel Riskler				
Rusya - Ukrayna Savaşı	3	3	9	Orta
Enflasyon ve Yaşam Maliyeti	4	4	16	Kritik
Döviz Kuru Dalgalanmaları	4	3	12	Yüksek
İklim Değişikliği ve Ticaret Kesintileri	5	4	20	Yüksek

Risk Faktörleri	Olasılık (1-5)	Etki (1-5)	Risk Puanı	Risk Kategorisi
Ticari İflaslar	3	3	9	Orta
Ekonomik Durgunluk ve Finansal İstikrarsızlık	3	3	9	Orta
İşsizlik	3	3	9	Orta
Jeopolitik Gerginlikler ve Güvenlik Endişeleri	3	4	12	Yüksek
Tüketici Güveni ve Harcama Kalıpları	3	4	12	Yüksek
Terörizm Tehditleri	3	4	12	Yüksek
Sektördeki Düşüşler ve Yatırımlarda Azalma	3	3	9	Orta
Tedarik Zinciri Aksaklıkları	4	4	16	Kritik
Bulaşıcı Hastalık Salgınları	3	3	9	Orta
Siber Güvenlik Tehditleri	3	4	12	Yüksek
Seyahat Kısıtlamaları	3	5	15	Yüksek
Ulusal Riskler				
Doğal Afetler	5	5	25	Kritik
Sağlık Krizleri	4	2	8	Orta
Terörizm Tehditleri	3	4	12	Yüksek
Seyahat Kısıtlamaları	3	4	12	Yüksek
Ekonomik Zorluklar	3	5	15	Yüksek
Siyasi İstikrarsızlık	2	4	8	Orta
Çevresel Riskler	5	5	25	Kritik
Jeopolitik Gerginlikler	5	4	20	Kritik
Mevzuat Değişiklikleri	3	5	15	Yüksek
Teknolojik Aksaklıklar	3	3	9	Orta
İklim Değişikliği	5	4	20	Kritik

Risk Faktörleri	Olasılık (1-5)	Etki (1-5)	Risk Puanı	Risk Kategorisi
Tüketici Davranışları	3	5	15	Yüksek
Enflasyon ve Yaşam Maliyeti	4	4	16	Kritik
Döviz Kuru Dalgalanmaları	3	4	12	Yüksek
Enerji ve Su Krizi	3	4	12	Yüksek
Seyahat Mevzuat ve Düzenlemeleri	2	4	8	Orta
Yerel Riskler				
Cazibe Merkezlerinin Sınırlılığı	3	4	12	Yüksek
Mevsimsellik	5	5	25	Kritik
Kentleşme Baskısı	3	3	9	Orta
İnsan-Yaban Hayatı Çatışması	3	4	12	Yüksek
Yerel Kültürün Kaybolması	2	4	8	Orta
Hizmet Kalitesi	4	5	20	Kritik
Turistik Sunumlarda Monotonluk	4	4	16	Kritik
Az Gelişmiş Turistik Bölgeler	4	4	16	Kritik
Altyapı Kısıtları	4	4	16	Kritik
Kültürel Duyarlılık	4	4	16	Kritik
Atık Yönetimi	3	4	12	Yüksek
Dil Bariyerleri	4	4	16	Kritik
Sağlık Hizmetleri	3	5	15	Yüksek
Orman Yangınları	3	3	9	Orta
Doğal Afetler	3	3	9	Orta
Koruma Sorunları	3	3	9	Orta
Deniz Kirliliği	4	4	16	Kritik

Risk Faktörleri	Olasılık (1-5)	Etki (1-5)	Risk Puanı	Risk Kategorisi
Nitelikli İşgücü Eksikliği	4	5	20	Kritik
Aşırı Turizm	2	4	8	Orta
Kırsal Göç	3	3	9	Orta
Doğal Kaynakların Yetersiz Kullanımı	4	4	16	Kritik
Ulaşım Bağlantısı	4	5	20	Kritik
Eksiklik İşbirliği	4	5	20	Kritik
Sınırlı Gece Hayatı ve Eğlence Seçenekleri	3	3	9	Orta
Hijyen Sorunları	3	4	12	Yüksek
Yüksek Sezonda Trafik Sıkışıklığı	5	5	25	Kritik
Sinop Nükleer Tesis Projesi	3	5	15	Yüksek
Su Kıtlığı	4	5	20	Kritik
İç Pazara Bağımlılık	5	4	20	Kritik
Doğal Peyzajların Bozulması ve Kentsel Yayılma	4	4	16	Kritik
Katı Atık Bertarafı ve Su Arıtma Tesisleri	4	3	12	Yüksek

Bölge için Risk Yönetim Planları

Belirlenen risklere dayalı olarak Kastamonu, Çankırı ve Sinop illeri için ayrıntılı risk yönetim planlarının geliştirilmesi önerilmektedir:

- **Deprem Riski:** Eylem planları; binaların ve altyapının güçlendirilmesi, yüksek riskli alanlarda inşaat izinlerine kısıtlamalar getirilmesi, acil tahliye yollarının inşa edilmesi, afet yönetimi eğitimlerinin verilmesi ve telekomünikasyon altyapısının güçlendirilmesi gibi tedbirleri içermelidir.
- **Taşkın Riski:** Eylem planları; nehir yataklarının ıslah edilmesi, su kanallarının ve kanalizasyonların düzenli olarak temizlenmesi, kentsel altyapının iyileştirilmesi, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, acil kurtarma ekiplerinin oluşturulması ve afet yönetimi eğitimlerinin planlanması gibi eylemlere odaklanmalıdır.
- **Dalga ve Kıyı Erozyonu Riski:** Bu riskleri ele almak için planlar; kıyı güvenliği önlemlerinin uygulanmasını, erken uyarı ve tahliye sistemlerinin kurulmasını, kıyı inşaatı için standartların belirlenmesini, plaj restorasyonunun yapılmasını, doğal kumulların ve bitki örtüsünün

korunmasını, erozyonu en aza indirmek için doğal resiflerin inşa edilmesini ve yükselen deniz seviyelerine karşı altyapı önlemlerinin alınmasını içermelidir.

- *Çığ Riski:* Ilgaz Dağı özelinde kış turizmi temelli alan planlamalarında Ilgaz Yıldıztepe için 23.11.1998 ve 25.06.2005 tarihli çığ etüd raporları ve AFAD Başkanlığı ARAS sistemi üzerinde çığ başlangıç bölgeleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- *Paydaşların Katılımı:* Bu eylem ve kriz planları hazırlanırken yerel yönetim temsilcileri, AFAD-AKUT temsilcileri, şehir plancıları, itfaiye temsilcileri, İl Sağlık Müdürlüğü temsilcileri, konut inşaat uzmanları, jeoloji uzmanları ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı çok önemlidir. Bu yaklaşım, riskleri hızla azaltmayı ve olası zararları en aza indirmeyi amaçlamaktadır.

Turizm paydaşları, yerel işletmeler ve bölge halkı için bölgedeki yaygın risklere ilişkin düzenli eğitim ve farkındalık programları düzenlenmelidir. Ayrıca, turizmden kaynaklanan çevresel riskleri azaltmak için sürdürülebilir turizm stratejileri geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, Kastamonu, Sinop ve Çankırı'da başta deprem, sel, dalga ve kıyı erozyonu olmak üzere yüksek öncelikli risklerin ele alınması iyi yapılandırılmış ve kapsamlı eylem planlarının hazırlanması önerilmektedir. Düzenli eğitimler, güncellenmiş politikalar ve stratejik planlama yoluyla yerel yönetimler, uzmanlar ve topluluklar arasındaki iş birliği, bölgenin yönetme ve olası afetleri etkili bir şekilde azaltma becerisini artıracaktır. Ortaklıkların kurulması ve tüm paydaşları kapsayan katılımcı yaklaşımların yanı sıra, sağlam iletişim kanallarının sürdürülmesi bölgenin bu çevresel risklere karşı dayanıklılığını daha da güçlendirecektir.

9. STRATEJİK HEDEFLER

9.1. Rekabet Gücünün Artırılması ve Sürdürülebilirlik

Turizm sektörünün sürdürülebilirlik odaklı bir yaklaşıma yönelmesi, küresel taahhütler ve değişen pazar talepleri nedeniyle rekabet gücünü korumada çok önemli bir faktör haline gelmiştir. İklim değişikliğine ilişkin Paris Antlaşması ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gibi uluslararası çerçeveler, sosyal ve ekonomik faydaları en üst düzeye çıkarırken çevresel etkileri en aza indirmeye yönelik net beklentiler ortaya koymaktadır. Söz konusu küresel taahhütler, sürdürülebilirliği ülkenin turizm gelişimi için temel bir ilke olarak vurgulayan Türkiye'nin 12. Kalkınma Planı'na da yansımıştır. Bu plan uluslararası standartlarla uyumlu olup, sektörün uzun vadede yaşayabilirliğinin sürdürülebilir uygulamalarla güvence altına alınmasını sağlamaktadır.

TR82 Bölgesi, sürdürülebilirliği turizm stratejilerine entegre etmekten önemli ölçüde fayda sağlayacaktır. Her il, sürdürülebilir bir şekilde geliştirildiğinde hem ulusal hem de uluslararası turizm pazarlarında rekabet gücünü artıracak özgün değerlere sahiptir.

Kastamonu, Çankırı ve Sinop, çevreye duyarlı uygulamaları benimseyerek, sosyo-ekonomik kapsayıcılığı teşvik ederek ve kültürel mirası koruyarak kendilerini sürdürülebilirliğe öncelik veren gezginler için önde gelen destinasyonlar olarak konumlandırabilir. Bu stratejik odaklanma, küresel turistlerin artan beklentilerini karşılayacak, uluslararası sürdürülebilirlik kriterlerine uyum sağlayacak ve bu illere hem ulusal hem de uluslararası pazarlarda rekabet avantajı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, sürdürülebilirliğin turizm çerçevesine yerleştirilmesi; Kastamonu, Çankırı ve Sinop'un 12. Kalkınma Planı'nda savunulduğu gibi küresel trendlere ve pazar taleplerine uyum sağlaması için gereklidir. Sürdürülebilir uygulamalar artık isteğe bağlı değildir; turizm sektörünün sürekli büyümesi ve dayanıklılığı için bir zorunluluktur. Bölge illeri sürdürülebilirliğe öncelik vererek küresel sürdürülebilirlik hedeflerine olumlu katkıda bulunabilir ve giderek zorlaşan küresel turizm ortamında rekabetçi ve cazip destinasyonlar olarak yerlerini sağlamlaştırabilirler. Sürdürülebilirlik taahhüdü bölge illerinin algısını olumlu yönde artırmakta, çevreye duyarlı gezginleri çekmekte ve turizm sektörünün uzun vadeli refahını desteklemektedir.

9.2. Tesislere Geliş Sayısının Artırılması

4.4.2. *Gelecek Projeksiyonlar* bölümünde sunulan trendlere ve uzman görüşlerine dayanan analiz, bölge genelinde turist varışlarındaki büyüme potansiyelinin çeşitliliğinin altını çizmektedir. Projeksiyonlar, özellikle Çankırı'ya gelen turist sayısında beklenen artışla birlikte umut verici bir geleceğe işaret etmektedir. Ulusal tahminler 2028 yılına kadar yaklaşık 115.000 ziyaretçiye işaret ederken, yerel eğilimler bu sayının 116.000 ile 150.000 arasında daha iyimser bir aralığa işaret etmektedir. Kamu-özel sektör iş birliğinin devam etmesi, Turistik Tuz Ekspresi ve Ilgaz Dağı için yıl boyu turizm planları gibi yenilikçi girişimlerin hayata geçirilmesiyle turist sayısı 2028 yılına kadar potansiyel olarak 126.000'e ulaşabilir.

Kastamonu için tablo biraz daha karışık bir görünüm arz etmektedir. Mevcut eğilimler önümüzdeki beş yıl içinde yaklaşık 270.000 turist öngörürken, ulusal beklentilere uyum sağlanması halinde bu sayının yaklaşık 327.000'e yükselebileceği tahmin edilmektedir. Yerel uzmanlar daha

iyimser bir yaklaşım sergileyerek 2028 yılına kadar 375.000 ziyaretçinin gelebileceğini öngörürken, master plan hazırlık sürecinde yer alan dış uzmanlar tarafından belirlenen gerçekçi hedef, stratejik çabalar ve bölgenin cazibesini artıracak yatırımların yapılması koşuluyla 312.000 ziyaretçiyi işaret etmektedir.

Sinop için görünüm daha az iyimserdir ve yerel uzmanlar ile turizm paydaşları arasında algılanan motivasyon eksikliği nedeniyle daha düşük bir büyüme öngörmektedir. Mevcut eğilimler devam ederse Sinop 2028 yılına kadar 125.000 civarında turist çekebilecektir. Ancak stratejik müdahaleler ve paydaş katılımının artırılmasıyla bu sayı potansiyel olarak 240.000'e çıkabileceği ve hem yerel hem de ulusal beklentileri aşabileceği değerlendirilmektedir.

TR82 Bölgesi'nin mevcut eğilimleri altında yaklaşık 511.000 turiste ev sahipliği yapması öngörülmektedir. Ulusal gelişmelere paralel uyum gösterildiğinde bu sayı 612.000, iyimser bir senaryoya göre ise 2028 yılına kadar 767.000 olarak gerçekleşebilecektir. Söz konusu rakamlar, stratejik yatırımlar ve paydaşların iş birliğine bağlı olarak bölgenin turizmde çeşitli büyüme potansiyeline sahip olduğunun altını çizmektedir.

9.3. Ortalama Konaklama Sürelerinin Uzatılması

4.4.2. *Gelecek Projeksiyonlar* bölümünde vurgulandığı üzere, Çankırı ve Sinop'taki son gelişmelerin devam etmesi halinde, turistlerin ortalama konaklama süresinin Çankırı'da 2,4, Sinop'ta ise 2,3 geceye çıkması beklenmektedir. Yerel uzmanlar, 2028 yılına kadar, 2023 yılındaki rakam olan yaklaşık 1,9 ortalamasının korunacağını öngörmektedir. Buna karşılık, master plan dış uzmanları, turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesinin ortalama konaklama süresini Çankırı'da 2,4 geceye, Sinop'ta ise 2,5 geceye çıkarabileceğini ve stratejik girişimler yoluyla büyüme potansiyelini ortaya koyabileceğini belirtmektedir.

Kastamonu özelinde ise, Çankırı ve Sinop'a kıyasla daha farklı bir gelişim yönü öngörülmekte; mevcut eğilimlerin devam etmesi durumunda turistlerin şehirde daha az zaman geçirerek; ortalama kalış sürelerinin 1,4 geceye düşmesi sonucu beklenmektedir. Buna karşın yerel uzmanlar iyimser bir yaklaşım sergileyerek, turizmi geliştirmeye yönelik etkili çabalarla ortalama konaklama süresinin 2,4 geceye yükselebileceğini öne sürmektedir. Master plan dış uzmanları ise daha ılımlı bir bakış açısı sunarak, Kastamonu'nun Ankara'ya yakınlığı ve kısa seyahatlerin artan popüleritesinin ortalama 2 gece civarında bir konaklamayla sonuçlanabileceğini belirtmektedir.

9.4. Turizm Gelirlerinin Artırılması

4.4.2. *Gelecek Projeksiyonlar* bölümünde de tartışıldığı üzere, Kastamonu, Çankırı ve Sinop için turizm geliri potansiyeli, çeşitli senaryolara dayalı projeksiyonlar kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu projeksiyonlar hem beklenen turist sayısını hem de daha geniş ulusal eğilimleri yansıtan, kişi başına düşen turist harcamalarında beklenen değişiklikleri dikkate almaktadır.

Çankırı turizm gelirleri, 2022 yılında 95.775 olan turist sayısının 2023 yılında 74.680'e düşmesiyle, 2022 yılında yaklaşık 12,6 milyon ABD dolarından 2023 yılında 11,6 milyon ABD dolarına bir düşüş göstermiştir. 2028 yılına kadar Çankırı'daki turizm gelirinin, turist sayısı ve kişi başına düşen harcamaya bağlı olarak, en kötü senaryoda 27,7 milyon ABD doları, en iyimser senaryoda ise 45,1 milyon ABD doları seviyesine ulaşması beklenmektedir.

Kastamonu turizm gelirleri, 2012 yılında yaklaşık 31,1 milyon ABD doları iken 2022 yılında 34,2 milyon ABD dolarına yükselmiştir. Ancak 2023 yılında turist sayısında 2022 yılına kıyasla %18'lik bir düşüş yaşanması nedeniyle gelirler azalarak yaklaşık 33 milyon ABD dolarına gerilemiştir. 2028 yılına

kadar Kastamonu'daki turizm gelirinin en kötü senaryoda 64,9 milyon ABD doları, en iyimser senaryoda ise 98,5 milyon ABD doları aralığında olması beklenmektedir.

Sinop turizm gelirleri 2012 yılında yaklaşık 23,6 milyon ABD doları iken, 2022 yılında 21,5 milyon ABD dolarına ve 2023 yılında 17,1 milyon ABD dolarına gerilemiştir. Yıllar içinde turizm geliri, turist sayısındaki değişimlere bağlı olarak önemli dalgalanmalar göstermiştir. 2028 yılına kadar gelirlerin en kötü senaryoda 30,2 milyon ABD doları ile en iyimser senaryoda 72,7 milyon ABD doları arasında değişeceği öngörülmektedir.

9.5. Turizmin Bölge Geneline Yayılması

Turizmin TR82 Bölgesi'nin geniş coğrafyasına daha fazla yayılması, Turizm Master Planı'nın en önemli stratejik hedeflerinden biridir. Bu girişim, artan turizm faaliyetlerinin ekonomik faydalarının başlıca şehir merkezleriyle sınırlı kalmamasını ve böylece ziyaretçilerin daha az uğradığı bölgelerde de hissedilmesini hedeflemektedir. Mevcut veriler, bölgedeki yerli ve yabancı turistlerin yoğunluğunun ziyaretlerini şehir merkezlerine yoğunlaştırdığını ortaya koymaktadır. Bu stratejik yaklaşımın temel amacı, turizmden elde edilen gelirin il genelinde daha adil bir şekilde dağılmasını sağlamak, genel ekonomik refahı artırmak ve turizme yönelik toplumsal desteği güçlendirmektir.

Bölge genelinde bulunan kültürel, doğal ve tarihi cazibe merkezlerinin geliştirilmesi ve tanıtılması, bu alanların etkili turizm ürünlerine dönüştürülmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu yaklaşım turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması ve mevsimselliğin olumsuz etkilerinin azaltılması açısından stratejik önem taşımaktadır. Sürekli ekonomik faaliyeti teşvik eden bu strateji, turizmin istikrarlı ve güvenilir bir ekonomik itici güç olarak kalmasını sağlayarak, sürdürülebilir büyümeye ve ekonomik istikrara katkıda bulunacaktır.

Özetle, turizm faaliyetlerinin bölge içinde stratejik olarak dağıtılması, dengeli bir ekonomik kalkınmanın sağlanması açısından hayati önem taşımaktadır. Turizm büyümesi ve yerel toplum çıkarları arasında simbiyotik bir ilişkiyi teşvik ederek bölgenin ekonomik direncini ve uyum kabiliyetini artırır.

9.6. Turizmde Dijital Entegrasyonun Sağlanması

TR82 Bölgesi, turizm ve tanıtım faaliyetlerinde kapsamlı dijital entegrasyona ulaşmak için stratejik bir hedef belirlemiştir. Bu hedef, 2028 yılına kadar bölgede tam dijital entegrasyonun sağlanmasını amaçlamakta olup, bölgenin turizm sektörünü dönüştürmeye yönelik daha geniş vizyonun önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. TR82 Bölgesi Turizm Master Planı'nda ortaya konan politikalar, bölgenin dijital varlığını ve çeşitli platformlardaki görünürlüğünü artırmaya odaklanarak bu stratejik hedefle tam uyum göstermektedir.

Günümüzde modern turistler, seyahat ihtiyaçları için dijital çözümlere giderek daha fazla güvenmektedir. Bu nedenle bu taleplerin karşılanması, turist memnuniyetinin artırılması ve tekrar ziyaretlerin teşvik edilmesi için çok önemlidir. Bölge, gelişmiş dijital teknolojileri benimseyerek, çağdaş gezginlerin beklentilerini karşılayan gelişmiş hizmetler ve deneyimler sunabilir ve böylece daha fazla turist memnuniyetini ve tekrar ziyaretleri teşvik edebilir. Ayrıca dijital teknolojilerin entegrasyonu yalnızca mevcut pazar operasyonlarının verimliliğini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda bölgenin yeni ve gelişmekte olan pazarlara erişmesini de sağlayacaktır. Geliştirilmiş dijital kabiliyetler, bölgenin daha geniş bir pazara erişimini ve katılımını kolaylaştırarak ziyaretçi sayısı ve gelir artışı açısından bölgenin hedeflerine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

Sonuç olarak, dijital entegrasyonun stratejik olarak planlanması; TR82 Bölgesi'nde dijital araçlar ve platformlar aracılığıyla turizm profilinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Bu yaklaşım küresel turizm pazarının değişen taleplerini karşılayabilen, daha dirençli, uyarlanabilir ve rekabetçi bir turizm sektörü yaratmayı amaçlamaktadır. TR82 Bölgesi Turizm Master Planı bu dijital dönüşümün etkin bir şekilde uygulanmasını destekleyecek, bölgenin turizm sektöründe sürdürülebilir büyümeyi ve uzun vadeli refahı teşvik edecek yol gösterici politikalar ve projeler önermektedir.

9.7. Turizmde Stratejik Mevsimsellik Yönetimi: Sürdürülebilirliğin Geliştirilmesi ve Ziyaretçi Akışı

TR82 Bölgesi'nin turizmde stratejik mevsimsellik yönetimine yaklaşımı, sürdürülebilirliği geliştirmeye ve yıl boyunca ziyaretçi akışını optimize etmeye odaklanmalıdır. Bu strateji, turizm sektörünün esnek ve sürdürülebilir kalmasını sağlayarak, yoğun ve yoğun olmayan sezonların yarattığı zorlukları ele almak için önem arz etmektedir. Bu stratejinin temel unsurları şunlardır:

Pik Dışı Turizmin Teşvik Edilmesi: Bölge, yoğun olmayan sezonlarda da ziyaretçi çekebilecek turizm faaliyetlerini teşvik ederek turist trafiğini yıl boyunca daha dengeli bir şekilde dağıtmayı amaçlamaktadır. Örneğin Kastamonu ve Çankırı'daki Ilgaz Dağı, ilkbahar ve yaz aylarında doğa yürüyüşü, dağ bisikleti ve doğa fotoğrafçılığı gibi aktiviteler için önemli bir destinasyon olarak konumlandırılarak, yıl boyunca ziyaret edilebilecek bir cazibe merkezi haline getirilebilir. Sinop, geleneksel balıkçılık deneyimlerine ve daha sakin mevsimlerde kıyı aktivitelerine ilgi duyan ziyaretçileri çekerek peskaturizmi vurgulayabilir. Çankırı Tuz Mağarası'nın sağlık turizmine de hizmet verecek şekilde konumlandırılması ile yıl boyunca, özellikle de yoğun olmayan zamanlarda ziyaretçi çeken sağlıklı yaşam inziva alanlarına dönüştürülebilir.

Turizm Tekliflerinin Çeşitlendirilmesi: Mevsimselliği azaltmak için farklı turist profillerine hitap eden çeşitli ürün ve deneyimlerin geliştirilmesi gereklidir. Ilgaz ve Küre Dağları yaz ve bahar dönemlerinde sunduğu eko-turizm faaliyetlerini ve macera sporlarını tanıtarak, doğa tutkunlarına ve macera arayanlara hitap edecek şekilde çeşitlendirebilir. Sinop, peskaturizmi mutfak deneyimleri, rehberli balıkçılık turları ve sürdürülebilir balıkçılık uygulamaları hakkında eğitim programları ile geliştirebilir. Çankırı Tuz Mağarası deneyimlerini SPA ve sağlıklı yaşam paketleriyle tamamlayarak büyüyen sağlık turizmi pazarından faydalanabilir.

Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları: Sürdürülebilir turizm uygulamalarının hayata geçirilmesi bu stratejinin temel taşlarından biridir. Doğal ve kültürel varlıkların uzun vadeli korunmasına odaklanarak bölge turistler için cazibesini koruyabilir, bununla birlikte çevre ve toplumun turizm faaliyetlerinden olumsuz etkilenmemesini sağlayabilir. Ilgaz ve Küre Dağları'nın bahar ve yaz programları, koruma çabalarını ve sorumlu turizmi vurgulayarak bölgenin doğal güzelliğinin korunmasını sağlayabilir. Sinop'un peskaturizm girişimleri sürdürülebilir balıkçılığı ve denizlerin korunmasını teşvik ederek, çevreye duyarlı gezginlere hitap edebilir. Çankırı, çevre dostu SPA uygulamaları ve yerel kaynaklı doğal ürünlerin kullanıldığı sağlık programları gibi sürdürülebilir uygulamalarla uyumlu sağlıklı yaşam turizmini bünyesine katabilir.

Ekonomik Dayanıklılık: Stratejik mevsimsellik yönetimi, bölgenin ekonomik dayanıklılığına önemli ölçüde katkıda bulunur. Turizm sezonunu uzatarak ve yıl boyunca ziyareti teşvik ederek bölge, yerel halk ve işletmeler için daha istikrarlı gelir fırsatları sağlayabilir ve yoğun sezon gelirlerine olan bağımlılıklarını azaltabilir. Ilgaz Dağı, yaz ve bahar etkinlikleri ile yeni bir turist dalgasını çekerek ekonomik faydaları daha uzun bir döneme yayabilir. Sinop, peskaturizm yoluyla yıl boyunca düzenli bir ziyaretçi akışı sağlayabilir. Çankırı'nın Tuz Mağaraları'na ve sağlık turizmine odaklanması, yoğun

olmayan sezonlarda turist çekerek geleneksel turizm dönemleri dışında da yerel ekonomiyi destekleyebilir.

Yayılma Etkilerinden Yararlanma: Bölge, turizm cazibesini artırmak için komşu illerin yayılma etkilerinden stratejik olarak faydalanabilir. Örneğin, Amasra'yı ziyaret eden turistler, yolculuklarına Kastamonu'nun Cide ilçesine devam etmeye teşvik edilerek, kıyı turizmi deneyimlerini genişletebilirler. Benzer şekilde Safranbolu'ya gelen ziyaretçiler de Küre Dağları Milli Parkı'ndaki doğa turizmi unsurlarını keşfetmeye çekilerek, kültürel mirasın ardından doğa turizmi olanaklarıyla tamamlayıcı bir deneyim yaşayabilirler. Ziyaretçiler, kentsel ve kıyı cazibe merkezlerinin keyfini çıkardıktan sonra Sinop'un sakin kıyılarını ve peskatourism fırsatlarını keşfetmeye yönlendirilebilir.

Sonuç olarak, tüm bu stratejik yaklaşımlarla TR82 Bölgesi, sunduğu imkânları komşu bölgelerdeki imkânlarla uyumlu hale getirerek farklı deneyimler arayan turistlerin ilgisini çekebilir ve onları bölgede kalış sürelerini uzatmaya teşvik edebilir. Bununla birlikte, bölgenin mevsimsellik yönetimine stratejik olarak odaklanması, sürdürülebilir turizm gelişiminin desteklenmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Yoğun olmayan mevsimlerde turizmin teşvik edilmesi, sunulan hizmetlerin çeşitlendirilmesi, sürdürülebilir uygulamaların hayata geçirilmesi ve komşu illerden yayılan etkilerden yararlanılması yoluyla bölge dengeli ve dirençli bir turizm sektörüne kavuşabilir. Bu yaklaşım, yalnızca uzun vadeli ekonomik büyümeyi ve çevrenin korunmasını desteklemekle kalmaz; aynı zamanda TR82 Bölgesi'ni, rekabetçi bir turizm ortamında gelişebilecek ve yıl boyunca açık kalabilecek bir destinasyon olarak konumlandırır.

9.8. Yayılma Etkilerinden Yararlanma: Komşu Bölgelerden Turizm Akışının Artırılması

TR82 Bölgesi'nin turizme yönelik stratejik yaklaşımı, komşu illerden yayılan etkilerden yararlanmayı da içermektedir. Amasra, Safranbolu gibi yakınlardaki popüler destinasyonlardan ziyaretçi çekilerek, Samsun ve Ankara hedef pazarlarından yıl boyunca daha istikrarlı bir turist akışı sağlanabilir ve bu sayede bölgenin genel turizm potansiyelini artırabilir.

Amasra'dan Cide'ye Kıyı Bağlantısı: Çarpıcı kıyı manzaralarıyla ünlü Amasra, Karadeniz Bölgesi'ne önemli sayıda turist çekmektedir. TR82 Bölgesi, Amasra'dan Cide'ye uzanan kıyı rotalarını geliştirerek ve tanıtarak bu mevcut turist akışından faydalanabilir. El değmemiş plajları ve kültürel mirasıyla Cide, Amasra ziyaretçilerinin aradığı kıyı deneyiminin kesintisiz bir devamını sunmaktadır. Cide'yi doğal bir sonraki durak olarak konumlandıran bölge, turistleri sahil boyunca daha fazla keşif yapmaya teşvik ederek, genel seyahat deneyimlerini geliştirebilir ve bölgedeki kalış sürelerini artırabilir.

Safranbolu'dan Kanyonlara Kültürel ve Doğal Uzantılar: UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan ve iyi korunmuş mimarisiyle bilinen Safranbolu, kültürel turizm adına önemli bir cazibe merkezidir. Bundan yararlanmak için bölge, Safranbolu ziyaretçilerini bölgenin doğal çekim noktası kanyonların bulunduğu alanlara yönlendiren tanıtım bağlantıları oluşturabilir. Horma, Valla ve Çatak Kanyonları başta olmak üzere sakin şehir Daday ilçesindeki doğal yaşam ve at çiftlikleri, Safranbolu'nun mimari güzelliğiyle çarpıcı bir kontrast oluşturarak, ziyaretçilere farklı ve zenginleştirici deneyimler sunabilme potansiyeline sahiptir. Bu destinasyonların kolay erişilebilirliğini ve tamamlayıcı doğasını tanıtmak suretiyle bölge, karşılıklı kazan-kazan prensibi çerçevesinde Safranbolu'ya gelen turistlerin seyahatlerini TR82 Bölgesi'nin doğal yaşam alanlarına doğru genişletmelerini, Safranbolu da sınırlı kaynak arzını TR82 Bölgesi'ndeki doğal kaynak değerleri ile destekleyerek destinasyondaki kalış süresinin uzamasını sağlayabilir.

Samsun'dan Sinop'a Kıyı Turizminin Genişletilmesi: Sinop'un doğu komşusu konumundaki Samsun, Karadeniz Bölgesi'nin en büyük şehri olarak bölgede öne çıkmaktadır. Samsun'a gelen ziyaretçileri hedeflemenin yanı sıra bölge, Sinop'u erişilebilir bir kaçış noktası olarak tanıtılarak Samsun'da yaşayan yerel nüfustan da faydalanabilir. Bölge, Sinop'un tarihi Sinop Kalesi, ünlü Sinop Tarihi Cezaevi ve doğal güzellikleri gibi eşsiz cazibe merkezlerinin yanı sıra Samsun'a yakınlığını vurgulayarak hem turistleri hem de Samsun'da yaşayan nüfusu, Türkiye'nin Karadeniz kıyısının en kuzey ucunu keşfetmeye teşvik edebilir. Bu strateji, daha büyük ve köklü bir şehirden daha küçük ve kültürel açıdan zengin bir destinasyona olan turizm akışını artırarak her iki bölgeye de fayda sağlayabilir.

Ankara'nın Entegrasyonu Bir Güney Geçidi: Güçlü bir güney komşusu olarak Ankara, başkentin büyüyen turizm açısından yararlanmak için bölgeye değerli bir fırsat sunmaktadır. Ankara+ (Plus) Projesi, Ankara'yı çevre illerle birlikte bütüncül bir destinasyon olarak ele almakta; bu çerçevede TR82 Bölgesi, başkenti ziyaret eden turistler için doğal bir uzantı ve alternatif durak olarak konumlanma avantajına sahiptir. Bölge, cazibe merkezlerini Ankara'nın turizm faaliyetleriyle uyumlu hale getirerek, başkentin yerleşik altyapısından, ziyaretçi tabanından ve erişilebilirliğinden faydalanabilir. Ankara'nın kültürel ve tarihi değerlerinin yanı sıra bölgenin doğal ve kıyı cazibe merkezlerini öne çıkaran, kombine güzergâhların teşvik edilmesi turist akışını güçlendirebilir. Bu yaklaşım, bölgenin görünürlüğünü artırarak, Ankara'yı tamamlayıcı bir destinasyon ve Türkiye'nin daha geniş turizm ağının önemli bir parçası olarak konumlandırabilir. Ankara'daki geniş nüfusun yeni destinasyonlar arayışı, 2024 yılında ilk kez uygulamaya konulan ve Ankara'dan Çankırı'ya gününbirlik tren turlarını içeren Turistik Tuz Ekspresi'nin başarısı ile bir kez daha doğrulanmıştır.

Entegre Pazarlama ve Ortak Tanıtım Kampanyaları: Samsun ve Ankara hedef pazarları için bölgenin Amasra ve Safranbolu ile destinasyon bütünlüğü gözeterek ortak pazarlama çabalarına girmesi önerilmektedir. Ortak tanıtım kampanyaları, bütünleşmiş rotalar ve tüm bu bölgelerdeki cazibe merkezlerini içeren ortak seyahat paketleri, yeni gelişmekte olan bölge destinasyonların farkındalığının artırılmasına katkı sağlayabilir. Dijital platformlar, bölgesel turizm web siteleri ve sosyal medya kampanyaları, birbiriyle bağlantılı bu rotaları vurgulamak için kullanılabilir ve turistlerin birden fazla destinasyonu kapsayan uzun ziyaretler planlamasını kolaylaştırabilir.

Sonuç olarak, bu bölümde Amasra, Safranbolu ve Samsun gibi komşu illerin yayılma etkilerinden yararlanılmasının stratejik önemini vurgulanmaktadır. Bu popüler destinasyonlar ile bölge arasında güçlü bağlantılar oluşturularak ve entegre turizm deneyimlerini teşvik ederek, bölge cazibesini önemli ölçüde artırabilir ve yıl boyunca istikrarlı ve sürdürülebilir bir ziyaretçi akışı sağlayabilir. Bu yaklaşım sadece bölgenin ekonomik büyümesini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda daha dirençli ve canlı bir turizm sektörünü de teşvik eder.

10. STRATEJİK ALANLAR

10.1. Hizmet Kalitesi ve Turizm Bilinci

Turizm sektörünün sürdürülebilirlik odaklı bir yaklaşıma yönelmesi, küresel taahhütler ve değişen pazar talepleri nedeniyle rekabet gücünü korumada çok önemli bir faktör haline gelmiştir. İklim değişikliğine ilişkin Paris Antlaşması ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gibi uluslararası çerçeveler, sosyal ve ekonomik faydaları en üst düzeye çıkarırken çevresel etkileri en aza indirmeye yönelik net beklentiler ortaya koymaktadır. Söz konusu küresel taahhütler, sürdürülebilirliği ülkenin turizm gelişimi için temel bir ilke olarak vurgulayan Türkiye'nin 12. Kalkınma Planı'na da yansımıştır.

Hizmet kalitesi ve turizm bilinci, ziyaretçi deneyimlerinin iyileştirilmesi ve turizm destinasyonlarının sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması için temel bileşenlerdir. Yüksek kaliteli hizmet; güvenilirlik, yanıt verebilirlik, empati ve somut hizmet ortamı gibi unsurları içerir. Bu unsurlar ile birlikte, tekrar ziyaretleri teşvik eden ve olumlu tavsiyeler oluşturan unutulmaz deneyimler yaratır. Turizm bilinci ise turizmin çevresel, kültürel ve ekonomik etkileri konusunda tüm paydaşlar arasında farkındalık yaratarak sürdürülebilir ve sorumlu uygulamalarının benimsenmesini teşvik eder.

TR82 Bölgesi'nde turizm ekosisteminin gelişmesi noktasında bu ilkeler son derece önemlidir. Bölge, hizmet kalitesini iyileştirerek ve yerel paydaşlar arasında turizm farkındalığını artırarak, sürdürülebilir turizmde kendisini öncü olarak konumlandırmak için aktif bir şekilde çalışmaktadır.

10.2. Marka Etkinlikleri ve Festivaller

Etkinlikler ve festivaller; kültürel canlılık, ekonomik hareketlilik ve toplum bilincini geliştirme açısından turizmin gelişmesini sağlayan güçlü araçlar olarak kabul edilmektedir. Teorik olarak, festivaller eğlenceyle birlikte kültürel aktarımı da sağlayarak katılımcılarda "yer duygusu" ve aidiyet hissi oluşturur. Aynı zamanda yıl boyunca turist akışını dengeli hale getirerek mevsimselliğin olumsuz etkilerini azaltır; konaklama, yeme-içme ve diğer hizmet sektörleri üzerinden bölgesel ekonomiye katkı sağlar.

Bölgenin geniş coğrafyasında birçok ilçede geleneksel festivaller yapılmaktadır. Bununla birlikte, cazibe merkezi olabilecek ve bölgeye hareketi tetikleyecek yetenekte etkinlik sayısı azdır. Çağdaş sanatı yerel geleneklerle bütünleştiren ve uluslararası ilgi gören Sinop Bienali-SİNOPALE-, tarihi balıkçılık uygulamaları ve gastronomi aracılığıyla kentin denizcilik mirasını öne çıkaran Sinop Lakerda Festivali, sürdürülebilirlik eksiklikleri olmasına karşın Kastamonu'nun gastronomi değerlerini yansıtan Kastrofest ve Taşköprü Sarımsak Festivali, Çankırı'nın önemli değeri olan tuzu merkeze alan Uluslararası Tuz Festivali, İnebolu'dan Kastamonu'ya ve Çankırı özelinde olmak üzere parçalı yapısına karşın İstiklal Yolu Yürüyüşleri gibi marka değeri yüksek ya da gelişimi desteklenebilecek etkinlikler aklı ilk gelenler olarak sıralanabilir.

Söz konusu festivaller bölgenin güçlü yönlerini vurgulamakla birlikte, daha fazla büyüme için önemli bir potansiyel bulunmaktadır. Ekoturizm festivalleri, mevsimsel turizm boşluklarının giderilmesine ve ziyaretçi demografisinin çeşitlendirilmesine yardımcı olabilecek yeni festivallerin

tasarlanması, festival takviminin genişletilmesi ve pazarlama çalışmalarının iyileştirilmesi, TR82 Bölgesi'nin kültür ve turizm merkezi olarak itibarını daha da güçlendirebilir.

10.3. Kültür Turizmi

Niş bir ilgi alanından küresel seyahat endüstrisinin önemli bir segmentine dönüşen kültür turizmi, gezginlere ziyaret ettikleri destinasyonların gelenekleri, tarihi, sanatları ve yaşam tarzları ile derinlemesine ilgilenme fırsatı sunmaktadır. Bu turizm çeşidi son yıllarda artan küresel bağlantılar, daha yüksek harcanabilir gelirler ve dünyanın dört bir yanındaki kültürel cazibe merkezlerini öne çıkaran dijital medyanın yaygınlaşmasıyla önemli ölçüde genişlemiştir. Kültürel mirasın korunmasının önemi hem kamu hem de özel sektör özelinde kültürel alanların ve deneyimlerin sürdürülebilir kalkınmasına yönelik yatırımları da teşvik etmiştir.

Teknolojik gelişmelerin, gezginlerin kültürel destinasyonları deneyimleme yönteminde devrim yaratmaya hazır olmasıyla birlikte kültür turizminin geleceği umut vericidir. Sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik gibi teknolojilerin, kültürel alanları daha erişilebilir ve ilgi çekici hale getirmesi ve uzaktan bile sürükleyici deneyimlere olanak sağlaması beklenmektedir. Buna ek olarak, sorumlu ve etik turizm anlayışının yaygınlaşması, gezginleri otantik ve yerel sakinlere olumlu katkı sağlayan deneyimleri tercih etmeye yönlendirmektedir. Özellikle son yıllarda başlatılan “gece müzeciliği” kilit çekim merkezlerinin ve tarihi alanların gece de ziyaret edilmesine olanak sağlayarak destinasyonların tüketim ömrünü uzatan yenilikçi uygulamalar olarak dikkat çekmektedir.

Bölgede kültür turizmi, bölgenin zengin mirasının ve çeşitliliğinin sergilenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bölge, otantik ve sürükleyici deneyimler arayan ziyaretçileri cezbeden hem somut hem de somut olmayan kültürel varlıklardan oluşan bir zenginlik sunmaktadır. Farklı faz ve olgunlukta devam eden arkeolojik kazılar, tarihi ve kültürel hikayeler ile dolu yapılar, geleneksel ürün yapımını içeren el sanatları (ahşap oymacılığı, taş baskı, kotra yapımı, tuz işçiliği vb.), somut olmayan kültürel miras unsurları (Yaren Kültürü, Helesa etkinliği vb.), bölgenin zengin kültürel mirasını vurgulayarak ziyaretçileri cezbeden ve bölgenin eşsiz kimliğinin daha iyi anlaşılmasını sağlayan ilgi çekici ve sürükleyici turizm deneyimleri yaratmaktadır. Bu yaklaşım sadece ziyaretçi deneyimini iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda bölgenin kültürel varlıklarının sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunarak gelecek nesiller için korunmalarını da sağlar.

10.4. Balıkçılık Turizmi

Balıkçılık turizmi, Sinop için stratejik bir fırsat sunmaktadır. İlin, zengin denizcilik mirasından ve Karadeniz kıyısındaki birinci sınıf konumundan yararlanarak turizm olanaklarını çeşitlendirmek ve geliştirmek oldukça önemli bir potansiyel olarak değerlendirilmektedir. Bu niş turizm segmenti, balıkçılık faaliyetlerini eğitim ve eğlence deneyimleriyle birleştirerek otantik ve sürükleyici seyahat deneyimleri arayan ziyaretçilere hitap etmektedir. Stratejik bir alan olarak rehberli balıkçılık turları, sürdürülebilir uygulamalara ilişkin eğitim atölyeleri ve balıkçılık faaliyetlerini kapsayan balıkçılık turizmi, Sinop'ta sürdürülebilir turizmin gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunabilir.

Yerel deniz ürünlerine odaklanan geçici deneyimlerle Sinop, farklı segmentlerden turistlerin ilgisini çekebilir. Bu faaliyetler yalnızca benzersiz ziyaretçi deneyimleri sunmakla kalmaz, aynı zamanda balıkçılar, seyahat acenteleri ve konaklama sektörü için yeni fırsatlar yaratarak yerel ekonomiyi de destekler. Kültürel açıdan balıkçılık turizmi, Sinop'un geleneksel balıkçılık uygulamalarının korunması ve tanıtılması için bir platform oluşturarak bu uygulamaların nesiller boyunca aktarılmasını sağlamaktadır. Çevresel açıdan ise, sorumlu turizme yönelik küresel eğilimlerle uyumlu olarak sürdürülebilir balıkçılığı ve denizlerin korunmasını vurgulamaktadır.

Sinop, denizcilik mirası ve aktif katılımı nedeniyle balıkçılık turizminin gelişimi için doğal odak noktası olarak ortaya çıkarken, TR82 Bölgesi aynı zamanda 170 kilometrelik Karadeniz kıyı şeridinde sahip Kastamonu'yu da içermektedir. Kastamonu'nun balıkçılık turizmi potansiyeli Sinop'a kıyasla daha az gelişmiş olsa da, kıyı kapasitesinin ihmal edilmesi kaçırılmış bir fırsat olacaktır. Kastamonu'nun Cide, Abana ve İnebolu gibi kıyı ilçelerindeki girişimler, bölgenin balıkçılık turizmi stratejisine ek bir boyut kazandırarak daha geniş ve dengeli bir kalkınma sağlayabilir.

Sonuç olarak balıkçılık turizmi, Sinop'u Türkiye'de deneyimsel ve sürdürülebilir turizm arayan gezginler için öncü bir destinasyon haline getirebilirken; Kastamonu'nun bu sürece entegre edilmesi, TR82 Bölgesi genelinde kapsayıcı ekonomik büyüme, kültürel koruma ve turizm çeşitliliği hedeflerine katkı sağlayacaktır.

10.5. Ekoturizm

Ekoturizm, çevresel sürdürülebilirlik, kültürel mirasın korunması ve yerel toplulukların güçlendirilmesini odağına alan sorumlu seyahat biçimi olarak küresel turizm endüstrisinde stratejik bir segment haline gelmiştir. Türkiye'de de ekoturizm, hem bir koruma aracı hem de ekonomik bir itici güç olarak ilgi görmeye başlamıştır; gezginlere doğal manzaralarla etkileşim kurma fırsatı sunarken bu alanların korunmasına da olumlu katkıda bulunmaktadır.

Kastamonu, Çankırı ve Sinop çeşitli ekosistemleri ve zengin doğal miraslarıyla ekoturizme yönelik artan talepten yararlanmak için iyi bir konuma sahiptir. Bu destinasyonlar, kıyı ve ormanlık alanlardan dağlara ve eşsiz jeolojik oluşumlara kadar her biri sürdürülebilir turizm gelişimi için farklı fırsatlar sunan çeşitli peyzaj türlerini barındırmaktadır.

Ekoturizmi teşvik ederek, bölge genelindeki alt destinasyonlar stratejik hedeflere ulaşabilir. Ekoturizm, bu destinasyonların doğal ortamlarının ve kültürel mirasının korunmasına yardımcı olurken, yerel toplulukları destekleyen ekonomik faydalar da sağlamaktadır. Ayrıca sürdürülebilir turizme yönelik küresel eğilimlerle de uyum sağlayarak; Kastamonu, Çankırı ve Sinop illeri çevre bilincine sahip gezginler için cazip varış noktaları olarak öne çıkabilir.

10.6. Destinasyon Yönetim Örgütü

Destinasyon Yönetim Örgütleri (DYÖ), turizm destinasyonlarının etkin yönetimi, tanıtımı ve sürdürülebilir kalkınmasında kritik öneme sahip kuruluşlardır. Turizm endüstrisinin rekabetçi ortamında DYÖ'ler, turizmin gelişmesinin bölgesel ve ulusal hedeflerle uyumlu olmasını sağlamak için kamu kurumlarını, özel işletmeleri ve yerel toplulukları birleştiren merkezi koordinatörler olarak hareket ederler.

Her ne kadar güçlü DYÖ yapılarının oluşumu ulusal düzeyde yasal ve kurumsal çerçevelerle desteklenmesi gereken bir konu olsa da, TR82 Bölgesi özelinde yerel düzeyde bu yapıya yönelik girişimler stratejik öneme sahiptir. Bu bağlamda, Kastamonu'da 5355 sayılı Kanun kapsamında kurulan Kastamonu Turizm Altyapı ve Hizmet Birliği (KASTAB), kamu kurumları ve yerel yönetimler liderliğinde özel sektörü de içeren, kendi bütçesini oluşturabilen bir yapı olarak dikkat çekmektedir. KASTAB tam teşekküllü bir DYÖ olmasa da, kapsamlı bir DYÖ yapısına dönüşmesi için önemli deneyimler sağlamakta ve güçlü bir temel oluşturmaktadır. Bunun yanında yerel tecrübeler, KASTAB'ın henüz tam bir operasyonel olgunluk gösteremediğini, kurumsal kapasitesini henüz oluşturamadığını ve beklenen düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır.

10.7. Deniz Turizmi

Bölge illerinden Sinop, hem ulusal hem de uluslararası büyüme için deniz turizmi temasında önemli bir potansiyel sunmaktadır. Bölgenin Karadeniz kıyısındaki stratejik konumu, doğal ve kültürel varlıkları ile birleştiğinde, güçlü bir deniz turizmi endüstrisi geliştirmek için fırsat sunmaktadır.

Sinop ve Kastamonu'nun plajları da dâhil olmak üzere kıyı şeridi, çeşitli deniz turizmi faaliyetleri için uygun ortamlar sağlamaktadır. Bu alanlar yüzme, macera ve su sporları, tekne gezintisi ve diğer boş zaman aktiviteleri de dâhil olmak üzere suya dayalı faaliyetler için elverişlidir. Ayrıca, Hamsilos Tabiat Parkı ve Akliman gibi alanlar, hem dinlenme hem de doğal cazibe unsurları arayan ziyaretçilere yönelik çeşitli turizm faaliyetleri için imkânlar sunmaktadır.

Deniz aktiviteleri Sinop'un deniz turizmi olanaklarının önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Karadeniz'in Sinop çevresindeki koşulları jet ski, rüzgâr sörfü, şnorkelle dalış ve tüplü dalış gibi su sporları için elverişlidir. Ancak bu konuda yeterli altyapı henüz oluşmamıştır. Bununla birlikte bölgenin balıkçılık ve deniz gezileri potansiyeli deniz yaşamı ve geleneksel balıkçılık uygulamalarıyla ilgilenen turistler için eşsiz fırsatlar sunmakta ve turizm sektörünün çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Kruvaziyer turizmi de, Sinop'un deniz turizmi endüstrisi için stratejik bir büyüme alanıdır. Kruvaziyer turizmi altyapısının geliştirilmesi, turlar, yemek ve alışveriş gibi çeşitli hizmetlere harcama yaparak yerel ekonomiye katkıda bulunan uluslararası turistleri çekebilir. Bu sektör aynı zamanda rıhtımların ve liman tesislerinin iyileştirilmesi gibi kruvaziyer gemilerini ağırlamak ve genel ziyaretçi deneyimini geliştirmek için gerekli olan altyapısal iyileştirmeleri sağlama potansiyeline sahiptir.

Altyapı gelişimi, Sinop'ta deniz turizminin büyümesini desteklemek açısından kritik önem taşımaktadır. Karayolu bağlantıları ve toplu taşıma gibi ulaşım bağlantılarının iyileştirilmesi, kıyı bölgelerine erişimi artırarak bu bölgeleri ziyaretçiler için daha cazip hale getirecektir. Ayrıca, konaklama tesisleri, yat limanları ve dinlenme tesisleri gibi turizm altyapısına yapılacak yatırımlar deniz turizminin sürdürülebilir genişlemesini desteklemek için gereklidir.

Sürdürülebilirlik, Sinop'ta deniz turizminin geliştirilmesinde kilit rol oynamaktadır. Bölgenin çevre dostu uygulamalara ve koruma çabalarına odaklanması, turizmdeki büyümenin kıyı şeridinin ve deniz ekosistemlerinin çevresel bütünlüğünü sağlamasına yardımcı olabilir. Yerel sakinlerin kalkınma sürecine dâhil edilmesi, ekonomik faydaların dağıtılması ve sorumlu turizm uygulamalarının teşvik edilmesi için elzemdir.

10.8. Karavan Turizmi

Karavan turizmi, Türkiye'de henüz nispeten küçük bir pazar olmasına rağmen özellikle pandemi sonrası dönemde hızlı bir büyüme gösteren sektörlerin başında gelmektedir. Gelişmekte olan bu niş, kendine özgü taleplerini karşılayabilen destinasyonlar için önemli fırsatlar sunma potansiyeline sahiptir.

Karavan turizmi, bölgenin yerel ekonomisini olumlu yönde etkilemek için temel fırsatlar sunmaktadır. Karavanla seyahat eden turistler gıda, yakıt, yerel el sanatları ve eğlence faaliyetleri gibi temel ihtiyaçlara yaptıkları harcamalarla yerel ekonomiye katkıda bulunmaktadır. Bu ekonomik faaliyet akışı küçük işletmeleri desteklemekte, istihdam olanakları yaratmakta ve böylece yerel topluluklarda ekonomik kalkınmayı teşvik etmektedir. Ayrıca karavan turizmi bölgenin turizm portföyünü çeşitlendirerek yeni bir gezgin kesimi çekmekte ve daha geleneksel turizm biçimlerine olan bağımlılığı azaltmaktadır.

Çevresel bir perspektiften bakıldığında, karavan turizmi sorumlu seyahat davranışlarını teşvik ederek sürdürülebilirliği desteklemektedir. Bunlar arasında uygun atık yönetimi, doğal kaynaklar üzerinde asgari etki ve yerel yaban hayatı habitatlarına saygı yer almaktadır. Genellikle çevre bilincine sahip ve doğal manzaraları takdir eden karavan yolcuları, sürdürülebilir turizm ilkelerine bağlı kalarak bölgenin bozulmamış ortamlarının korunmasına katkıda bulunabilirler.

Karavan turizmi aynı zamanda ziyaretçiler ve yerel topluluklar arasında daha fazla etkileşimi teşvik ederek bölgenin kültürel dokusunu geliştirebilir. Turistlerin yerel kültür, mutfak ve el sanatları ile etkileşime girmesi daha zengin ve sürükleyici bir seyahat deneyimi yaratır. Bu kültürel alışveriş sadece ziyaretçi deneyimini zenginleştirmekle kalmaz aynı zamanda toplum gururunu güçlendirir ve kültürel mirasın korunmasını teşvik eder.

Karavan turizminin potansiyelinin tam anlamıyla kullanılabilmesi için destekleyici altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesi şarttır. Temiz su, sanitasyon hizmetleri ve elektrik gibi temel olanaklara sahip, iyi donanımlı kamp alanlarının kurulması esastır. Ayrıca, tamir tesisleri, malzeme dolum istasyonları ve yönlendirme tabelaları gibi hizmetlerin sağlanması ziyaretçi deneyimini büyük ölçüde geliştirebilir ve bölge genelinde sorunsuz seyahat edilmesini sağlayabilir.

Sonuç olarak, bölge çeşitli doğal ve kültürel cazibe merkezleriyle, karavan turizmini kilit bir sektör olarak geliştirmek için önemli bir potansiyele sahiptir. Sürdürülebilir uygulamalara odaklanarak, yerel altyapıyı geliştirerek ve bölgenin eşsiz olanaklarını tanıtarak Kastamonu, Çankırı ve Sinop karavan yolcularının artan demografik yapısını kendine çekebilir. Bu durum ekonomik büyümeyi ve çeşitlendirmeyi teşvik ederken, kültürel korumayı ve çevresel sürdürülebilirliği desteklemekle kalmayıp aynı zamanda hem ziyaretçilere hem de yerel topluluklara fayda sağlayacaktır.

10.9. İklim Değişikliği ile Mücadele: Türkiye ve Bölge için Sürdürülebilir Turizm Stratejileri

TR82 Bölgesi, iklim değişikliğinin etkilerine karşı her geçen gün daha fazla kırılgan hale gelmektedir. Bu nedenle turizm sektörünün sürdürülebilirliğini sağlamak için stratejik tedbirlerin uygulanması gerekmektedir. Tablo 18, eko-turizm, iklim adaptasyonu, çevrenin korunması, düzenleyici tedbirler, toplum katılımı, araştırma ve iş birliği gibi kilit alanlara odaklanarak bölgede sürdürülebilir turizm için en iyi uygulamaları özetlemektedir.

Tablo 18: İklim Değişikliği ile Mücadelede En İyi Uygulamalar

Stratejik Odak	En İyi Uygulama	Bölgedeki Uygulama
Sürdürülebilir Turizmin Teşvik Edilmesi	Ekoturizm girişimlerinin geliştirilmesi ve sürdürülebilir altyapıya yatırım yapılması.	Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinde doğa yürüyüşü, kuş gözlemciliği ve deniz koruma turları gibi çevre dostu turizm faaliyetlerinin teşvik edilerek, yeşil konaklama ve ulaşım seçeneklerine yatırım yapılması.
İklim Uyum Stratejileri	Uyum planlarının geliştirilmesi ve dayanıklılığı sağlamak için turizm tekliflerinin çeşitlendirilmesi.	Sinop'ta kıyı koruma önlemlerinin uygulanması, Kastamonu ve Çankırı'da hava koşullarına dayalı turizme bağımlılığı azaltmak için turizm faaliyetlerinin tüm mevsimlerde çeşitlendirilmesi.

Stratejik Odak	En İyi Uygulama	Bölgedeki Uygulama
Çevre Koruma	Doğal kaynakların korunması ve turizm için kritik öneme sahip ekosistemlerin restore edilmesi.	Sinop'ta koruma altındaki deniz alanlarının oluşturulması, Kastamonu'da sürdürülebilir ormancılığın uygulanması ve Çankırı termal tesislerinde jeotermal enerji kaynaklarına yatırım yapılması.
Düzenleyici ve Politika Önlemleri	Çevresel düzenlemelerin güçlendirilmesi ve sürdürülebilir uygulamalar için teşvikler sağlanması.	Kıyı ve ormanlık alanlarda sıkı inşaat yönetmelikleri uygulanması ve bölgedeki çevre dostu oteller ve tur operatörleri için vergi teşvikleri sunulması.
Toplum Katılımı	Yerel toplulukların sürdürülebilir turizm uygulamalarına dâhil edilmesi ve eğitim kampanyalarının başlatılması.	Yerli halkın başlattığı turizm girişimlerinin yönetimine dâhil edilmesi, her üç ilde de sürdürülebilir turizm ve koruma hakkında eğitim ve farkındalık kampanyaları yürütülmesi.
Araştırma ve İzleme	İklim araştırmalarına yatırım yapılması ve çevresel göstergeler için izleme sistemlerinin kurulması.	İklim değişikliğinin bölgedeki turizm üzerindeki etkisini izlemek ve stratejileri buna göre ayarlamak için üniversiteler ve araştırma kurumları ile iş birliği yapılması.
İş Birliği ve Ortaklıklar	Sürdürülebilir turizmi desteklemek için uluslararası iş birliğinin ve kamu-özel sektör ortaklıklarının teşvik edilmesi.	Bölgede sürdürülebilir turizm girişimlerini desteklemek için yerel yönetimler, işletmeler ve uluslararası kuruluşlar arasında ortaklıklar kurulması.

Bölge, iyi uygulama örneklerine odaklanarak iklim değişikliğinin yarattığı zorlukların üstesinden etkili bir şekilde gelebilir. Sürdürülebilir turizm stratejilerinin uygulanması sadece Kastamonu, Çankırı ve Sinop'un doğal ve kültürel mirasını korumakla kalmayacaktır, aynı zamanda sorumlu ve iklim dirençli destinasyonlar olarak cazibelerini artırmaya katkı sağlayacaktır.

10.10. Akıllı Destinasyonlar

Akıllı destinasyonlar, ziyaretçi deneyimini geliştirmek, sürdürülebilir seyahati teşvik etmek turizm ve yerel kaynakların yönetiminde genel verimliliği artırmak için ileri teknolojileri ve yenilikçi uygulamaları entegre eden turistik varış noktalarıdır. Akıllı bir destinasyonun temel bileşenleri arasında erişilebilirlik, veri analitiği, sürdürülebilirlik, gelişmiş altyapı, kişiselleştirilmiş deneyimler ve güvenlik yer alır. Bu unsurlar bir araya gelerek daha akıcı, keyifli ve çevreye duyarlı bir seyahat deneyiminin oluşmasına katkı sağlar.

Bölge destinasyonlarının akıllı destinasyonlara dönüşmesi, stratejik yatırımlar ve küresel en iyi uygulamalarla uyumlu iş birlikleri gerektirmektedir. Bölge, benzersiz kültürel ve doğal varlıklarından yararlanarak akıllı destinasyon ilkelerini uygulamak için iyi bir konuma sahiptir (Tablo 19).

Tablo 19: Akıllı Destinasyonlar Olarak En İyi Uygulamalar

Bileşen	Açıklama	Küresel En İyi Uygulamalar	Bölgedeki Uygulama Önerisi
Erişim Altyapısı	Kapsamlı ve ücretsiz Wi-Fi erişimi ile ziyaretçilerin çevrimiçi kalmalarının ve deneyimlerini gerçek zamanlı olarak paylaşmalarının sağlanması	<i>Barselona, kamusal alanlarda ücretsiz Wi-Fi sunarak turistler için erişilebilirliği artırmaktadır.</i>	Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerindeki kilit turistik alanlarda ücretsiz Wi-Fi uygulayarak ziyaretçi katılımını ve dijital kaynaklara erişimi artırabilir.
Veri Analitiği	Ziyaretçi davranışlarını ve tercihlerini anlamak için veri toplamak ve analiz etmek, böylece kişiye özel öneriler ve iyileştirilmiş hizmetler sağlamak.	<i>Singapur, turizm deneyimlerini uyarlamak için gelişmiş veri analitiği kullanmakta ve "Passion Made Possible" kampanyası aracılığıyla ziyaretçilerine kişiselleştirilmiş öneriler sunmaktadır.</i>	Bölge destinasyonlarında yetenekli veri analitiği sistemlerinin geliştirilmesi, ziyaretçi modellerinin izlenmesine, kaynak tahsisinin optimize edilmesine ve turizm hizmetlerinin kişiselleştirilmesine yardımcı olabilir.
Sürdürülebilirlik	Enerji tasarruflu binalar, atık yönetim sistemleri gibi çevre dostu girişimlerin uygulanması ve yerel kültürün ve ürünlerin tanıtılması.	<i>Amsterdam, geniş bisiklet yolları ve elektrikli tekneler aracılığıyla sürdürülebilirliği teşvik etmekte ve çevre dostu turizmi desteklemektedir.</i>	Bölge destinasyonları sürdürülebilirliği desteklemek için elektrikli ulaşımı tanıtabilir, yerel ürünleri teşvik edebilir ve etkili atık yönetim sistemleri uygulayabilir.
Gelişmiş Altyapı	Elektrikli otobüsler ve bisiklet paylaşım programları gibi akıllı ulaşım sistemlerinin yanı sıra gerçek zamanlı trafik yönetiminin entegre edilmesi, bölgede sorunsuz seyahat edilmesini sağlar.	<i>Dubai'nin akıllı altyapıya yaptığı yatırımlar arasında otonom ulaşım seçenekleri ve yapay zeka destekli ziyaretçi yönetim sistemleri yer alıyor.</i>	Kastamonu ve Sinop elektrikli otobüs hizmetleri ve bisiklet paylaşım programları geliştirebilirken, Çankırı doğal cazibe merkezleriyle bağlantılı ulaşımı geliştirmeye odaklanabilir.

Bileşen	Açıklama	Küresel En İyi Uygulamalar	Bölgedeki Uygulama Önerisi
Kişiselleştirilmiş Deneyimler	AI ve IoT cihazlarını kullanarak ziyaretçi tercihlerine ve geçmiş davranışlarına dayalı olarak etkinlikler, yemek ve konaklama için özelleştirilmiş öneriler sunmak.	<i>Kyoto, ziyaretçiler için kültürel deneyimi zenginleştiren kişiselleştirilmiş öneriler ve sanal gerçeklik turları sunmak için yapay zekayı kullanmaktadır.</i>	Bölge destinasyonlarında yapay zekadan yararlanmak, kişiselleştirilmiş güzergahlar ve bireysel ilgi alanlarına göre uyarlanmış öneriler sunarak ziyaretçi deneyimini geliştirebilir.
Güvenlik ve Güvenlik	Gelişmiş izleme sistemleri ve gerçek zamanlı güncellemeler sayesinde turistlerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak.	<i>Dubai, güvenli bir ve bilinçli bir ziyaretçi deneyimi sağlamak için gelişmiş güvenlik sistemleri ve "Dubai Now" uygulaması aracılığıyla gerçek zamanlı güvenlik bilgilendirmesi sunmaktadır.</i>	Kastamonu, Çankırı ve Sinop'ta gerçek zamanlı güvenlik güncellemeleri ve izleme sistemlerinin uygulanması turistlerin güvenliğini ve bu destinasyonlara olan güveni artırabilir.
Dijital Katılım	Ziyaretçilerin güzergah planlamasına, etkinlik rezervasyonu yapmasına ve kolayca geri bildirimde bulunmasına olanak tanıyan dijital platformlar ve mobil uygulamalar sağlamak.	<i>Amsterdam'ın mobil rehberleri ve Barcelona'nın entegre uygulamaları, gerçek zamanlı bilgi ve öneriler sunarak ziyaretçilerin şehri sorunsuz bir şekilde keşfetmelerini sağlıyor.</i>	Kastamonu, Çankırı ve Sinop turistlerin ilgisini daha etkin bir şekilde çekmek için dijital rehberler, rezervasyon hizmetleri ve interaktif içerik sunan mobil uygulamalar geliştirebilir ya da mevcut uygulamalar geliştirilebilir.
İş Birliği ve Ortaklıklar	İnovasyonu teşvik etmek için yerel yönetimler, işletmeler ve teknoloji sağlayıcıları ile iş birliği yapmak ve akıllı destinasyon ilkelerini etkin bir şekilde uygulamak.	<i>Barcelona'nın akıllı şehir olma yolundaki bütüncül yaklaşımı, devlet kurumları, özel şirketler ve yerel topluluklar arasında yakın iş birliğini içermektedir.</i>	Bölgedeki yerel paydaşlar arasında güçlü ortaklıklar kurulması, akıllı destinasyon stratejilerinin ve yeniliklerin başarılı bir şekilde uygulanmasında kilit öneme sahiptir.
Dijital Pazarlama	Hedeflenen dijital kampanyalar aracılığıyla benzersiz bölgesel teklifleri tanıtmak ve erişimi artırmak için kullanıcı tarafından oluşturulan içeriği teşvik etmek.	<i>Dubai'nin kapsamlı dijital pazarlama stratejisi ve uygulama entegrasyonu, küresel turizm profilini önemli ölçüde artırmıştır.</i>	Bölgenin eşsiz cazibe merkezlerini vurgulayan, düzenli ve sürekli dijital pazarlama kampanyaları görünürlüğü artırabilir ve daha geniş bir kitleyi çekebilir.

Sinop'ta Akıllı Trafik Yönetimi:

Sinop, doğal güzellikleri ve zengin tarihi mirasıyla turistler için giderek daha popüler bir destinasyon haline gelmektedir. Ancak bu artan popülerlik, özellikle şehrin dar sokaklarını ve tarihi alanlarını etkileyen trafiğin yönetilmesinde önemli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Etkili trafik yönetimi, kentsel erişilebilirlik ve turizm arasındaki dengeyi korumak kentin hem kent sakinleri için yaşanabilir hem de ziyaretçiler için keyifli kalmasını sağlamak için çok önemlidir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için Sinop, Hırvatistan'daki Dubrovnik ve Slovenya'daki Piran gibi diğer kıyı şehirlerinde uygulanan başarılı trafik yönetimi stratejilerini önemli bir örnek olarak değerlendirebilir. Bu şehirler, kentsel yaşanabilirlik ile turizm taleplerinin dengelenmesi konusunda değerli bilgiler sunmaktadır.

Trafik Yönetimi Stratejileri: Piran ve Dubrovnik

Tablo 20'de Piran ve Dubrovnik destinasyonlarında kullanılan temel trafik yönetimi stratejileri özetlenmekte olup ve Sinop için uyarlanabilecek en iyi uygulamalar vurgulanmaktadır:

Tablo 20: Trafik Yönetiminde En İyi Uygulamalar

Strateji	Piran (Slovenya)	Dubrovnik (Hırvatistan)
Araç Kısıtlamaları	Araç trafiğini en aza indirmek için genişletilmiş yaya bölgeleri.	Yoğun sezonlarda şehir merkezine kısıtlı araç erişimi.
Toplu Taşıma	Şehir merkezine servis hizmeti sunan çevre otoparkı.	Sık otobüs seferleri ve şehir merkezi dışındaki park alanlarından servis imkânları ile geliştirilmiş toplu taşıma.
Gerçek Zamanlı Veri Kullanımı	Özel bir uygulama yoktur.	Trafik akışını ve park yerini yönetmek, kaynakları optimize etmek ve sıklığı azaltmak için sensörlerden ve kameralardan alınan gerçek zamanlı verilerin kullanılması.
Sürdürülebilir Ulaşım	Bisiklet yolları ve kiralama hizmetleri ile bisiklet kullanımının teşvik edilmesi.	Özel bir uygulama yoktur.

Bu veriler ışığında, Sinop özelinde bazı tedbirler hayata geçirilebilir:

- Araç Kısıtlamaları ve Yaya Bölgeleri**

Sinop, özellikle yoğun turizm sezonlarında Dubrovnik'in uyguladığı benzer araç kısıtlamaları uygulamayı düşünebilir. Şehir merkezinde özellikle şehrin tarihi ve kalabalık bölgelerinde araç erişiminin kısıtlı olduğu belirli alanlar belirlenerek, trafik sıklığı azaltılabilir ve bu alanların özgün karakteri korunabilir. Piran'daki uygulamaya benzer şekilde, yalnızca yaya girişine açık olan bölgelerin genişletilmesi, ziyaretçi deneyimini daha da geliştirebilir; bu sayede daha fazla yaya trafiği teşvik edilerek şehir merkezi hem turistler hem de kent sakinleri için daha erişilebilir ve keyifli hale gelebilir.

- *Toplu Taşıma ve Çevresel Otopark Çözümleri*

Dubrovnik gibi Sinop da toplu taşıma altyapısını güçlendirerek erişimde ciddi fayda sağlayabilir. Daha sık otobüs seferleri ve çevre park alanlarından servis otobüsleri konulması şehir merkezindeki trafiği hafifletebilir. Ayrıca, Piran'ın şehrin dış mahallelerinde park tesisleri geliştirme stratejisinin benimsenmesi ve önemli turistik noktalara servis hizmetlerinin sunulması, özel araçlara olan bağımlılığı azaltabilir ve merkezi bölgelerdeki sıklığı hafifletebilir.

- *Gerçek Zamanlı Veri Kullanımı*

Dubrovnik'in trafik akışını ve otoparkı izlemek ve yönetmek için sensörler ve kameralardan elde edilen gerçek zamanlı verileri kullanması Sinop'un da uygulayabileceği bir stratejidir. Benzer bir sistem uygulayarak Sinop, trafik yönetim stratejilerini mevcut koşullara göre dinamik olarak ayarlayabilir, trafik akışını optimize edebilir ve yoğun zamanlarda tıkanıklığı azaltabilir.

- *Sürdürülebilir Ulaşım Seçenekleri*

Piran örneğinden ilhamla, Sinop'ta bisiklet gibi sürdürülebilir ulaşım yöntemlerinin teşvik edilmesi mümkündür. Şehir genelinde bisiklet kiralama istasyonları kurulması ve özel bisiklet yollarının oluşturulması hem turistleri hem de kent sakinlerini çevre dostu ve verimli bir ulaşım yöntemi olarak bisikleti tercih etmeye teşvik edebilir ve trafik sıklığını daha da hafifletebilir.

10.11. Mevsimselliğin Azaltılması

Yıl Boyu Potansiyelin Açığa Çıkarılması: Kastamonu, Çankırı ve Sinop illeri; tarihi, kültürel ve doğal zenginlikleri ile geniş bir ürün çeşitliliği sunmaktadır. Bölgenin sezonluk turizm hareketliliği sağlayan unsurlarının yıl boyunca canlı destinasyonlara dönüşme potansiyeli bulunmaktadır.

Yıl Boyu Cazibe için Mevsimsel Güçlerden Yararlanma: Çarpıcı kıyı manzaralarına sahip Sinop; yelken, şnorkelle yüzme ve plaj etkinlikleri gibi suya dayalı faaliyetlerle yaz aylarında turist çekebilir. Bununla birlikte kış aylarında ziyaretçi ilgisini sürdürmek için şehir zengin denizcilik mirasından faydalanabilir. Denizcilik müzeleri ve akvaryumlar gibi kapalı mekânlar yıl boyunca ziyaret imkânı sunabilir. Kıyı yürüyüş parkurlarının ve kuş gözlem alanlarının oluşturulması da yıl boyunca doğa meraklılarına hitap eden bir destinasyon oluşturulmasına zemin hazırlayabilir.

Kastamonu, geniş ormanlık alanlara sahip doğasında kaya tırmanışı, dağ bisikleti ve rehberli doğa yürüyüşleri gibi yaz mevsimi sporları için ideal ortamlar sağlamaktadır. Bununla birlikte, Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda kayak ve kar ayakkabısıyla yürüyüş gibi kış sporları soğuk aylarda ziyaretçileri çekebilir. Kanopi yürüyüşleri ve sürdürülebilir ormancılık turları gibi yıl boyunca devam eden ekoturizm girişimleri, çevre bilincine sahip gezginlere hitap ederek sürekli bir ziyaretçi akışına katkı sağlayabilir.

Çankırı'nın Kurşunlu bölgesindeki termal tesisler sağlıklı yaşam turizmi için bölgesel bir potansiyel sunmaktadır. Yaz aylarında açık termal havuzlar ve sağlıklı yaşam merkezleri doğal ortamdan faydalanabilir. Kış aylarında ise kapalı termal tesisler, mineral zengini suların tedavi edici faydalarını arayan ziyaretçiler için bir cazibe noktası haline gelebilir. Çankırı Tuz Mağaraları'nın tarihi turlar ve tedavi edici tuz terapileri ile cazibesinin artırılması mevsimden bağımsız olarak turistlerin ilgisini çekebilir.

Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinin yıl boyunca turizm destinasyonları haline getirilmesi için doğal güzelliklerden tarihi önemden ve kültürel zenginlikten yararlanan dengeli bir yaklaşım gerekmektedir. Bu bölgeler dünya çapında tanınan destinasyonlardaki en iyi uygulamaları

benimseyerek altyapı, pazarlama ve toplum katılımı alanlarında stratejik iyileştirmeler yaparak potansiyellerinin tamamını ortaya çıkarabilirler.

10.12. MICE (Kongre Turizmi) Potansiyeli

Toplantılar, Teşvikler, Konferanslar ve Sergiler (MICE) sektörü, iş seyahatlerinin yanı sıra turizm sektörü için de kritik bir sektör olup; kurumsal iletişim, ağ oluşturma ve stratejik planlama için önemli bir kolaylaştırıcı olarak hizmet vermektedir. Bu sektör sadece ekonomik büyümeyi değil aynı zamanda küresel iş bağlantılarını ve inovasyonu da teşvik etmektedir.

2022 yılı itibarıyla küresel MICE pazarı yaklaşık 805 milyar ABD doları değerindedir ve tahminler 2030 yılına kadar 1.439 milyar ABD dolarına ulaşacak önemli bir büyümeye işaret etmektedir. Yaklaşık %7'lik güçlü bir yıllık bileşik büyüme oranını (CAGR) yansıtan bu büyüme, MICE sektörünün küresel ekonomideki artan öneminin altını çizmektedir.

Türkiye, eşsiz coğrafi konumu, zengin kültürel mirası ve son teknoloji altyapısından yararlanarak MICE faaliyetleri için önemli bir destinasyon olarak öne çıkmaktadır. İstanbul, Antalya ve Ankara gibi büyük şehirler uluslararası konferanslara, sergilere ve kurumsal toplantılara ev sahipliği yaparak önemli sayıda iş gezgini çekmektedir. Türkiye MICE pazarı, iş turizmini geliştirmeyi amaçlayan hükümet girişimleriyle desteklenen istikrarlı bir büyüme yaşamaktadır. Altyapıya yapılan stratejik yatırımlar ve hedefe yönelik pazarlama kampanyaları, Türkiye'nin küresel MICE ortamındaki konumunu daha da güçlendirmiştir.

TR82 Bölgesi, Türkiye'nin MICE turizm seçeneklerini genişletmek için önemli bir potansiyel sunmaktadır. Doğal güzellikleri, tarihi önemi ve kültürel zenginlikleriyle öne çıkan bölge, daha geleneksel ve kentsel mekânlara bir alternatif sunarak çeşitli MICE etkinliklerine ev sahipliği yapmak için önemli bir destinasyondur.

Ilgaz Dağları: Stratejik Bir MICE Destinasyonu

Bölge içinde yer alan Ilgaz Dağları, doğal manzaralar ve yüksek kaliteli MICE etkinliklerini desteklemek için gereken altyapının cazip bir karışımını sunmaktadır. Bölgenin zengin orman örtüsü, karla kaplı zirveleri ve berrak gökyüzü, kurumsal inzivalar ve konferanslar için ilham verici bir zemin oluşturarak MICE turizmi için bölgenin cazibesini artırmaktadır. Bölge yürüyüş, kayak, snowboard ve doğa gezileri gibi teşvikleri ve ekip oluşturmaya destekleyen faaliyetler için idealdir. Bu açık hava ve macera etkinlikleri, iş ile eğlenceyi birleştirerek çok yönlü bir deneyim sunabilir, MICE sektöründe deneyimsel ve sağlıklı yaşam turizmine yönelik artan talebi karşılayabilir. Erişilebilirlik, bölge için önemli bir avantajdır. Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlere olan yakınlığı hem yurtiçi hem de uluslararası seyahat edenler için kolay ulaşılabilir olmasını sağlamaktadır.

Bölgenin kültürel ve tarihi zenginliği MICE faaliyetlerine eğitici bir boyut katmaktadır. Katılımcılar tarihi yerleri ziyaret ederek, kültürel deneyimler yaşayarak ve bölge mutfağını keşfederek yerel mirasla etkileşime geçebilir ve böylece konaklamalarını hem verimli hem de unutulmaz hale getirebilirler. Bölgenin iklimi, farklı mevsimsel avantajlarıyla kış sporlarından yaz inzivalarına kadar yıl boyunca çeşitli etkinlikleri desteklemektedir. MICE turizminin Ilgaz Dağları başta olmak üzere bölge ile entegrasyonu, Türkiye'nin iş turizmi portföyünü çeşitlendirmek ve geliştirmek için stratejik bir fırsat sunmaktadır.

Tablo 21: MICE Turizmi için Gereklilikler

MICE Turizmi için Gereklilikler	Mevcut Güçlü Yönler: Ilgaz Dağları'nın MICE Lokasyonu Olarak Kullanımı
Altyapı ve Erişilebilirlik	Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlere yakınlığı avantaj olup erişilebilirliği artırmak için ulaşım altyapısında daha fazla iyileştirme ihtiyacı bulunmaktadır.
Konaklama Tesisleri	Doğal ve sakin konaklama seçenekleri ile bölgede modern konferans otelleri ve tatil köyleri geliştirme potansiyeli bulunmaktadır.
Teknolojik Altyapı	Mevcut doğal çevrenin teknolojik altyapı yatırımlarıyla geliştirilme (yüksek hızlı internet ve modern konferans teknolojisi) ihtiyacı bulunmaktadır.
Etkinlik Mekânları	Doğal ortamlarda mekân yaratma potansiyeline yönelik olarak özel ve yenilikçi etkinlik formatları için doğal peyzajların kullanılabilme avantajı vardır.
Boş Zaman ve Ekip Oluşturma Etkinlikleri	Yürüyüş, kayak ve doğa gezileri gibi açık hava etkinlikleri açısından zengindir. Bu faaliyetler ekip oluşturma egzersizleri ve teşvik programları için idealdir.
Kültürel ve Tarihsel Çekicilik	Zengin kültürel ve tarihi miras MICE etkinliklerine eğitim bileşeni sunarak katılımcılara deneyim sağlar.
İklim ve Mevsimsel Avantajlar	Alanın iklimi, flora ve faunası kış sporlarından yaz inzivalarına kadar yıl boyunca çeşitli etkinlikler için uygundur.

11. POLİTİKALAR

TR82 Bölgesi Turizm Master Planı, bölge genelinde ve iller özelinde turizm kaynaklarının ve potansiyelinin etkin ve sürdürülebilir turizm gelişimine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu kapsamda ulusal ve bölgesel üst ölçekli strateji belgeleri, saha çalışmaları, paydaşlarla yapılan görüşmeler, değer zinciri analizi, kıyaslama analizi, GZFT Analizi, TR82 Bölgesi illerinin tamamında gerçekleştirilen paydaş çalıştaylarında dile getirilen görüşler ve planın hazırlık sürecinde yer alan dış uzmanların/danışmanların görüşleri temel alınarak bölgede turizm sektörlerinin gelişimi için temel politika alanları belirlenmiştir:

- *Hem kentsel yerleşimlerdeki hem de turizm sektöründeki mevcut altyapı eksikliklerinin giderilmesi,*
- *Turizm paydaşlarının kurumsal ve bireysel kapasitelerinin artırılması ve yerel halkta turizm bilinci ve farkındalığının geliştirilmesi,*
- *Turistik cazibe merkezlerinin daha etkin kullanılması ve farklı ilgi gruplarına odaklanması,*
- *Deneyim temelli faaliyetlerin çeşitlendirilmesi,*
- *Turizm sektöründe yerel ve geleneksel ürünlerin etkinliğinin artırılması,*
- *Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin bütüncül ve çeşitlendirilmiş bir şekilde yürütülmesi,*
- *Bölgenin uluslararası turizm ağlarına entegrasyonun artırılması.*

Bu kapsamda eylemler ve alt politika alanları Tablo 22’de özetlenmiştir:

Tablo 22: TR82 Bölgesi Temel ve Alt Politika Alanları

P1. "Hem kentsel yerleşimlerde hem de turizm sektöründe altyapı eksikliklerinin giderilmesi"

P1.1. Kentsel alanların yaşanabilirliğini artırmak için imar planlarının güncellenmesi/yenilenmesi

P1.2. Ulaşım altyapısının iyileştirilmesi ve alternatif ulaşım modellerinin geliştirilmesi

P1.3. Cazibe merkezlerine ve turistik yerlere erişimin kolaylaştırılması

P2. "Turizm paydaşlarının kurumsal kapasitelerinin artırılması"

P2.1. Kamu ve özel sektör paydaşlarının yönetim ve pazarlama kapasitelerinin artırılması

P2.2. Turizm gelişimini hızlandırmak için karar vericiler, kamu görevlileri ve özel sektör temsilcileri arasındaki koordinasyonun ve uyumun artırılması

P2.3. Turizm sektöründe girişimciliğin teşvik edilmesi

P2.4. Kamu sektörü yerine özel sektörün etkinliğinin/ağırlığının artırılması

P2.5. Zincir ve marka otellerin bölgede faaliyet göstermesinin sağlanması

P2.6. Bölge içi ve dışına yönelik çalışan tur acentelerinin kurulması ve/veya mevcutların geliştirilmesi

P2. "Turizm paydaşlarının kurumsal kapasitelerinin artırılması"

P2.7. Turizm alanındaki sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması

P2.8. Kaliteli hediyelik ürünlerinin geliştirilmesi

P2.9. Turizm paydaşlarının teknolojik kapasitesinin artırılması

P3. "Doğal kaynakların daha etkin kullanılması ve farklı ilgi gruplarına odaklanması"

P3.1. Karavan ve glamping alanlarının oluşturulması

P3.2. Turizmde yaylaların daha etkin kullanılması

P3.3. Macera ve rekreasyon alanlarının oluşturulması/geliştirilmesi

P3.4. Bisiklet turizminin geliştirilmesi

P3.5. Hem kış sporları hem de yaz etkinlikleri kapsamında Ilgaz Kış Sporları TM ve Çankırı Ilgaz Kadınçayırı ve Yıldıztepe KTKGB'nin canlandırılması

P3.6. Deniz turizmi kapsamında doğal plajların turizm amaçlı kullanımının sağlanması

P3.7. Özellikle Sinop'un doğal bir limanda olmasının hem ticaret hem de turizm açısından değerlendirilmesi

P3.8. Kruvaziyer turizmi için liman altyapılarının geliştirilmesi ve/veya iyileştirilmesi

P3.9. Yat turizminin geliştirilmesi

P3.10. Yeraltı tuz şehri olarak dönüştürülen Çankırı Tuz Mağarası'nın turizm altyapısının güçlendirilmesi, sağlık turizmi yönünün hayata geçirilmesi, Turistik Tuz Ekspresi'nin görünürlüğünün artırılması

P3.11. Çankırı Kurşunlu Çavundur bölgesindeki termal kaynaklardan daha etkin faydalanılması

P4. "Tarihi mekânların daha etkin kullanılması ve farklı ilgi gruplarına odaklanması"

P4.1. Tarihi yapıların daha iyi korunması ve restorasyonlarının sağlanması

P4.2. Bölge illerindeki Hitit İmparatorluğu kalıntıları, Pompeopolis Antik Kenti, Balatlar Yapı Topluluğu, Sinop Tarihi Cezaevi, Çorakyerler Omurgalı Fosil Lokalitesi Kazı Alanı ve Dünya Mirası Mahmut Bey Camii, Boyabat Kalesi, Kaya Mezarları gibi tarihi değerlerin kültür turizmi kapsamında etkinliğinin artırılması

P4.3. "Tarihi İstiklal Yolu" gibi zenginleştirilmiş temalı rotaların oluşturulması

P4.4. Kazı faaliyetlerinin artırılması ve tarihi alanlar ve arkeolojik sit alanlarında alan düzenlemeleri

P4. "Tarihi mekânların daha etkin kullanılması ve farklı ilgi gruplarına odaklanması"

P4.5. Bölge genelindeki manevi değerlerin "inanç turizmi" olarak hassasiyetle değerlendirilmesi

P4.6. Ahşap camilerin envantere alınarak turizm odaklı olarak değerlendirilmesi

P4.7. Arkeoloji ve etnografya müzelerinde ziyaretçi deneyiminin iyileştirilmesi

P5. "Deneyimsel faaliyetlerin çeşitlendirilmesi"

P5.1. Yerel halkın da yaşam kalitesini çeşitlendirecek ve/veya arttıracak ve turistlerin katılabileceği sosyal etkinliklerin artırılması

P5.2. "İstiklal Yolu" faaliyetlerinin bütünsel olarak yürütülmesinin sağlanması

P5.3. Yerel ürünlere ve kültürel değerlere dayalı etkinlik ve festivallerin tasarlanması ve gerçekleştirilmesi

P5.4. Doğa sporları temalı etkinlik ve festivallerin tasarlanması ve gerçekleştirilmesi

P5.5. Festivallerin ve katılım sağlanan fuarların sürekliliğinin ve etkinliğinin sağlanması

P6. "Turizm sektöründe yerel ve geleneksel ürünlerin etkinliğinin artırılması"

P6.1. Coğrafi işaretli ürünlerin turizm ürünlerine entegre edilmesi ve tanıtımının artırılması

P6.2. Yöresel mutfağın gastronomi turizmi kapsamında daha aktif kullanılması

P6.3. Gıda ve içecek işletmelerinin çeşitliliğinin ve kalitesinin artırılması ve yerel ürünlerin daha fazla sunulmasının sağlanması

P6.4. Bölgenin organik ve doğal ürünlerinin hem ekonomide hem de turizm sektöründe daha etkin kullanımının sağlanması

P6.5. Bölgenin sunduğu sağlıklı yaşam potansiyelinden faydalanılması

P6.6. Tarım, hayvancılık ve turizmin entegre biçimde geliştirilmesi

P7. "Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin bütüncül ve çeşitlendirilmiş bir şekilde yürütülmesi"

P7.1. Bölgenin dijital görünürlüğünün artırılması

P7.2. Turistik yerler ve etkinlikler için il ve bölge bazında var olan turizm portalı ve sosyal medya hesaplarının düzenli olarak geliştirilmesi

P7.3. Ankara ve İstanbul gibi büyükşehirlerden ve komşu illerden gelen turist sayısının artırılması

P7. "Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin bütüncül ve çeşitlendirilmiş bir şekilde yürütülmesi"

P7.4. Bölge kökenli ve bölge dışında yaşayan hemşehrilerin ziyaretçi olarak bölgeye çekilmesi

P7.5. Türkiye'nin en kuzey noktası olan İnceburun'un fiziki konumunun kesintisiz bir şekilde deneyimlenebilmesi için altyapısının geliştirilmesi ve etkin tanıtımının yapılması

P7.6. Bölge illerinin dış pazarlarda daha etkin bir şekilde tanıtılmasının sağlanması

P7.7. Yetenekli karavan alanlarının oluşturularak uluslararası pazarda tanınmasının sağlanması

P8. "Uluslararası entegrasyonun artırılması"

P8.1. Uluslararası kuruluşlar ile iş birliklerinin geliştirilmesi

P8.2. Uluslararası ağlara dâhil olunmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi

P8.3. Hedef pazar odaklı "Kardeş Şehir" anlaşmalarının/temaslarının sağlanması

P9. "Farkındalık artırma ve eğitim faaliyetleri"

P9.1. Örgün turizm eğitimi veren kurumların altyapısının güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması

P9.2. Mevcut veya potansiyel turizm iş gücünün mesleki yeterliliğinin artırılması

P9.3. Yerel halkın kent kimliği, kültürel miras, turizm sektörü ve turistlerle etkileşim konularında bilinçlendirilmesi

12. GELECEK PROJELER

Turizm Master Planı için proje fikirleri üretme metodolojisi; araştırma, paydaş girdisi ve stratejik analizi entegre eden kapsamlı, çok adımlı bir yaklaşımı içermektedir. Bu yaklaşım, ortaya çıkan projelerin hem pratik hem de bölge içindeki ihtiyaç ve potansiyeller ile uyumlu olmasını sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Literatür Taraması

Metodolojinin ilk adımını oluşturan literatür taraması; sürdürülebilir turizm uygulamaları, bölgesel kalkınma ve bölgesel ekonomik büyüme konularında mevcut araştırmaları ve sektör raporlarını içeren kapsamlı bir inceleme sürecini kapsamıştır. Literatür taraması, bölgedeki turizm projelerinin gelişimini bilgilendirebilecek temel eğilimleri, zorlukları ve en iyi uygulamaları belirlemeyi amaçlamıştır. Bu incelemenin bir parçası olarak çeşitli kritik belgeler analiz edilmiştir. Literatür taramasından elde edilen bilgiler proje fikirlerinin mevcut endüstri standartları ve yeniliklerle uyumlu hale getirilerek geliştirilmesini sağlamıştır:

- 5 Üst Düzey Planlama ve Strateji Belgesi: Türkiye'nin ulusal ve uluslararası turizm stratejilerine ilişkin bilgiler sunarak, bölgenin turizm gelişiminin daha geniş hedeflerle nasıl uyum sağladığına ilişkin bağlamı belirlemiştir.
- 3 Bölgesel Plan: Bölge özelindeki öncelikleri ve stratejik odak alanlarını netleştirerek, proje fikirlerinin bölgesel dinamiklerle tutarlı hale getirilmesine katkı sunmuştur.
- 10 Yerel Tematik veya Turizm Eylem Planı: Bu planlar belirli yerel turizm girişimlerini vurgulayarak, bölgedeki mevcut girişimlerin daha ayrıntılı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.
- 15 Tematik Araştırma ve Ön Fizibilite Raporu: Bu raporlar potansiyel turizm nişlerinin belirlenmesinde ve çeşitli turizm geliştirme fikirlerinin fizibilitesinin değerlendirilmesinde etkili olmuştur.
- 13 Kurumsal Stratejik Plan: Kilit kurumlardan gelen bu planlar önerilen projelerin, başlıca paydaşların devam eden çalışmaları ve gelecek planları ile uyum içinde olmasını sağlamıştır.

Kıyaslama Analizi

Literatür taramasını takiben, TR82 Bölgesi'nin, Türkiye'den ve yurtdışından seçilen benzer destinasyonlarla karşılaştırmalı bir kıyaslama analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizin amacı Bölgenin kendine özgü bağlamına uyarlanabilecek başarılı stratejileri ve uygulamaları tespit etmektir.

Kıyaslama analizi doğal, kültürel ve ekonomik özelliklere sahip bölgelerde uygulanan turizm stratejilerinin karşılaştırmalı değerlendirmelerini içermektedir. Çalışma ziyaretleri ekoturizm, destinasyon yönetimi ve sürdürülebilir altyapı alanlarında başarılı uygulamaların gözlemlendiği Slovenya, İtalya ve Hırvatistan'daki destinasyonları kapsamaktadır. Kıyaslama analizi, turizm büyümesi ile doğal ve kültürel mirasın korunması arasında denge kurulması konusunda bölge için doğrudan uygulanabilir değerli katkılar sağlamıştır.

Saha Çalışmaları ve Paydaş Görüşmeleri

Detaylı ve yerinde içgörüler elde etmek için bölge genelinde saha çalışmaları, mülakatlar ve paydaşlarla çalıştaylar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerindeki önemli turizm destinasyonlarına saha ziyaretlerini düzenlenmiş, bölgede faaliyet gösteren işletme sahipleri, turizm tesisleri yetkilileri, toplum liderleri gibi yerel paydaşlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalıştaylar sırasıyla Çankırı, Sinop ve Kastamonu'da gerçekleştirilmiş olup, il çalıştaylarının akabinde daha geniş kapsamlı bir TR82 Bölgesi Paydaş Analizi Çalıştayı da düzenlenmiştir. Bu çalıştaylara Çankırı'da 10, Sinop'ta 12, Kastamonu'da 10 ve Kastamonu'daki bölgesel çalıştayda 20 olmak üzere toplamda önemli sayıda katılımcı iştirak etmiştir. Yerel düzeyde, 14 farklı kurumdan 20 paydaşla görüşmeler yapılarak bölgeye özgü ihtiyaçlar, karşılaşılan zorluklar ve ön plana çıkan fırsatlar yerel bir perspektiften derinlemesine analiz edilmiştir. Ulusal düzeyde ise, projelerin Türkiye'nin genel turizm stratejileri ve politikalarıyla uyumlu olmasını sağlamak amacıyla, 10 farklı ulusal kurumdan 23 paydaşla görüşülmüştür.

Tüm bu çalıştaylar ve görüşmeler, bölgenin turizm sektörüyle doğrudan ilişkili aktörlerinin görüşlerini kapsamak, farklı bakış açılarını entegre etmek ve önerilen projelerin sahadaki gerçek ihtiyaçlarla ve beklentilerle örtüşmesini sağlamak açısından kritik önem taşımaktadır.

Paydaş Katılımı ve Çalıştaylar

Proje fikirlerinin yerel bağlamı ve paydaş önceliklerini yansıtmalarını sağlamak amacıyla bölge genelinde kapsamlı istişareler gerçekleştirilmiş olup, üç ilde çalıştaylar düzenlenmiştir. Söz konusu çalıştaylar kamu kurumları, özel sektör kuruluşları ve STK temsilcilerinin de aralarında bulunduğu farklı paydaş gruplarını bir araya getirmiştir. Çankırı çalıştayına toplam 31 kişi katılırken, Kastamonu ve Sinop'taki çalıştaylarda 25 katılımcı yer almıştır.

Çalıştaylar sırasında katılımcılar, bölgedeki turizmin mevcut durumunu değerlendirmek ve eyleme geçirilebilir proje fikirleri üretmek üzere tasarlanmış bir dizi ortak atölye çalışmasına katılım sağlamıştır:

- ***GZFT Analizi:*** Katılımcılar gruplara ayrılarak bölgedeki turizmle ilgili güçlü ve zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri belirleyen bir GZFT analizi yapmışlardır. Bu çalışma, turizm geliştirme girişimlerinin başarısını etkileyebilecek iç ve dış faktörlerin ortaya çıkarılması açısından önem arz etmiştir.
- ***Proje Fikri Üretimi:*** GZFT analizinde elde edilen bulgular doğrultusunda beyin fırtınası yapılmış ve somut proje fikirleri geliştirilmiştir. Proje fikirleri, belirlenen güçlü yönlerden yararlanmayı, zayıf yönleri ele almayı, fırsatlardan yararlanmayı ve tehditleri azaltmayı amaçlamıştır.
- ***VRIO Analizi:*** Üretilen her proje fikri bir VRIO (Değer, Nadirlik, Taklit Edilebilirlik ve Organizasyon) analizine tabi tutulmuştur. Bu adım her bir projenin fizibilitesinin ve potansiyel etkisinin değerlendirilmesinde kritik öneme sahiptir. VRIO çerçevesinde yüksek puan alan projelere öncelik verilerek, seçilen projelerin sadece stratejik açıdan ilgili değil aynı zamanda pratik ve bölgesel bağlamda gerçekleştirilebilir olması sağlanmıştır.

Doğrulama Toplantıları

Yüksek bir yönetim anlayışı ile oluşturulan proje fikirleri, plana yansıtılmadan önce Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı koordinasyonunda il valileri ve belediye başkanları başta olmak üzere kilit turizm paydaşlarının katılım sağladığı doğrulama toplantılarında son bir değerlendirmeye tabii tutulmuş ve proje fikirlerine yönelik olumlu ve olumsuz geri bildirimler alınmıştır.

Güçlü bir yönetim ve kapsayıcı bir katılımcılık anlayışı ile yürütülen bu titiz süreç sonunda, Tablo 23'te sunulan nihai listedeki proje fikirleri bölgenin mevcut koşulları ve yerel paydaşların geniş desteğine dayanarak oluşturulmuştur.

Gelecek projelerinin hayata geçirilmesi kadar sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi büyük önem arz etmektedir. Etkin bir tanıtım kampanyası her bir projenin parçası olarak değerlendirilmeli, bu çerçevede etkili bir pazarlama yönetimini gerekli kılmaktadır.

Tablo 23: Gelecek Projeleri Listesi⁷

GELECEK PROJELER	UYGULAMA BÖLGESİ			DÖNEM KV-OV-UV ⁸
	Kastamonu	Çankırı	Sinop	
12.1. Kuzey Anadolu Kültür Yolu Festivali	X	X	X	KV
12.2. Kuzey Anadolu Karavan Parkları	X	X	X	KV
12.3. Çorakyerler Fosil Park Müzesi		X		OV
12.4. Tuz Mağarasının Yeraltı Tuz Şehrine Dönüşümü		X		UV
12.5. Ilgaz Dağı Ortak Vizyon: Dört Mevsim Dağ Turizmi	X	X		OV
12.6. Ilgaz Dağı'nda MICE Turizmi için Altyapı Geliştirilmesi	X	X		UV
12.7. Mirasın Geliştirilmesi: Mahmut Bey Cami Ziyaretçi Merkezi	X			KV
12.8. Harikaların Kilidini Açmak: Devrekâni Mağaraları	X			OV
12.9. Kastamonu Güney Karadeniz Jeoparkı: Hedef UNESCO Küresel Jeopark Ağı	X			OV
12.10. TR82 Bölgesi Spor Turizmi Altyapısının Geliştirilmesi	X	X	X	OV
12.11. Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Fonksiyonlandırılması	X	X	X	UV
12.12. Pompeiopolis Antik Kentinin Canlandırılması	X			OV
12.13. Kuzey Anadolu Yeşil Miras Parkurları	X	X	X	KV
12.14. Sinop Kent Merkezi Akıllı Trafik Yönetimi			X	OV
12.15. Korunan Alanlarda Turizm Altyapısının ve Ziyaretçi Deneyiminin Geliştirilmesi	X	X	X	OV
12.16. Sinop Denizcilik ve Amfora Müzesi			X	KV
12.17. Sinop Paşa Tabyaları'nın Geliştirilmesi ve Turizme Kazandırılması			X	KV
12.18. Sinop Kuzey Feneri Bisiklet Yolu			X	KV

⁷ Tablo 23'te yer alan projeler, herhangi bir öncelik ve önem sıralamasına tabi tutulmamıştır.

⁸ KV= Kısa Vade, OV= Orta Vade, UV= Uzun Vade

GELECEK PROJELER		UYGULAMA BÖLGESİ			DÖNEM KV-OV-UV ⁸
		Kastamonu	Çankırı	Sinop	
12.19.	Sinop Tarihi Cezaevi'nin Kültür, Sanat, Edebiyat ve Hüzün Turizmi Temalarıyla Değerlendirilmesi			X	KV
12.20.	Sürdürülebilir Hediyelik Ürün Geliştirme Projesi	X	X	X	OV
12.21.	İnceburun Deniz Feneri: Türkiye'nin En Kuzey Noktasında Yol Gösterici Bir Fener			X	OV
12.22.	Sinop Kuzey Sahillerinin Turizm Altyapısının Geliştirilmesi			X	KV
12.23.	Antik Hazinelelerin Ortaya Çıkarılması: Balatlar Yapı Topluluğu Ziyaretçi Merkezi			X	KV
12.24.	Çankırı Tuz Arastası		X		KV
12.25.	Çankırı Karatekin Üniversitesi Uygulama Oteli		X		OV
12.26.	Eldivan Hacı Murad-ı Veli Külliyesi Merkezli İnanç Rotası	X	X	X	KV
12.27.	Avrupa Endüstriyel Miras Rotası (ERIH) Kuzey Anadolu Rotası	X	X	X	KV
12.28.	Ankara+ Plus Projesi Kuzey Anadolu Entegrasyonu	X	X	X	KV
12.29.	Koruma Amaçlı İmar Planı ile Uyumlu Kentsel Sit Alanı Çevre Düzenleme Projeleri	X	X	X	UV
12.30.	Çavundur Bölgesindeki Termal Tesislerin Kapasite Artırımı		X		UV
12.31.	Sarı Ada'nın Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi			X	OV
12.32.	Ayancık Çangal Tesislerinin Turizme Kazandırılması			X	UV
12.33.	Kalyoncu Deresinin Yeni Bir Yaşam Merkezine Dönüştürülmesi			X	UV
12.34.	Sinop Ada Sülük Gölü'nün Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi			X	UV
12.35.	Mehmet Akif Ersoy Anı Evi	X			KV
12.36.	Karadeniz Sahillerinin Geleneksel Değerlerle Kurumsal Dönüşümü		X	X	KV
12.37.	Doğa Kültür Köyü'nün Canlandırılması	X			OV
12.38.	Kastamonu Şapka Müzesi ve Üretim Atölyesi: Geleneği ve Modernleşmeyi Onurlandırmak	X			OV
12.39.	Küre-i Nühas Maden Müzesi	X			OV
12.40.	Turizm Yolları Altyapısının Geliştirilmesi	X	X	X	OV
12.41.	Sakin Şehir Gerze - Yeryüzü Pazarı			X	KV
12.42.	Dıranaz Kış Çocuk Aktivite Merkezi (Soğuksu)			X	OV
12.43.	Nisi Göleti Rekreasyon Alanı			X	OV
12.44.	Hız. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakıf Müzesi Modernizasyonu	X			UV
12.45.	İnebolu'dan Polatlı'ya İstiklal Yolu - Kesintisiz Deneyimler	X	X		KV
12.46.	Kuzey Anadolu Macera ve Açık Hava Aktivite Merkezleri	X	X	X	OV

GELECEK PROJELER	UYGULAMA BÖLGESİ			DÖNEM
	Kastamonu	Çankırı	Sinop	KV-OV-UV ⁸
12.47. Yaren Kültürünün Korunması ve Turizm Faaliyetlerine Entegrasyonu		X		KV
12.48. Sinop Yat Limanı			X	UV

12.1. Kuzey Anadolu Kültür Yolu Festivali

Proje Adı	Kuzey Anadolu Kültür Yolu Festivali		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2021 yılından itibaren -ilk olarak Beyoğlu Kültür Yolu Festivali olarak hayata geçirilen- Türkiye Kültür Yolu Festivali, Türkiye'nin kültürel değerlerini mimarlık, tarih, kültür ve sanat yoluyla zihinlere aktarmayı, şehirlere marka etkinlikler kazandırmayı amaçlamaktadır. Her yıl belirlenen şehirlerde "Kültür Yolu" çatı markası altında dönemsel festivaller düzenlenmektedir. 2022 yılında 5, 2023 yılında 11, 2024 yılında 16 şehirde düzenlenen festivalin kapsamı 2025 yılında 20 şehire genişletilmiştir. Kültür Yolu Festivali'ne ev sahipliği yapan 20 şehir incelendiğinde, ağırlıklı olarak büyükşehirler ve turizm hareket yüksek kilit destinasyonlar (Nevşehir –Kapadokya-, Çanakkale vb.) olduğu görülmektedir. Kastamonu, Çankırı ve Sinop'tan oluşan TR82 Bölgesi illerinin tekil olarak kısa vadede bu grup içinde kendine yer bulması çok mümkün görülmemekle birlikte, ortak bir turizm master planına sahip söz konusu üç ilin birlikte organize olduğu bir kültür yolu festivalinin Türkiye'nin ilk bölgesel kültür yolu festivali olarak değer bulabileceği değerlendirilmektedir.		

12.2. Kuzey Anadolu Karavan Parkları

Proje Adı	Kuzey Anadolu Karavan Parkları		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	2020-2022 yılları arasında Dünyayı etkisine alan COVID-19 pandemisinden en çok etkilenen sektörlerin başında turizm sektörü gelmiş, dünya genelinde turizm hareketlilikleri ve gelir gerçekleştirmelerinde ciddi düşüşler görülmüştür. Bu dönemde yalnızca turizmin rakamsal değerlerinde değil, tüketici davranışları ve turizm trendlerinde de önemli değişiklikler olmuştur. Söz konusu değişikliklerden kısmen olumlu yönde etkilenen turizm türlerinden birisi karavan turizmi olmuş, karavan turizmi faaliyetleri Dünya genelinde önceki yıllara göre daha çok tercih edilmiştir. Türkiye özelinde de oldukça niş bir pazar olan karavan turizmine söz konusu dönemde hiç olmadığı kadar ciddi bir talep oluşmuş, sektörde çok hızlı bir büyüme görülmüştür. Bununla birlikte sektör hızlı ve bir taraftan da "sağlıksız" büyümenin getirdiği temel sorunlar (güvenli üretim, yetenekli karavan alanları, mevzuat dönüşümü vb.) ile karşı karşıyadır.		

Proje Adı	Kuzey Anadolu Karavan Parkları		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
	Ülke genelinde, karavan turizminin oldukça gelişmiş olduğu Avrupa standartlarında karavan alanları sayısı yok denecek kadar azdır. TR82 Bölgesi'nde de benzer altyapı eksiklikleri dikkat çekmektedir. Bu eksiklikten hareketle, özellikle sahip olduğu doğal güzellikleri ile rekabetçi olabilecek Bölge illerinde karavan altyapısının uluslararası standartlarda sağlanması ihtiyacı bulunmaktadır. Karavan alanı yatırımlarının, ulaşım aksları ile kolay erişilebilen, çekim noktası yüksek turizm unsurlarına yakın, güvenlik ihtiyacının giderildiği bir disiplinde yapılması önem arz etmektedir. Bu ilkeler doğrultusunda, TR82 Bölgesi'ndeki potansiyel karavan alanı yatırımları öncelikli olarak Ilgaz Dağı, Küre Dağları Milli Parkı ve çevresi, Karadeniz kıyı şeridinde yapılmalıdır.		

12.3. Çorakyerler Fosil Park Müzesi

Proje Adı	Çorakyerler Fosil Park Müzesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
	Çorakyerler Fosil Lokalitesi, Çankırı şehir merkezine 4 km uzaklıkta Yapraklı Yolu üzerinde bulunmaktadır. 1997 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle başlatılan kazı çalışmalarında bugüne kadar 4.169 adet tanımlanabilir fosil ve çok sayıda numarasız fosil bulunmuştur. Alan bu yönüyle hem ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırmalara katkı sunmakta hem de bölge ve dünyanın jeolojik oluşumuna ilişkin bilgiler sunmaktadır. Çorakyerler'in faunal çeşitliliği, burada yapılan kazıların ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir.		
Ana Fikir	Başkente bir saat uzaklıkta ve bozkır kimliğiyle bilinen Çankırı kent merkezi "Yeraltı Tuz Şehri"ne dönüşüm planı ile hızla gelişen tuz mağarası, "butik müzeler" konseptleriyle öne çıkmaktadır. 2024 yılında uygulamaya konulan Turistik Tuz Ekspresi ile başlayan turlar, destinasyonun tanınırlığına yeni bir ivme kazandırmıştır. Çorakyerler Fosil Lokalitesi için yapılacak bir ziyaretçi merkezi ve fosil parkı müzesinin kent merkezi odaklı destinasyonun dördüncü sac ayağını oluşturması planlanmaktadır. Çorakyerler'in Çankırı turizmine entegre edilmesi, yalnızca bir kazı alanını tanıtmak değil, ziyaretçiye geçmişe dair çok katmanlı bir deneyim sunmayı mümkün kılacaktır. Kazı süresinin 12 aya çıkartılacağı lokalite için tasarlanması önerilen müzede, karşılama merkezi, müze shop, kazı ekibinin arşiv ihtiyacını giderebilecek bölümler vb. alanların içerilmesi önerilmektedir.		

12.4. Tuz Mağarasının Yeraltı Tuz Şehrine Dönüşümü

Proje Adı	Tuz Mağarasının Yeraltı Tuz Şehrine Dönüşümü		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
Ana Fikir	Hititler Dönemi'nden beri işletildiği tahmin edilen Türkiye'nin en büyük kaya tuzu rezervine sahip tuz mağarası, Çankırı kent merkezine 19 km. mesafede yer almaktadır. Madencilik faaliyetlerinin tamamlandığı galerilerin turizm faaliyetlerine açılan 18 bin metrekarelik bölümü muhteşem tuz oluşumlarına ev sahipliği yapmaktadır.		

Proje Adı	Tuz Mağarasının Yeraltı Tuz Şehrine Dönüşümü		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
Ana Fikir	Hâlihazırda turizm faaliyetlerine açık olan Tuz Mağarası, turizmde varış noktası olarak algısı düşük olarak tanımlanabilecek Çankırı'nın en önemli çekim noktası ve eşsiz turizm unsurudur. Çankırı Belediyesi tarafından işletilen mağaranın "Yeraltı Tuz Şehri" olarak yeniden konumlandırılması sonrasında 2022 ve 2023 yıllarında yapılan iyileştirme çalışmaları bu turizm noktasına olan ilgiyi artırmıştır. 2024 yılında yeni bir turistik ürün olarak hizmete sunulan ve Ankara'dan günübirlik olarak gerçekleştirilen "Turistik Tuz Ekspresi" ile kente olan hareketlilik ivme kazanmış ve önemli ziyaretçi sayılarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte tuz mağarasının Yeraltı Tuz Şehrine dönüşüm sürecinde ziyaretçi deneyiminin iyileştirilmesi ve yeni ürün oluşturulmasına yönelik ek proje ve faaliyetlere ihtiyaç bulunmaktadır. Proje kapsamında, modern bir ziyaretçi merkezi, etkili bir mağara giriş bölümü, mağara içindeki galerilerde alternatif faaliyetlere imkân verecek bölümlerin yapımı önce önceliklendirilmelidir. Bununla birlikte, Çankırı'nın eşsiz turizm unsurunun "sağlık turizmi" odağında da sektörün kullanımına açılması ziyaret süresi ve alternatif hedef kitlelere ulaşma noktasında önem arz etmektedir. 2024 yılından itibaren şehirde başlatılan "Daha Güçlü Bir Nefes Projesi" ile nefes darlığı çeken KOAH hastalarının Yeraltı Tuz Şehrinde alternatif kültür ve sosyal etkinliklerle zaman geçirip, mağaranın nefes açıcı etkisinden yararlanması amaçlanmaktadır. Bunun yanında, tuz mağarasına 7 km. mesafede bir hiper termal su potansiyeli tespit edilmiş olup, hiper termal su kaynağı ile mağaranın bütünleştirildiği bir sağlık turizmi tesisinin fizibilite ve alt planlarının yapılması gerekmektedir.		

12.5. Ilgaz Dağı Ortak Vizyon: Dört Mevsim Dağ Turizmi

Proje Adı	Ilgaz Dağı Ortak Vizyon: Dört Mevsim Dağ Turizmi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	
Ana Fikir	"Ilgaz Anadolu'nun Sen Yüce Bir Dağsın" mısralarıyla çocukluk anılarında yer edinmiş ve güçlü bir sempatiye sahip Ilgaz Dağı, Ankara'ya en yakın kış turizm merkezleri arasında yer almakta ve kış sezonu boyunca yüksek talep görmektedir. Dağ, Çankırı ve Kastamonu il sınırlarında konumlanan bir Turizm Merkezi (Ilgaz Dağı ve üzerinde Yurduntepe Kayak Merkezi), bir Kış Turizmi Koruma ve Geliştirme Bölgesi (Ilgaz Yıldıztepe), bir Milli Park'a (Ilgaz Dağı) ev sahipliği yapmakta, dolayısı ile parçalı bir idari yönetim yapısını haiz özellikleriyle dikkat çekmektedir. Ilgaz Dağı'nda kış turizmi altyapısının mevcut turistik deneyimi geliştirmeyi önceleyen ürün çeşitlendirme ve geliştirme, çocuk dostu, aile dostu kış aktivitelerinin sayısının artırılması gerekmektedir. Bununla beraber farklı kurumlar uhdesinde sunulan hizmetlerde bütüncül yaklaşım geliştirilmesi ve hizmet kalitesinin geliştirilmesine yönelik tedbirler alınması ihtiyacı bulunmaktadır. Ilgaz Dağı'nın güçlü bitki örtüsü, sahip olduğu flora ve fauna, dağın salt kış turizmi için değil, tüm sezonlarda güçlü bir turizm unsuru olarak konumlanması gerektiğini de vurgulamaktadır. Ilgaz Dağı özelinde trekking, bisiklet, kamp, karavan turizmi gibi turizm altyapısının oluşturulmasına yönelik birçok fizibilite çalışması bulunmaktadır. Sürdürülebilir büyüme temelli vizyon, Ilgaz Dağı'nın parçalı idari yapısının göz ardı edilmesini, dağın farklı bölümlerinin bütünsel bir şekilde planlanmasını, yıl boyu aktivite çeşitliliğinin yapılabileceği dağ turizm merkezi olarak hayata geçirilmesini önermektedir.		

İlgaz Dağı Avusturya'daki Serfaus-Fiss-Ladis bölgesinden ilham alarak kış sezonunun ötesine geçme konusunda değerli dersler çıkarabilir. Serfaus-Fiss-Ladis, sunduklarını çeşitlendirerek, altyapısını geliştirerek ve yıl boyunca turistlere hitap eden güçlü bir marka yaratarak başarılı bir şekilde yıl boyunca hizmet veren bir destinasyona dönüşmüştür. Serfaus-Fiss-Ladis'in başarısının önemli bir yönü özellikle çocuklara ve ailelere odaklanan aile dostu bir destinasyon olarak net bir şekilde konumlandırılmasıdır. Bölge; temalı macera parkları, özel çocuk kayak okulları ve aile dostu konaklama tesisleri gibi çocuk odaklı kapsamlı olanaklar geliştirmiş olup bunların tümü aileler için en iyi destinasyon olarak cazibesine katkıda bulunmaktadır. İlgaz Dağı da sürdürülebilirlik ve toplum katılımı odaklı benzer stratejilerin uygulanması tesisin özellikle çocuklu aileler için cazip bir yıl boyu turizm destinasyonu olarak öne çıkmasına yardımcı olabilir (Tablo 24):

Tablo 24: İlgaz Dağı İçin Serfaus-Fiss-Ladis Bölgesi Yaklaşımı

	Serfaus-Fiss-Ladis Yaklaşımı	Yıldıztepe İçin Öneri
Yıl Boyu Turizm	Hem yaz hem de kış mevsimlerinde çeşitli etkinlikler sunarak yıl boyunca hizmet veren bir destinasyona dönüşmeyi başarmıştır.	Dağ bisikleti, doğa yürüyüşü ve yamaç paraşütü gibi yaz aktivitelerini tanıtarak İlgaz Dağı'nı yıl boyunca hizmet veren bir destinasyon haline getirmek.
Altyapı İyileştirme	Modernize edilmiş teleferik sistemleri, iyileştirilmiş ulaşım bağlantıları ve hem kış hem de yaz turizmini desteklemek için erişilebilir konaklama yerleri geliştirilmiştir.	Asansör sistemlerinin dört mevsim kullanım için yükseltilmesi, ulaşım bağlantılarının geliştirilmesi ve aile dostu pansiyonlar da dahil olmak üzere alternatifli konaklama seçenekleri sunulması.
Aile Dostu Konumlandırma	Temalı parklar, kayak okulları ve aile odaklı konaklama tesisleri dahil olmak üzere kapsamlı çocuk merkezli olanaklarla güçlü bir aile destinasyonu olarak konumlandırılmıştır.	Çocuk dostu cazibe merkezleri, eğitici doğa parkurları ve aile odaklı konaklama yerleri geliştirerek İlgaz Dağı'nın en iyi aile destinasyonu olarak konumlandırılması.
Etkinlik Barındırma	Yıl boyunca ziyaretçi çekmek için mevsimlik festivallere ve spor etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır.	İlgaz Dağı'nda yaz festivalleri, dağ maratonları ve patika koşu yarışları gibi benzer etkinlikler düzenlenmesi.
Pazarlama ve Markalaşma	Hedeflenen kampanyalar yıl boyu cazibeyi ve aile dostu özellikleri vurgulayarak geniş bir kitleyi çekmektedir.	Kamu algısını değiştirmek için İlgaz Dağı'nın sunduğu çeşitliliği vurgulayan kampanyalar geliştirilmesi ve aile dostu deneyimlere odaklanması.
Sürdürülebilirlik ve Toplum Katılımı	Sürdürülebilir turizm uygulamalarına bağlılık ve güçlü toplum katılımı içeren bakış açısına sahiptir.	Çevre dostu uygulamaların hayata geçirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için yerel toplulukların turizm faaliyetlerine dahil edilmesi.

12.6. Ilgaz Dağı'nda MICE Turizmi için Altyapı Geliştirilmesi

Proje Adı	Ilgaz Dağı Ortak Vizyon: Dört Mevsim Dağ Turizmi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	
	Çankırı'dan 70, Kastamonu'dan 30, Başkent Ankara'dan 180 km. uzaklıktaki Ilgaz Dağı ve yakın çevresindeki mevcut merkezlerde konaklama ve kayak tesisleri imkanı sunan bir yapıdadır. Milli Park içerisinde ve çevresinde, 7'si (1 özel tesis, 6 kamu işletmesi) Kastamonu, 4'ü Çankırı sınırlarında olmak üzere toplam 11 tesiste 555 oda ve 1.316 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Özellikle Ilgaz kayak merkezinde bulunan konaklama kapasitesinin önemli bir kısmı kamu kurumlarının tesislerinden oluşmaktadır (226 oda ve 546 yatak).		
	Ilgaz Dağı'nda kış turizmi altyapısının mevcut turistik deneyimi geliştirmeyi önceleyen ürün çeşitlendirme ve geliştirme, çocuk dostu, aile dostu kış aktivitelerinin sayısının artırılması gerekmektedir. Bununla beraber farklı kurumlar uhdesinde sunulan hizmetlerde bütüncül yaklaşım geliştirilmesi ve hizmet kalitesinin geliştirilmesine yönelik tedbirler alınması ihtiyacı bulunmaktadır. Ilgaz Dağı, kış sezonunda yoğun talep görmekte, diğer sezonlarda yeterli turizm faaliyeti ve etkinlik sunulmadığından atıl durumda kalmaktadır. Türkiye'de kurulu konaklama tesisi kapasitenin büyük bir çoğunluğuna ev sahipliği yapan Akdeniz, Ege ve İstanbul için yaz sezonu yüksek sezon olarak nitelendirilmekte, yaz sezonunda kongre turizmi olarak adlandırılan Toplantı, Teşvik, Konferans ve Etkinlik (MICE) turizmi için uygunluk bulunamamaktadır. Buna karşın, doğal güzellikleri ve Ankara'ya yakınlığıyla dikkat çeken Ilgaz Dağı, MICE turizmi için önde gelen bir destinasyon olma konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Bu dönüşümde, kurulu kapasitenin artırılması (konaklama), mevcut tesislerin fiziki dönüşümü ve parçalı idari yapının dikkate alındığı bir yönetim modeli tasarımı ihtiyacı elzemdir. Ilgaz Dağı, konaklama, konferans mekanları ve ulaşım alanlarına stratejik yatırımlar yaparak kendisini iş etkinlikleri ve uluslararası konferanslar için rekabetçi ve cazip bir seçenek olarak konumlandırabilir: - Konaklama Alanlarının Genişletilmesi: Bu girişimin kilit bir bileşenidir. Proje, modern olanaklar ve esnek etkinlik alanları ile donatılmış otel, tatil köyü, pansiyon ve konferans merkezlerinin çeşitliliğinin artırılmasını önermektedir. Bu sayede MICE yolcularının etkinlikleri sırasında konforlu ve rahat konaklama imkanlarına erişimleri sağlanacaktır. İleri teknoloji, yüksek hızlı internet, görsel-işitsel sistemler ve ergonomik oturma düzenine sahip son teknoloji konferans tesisleri verimli toplantılar, seminerler ve sunumlar için ideal ortamı sağlayacaktır. - Ulaşım ve Erişilebilirlik: Ilgaz Dağı Ankara'ya olan yakınlığından faydalananıyorsa da karayolu altyapısının, toplu taşımanın ve servis hizmetlerinin iyileştirilmesi hem yerli hem de uluslararası katılımcılar için seyahati sorunsuz hale getirecektir. Erişim kolaylığının sağlanması, destinasyonun MICE turizmi için cazibesini önemli ölçüde artıracaktır. - Sürdürülebilirlik, çevre dostu konaklama tesislerine, atık yönetim sistemlerine ve koruma girişimlerine odaklanarak projenin merkezinde yer alacaktır. Yeşil uygulamalara öncelik verilmesi, çevre bilincine sahip gezginlerin ilgisini çekecek ve Ilgaz Dağı'nı sürdürülebilir turizm alanındaki küresel trendlerle uyumlu hale getirecektir. Ayrıca, Ilgaz Dağı'nın doğal manzarası MICE tekliflerine entegre edilerek iş etkinlikleri için benzersiz ve ilham verici bir ortam yaratılacaktır. - Yerel paydaşlar, kamu kurumları ve etkinlik organizatörleri ile iş birliği, projenin başarısı için hayati önem taşıyacaktır. Ortaklıklar kurmak, uzmanlığın paylaşılmasına, etkin kaynak tahsisine ve yenilikçi MICE deneyimlerinin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Ilgaz Dağı'nın önde gelen bir MICE destinasyonuna dönüştürülmesi, kurumsal toplantılar ve etkinlikler için üst düzey bir mekan olma statüsünü güçlendirecektir.		
Ana Fikir			

Proje Adı	Ilgaz Dağı Ortak Vizyon: Dört Mevsim Dağ Turizmi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	
	Ilgaz Dağı, doğal güzelliğini modern altyapı, sürdürülebilirlik ve stratejik iş birliği ile harmanlayarak küresel iş turizmi için cazip ve rekabetçi bir destinasyon yaratabilir, bölgesel ekonomik büyümeyi teşvik edebilir ve uluslararası profilini yükseltebilir.		

Ilgaz Dağı, Avusturya'daki Alpbach gibi başarılı örneklerden ilham alarak, yıl boyu süren etkinlikler, sürdürülebilir turizm stratejileri ve kaliteli konaklama taahhüdü dâhil olmak üzere en iyi uygulamaları benimseyebilir (Tablo 25).

Tablo 25: Ilgaz Dağı'nda MICE Turizmi İçin Alpbach Örneği

Alpbach'tan Çıkarılan Dersler	Ilgaz Dağı için Öneriler
Doğal Güzelliklerin İş Etkinlikleriyle Entegrasyonu	Ilgaz Dağı'nın doğal güzelliklerinin MICE etkinlikleri için arka plan olarak düşünülmesi, sakin ve ilham verici bir ortam sunularak destinasyonun cazibesinin artırılması.
Modern Konferans Tesislerine Yatırım	İş amaçlı seyahat edenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için ileri teknoloji ile donatılmış konferans salonları ve esnek etkinlik alanlarının geliştirilmesi.
Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları	Çevreye duyarlı MICE gezginlerini çekmek ve küresel sürdürülebilirlik trendlerine uyum sağlamak için atık yönetimi ve koruma çabaları dahil olmak üzere çevre dostu girişimler uygulanması.
Çeşitlendirme Yıl Boyu Sunumlar	Yıl boyunca MICE ziyaretçilerini çekmek için mevsimsel programlar ve macera sporları da dahil olmak üzere çeşitli etkinlikler ve deneyimler oluşturulması.
Yüksek Kaliteli Konaklama Taahhüdü	Çeşitli MICE gezginlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için modern olanaklara sahip konaklama seçeneklerinin yelpazesini genişleterek konfor ve rahatlık sağlanması.
Etkili İşbirliği ve Ortaklıklar	Altyapı gelişimini yönlendirmek ve genel MICE deneyimini geliştirmek için yerel paydaşlar, devlet kurumları ve sektör kuruluşları ile ortaklıkların teşvik edilmesi.

Doğal güzellikleri ve kültürel mirasıyla bilinen Ilgaz Dağı, bir kış sporları destinasyonunun ötesine geçerek yıl boyunca hizmet veren dinamik bir turizm merkezine dönüşme konusunda büyük bir potansiyele sahiptir. Bu dönüşüm, sunduğu olanakları genişleterek ve doğa, kültür, sağlıklı yaşam ve MICE turizmini stratejisine entegre ederek her mevsim ziyaretçi çekmeyi amaçlamaktadır. Ilgaz Dağı, sahip olduğu eşsiz kaynaklardan yararlanarak ve sürdürülebilir uygulamaları benimseyerek kendisini çok yönlü ve kapsayıcı bir destinasyon olarak kabul ettirmeyi başarabilir.

Strateji, çok çeşitli ziyaretçi ilgi alanlarına hitap eden çeşitli cazibe merkezleri ve faaliyetler yaratmaya odaklanmaktadır. Sıcak aylarda, yürüyüş parkurları, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı ve özel parkurlarda bisiklet sürme gibi hafif yaz aktiviteleri dağın doğal güzelliğini vurgulayacaktır. Temalı doğa yürüyüşleri, piknik alanları ve eğitim parkurları gibi aile dostu atraksiyonlar, açık havada dinlenmek isteyen aileler için sıcak bir ortam yaratacaktır. Yetenekli SPA tesislerinin, yoga inzivalarının ve rahatlama ve gençleşme arayışındaki ziyaretçilere yönelik bütüncül terapilerin devreye girmesiyle esans turizmi de hayati bir rol oynayacaktır.

Kültürel ve mevsimsel etkinlikler ziyaretçi deneyimini daha da zenginleştirecektir. Yerel müzik, mutfak ve geleneklerin kutlandığı festivaller yaz ve sonbahar aylarında turistleri çekecek ve hem yerel halka hem de ziyaretçilere fayda sağlayan canlı bir toplum atmosferini teşvik edecektir. Modern konferans tesisleri ve çok yönlü konaklama seçenekleriyle desteklenen MICE etkinliklerine ev sahipliği yapmak, iş amaçlı seyahat edenleri ve kurumsal grupları çekerek iş turizmini daha geniş bir stratejiye sorunsuz bir şekilde entegre edecektir.

Altyapı gelişimi bu vizyona ulaşmanın merkezinde yer almaktadır. Oteller, dağ evleri ve kamp alanları gibi her mevsime uygun seçenekler de dâhil olmak üzere iyileştirilmiş konaklama yerleri, çeşitli gezgin tercihleri için konfor sağlayacaktır. Modernize edilmiş teleferik sistemleri ve yakın şehirlerden servisler de dâhil olmak üzere iyileştirilmiş ulaşım bağlantıları, erişilebilirliği ve rahatlığı artıracaktır. Pazarlama kampanyaları ve markalaşma çalışmaları, Ilgaz Dağı'nı yıl boyunca hizmet veren bir destinasyon olarak yeniden konumlandırarak, çeşitli aktivitelerini ve geniş cazibesini sergileyecektir.

Proje, aile dostu cazibe merkezlerini ve macera parkları ve özel programlar gibi çocuk merkezli olanakları vurgulayarak yıl boyunca başarılı olan destinasyonlardan ilham almaktadır. Bu bütüncül yaklaşım sürdürülebilirlik, toplumsal iş birliği ve sorumlu büyümeyi bir araya getirerek çevrenin korunması, kültürel zenginleşme ve ekonomik kalkınma arasında uyumlu bir denge oluşturmaktadır.

Ilgaz Dağı'nı yıl boyunca hizmet veren bir tatil köyüne dönüştürme vizyonu, modern gezginlerin ihtiyaçlarını karşılarken eşsiz cazibesini de kutlamaktadır. Doğa, sağlık, kültür ve MICE turizmini bir araya getiren Ilgaz Dağı, ziyaretçilerine kalıcı anılar bırakan çok yönlü deneyimler sunarak aranan bir destinasyon olmaya hazırlanıyor. Bu proje, bölgenin büyümesi için sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yol çizerek Ilgaz Dağı'nın gelecek nesiller için büyüleyici ve çok yönlü bir destinasyon olarak kalmasını sağlamaktadır (Tablo 26).

Tablo 26: Ilgaz Dağı için Dönüşüm Stratejisi

Stratejik Odak	Kilit Faaliyetler	Beklenen Sonuçlar
Konaklama ve Altyapı	Konaklama seçeneklerinin genişletilmesi, modern olanakların geliştirilmesi ve esnek etkinlik alanları.	Çeşitli konaklama seçenekleri, gelişmiş konfor ve yıl boyunca MICE etkinliklerine ev sahipliği yapma olanağı.
Mevsimsel Faaliyetler	Giriş yürüyüş, kuş gözlemciliği ve doğa fotoğrafçılığı gibi yumuşak yaz aktiviteleri.	Yıl boyunca cazibesi ile ve sakin deneyimler arayan ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.
Aile Dostu Gezilecek Yerler	Temalı macera parkları, çocuk programları ve aile odaklı tesislerin kurulması.	Aile dostu bir destinasyon olarak güçlü konumlandırma, çocuklu aileler için artan cazibe.
Wellness & Spa Olanakları	Geliştirme sağlıklı yaşam inzivaları, termal banyolar ve bütünsel terapi teklifleri.	Sağlıklı yaşam turistlerinin çekiciliği, yıl boyunca rahatlama ve gençleşme için cazibe.
Etkinlik Ev Sahipliği & Kültürel Programlar	Organizasyon mevsimsel festivaller, kültürel etkinliklere spor müsabakaları.	Canlı bir topluluk atmosferinin yaratılması yaz ve sonbahar mevsimlerinde turist katılımının artması.
Pazarlama ve Markalaşma	Hedefli kampanyalar, influencer'larla ortaklıklar ve yıl boyu süren etkinliklerin sergilenmesi.	Daha fazla görünürlük, daha geniş kitlelere erişim ve yıl boyunca açık bir destinasyon olarak yeniden konumlandırma.
Sürdürülebilirlik ve Toplum Katılımı	Uygulama çevre dostu uygulamalar, yerel işletmelerle ortaklıklar ve kültürel koruma çabaları.	Sürdürülebilir turizm büyümesi, olumlu toplumsal etki ve sorumlu kalkınma.

12.7. Mirasın Geliştirilmesi: Mahmut Bey Cami Ziyaretçi Merkezi

Proje Adı	Mirasın Geliştirilmesi: Mahmut Bey Cami Ziyaretçi Merkezi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Kastamonu kent merkezinden yaklaşık 15 km. uzaklıktaki Kasaba Köyü'nde yer alan ve 1366 yılında Candaroğulları döneminde inşa edilen Mahmut Bey Camisi, Anadolu ahşap mimarisinin nadide örneklerinden biridir. Tavan sisteminde çivi kullanılmadan inşa edilmiş bu cami; iç süslemelerindeki özgün bezeme teknikleri, renk paleti ve işçilik kalitesiyle hem mimari hem de kültürel miras açısından uluslararası öneme sahiptir. Bu eşsiz değerinden dolayı 2023 yılı Eylül ayında UNESCO Dünya Mirası olarak kabul edilmiştir. Mahmut Bey Camisi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dâhil olması, yakın gelecekte caminin sadece ulusal ölçekte değil, küresel düzeyde de tanınmasını sağlayacak; Bölgeye olan ilgi ve ziyaretçi sayılarında artış yaşanacaktır. Bu noktada, camiyi ve çevresini tanıttak, gelen ziyaretçilere bu kültürel mirasın bağlamını aktaracak bir ziyaretçi merkezi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ziyaretçi merkezi ile Mahmut Bey Camisi'nin tarihçesi, mimari özellikleri ve UNESCO süreci hakkında bilgilendirici içerik sunulabilecek, köy içinde yöresel ürünlerin tanıtılabileceği bir alan oluşturulabilecek ve UNESCO kriterlerine uygun ziyaretçi yönetimi stratejileri geliştirilebilecektir.		

12.8. Harikaların Kilidini Açmak: Devrekâni Mağaraları

Proje Adı	Harikaların Kilidini Açmak: Devrekani Mağaraları		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Son yıllarda gerçekleştirilen altyapı yatırımları ile doğa temasında Kastamonu destinasyonunun çekim noktası olan Küre Dağları Milli Parkı ve çevresindeki kanyonlar bölgesi ile Kastamonu kent merkezini bağlayan iki ana güzergâh bulunmaktadır. Bu güzergâhlardan birisi at ve doğal yaşam çiftliklerinin gelenek haline geldiği sakin şehir Daday ilçesi üzerinden Pınarbaşı ve Azdavay ilçelerine ulaşırken, diğer alternatif güzergâh Devrekâni-Seydiler-Ağlı ilçeleri üzerinden Azdavay ilçesine bağlanmaktadır. Söz konusu güzergâhlarda Daday ilçesi kaynak değerleri ile bir ara durak, tamamlayıcı destinasyon özelliğini taşımaktadır. Buna karşın Devrekâni-Seydiler-Ağlı güzergâhında turizmde bir ara durak noktası eksikliği hissedilmektedir. Bu noktada, kent merkezine 20 km. mesafede konumlanan Devrekâni ilçesi sınırlarındaki Sarpunalınca Mağarası ile Sisli ve Gizemli Mağara turizm altyapısının hazırlanması ile rota bütünlüğüne katkı sağlayabilir. Sarpunalınca Mağarası: İlçe merkezine 25 km. mesafede, mağaraya adını veren Sarpunalınca Köyü sınırlarında yer almaktadır. Ulaşılabilirlik sorunu olmayan mağaranın üç ana giriş noktası bulunmaktadır. Mağaraya giriş yapıp, yaklaşık 750 mt.'lik bir parkur izlenerek mağaradan çıkılabilmektedir. Nehir yatağında bulunması dolayısı ile taşkın riskinin bulunduğu mağara içindeki galerilerde çeşitli doğal oluşumlar bulunmaktadır. Sisli ve Gizemli Mağara: İlçe merkezine 20 km. mesafede Alçılar Köyü sınırlarında yer almaktadır. Köyden itibaren yaklaşık bir saatlik zorlu parkurun ardından mağaraya ulaşılabilir. Doğal sarkıt ve dikt oluşumlarına ev sahipliği yapan mağara eşsiz görsellikler sergilemektedir. Mağaraların turizme kazandırılması projesi, mağaralara iyi işaretlenmiş patikalar, güvenli yürüyüş yolları gibi ulaşım altyapılarının oluşturulması, ziyaretçilerin mağaraları güvenli bir şekilde keşfetmelerini ve kırılgan ekosistemi bozmadan etkileyici jeolojik oluşumların tadını çıkarmalarını sağlayacak düzenlemeleri içermektedir.		

12.9. Kastamonu Güney Karadeniz Jeoparkı: Hedef UNESCO Küresel Jeopark Ağı

Proje Adı	Kastamonu Güney Karadeniz Jeoparkı: Hedef UNESCO Küresel Jeopark Ağı		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	UNESCO Dünya Miras Listeleri'nden biri olan Küresel Jeoparklar, 48 ülkede 200'den fazla üye ile geniş bir ağ oluşturmaktadır. Yeryüzü şekillerini temel alarak belli bir alanda mekanın doğal, somut ve somut olmayan kültürel mirası, fauna ve florasını tanıtan jeoparklar yerel kalkınmayı markalaşma süreçleriyle desteklemektedir. Türkiye'den sadece Kula-Salihli Jeoparkı, Küresel Jeoparklar arasında yer almaktadır. Kastamonu'da uluslararası ağlara entegrasyon hedefiyle, Abana, Ağlı, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Doğanyurt, İnebolu, Küre, Şenpazar ve Pınarbaşı olmak üzere 11 ilçeyi kapsayan deniz temalı Kastamonu Güney Karadeniz Jeoparkı (JEOKAR) kurulmuştur. Jeoparklar, bir bölgenin sadece jeolojik mirasını değil; tarihsel sürekliliğini, kültürel pratiklerini, doğayla kurduğu ilişkiyi, gündelik yaşam alışkanlıklarını, gastronomisini ve biyolojik çeşitliliğini kütatöryel bir bakışla bütünleştirerek sunan yapılardır. Tıpkı bir kütatörün farklı dönemlere, türlere ve tekniklere ait eserleri ortak bir tema altında birleştirmesi gibi, jeoparklar da kendi coğrafyalarında yer alan tüm unsurları tematik bir çerçeve altında bir araya getirerek yerel kalkınmayı dönüştüren bütünlüklü bir anlatı inşa eder. Bu kapsamda, öncelikle JEOKAR'ın ulusal listede yer alması, ardından Küresel Jeoparklara dahil olması sürecinde başvuru kriterlerinin sağlanmasına yönelik kapsamlı çalışmaların şehirdeki ilgili tüm aktörlerce yürütülmesi gerekmektedir.		

12.10. TR82 Bölgesi Spor Turizmi Altyapısının Geliştirilmesi

Proje Adı	TR82 Bölgesi Spor Turizmi Altyapısının Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Proje fikri, Bölge destinasyonlarındaki doğal ve kültürel zenginlikleri temel alarak, hem geleneksel aktiviteler hem de modern gezginlere hitap eden öncü yeni deneyimler sunmak suretiyle Bölgedeki spor turizmini yeniden dizayn etmeyi amaçlamaktadır. Küre Dağları ve Ilgaz Dağı, macera ve yıl boyu süren spor turizmi için ideal ortamlar sunmaktadır. Engebeli arazisi ve zengin biyolojik çeşitliliğiyle Küre Dağları, kaya tırmanışı, kanyon geçişi ve vahşi doğa yürüyüşü gibi faaliyetler için son derece uygundur. Bu deneyimler macera tutkunlarına hitap ederken ekolojik farkındalığı ve sürdürülebilir turizmi de teşvik etmektedir. Ilgaz Dağı, kayak ve snowboard gibi geleneksel kış sporlarının yanı sıra kayakla dağcılık ve kar ayakkabısıyla yürüyüş gibi macera dolu seçenekler sunarak dağın cazibesini artırmaktadır. Yaz aylarında, yerçekimi bisikleti, alpin coaster ve doğa engel parkurları gibi aktiviteler bölgenin dinamik arazisinden yararlanarak hem heyecan arayanları hem de aileleri cezbetmektedir. Çankırı'da, ikonik tuz mağarası, spor ve eğitimi harmanlamak için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Mağaralar boyunca yapılan dayanıklılık mücadeleleri veya yarışlar bölgenin jeolojik harikalarını vurgularken, tuz terapisinin faydalarına odaklanan sağlıklı yaşam inzivaları spor turizmini sağlık odaklı deneyimlerle birleştirmektedir. Geo-trekking, ziyaretçilerin fiziksel aktivitede bulunurken doğal çevreyi keşfetmeleri ve takdir etmeleri için sürükleyici yollar sunabilir. Sinop'un kıyı manzaraları ve yüksek yaylaları su ve hava sporları için mükemmel bir zemin oluşturmaktadır. Sinop kuzey sahillerinde kano, yelken, rüzgar ve dalga sörfü modern rehberli deneyimlerle zenginleştirilirken, yamaç paraşütü macerayı nefes kesici manzaralarla birleştirir. Proje, bölgeye yenilikçi spor faaliyetleri getirerek küresel spor turizmi pazarında Kastamonu, Çankırı ve Sinop için farklı bir kimlik yaratmayı amaçlamaktadır. Bu faaliyetler sadece aktif ve sürükleyici deneyimler arayan ziyaretçileri çekmekle kalmayacak, aynı zamanda yerel topluluklara uzun vadeli ekonomik ve kültürel faydalar sağlayarak bölge için sürdürülebilir ve müreffeh bir gelecek sağlayacaktır.		

12.11. Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Fonksiyonlandırılması

Proje Adı	Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Fonksiyonlandırılması		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	TR82 Bölgesi, tarih öncesi dönemlerden bu yana birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Buna bağlı olarak Bölge birçok kültür varlığına ev sahipliği yapmaktadır. Kastamonu'da koruma altındaki çok sayıda konak, Çankırı'da 4 sokak ve Sinop'ta 1 sokak ile birlikte her üç ilde yer alan arkeolojik sit alanları, kültür turizmi açısından bölgenin yüksek potansiyelini göstermektedir. Bölge genelinde son yıllarda il ve ilçe merkezlerinde sokak sağlıklaştırma projeleri ile kent estetiğinin geliştirilmesi yönlü çalışmalar dikkat çekmektedir. Çankırı kent merkezinde Uzunyol Sokak, Kastamonu kent merkezinde Bakırcılar, Boyabat tarihi çarşının sağlıklaştırılması vb. bütüncül projeler yanında tekil olarak da birçok tarihi yapıda restorasyon ve iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır. Bununla birlikte, tarihi yapıların yalnızca restore edilmesi, yaşamın içine kazandırılmaması tek başına yeterli olmamaktadır. Proje fikri, bu noktada restore edilen yapılara turizm sektörünü destekleyici fonksiyonlar vererek ekosisteme kazandırmayı önermektedir. Bölge son yıllarda bu dönüşümü destekleyen birçok iyi uygulama örneğine ev sahipliği yapmaktadır. Kastamonu'da restore edilen konakların konaklama tesislerine dönüşümü, Sinop'ta atıl durumdaki Tarihi Buzhane Binasının kültür merkezine dönüşümü ve kentte düzenlenen birçok etkinliğin merkezinde yer alması, tarihi kuş üzümü konağının Sinop Keten Müzesi olarak konumlandırılması, Çankırı'da restorasyon çalışmaları sonrasında butik müzelere dönüşen konakların kentte Turistik Tuz Ekspresi ile artan turizm hareketliliğinin kalbinde yer alması bu yöndeki girişimler için umut verici olmuştur. Benzer şekilde Kastamonu başta olmak üzere Bölge genelinde çok sayıda tarihi konak ve han, endüstriyel miras ögesi katma değer üretmeyen fonksiyonlar ile hizmet veren tarihi yapılar özgünlüğünü kaybeden mimari örnekler bulunmaktadır. Bu alanların uzun dönemde etap etap restorasyonu tamamlanarak, farklı fonksiyonlar ile yaşamın ve turizm hizmetlerinin merkezine alınması gerekmektedir.		

12.12. Pompeiopolis Antik Kentinin Canlandırılması

Proje Adı	Pompeiopolis Antik Kentinin Canlandırılması		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Kastamonu kent merkezinden 40 km. uzaklıkta, Taşköprü ilçe merkezinde bulunan antik kent M.Ö. 64 yılında Romalılar tarafından Paflagonya Eyalet Merkezi olarak kurulmuştur. Zımbıllı Tepe mevkiinde bulunan bu miras, hem tarihi hem de kültürel açıdan önemli bir potansiyele sahiptir. Alanda yürütülen kazı çalışmalarında ortaya çıkan tiyatro, zengin mozaiklere sahip Roma Villası ve Roma Caddesi öncelikli çalışma alanları olarak belirlenmiştir. Kapalı höyük durumundaki antik yerleşimden çıkan mimari parçaların bir bölümü Taşköprü ilçesinde, arkeolojik kazılarda çıkan eserler ve mozaikler Kastamonu Arkeoloji Müzesinde görülebilmektedir. Pompeiopolis Antik Kenti, günümüzde hem bölge tarihini anlamaya çalışan bilim insanları hem de antik dönemi keşfetmek isteyen ziyaretçiler için bir çekim noktası olma adayıdır. Sinop karayolu üzerinde bulunan antik kent turizm açısından yüksek erişilebilirlik avantajına sahiptir. Ancak günümüzde Pompeiopolis, kazı çalışmalarının halen devam etmesi ve altyapı eksiklikleri nedeniyle turizm potansiyelini tam olarak değerlendirememektedir. Mevcut durumda, kazılardan çıkan buluntular, eskiden pancar deposu olarak kullanılan bir binada sergilenmektedir. Bu yapı, donanımsal olarak uygun olmadığı için sergileme süreçlerinde zorluklar yaratmaktadır. Tüm bu nedenler ışığında, Pompeiopolis için bir ziyaretçi merkezi ve müze ihtiyacı bulunmaktadır. Bununla birlikte kazı çalışmalarının yıl boyunca sürdürülebilmesinin sağlanması alanın turizme kazandırılmasını hızlandıracaktır.		

12.13. Kuzey Anadolu Yeşil Miras Parkurları

Proje Adı	Kuzey Anadolu Yeşil Miras Parkurları		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Yeşil Miras Parkurları projesi, Kastamonu, Çankırı ve Sinop'un çeşitli kültürel mirası ile eko-turizmin yenilikçi bir şekilde bütünleştirilmesini öngörmektedir. Bu girişim, bu illerin eşsiz manzaralarını ve tarihi zenginliklerini sergilemek üzere tasarlanmış sürükleyici bir parkurlar ağı önermektedir. Bu parkurlar gezginleri Osmanlı dönemi mimarisi, antik kalıntılar ve pitoresk köylerle buluşturarak doğa ve tarihin uyumlu bir karışımını sunacaktır. Kastamonu'da, Küre Dağları Milli Parkı boyunca uzanan Küre Dağları Yolu, kanyonlar, mağaralar, şelaleler ve sık ormanlar gibi doğa harikalarını öne çıkarırken Azdavay ve Pınarbaşı ilçe merkezlerine de uğrayacaktır. İnebolu Kıyı Mirası Rotası, gezginleri tarihi sahil şeridi boyunca Kurtuluş Savaşı'ndaki rolüyle bilinen İnebolu Limanı ile yakındaki Osmanlı dönemi mimarisini birbirine bağlayacaktır. Ilgaz Dağı Yolları, nefes kesici manzaralar sunan ve dağın biyolojik çeşitliliğini sergileyen yürüyüş ve trekking için bir rota ağı sağlayacaktır. Çankırı'da Tuz Mağarası Keşif Yolu, bölgenin ikonik tuz mağarasına uzanacak ve ziyaretçileri bölgenin eşsiz jeolojisi hakkında eğitmek için jeo-trekking fırsatları sunacaktır. Tarihi Folklor Yolu, ziyaretçilere Yaren gelenekleriyle bağlantılı alanlarda rehberlik edecek, yerel performanslar ve hikâye anlatma duraklarıyla zenginleştirilecektir. Sinop'un parkurları kıyı cazibesini ve yüksek rakımlı yaylalarını vurgulayacaktır. Kıyı Kültür Yolu, Sinop'un kalesini, geleneksel balıkçı köylerini ve Erfelek Şelalelerini birbirine bağlayarak doğal manzaralar ve kültürel bilgiler sunacaktır. Tarihi Liman Ağı, gemi inşa tersaneleri ve limanlar da dâhil olmak üzere Sinop'un denizcilik tarihine ilişkin interaktif sergiler içeren denizcilik simgelerini birbirine bağlayacaktır. Boyabat Bazalt Kayalıkları ve Salar Kaya Mezarı arasında yer alan ekoturizm rotası jeolojik oluşumlar ile tarihin izlerini buluşturan bir miras rotası olarak ağı dâhil olacaktır. Projenin en önemli etkinliklerinden biri, dönüşümlü olarak Kastamonu, Çankırı ve Sinop'ta düzenlenecek olan yıllık Yeşil Miras Festivali olacaktır. Bu festival, patikaları ve illerin kültürel canlılığını kutlayacak ve hem yerel hem de ulusal ziyaretçilerin ilgisini çekecektir. Etkinlikler arasında rehberli yürüyüşler, bisiklet turları, geleneksel müzik ve dans gösterileri, yöresel mutfakların sergilendiği gıda fuarları ve çevre dostu yaşam üzerine atölye çalışmaları yer alacaktır.		

12.14. Sinop Kent Merkezi Akıllı Trafik Yönetimi

Proje Adı			
Kuzey Anadolu Yeşil Miras Parkurları			
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Sinop, doğal güzellikleri ve zengin tarihi ile turistler için giderek daha popüler bir yer haline gelmektedir. Ancak popülerlikle birlikte, kısıtlı bir kullanım alanına sahip Sinop kent merkezi özellikle dar sokakları ve tarihi alanları dolduran trafiği yönetme konusunda zorluklar ile karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle günübirlik ziyaretçi oranı çok yüksek olan Sinop kent merkezinde, söz konusu sorunlarla etkili bir şekilde başa çıkmak için benzer zorluklarla karşılaşan benzer nitelikteki şehirlerdeki uygulamaları hayata geçirebilir: • Araç Kısıtlamaları • Toplu Taşımanın Güçlendirilmesi • Gerçek Zamanlı Veri Kullanımı • Yaya Bölgelerinin Genişletilmesi • Çevresel Otopark Çözümlerinin Geliştirilmesi • Sürdürülebilir Ulaşımın Teşvik Edilmesi • Entegre Trafik Yönetim Sistemi • Mevsimsel Trafik Politikaları • Dijital Bilgi Platformları • Toplum Katılımı ve Farkındalık		

12.15. Korunan Alanlarda Turizm Altyapısının ve Ziyaretçi Deneyiminin Geliştirilmesi

Proje Adı	Korunan Alanlarda Turizm Altyapısının ve Ziyaretçi Deneyiminin Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	TR82 Bölgesi geniş coğrafyasında sahip olduğu orman varlığı, flora ve faunaya bağlı olarak çok sayıda ve farklı statülerde korunan alana ev sahipliği yapmaktadır. Doğa temelli turizm türlerindeki turizm unsurları ile rekabetçiliğini artırma hedefinde olan Bölge destinasyonları, korunan alanlardaki turizm altyapısını ve ziyaretçi deneyimini geliştirerek Bölgenin mekansal olarak tüketim boyunun uzamasına, böylece Bölgede kalış süresinin artmasına katkı sağlayacaktır. Halihazırda turizm hareketliliğinin yoğunlaştığı ve bilinirliği yüksek destinasyonlarda ziyaretçi deneyiminin iyileştirilmesine odaklanılırken, yeni oluşan destinasyonlarda ürün çeşitlendirme, ürün geliştirmeye yönelik altyapı iyileştirme çalışmaları ön plana çıkacaktır. Tüm çalışmaların merkezinde sürdürülebilirlik, koruma-kullanım dengesinin korunması, yerel ekonomiye katkı ilkeleri dikkate alınacaktır.		
	Erfelek Tatlıca Şelaleleri Tabiat Parkı Sinop kent merkezine 45, Erfelek ilçe merkezine 10 km. uzaklıkta konumlanan Tatlıca Şelaleleri, Bölgenin en bilinen doğa destinasyonları arasındadır. Tur programlarında aktif olarak yer bulmaktadır. Tatlıca Şelaleleri Tabiat Parkında irili ufaklı 28 şelale yer almaktadır. Şelalelerin katmanlı yapısındaki ziyaret deneyiminin iyileştirilmesi, farklı hedef kitlelerin ziyaretinin mümkün kılınması için önem arz etmektedir. Gününbirlik kullanım alanı ve otopark bölümünde kapasite artışı ve hizmet yelpazesinin geliştirilmesi planlanmaktadır.		
	Ayancık İnaltı Mağarası Tabiat Parkı Sinop İli, Ayancık İlçesi İnaltı Köyü Mevkiinde konumlanan İnaltı mağarası denizden 1.070 m. yükseklikte bulunmaktadır. Sinop kıyı şeridinden uzaklaşan, iç kesimlerdeki doğa temelli destinasyonlar koridorunun sirkülasyonu tamamlayıcı konumu dolayısı ile önem arz etmektedir. Mağaranın sunduğu mevcut ziyaretçi deneyimi zayıftır. Aydınlatma ve yürüyüş platformunun modernizasyonun yapılması planlanmaktadır. Mağara dışındaki sıcak nokta hizmetlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.		
	Boyabat Bazalt Kayalıkları Tabiat Parkı Sinop İli Boyabat ilçesi sınırları içerisinde yer alan Bazalt Kayalıkları Tabiat Anıtı yer yer 20 metreyi aşan dikine gelişmiş sütunsal çatlakların aşınarak yüzlek vermesi sonucu oluşmuş etkileyici bir oluşumdur. Bölge destinasyonlarından Kastamonu ile Sinop arasındaki konumu ile rota bütünlüğüne katkı sağlayabilecek bir potansiyel barındırmaktadır. Halihazırda yürüyüş yolları, merdivenler, korkuluklar, seyir terasları, yağmur barınakları, bilgilendirme tabelaları gibi altyapısı olsa da, deneyimin geliştirilmesine yönelik modernizasyon ihtiyacı bulunmaktadır.		
	Gerze Sorkun Şelalesi Tabiat Anıtı Sorkun Şelaleleri Tabiat Anıtı, Sinop il merkezine 34 km ve Gerze ilçe merkezine 23 km uzaklıktadır. 2024 yılında yapılan yürüyüş platformu, seyir terası ve gününbirlik kullanım alanını içeren altyapı yatırımları ile yeni bir varış noktası olarak dikkat çekmektedir. Alanın ana ulaşım güzergâhı üzerinde olması rotalara eklenme potansiyelini güçlendirmektedir. Sorkun şelalesinin destinasyon tanıtım ve ziyaretçiler nezdinde farkındalığının oluşturulmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.		
	Sinop Hamsilos Tabiat Parkı Sinop'un en gözde doğa destinasyonları arasında yer alan Hamsilos Tabiat Parkı, kent merkezinden 14 km. uzaklıkta olup, hem ziyaretçiler hem de yerel halk tarafından yüksek rağbet görmektedir. Hamsilos Tabiat Parkı'nda ürün çeşitlendirme, deneyim iyileştirme odaklı yeni düzenlemeler sürekli olarak yapılmaktadır. Bununla beraber Akliman bölgesinde saha ile özdeşleşmiş olan küçük balıkçı teknelerinin kullandığı çok kilit alanda önemli bir görsel kirlilik bulunmaktadır. Bu alanda bir modernizasyon çalışması yapılarak, yeni ve modern bir iskele, tekne bağlama noktaları, koy		

Proje Adı	Korunan Alanlarda Turizm Altyapısının ve Ziyaretçi Deneyiminin Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	çevresinde yürüyüş parkuru oluşturulması planlanmaktadır. Bu sayede Bölgede faaliyet gösteren balıkçılar içinde modern bir alan oluşturulmuş olacaktır.		
	Türkeli Çatak Kanyonu Tabiat Parkı Sinop merkeze 92, Türkeli ilçesine 25 km. mesafede konumlanan Çatak Kanyonu, içerisinde bulunan 39 adet şelale, mağaralar ve karstik yapısıyla eşsiz doğal kaynak değerlere sahiptir. Alandaki, şelalelerin ve kanyon yapısının görülmesi amacıyla manzara seyir noktaları, yürüyüş parkurları gibi temel altyapıya ihtiyaç bulunmaktadır.		
	Boyabat Topalçam Tabiat Parkı Doğal kaynak değerleri ile yöre halkının ve ziyaretçilerin piknik, doğa yürüyüşü gibi doğa temelli aktivitelerinde yararlanabileceği önemli bir turizm destinasyonu alanıdır. Son yıllarda yapılan yatırımlar ile alanda alt yapı ihtiyaçlarının büyük çoğunluğu tamamlanmıştır. Alanda yürüyüş parkurları, seyir terasları ile çocuklara yönelik çeşitli doğa aktiviteleri için alanlar oluşturulmuş olup, doğa temalı faaliyetlerin düzenlenmesi, alanın ziyaretçiler nezdinde farkındalığının artırılması ihtiyacı bulunmaktadır.		
	Ayancık Akgöl Tabiat Parkı Sinop ili Ayancık İlçesinden 42 km. uzaklıkta yer alan bu doğa harikası, Ayancık-Kastamonu yolu üzerindeki rotayı bütünleyici konumu ve İnaltı Mağarası ile entegre olabilmek potansiyeli ile dikkat çekmektedir. Alanın turizm arzına dahil olmasına yönelik adımlar hızlanmıştır. Son yıllarda yapılan temel altyapı çalışmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.		
	Durağan Buzluk Tabiat Parkı Sinop ili Durağan ilçesinden 13,5 km. uzaklıkta Durağan-Dikmen karayolu üzerinde bulunan alan, doğa yürüyüşü, manzara seyiri, yaban hayatı gözlemciliği için potansiyel barındırmaktadır. Alanda manzara seyir noktaları, yürüyüş yolları, piknik alanları ve kamp alanları gibi temel altyapının geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.		
	Küre Dağları Milli Parkı Horma Kanyonu-İlca Şelalesi Son yıllarda yapılan altyapı çalışmaları ile oluşturulan Horma Kanyonu boyunca uzanan ve doğayla uyum içinde inşa edilmiş yaklaşık 3 kilometrelik ahşap yürüyüş platformu, ziyaretçilere hem güvenli hem de çevreye zarar vermeden doğayı keşfetme imkânı sunmaktadır. Bu eşsiz deneyim ve platformun sonunda ulaşılan İlca Şelalesi bütüncül bir destinasyon olarak Bölgenin en kilit turizm unsuru olmuştur. Bu iki turizm unsurunun ziyaretçi trafiği önemli bir artış göstererek, Bölgenin çekim noktasına dönüşmüştür. Çift yönlü olarak deneyimlenebilen bu iki bütüncül destinasyonun Horma girişinde kapsamlı bir karşılama merkezi ile yürüyüş platformu girişi öncesinde ziyaretçilere sıcak nokta hizmetleri (otopark, cafe, restoran, WC, mescit, yöresel satış üniteleri vb.) sunulmaktadır. Horma Kanyonu girişi ve 3 km.'lik ahşap platform tarafında alanın ulusal ve uluslararası artan ziyaretçi potansiyeli dikkate alınarak ziyaretçi deneyiminin sürekli olarak iyileştirilmesine yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bütüncül deneyimin İlca Şelalesi ve sonrasında İlca Köyü ile sonlanan tarafı ise yerel halkın ekonomik fayda sağlayabileceği butik tesisler olmasına karşın ziyaretçi deneyimi açısından yeterli değildir. İlca Köyü aynı zamanda Valla Kanyonu Murat Başı Seyir Terası ve bölgedeki son yeni yatırım Kerte Seyir Terası ile entegre olabilecek bir buluşma noktası olarak da değerlendirilebileceğinden bu alandaki otopark, yeme-içme ve dinlenme alanlarının, yöresel satış ünitelerinin ve ulaşım hizmetlerinin bütüncül olarak tasarlanarak altyapısının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.		

Proje Adı	Korunan Alanlarda Turizm Altyapısının ve Ziyaretçi Deneyiminin Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Kerte Seyir Terası Valla Kanyonu Kerte Günebirlik Kullanım Alanı, Pınarbaşı ilçe merkezine 26.7 km, Ilıca Şelalesi'ne ise 12 km. mesafede konumlanmakta, Valla Kanyonunun eşsiz derinliği ve büyüklüğünü gözlemleme imkanı sunmaktadır. Alanda, macera tutkunlarına hitap edebilecek bir de uçurum salıncağı bulunmaktadır. Söz konusu günebirlik alana ulaşım yolunun tamamlanması ve alanda sıcak nokta hizmetlerinin sunulması ihtiyacı bulunmaktadır.		
	Çatak Kanyonu Cam Teras Azdavay ilçe merkezinden 7 km. uzaklıkta bulunan Cam Teras, Çatak Kanyonu'nun eşsiz manzarasını ve özellikle de güneşin batışını izleme fırsatı sunan önemli bir ziyaret noktasıdır. Cam Terasın yakın geçmişte yapımı tamamlanan günebirlik kullanım tesislerini elektrik altyapısının tamamlanması ve alanda sunulan sıcak nokta hizmetlerinin (WC, Mescit vb.) iyileştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.		
	Kılıçlı Mağarası Kastamonu ili Cide ilçe merkezine 26 km. mesafede bulunan Kılıçlı Mağarası farklı boyutlarda ve birbirinden belirgin eğim kırıklığı ile ayrılan üç ana galeriden oluşmaktadır. Söz konusu salonlarda çok sayıda göl yer almaktadır. Toplam uzunluğu yaklaşık 300 m. olan mağara içinde sarkıt, dikit, sütun, mağara gülleri gibi şekiller yer almaktadır. Ziyarete açılması planlanan mağaralar arasında yer alan Kılıçlı Mağarası için yürüyüş yolu, uygun mesafelerde ziyaretçi bilgilendirme ve yönlendirme levhalarını kapsayan temel altyapının oluşturulması ihtiyacı bulunmaktadır. Can güvenliği ve ekosistem işleyişi açısından gerekli şartlar sağlanarak, alan kılavuzu refakatinde ve gruplar halinde giriş yapılabilecek bir turizm deneyimi sağlanabilecektir.		
	İlgaz Dağı Milli Parkı Kastamonu ve Çankırı illerinin ortak değeri ve kış döneminde yoğun bir ziyaretçi trafiğine sahip İlgaz Dağı, sahip olduğu flora ve faunası ile dört mevsim turizm arzı vaadeden kaynaklara sahiptir. Ankara'ya yakınlığı ile dikkat çeken milli parkın kış sezonu dışında da aktif kullanımını öneren alternatif turizm faaliyetleri ve etkinlikleri ile desteklenmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Milli Park içinde uzun süreli dağ yürüyüşleri, doğa/ekoloji gruplarının ve izcilerin en çok tercih edeceği olanaklar ve rotalar oluşturulmuş durumadır.		
	Ersizlerdere Tabiat Parkı Kastamonu-İnebolu yolu üzerinde Küre ilçesine 8 km. uzaklıkta konumlanan alan, yakın geçmişte korunan alan olarak ilan edilmiş olup, kanyonun izlenmesine yönelik seyir terasları, yürüyüş yolları, konaklama alanları, yağmur barınakları yaban hayatı gözetleme kulesi vb. tesislerin altyapısının oluşturulma ihtiyacı bulunmaktadır.		
	İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı Milli mücadele yıllarında Karadeniz üzerinden gemilerle gelen cephanenin ve lojistik malzemenin cepheye naklinde aktif rol oynayan, İnebolu'dan, Kastamonu-Çankırı üzerinden Ankara'ya uzanan 340 km lik güzergah İstiklal Yolu olarak adlandırılmaktadır. İnebolu-Küre-Seydiler ilçelerinden geçerek Kastamonu Merkezine kadar devam eden Milli Mücadele cephane ve lojistik malzemenin cepheye nakledildiği yaklaşık 95 km'lik istiklal yolu, Ankara 1 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nu 16.11.2012 tarih ve 274 sayılı kararı ile tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Aynı güzergah 2008 yılında işaretlenmiş ve yön levhaları yerleştirilmiştir. İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı dahilinde yapılacak tüm çalışma ve faaliyetlerin ve yapılacak tesislerin planlanması ile, koruma kullanma dengesi içerisinde ileriki nesillere aktarılabilmesi için başlatılan planlama çalışmalarının tamamlanması ve altyapı uygulamalarının başlatılması öncelikli ihtiyaç olarak görülmektedir. Bununla beraber, İstiklal Yolunun ruhuna ve manevi önemine uygun olarak alternatif sportif faaliyetler için gerçekleştirilen mevcut etkinliklerin (İstiklal Yolu Yürüyüşü, İstiklal Sürüşü vb.) ulusal düzeyde değer bulacak şekilde geliştirilmesi, yenilerinin tasarlanması gerekmektedir.		

12.16. Sinop Denizcilik ve Amfora Müzesi

Proje Adı	Sinop Denizcilik ve Amfora Müzesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Peskaturizm (balıkçılık turizmi), balıkçılık faaliyetlerini turizm, eğitim ve kültürel miras aktarımıyla birleştiren; sürdürülebilir kalkınma, çevresel koruma ve ekonomik çeşitlenmeye katkı sunan stratejik bir niş turizm modelidir. Sinop'un 3.000 yılı aşan denizcilik geçmişi, Karadeniz mutfağı ve geleneksel balıkçılık kültürü, ilin bu model için öncü destinasyon olarak konumlanmasını mümkün kılmaktadır. Sinop'un güçlü denizcilik mirasına ve kültürel altyapısına rağmen, balıkçılık temelli turizm faaliyetleri sistematik bir planlamaya, düzenleyici çerçeveye ve altyapıya kavuşamamıştır. Geleneksel balıkçılık uygulamaları turizme entegre edilmemekte, ziyaretçilere yönelik otantik deneyim alanları ve interaktif eğitim olanakları yetersiz kalmaktadır. Bu durum, hem balıkçı topluluklarının ekonomik kırılganlığını artırmakta hem de sürdürülebilir kıyı turizmi hedeflerinin gerçekleşmesini engellemektedir. Ayrıca, KOBİ'lerin bu alandaki potansiyel katkısı değerlendirilememekte ve Sinop'un peskaturizm alanında ulusal ve uluslararası rekabet gücü sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle düzenleyici, mekânsal ve yatırım odaklı bir müdahale acil ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Sinop için bu ana planda belirlenen stratejik alanlardan birisi olan balıkçılık turizmi faaliyetlerinin altyapı projeleri arasında yer alan Sinop Denizcilik ve Amfora Müzesi proje önerisi, ülkemizin karadeniz kıyısındaki tek doğal limanına ev sahipliği yapan Sinop'un ve Karadeniz Bölgesinin denizcilik mirasını ve balıkçılık tarihini sergilemeye adanmış önde gelen bir merkez olarak tasarlanmaktadır. Proje hem yerel halkın hem de turistlerin ilgisini çekecek bir deneyim yaratmayı ve böylece Sinop'un önemli bir turizm destinasyonu olma statüsünü güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Müzenin vizyonu Sinop'un zengin denizcilik mirasını korumak; yenilikçi ve interaktif eğitim deneyimleriyle Karadeniz'de denizcilik tarihinin, kültürünün ve geleceğinin takdir edilmesini sağlamaktır. Sinop ve Karadeniz'de balıkçılığın tarihi, kültürel ve ekonomik önemine ilişkin ziyaretçilerde farkındalık oluşturmaya odaklanmaktadır. Müzede, Sinop'un denizcilik geçmişine ışık tutacak çeşitli eserlerin özellikle Sinop'un antik dönemlerdeki deniz ticareti ve gemi yapımıcılığına dair bulguların sergilenmesi planlanmaktadır. Ziyaretçi deneyimi, eğitim programları, aile dostu etkinlikler aracılığıyla geliştirilecektir. Uygulamalı öğrenme fırsatları sağlamak için atölye çalışmaları, rehberli turlar ve yerel balıkçılarla interaktif oturumlar sunulacaktır. Pazarlama ve tanıtım, ilgi çekici bir marka kimliği, okullar, üniversiteler ve turizm kurullarıyla yapılacak işbirlikleriyle yürütülecektir. Müze ayrıca Sinop'un denizcilik kültürünü kutlayan düzenli etkinliklere, özel sergilere ve festivallere ev sahipliği yapacaktır. Toplum katılımı projenin ayrılmaz bir parçası olup, gönüllü programları, özel etkinlikler, yerel sanatçıların ve zanaatkarların yer alacağı sergiler aracılığıyla yerel toplum aktif olarak sürece dâhil edilecektir. Müze ayrıca üyelik programları, hediyelik eşya dükkânı ve bir kafe aracılığıyla gelir elde edecektir.		

Dünya çapında tanınan müzelerden alınan ilham verici örnek çalışmalar Sinop Denizcilik ve Amfora Müzesi için değerli kıstaslar sağlamaktadır (Tablo 27).

Tablo 27: Sinop Balıkçılık Müzesi için Ölçütler

Müze	Konum	Kuruluş	Temel Özellikler
İskoç Balıkçılık Müzesi	Anstruther, İskoçya	1969	İskoç balıkçılık tarihinin kapsamlı bir şekilde ele alındığı dönüştürülmüş tarihi binaların kullanıldığı ve 66.000'den fazla öğeyi içeren kapsamlı koleksiyonlara ev sahipliği yapmaktadır.
İzlanda Balıkçılık Müzesi	Grindavík, İzlanda	1977	Geleneksel sergileri modern teknolojiyle birleştirerek sürdürülebilir balıkçılık uygulamalarını ve İzlanda folklorundaki kültürel önemi vurgular.
San Francisco Denizcilik Ulusal Tarihi Parkı	San Francisco, ABD	1988	Tarihi gemilerin yer aldığı açık hava ve kapalı alan sergileri ve eğitim programları ile ve koruma faaliyetlerine toplum katılımı sunmaktadır.

12.17. Sinop Paşa Tabyaları'nın Geliştirilmesi ve Turizme Kazandırılması

Proje Adı	Sinop Paşa Tabyaları'nın Geliştirilmesi ve Turizme Kazandırılması		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Sinop kent merkezinde Karakum yolu üzerinde bulunan Paşa Tabyaları, denizden gelebilecek tehlikelere karşı tersanenin emniyetin sağlamak ve limanda bulunan gemileri korumak amacıyla 19'uncu yüzyılda yapılmıştır. Yarım ay şeklinde ve üstte 11 adet top yuvası bulunan yapının alt bölümünde, cephanelik ve koğuş olarak kullanılan büyük mekânlar ve mahzen bulunmaktadır. Mevcut durumda oldukça merkezi ve kolay erişilebilir konumuna karşın Sinop Paşa Tabyaları turistik bir ziyaretçi noktası olma konumundan uzaktır. Bu noktada öncelikle alan koruma kullanım dengesi içinde turizm odaklı olarak fonksiyonlandırılacak, gerekli modernizasyon yapılarak sürdürülebilir bir hizmet politikası ile turizm arzına dâhil edilecektir. Proje, Paşa Tabyaları'nın bir turizm destinasyonu olarak geliştirilmesi, özgünlüğünü ve tarihi önemini koruyarak önemli bir kültürel ve tarihi cazibe merkezi haline getirilmesini içermektedir. Proje ile Paşa Tabyaları, Sinop'un daha geniş kültürel ve tarihi turlarına entegre olacak, tabya Sinop Kalesi, Tarihi Sinop Cezaevi ve müzeler gibi yakındaki diğer cazibe merkezleriyle ilişkilendirilerek bütüncül bir turist deneyimine katkı sunacaktır.		

12.18. Sinop Kuzey Feneri Bisiklet Yolu

Proje Adı Sinop Kuzey Feneri Bisiklet Yolu			
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Sinop Kuzey Feneri Bisiklet Yolu projesi, Sinop kent merkezinden Türkiye'nin en kuzey noktası İnceburun'a kadar güvenli ve çekici bir bisiklet rotası oluşturmak üzere tasarlanmıştır. Bu proje, yerel halkı, ziyaretçi ve turistleri ve özellikle de bisiklet tutkunlarını Bölgeye çekmeyi ve böylece Sinop'un cazip bir turizm destinasyonu olarak algısını artırmayı amaçlamaktadır. Bisiklet yolu sağlıklı ve çevre dostu ulaşımı teşvik edecek ziyaretçilerin Sinop'un doğal güzelliklerini keşfetmeleri için ilgi çekici bir yol sağlayacaktır.		
	Yolun temel özellikleri Sinop kent merkezinden İnceburun'a uzanan kuzey sahilleri ve Akliman Plajından geçen, Hamsilos Tabiat Parkı'na uç veren 22 kilometrelik bölümlü bir güzergahı içermesidir. Sinop kent merkezinden Akliman Plajı'na kadar olan bölüm 10 kilometrelik bir alanı kapsamakta ve nispeten aileler ve sıradan bisikletçiler için uygun manzaralı bir rota sunmaktadır. Akliman Plajı'ndan Hamsilos Tabiat Parkı'na kadar olan 6 kilometrelik kısım, pitoresk deniz manzaralarına sahip bir kıyı rotasını takip ederken, Hamsilos Tabiat Parkı'ndan İnceburun'a kadar olan 12 kilometrelik bölümü biraz daha zorlu bir arazi yapısına bağlı olarak bisiklet tutkunları için ödüllendirici bir deneyim sunmaktadır.		
	Güvenliği sağlamak için açıkça işaretlenmiş şeritler ve yönlendirme tabelaları bisikletlilere rehberlik edecek ve düzenli aralıklarla yerleştirilmiş dinlenme alanları banklar ve gölgelikler yol boyunca rahatlık sağlayacaktır. Proje kapsamında, ziyaretçilerin Sinop kent merkezinde bisiklet kiralama hizmetlerine erişimini sağlayan bir bileşen de yer alacaktır. Su çeşmeleri, oturma alanları, tamir aletleri ve ilk yardım kitleriyle donatılmış dinlenme istasyonlarının yanı sıra manzara noktaları ve yerel tarih, yaban hayatı ve güzergâh boyunca doğal noktalar hakkında eğitim içeriği sunan bilgi panoları da bulunacaktır. Çevresel hususlar projenin ayrılmaz bir parçasıdır ve inşaat sırasında çevresel etkilerin en aza indirilmesi için çaba gösterilecektir. Sürdürülebilir malzemelerin kullanımı ve çevre dostu uygulamalara öncelik verilecektir. Yolun İnceburun'a kadar uzatılması sırasında güvenliğin ve çevrenin korunmasını sağlamak için bu alanda planlanan nükleer santralin yakınındaki kontrollü alan da dikkate alınacaktır.		

12.19. Sinop Tarihi Cezaevi'nin Kültür, Sanat, Edebiyat ve Hüzün Turizmi Temalarıyla Değerlendirilmesi

Proje Adı	Sinop Tarihi Cezaevi'nin Kültür, Sanat, Edebiyat ve Hüzün Turizmi Temalarıyla Değerlendirilmesi		
	Kastamonu	Çankırı	Sinop
Uygulama Bölgesi	X		
Ana Fikir	Sinop Kalesi'nin tersane olan kısmı 1887'de cezaevi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kentin coğrafi konumu ve hapisanenin yüksek duvarlarla çevrili bir kaleden meydana gelmesi nedeniyle buradan kaçmanın imkânsız olduğuna düşünülmektedir ve "Anadolu'nun Alcatraz'ı" olarak anılmaktadır. Sinop Tarihi Cezaevi Türkiye'nin edebiyat ve siyasi tarihiyle iç içe geçmiş önemli bir kültürel ve tarihi mekândır. Bir zamanlar çok sayıda siyasi figür, şair, yazar ve gazeteciyi barındıran yüksek güvenli bir hapisane olan Sinop Tarihi Cezaevi, 2000 yılından bu yana müzeye dönüştürülmüştür. 2020'de başlatılan kapsamlı yenileme çalışmaları, alanın tarihi yapılarını korurken, halk için daha erişilebilir hale getirerek değer önerisini değiştirme yoluna girmiştir. Sinop Tarihi Cezaevi'nin önemi, Sabahattin Ali gibi önde gelen edebiyatçılarla olan ilişkisi ile birleştiğinde, özellikle edebiyat turizmi alanında çeşitlendirilmiş turizmin geliştirilmesi için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Sinop Tarihi Cezaevi'nin müzeye dönüştürülmesiyle Cezaevi hapsedildiği bir yer olmaktan çıkıp ziyaretçilere burada hapsedilenlerin hayatlarına bir bakış sunan bir hafıza mekânı haline gelmiştir. Yenileme çalışmaları kapsamında hücrelerin restorasyonu modern ziyaretçi tesislerinin eklenmesi ile cezaevinin tarihi atmosferini ve duygusal ağırlığını çağrıştıran bir alan yaratılmıştır. Bu temel, cezaevinin zengin duygusal ve edebi mirasından yararlanarak hüzün ve edebiyat temalarına odaklanan turizm modellerinin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bununla beraber yenileme çalışmaları ile hayatın merkezine daha fazla giren bu tarihi yapı birçok kültürel etkinliğe ev sahipliği yapabilecek, birçok yerel zanaat ve usta ile ziyaretçilerin buluşabileceği bir kültür aktarım noktası olacaktır. Bu noktada, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde de bahsettiği Tarihi Sinop Kalesi'nin önemli yapılarından biri olan Lonca Kapısı'nın restorasyonunun da bu tarihi alanın bütüncül olarak kültürel ve sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapabilecek bir yaşam alanına dönüştürülmesi yolunda önemli bir dönüm noktası olduğu değerlendirilmektedir. Restorasyon sonrası zengin bir ziyaretçi deneyimi vaat eden Sinop Tarihi Cezaevi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2024 yılında başlatılan "Gece Müzeciliği" projesine dâhil edilebilecek özel alanların başında gelmektedir.		

12.20. Sürdürülebilir Hediyelik Ürün Geliştirme Projesi

Proje Adı	Sürdürülebilir Hediyelik Ürün Geliştirme Projesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Günümüzde birçok destinasyon, hediyelik ürün geliştirmeyi yalnızca turistik tüketimle sınırlı bir ekonomik faaliyet olarak görmekte, bu alanı sistematik ve kültürel boyutlarıyla ele almamaktadır. Hediyelik ürün, destinasyonun kendisini tanıttığı, hikâyesini anlattığı ve kültürünü dönüştürerek aktardığı stratejik bir araçtır. Bu alan sadece satış değil, kültürel sürdürülebilirlik, yerel kalkınma ve kimlik üretimi açısından da kritik önemdedir. Ancak mevcut uygulamalarda hediyelik ürünler genellikle kalite standartları düşük, estetik ve işlevsellikten uzaktır. Üretim maliyetlerini asgaride tutmayı hedefleyen bakış açısı, yerel kültürün yansıtılmasını sağlayacak nitelikli hediyelik ürünler üretilmesinin önüne geçmektedir. Kültürü yansıtmayan ürünler istenen ekonomik getiriye sağlamamaktadır. Bu proje, hediyelik ürün üretimini bir pazarlama aracı olarak değil, kültürel sürdürülebilirliğin ve yerel kalkınmanın bir aracı olarak yeniden konumlandırmayı hedeflemektedir. Amaç, yerelin kültürel birikimini güncel tasarım ve işlevsellikle birleştirerek özgün, estetik ve kullanılabilir ürünler geliştirmek; böylece hem şehrin tanıtımına hem de yerel ekonomiye katkı sunmaktır. Projenin yaklaşımı, iki temel eksenin kesişiminde şekillenmektedir: • <i>Kültürel Özgünlük: Yerelin tarihinden, motiflerinden, anlatılarından ve zanaat mirasından beslenen içeriklerin belirlenmesi ve yorumlanması.</i> • <i>Günlük Yaşama Entegre Edilebilirlik: Geliştirilecek ürünlerin gündelik hayatta kullanılabilir, işlevsel ve estetik açıdan güçlü olması.</i> Üretilcek hediyelik eşya tasarımlarında yerel, kültürel ve arkeolojik değerlerin yanı sıra çağdaş öğelerin de dâhil edilmesi önemlidir. Anadolu'nun kozmopolit yapısı ve kültürlerarası etkileşimin yaygın olduğu göz önüne alındığında, piyasada sıklıkla hangi bölgenin kültürel değerlerine sahip olduğu tam olarak anlaşılmayan ürünlerin varlığı görülmektedir. Bu nedenle tasarım açısından ele alınacak kültürel değerlerin iyi değerlendirilmesi, bölgeye özgü özelliklerin yakın bölgelerde var olan üretimlerle benzerliklerinin minimumda tutulması, tasarımların geleneksel üretim yöntemleri ve malzemeler yerine çağdaş öğeler taşıyarak benzerlerinden ayrıştırılması gerekmektedir. Bu çerçevede proje, bölge destinasyonlarının kültürel motiflerinin envanterlerinin çıkarılarak, stilize edilmesi ve bu modern yorumların günlük yaşamda kullanılan ürünlere uygulanmak suretiyle ziyaretçilerin beğenisine sunulmasını amaçlamaktadır.		

12.21. İnceburun Deniz Feneri: Türkiye'nin En Kuzey Noktasında Yol Gösterici Bir Fener

Proje Adı	İnceburun Deniz Feneri: Türkiye'nin En Kuzey Noktasında Yol Gösterici Bir Fener		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Türkiye'nin en kuzey noktasında yer alan İnceburun Deniz Feneri, Karadeniz kıyı şeridinde bakan tarihi bir denizcilik simgesidir. 1863 yılında inşa edilen, Viktorya dönemi mimari unsurlarına sahip bu 12 metrelik silindirik taş kule, yüzyılı aşkın bir süredir gemilere zorlu sularda rehberlik etmektedir. İşaret menzili 20 deniz mili olan otomatik bir sistem de dâhil olmak üzere modern yükseltmelere rağmen, deniz feneri tarihi cazibesini korumuş ve kültürel bir sembol olmaya devam etmiştir. Alanın Sinop ilindeki stratejik konumu, onu sadece kritik bir seyir yardımcısı değil, aynı zamanda bozulmamış manzaralarla çevrili ekolojik bir hazine haline getirmektedir. Mevcut durumda, İnceburun ziyaretçilere "Türkiye'nin en kuzey noktasında olma" eşsiz deneyimini vaat etse de, alanın çok parçalı mülkiyet yapısı temel hizmetlere erişim sorunları bu deneyimi kısıtlı kılmaktadır. İnceburun, sahip olduğu potansiyelin çok altında bir değer önerisi ve yerel ekonomik katkı sağlayabilmektedir. Mülkiyet sorunlarının giderilerek, alanda bütüncül bir yaklaşım ile kapsamlı bir rekreasyon projesi hazırlanması gerekmektedir. Bu noktada, yerel dinamikler ve çevresel faktörlerin dikkate alınması suretiyle dikkatli bir planlama ile karşılama otoparkı, araç trafiğine kapalı bir ana meydan, ziyaretçi merkezi, günübirlik hizmetler sunumu, gün batımı izleme noktaları vb. deneyimi geliştirecek alan düzenlemeleri yapılacaktır. İnceburun'a erişim hizmetlerinin geliştirilmesi de proje bileşenleri arasında yer almaktadır. İyileştirilmiş yollar, bilgilendirme ve yönlendirme tabelaları, iyileştirilmiş toplu taşıma seçenekleri de dâhil olmak üzere, ziyaretçilerin bu alana sorunsuz erişimini kolaylaştırmak için altyapının iyileştirilmesi sağlanacaktır. Ziyaretçi olanakları, ilgi çekici ve rahat bir deneyim yaratılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Butik bir ziyaretçi merkezi ile deniz fenerinin tarihi ve önemine ilişkin ziyaretçilerde farkındalık oluşturulurken, butik bir kafe ve yöresel el sanatlarını içeren hediyelik ürün satış üniteleri daha uzun ziyaretleri teşvik edecektir. Çevredeki alan, yürüyüş, kuş gözlemciliği ve doğa fotoğrafçılığı gibi açık hava etkinlikleri için fırsatlar sunarak ziyaretçilerin kendilerini bölgenin doğal güzelliğine kaptırmalarını sağlayacaktır. Yıldız gözlem geceleri, doğa yürüyüşleri ve astronomi seansları gibi benzersiz etkinlikler, İnceburun'un sakin ve bozulmamış ortamını vurgulayarak geniş bir kitleye hitap edecektir. Bu etkinlikler ziyaretçilere unutulmaz deneyimler yaşatacak ve alanın yıl boyunca ziyaret edilebilecek bir yer olarak cazibesini artıracaktır.		

12.22. Sinop Kuzey Sahillerinin Turizm Altyapısının Geliştirilmesi

Proje Adı				Sinop Kuzey Sahillerinin Turizm Altyapısının Geliştirilmesi
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop	
			X	
Ana Fikir	“Suya tutunan şehir” olarak adlandırılan Sinop, yarımada üzerindeki eşsiz konumu ile ülkemizin Karadeniz kıyısındaki tek doğal limanına ev sahipliği yapmaktadır. Yarımada’nın güney tarafında birçok plaj deniz-kum-güneş temasıyla yaz sezonunda yoğun bir ziyaretçi trafiği almaktadır. Buna karşın, yarımada’nın kuzeyi görece atıl ve plansız durumdadır. Bu bölgedeki kıyı planlamalarının düzenli olmayışı, kumsalların gelen ziyaretçiler tarafından temiz bırakılmaması, bu bölgede yeteri kadar tuvalet, duş, soyunma alanları vb. gibi sosyal ihtiyaç donatılarının bulunmayışı, bakım, temizlik ve güvenlik hizmetlerinin aksamasına neden olmaktadır. Özellikle bu bölgede son yıllarda artan plansız kullanım, Hamsilos Tabiat Parkı ve İnceburun’a da giden ulaşım güzergâhı üzerinde olan alanda karmaşık ve istenmeyen bir ortam oluşmasına, görsel ve çevresel kirliliğe neden olmaktadır. Proje, atıl durumdaki Sinop merkez kuzey sahillerinin yerel halk başta olmak üzere ziyaretçi ve turistlerin kullanımı için hayatın içine girmesini önceliklendirmektedir. Yaşanabilir mekânlar, dinlenme alanları, karavan park ve çadır kamping alanları, deniz sporları için alt yapı unsurları oluşturularak turizm alanındaki çeşitliliğinin artırılması ve turizm altyapısının geliştirilmesini önceliklendirmektedir.			

12.23. Antik Hazinelelerin Ortaya ıkarılması: Balatlar Yapı Topluluğu Ziyaretçi Merkezi

Proje Adı	Antik Hazinelelerin Ortaya ıkarılması: Balatlar Yapı Topluluğu Ziyaretçi Merkezi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Sinop kent merkezinde yer alan Balatlar Yapı Kompleksi, yalnızca Bizans dönemine ait nadir mimari kalıntılarla değil; aynı zamanda antik çağlardan günümüze uzanan çok katmanlı tarihsel dokusuyla da eşsiz bir kültürel miras alanıdır. VII. yüzyıla tarihlenen ve uzun yıllardır arkeolojik kazıların sürdüğü bu yapı kompleksi mozaikleri, mezar alanları ve mimari öğeleriyle erken Hristiyanlık döneminden itibaren bölgedeki dini, sosyal ve ekonomik yaşama ışık tutmaktadır. Bilimsel kazı ve belgelemelerin ardından, alan büyük oranda ortaya çıkarılmış ve turizme açılacak olgunluğa ulaşmıştır. Yapının şehrin tam merkezinde yer alması, Balatlar'ı yalnızca bir ören yeri değil, aynı zamanda kentsel hafızanın ve Sinop turizminin başlangıç noktası haline getirmektedir. Bu yönüyle Balatlar, kent içinde sürdürülebilir bir kültürel güzergâhın merkezinde konumlanabilecek stratejik öneme sahiptir. Bu proje, Balatlar Yapı Kompleksi'nin: • Arkeolojik ve kültürel değerlerinin korunarak tanıtılması, • Kontrollü ve sürdürülebilir biçimde ziyarete açılması, • Sinop kent merkezinde turistik hareketin sürekliliğini sağlayacak bir çekim noktası haline getirilmesi, • Kentin kültürel turizminin çeşitlenmesi ve derinleşmesine katkı sağlanması, • Gece-gündüz sürekliliği olan bir ziyaret deneyimiyle turizmin zamansal olarak genişletilmesi amaçları doğrultusunda planlanmaktadır. Balatlar Yapı Kompleksi, antik çağdan Osmanlı dönemine kadar uzanan çok katmanlı tarihsel yapısıyla Sinop'un merkezinde yer almakta ve ziyaretçilere zaman içinde bir yürüyüş deneyimi sunmaktadır. Özellikle erken Hristiyanlık mirası açısından yüksek sembolik değere sahip olan kompleks, inanç turizmi için uluslararası düzeyde önemli bir destinasyon olma potansiyeli barındırmaktadır. Fiziksel bütünlüğü ve görsel zenginliğiyle Balatlar, Efes gibi başarılı örneklerde olduğu gibi açık hava müzesi formatına uygundur. Alanın ziyaretçi deneyimine hazırlandıktan sonra "Gece Müzeciliği" projesine dâhil edilmesi, alanın aydınlatılarak gece ziyaretlerine açılması ise Sinop'taki turistik hareketin zamansal olarak yayılmasına katkı sağlayacak önemli bir potansiyeldir. Bu kapsamda, Balatlar Yapı Kompleksi'nin turizme kazandırılması sürecinde; ziyaretçi merkezinin kurulması, yönlendirme ve bilgilendirme panolarının tasarımı, yürüyüş yolları ve koruma çatısının uygulanması, aydınlatma altyapısının oluşturulması ve dijital rehber sistemlerinin geliştirilmesi gibi altyapı çalışmaları doğal ve öncelikli faaliyetler olarak planlanmaktadır.		

12.24. Çankırı Tuz Arastası

Proje Adı	Çankırı Tuz Arastası		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
Ana Fikir	“Tuzun Başkenti” olarak adlandırılan Çankırı, Hititler döneminden bu yana madencilik faaliyetlerinin yürütüldüğü Türkiye’nin en büyük kaya tuzu rezervlerine ev sahipliği yapmaktadır. Kaya tuzu hem ticari ürün olarak fabrikalarda işlenmekte hem de madencilik faaliyetlerinin yapıldığı tuz mağarasının kısmi olarak turizme açılması ile oluşturulan “Yeraltı Tuz Şehri” kentin eşsiz turizm unsuru olarak hizmet vermektedir. Tuz Çankırı’da kentin en bilinen unsurları arasındadır. Öyle ki, 2024 yılında hayata geçirilen Ankara’dan Çankırı’ya günlük tren turlarını kapsayan tur paketleri “Turistik Tuz Ekspresi” olarak adlandırılmıştır. Tuz birçok farklı ürünle birlikte kullanılabilir alternatif hediyelik ürünler oluşturulabilecek ve arz tarafında sıkıntı yaşanmayan bir üründür. Piyasada çeşitli küçük ölçekli üreticiler tarafından tuzu hammadde olarak kullanan birtakım hediyelik ürünler (tuz lambası, sabun, kolonya vb.) hâlihazırda mevcuttur. Ancak mevcut işletmelerin kent merkezinde satış noktaları gerek mekânsal açıdan yetersiz, gerekse görsel açıdan istenen görüntüden uzaktır. Kent merkezinde sokak sağlıklılaştırılmalarının yapıldığı ve Turistik Tuz Ekspresi sonrasında hareketlenen bölgede bir tuz satış arastası yapılarak hediyeli ürün satan işletmelerin birlikte hareket etme, daha ferah mekânlarda hizmetlerini sunmaları teşvik edilecektir.		

12.25. Çankırı Karatekin Üniversitesi Uygulama Oteli

Proje Adı	Çankırı Karatekin Üniversitesi Uygulama Oteli		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
Ana Fikir	Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2007 yılında kurulan Türkiye’nin genç üniversiteleri arasındadır. Bununla birlikte, Ankara’ya yakınlığı ile öne çıkan Üniversite 20.000’i aşkın öğrencisi, 10 Fakülte, 7 Meslek Yüksekokulu, 6 Enstitü, 14 uygulama ve Araştırma Merkeziyle hızla gelişen dinamik üniversiteler arasında yer almaktadır. Çankırı Karatekin Üniversitesi bünyesindeki Turizm Fakültesi’nde Turizm İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Rekrasyon Yönetimi bölümleri mevcuttur. Bununla birlikte, öğrencilerin teorik öğrenimine eşlik edecek pratik uygulama alanları sınırlıdır. Çankırı kent merkezinde özellikle ticari seyahatler dolayısı ile hafta içi konaklama kapasitesi kullanımı oldukça yüksek, özel etkinlikler olduğu dönemlerde ise (Tuz Festivali vb.) talebi karşılayamayacak durumdadır. Hayata geçirilecek üniversiteye bağlı bir uygulama oteli ile hem kentteki mevcut konaklama kapasitesinin artırılmasına katkı sağlanacak hem de Çankırı Karatekin Üniversitesi öğrencilerinin pratik uygulamalar ile iş hayatına alıştırılması sağlanacaktır.		

12.26. Eldivan Hacı Murad-ı Veli Külliyesi Merkezli İnanç Rotası

Proje Adı	Eldivan Hacı Murad-ı Veli Külliyesi Merkezli İnanç Rotası		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Seyit Hacı Murad-ı Veli, XII. yüzyılda Türkistan'dan gelerek Hicaz, Şam ve Urfa dolaylarında bulunduktan sonra Tosya ve Çankırı bölgesine yerleşen Aliyyülbüka'nın oğludur. Türbesi Eldivan ilçesine bağlı Seydiköyü'nde bulunmaktadır. Her yıl Haziran ayında yapılan Eldivan Kiraz Festivalinin açılışı bu köyde yapılmaktadır. Türkistanlı âlimlerden ders alarak yetişen Hacı Murad-ı Veli, 1187 yılında Seydiköyüne yerleşmiş ve halkın eğitimi ile meşgul olmuştur. Hacı Murad-ı Veli; âlim, kahraman, horosan eri olarak kısa sürede çevresinde itibar kazanmıştır. Hacı Murad-ı Veli Türbe ve Camii, moloz taştan yapılmış, yalın, ahşap çatılıdır. Cami ve türbe içice aynı yapı altındadır. Eldivan Hacı Murad-ı Veli Külliyesi'ni merkeze alan 300 km. yarıçapındaki Ankara, Kastamonu, Çorum, Karabük, Bolu'ya uzanan yakın coğrafyada, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi (Kastamonu), Hayrettin Tokadi Türbesi (Bolu), Hoşisamlar Türbesi (Atkaracalar), Hacı Bayram-ı Veli Camii (Ankara), Seyit Bilal Türbesi (Sinop) gibi inanç turizmine hizmet edecek manevi değerleri bulunmaktadır. Proje ile söz konusu unsurlar arasında ortak bir ziyaret deneyimini içeren inanç yolu oluşturulması hedeflenmektedir.		

12.27. Avrupa Endüstriyel Miras Rotası (ERIH) Kuzey Anadolu Rotası

Proje Adı	Avrupa Endüstriyel Miras Rotası (ERIH) Kuzey Anadolu Rotası		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Avrupa Endüstriyel Miras Rotası (ERIH) etkin ve ilgi çekici endüstriyel miras alanlarından oluşan bir ağıdır. Rota, kullanılmayan üretim tesislerinden Avrupa'daki endüstriyel peyzaj alanlarına ve etkileşimli teknoloji müzelerine kadar uzanır. Tüm bunlar Avrupa'nın sanayileşme sürecini ve kalıcı olan kültürel, sosyal ve ekonomik zenginliğini anlatmaktadır. TR82 Bölgesi illeri, tarihte önemli roller oynamış ancak günümüzde rekabetçiliğini koruyamadığı için atıl kalan birçok endüstriyel miras unsuruna ev sahipliği yapmaktadır. Bu unsurların bazıları dönem içinde yeni fonksiyonlar verilerek hayata kazandırılmış (Tarihi Buzhane Binası'nın Sinop Kültür Merkezine dönüşümü) ancak bazıları henüz bu dönüşümü tamamlayamamıştır. Bu proje, Küre Bakır, Taşköprü Trafo Merkezi, Sinop Şişecam fabrikası, Ayancık-Zingal Orman İşletmesi, Çankırı Yeraltı Tuz Şehri gibi endüstriyel miras unsurlarının Avrupa Endüstriyel Miras Rotası'na eklenmesine yönelik çalışmaları içermektedir. Proje ile bölgenin eşsiz endüstriyel mirasının sergilemesi, kültür turizmi potansiyelinin geliştirilmesi ve Avrupa endüstriyel miras ağı içinde bir varış noktası destinasyon olarak rotalara dahil olunması amaçlanmaktadır.		

12.28. Ankara+ Plus Projesi Kuzey Anadolu Entegrasyonu

Proje Adı	Ankara+ Plus Projesi Kuzey Anadolu Entegrasyonu		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Başkent Ankara köklü tarihi, yüksek yaşam kalitesi, güçlü eğitim ve sağlık altyapısı ile Türkiye'nin ikinci büyük metropolüdür. Bir varış noktası olarak değerlendirildiğinde ise kısıtlı turizm arzı ile dikkat çeken, politika yapıcı bürokrasinin yoğun olduğu bir destinasyondur. Tek başına turizm hareketliliği ve uzun süreli konaklama ihtiyacı doğuracak bir ürün çeşitliliğine sahip değildir. Ülkemizin bayrak taşıyıcı havayolu Türk Hava Yolları tarafından kurgulanan ve Ankara+ Plus olarak adlandırılan proje kapsamında, 15'den fazla havayolu şirketinin uçuş gerçekleştirdiği, 40'dan fazla yurtdışı destinasyona uçuş yapılan ve neredeyse tüm Türkiye'ye uçuş bağlantısı olan Ankara'nın karayolu ile 3-3,5 saatlik seyahat mesafesinde konumlanan 15 çevre ildeki varış noktaları ile stratejik iş birliği önceliklendirilmesi hedeflenmektedir. Kuzey aksında bu destinasyonlar arasında bölge illerinden Çankırı ve Kastamonu yer almaktadır. Özellikle Batı Karadeniz'in Bölge dışındaki Bolu, Safranbolu, Amasra, Zonguldak ile birlikte değerlendirildiğinde, doğa ve kültür teması başta olmak üzere Ankara'yı besleyecek kıymetli bir turizm rotasından söz edilebilmektedir. Proje, bölge illeri Kastamonu, Çankırı ve hatta proje hedef sınırlarının dışında olsa da Sinop'un Ankara+ projesi ile entegre edilmesine yönelik rota oluşturma ve hedef pazarlarda tutundurma faaliyetlerini kapsamaktadır.		

12.29. Koruma Amaçlı İmar Planı ile Uyumlu Kentsel Sit Alanı Çevre Düzenleme Projeleri

Proje Adı	Koruma Amaçlı İmar Planı ile Uyumlu Kentsel Sit Alanı Çevre Düzenleme Projeleri		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Bölge destinasyonlarında Koruma Amaçlı İmar Planı (K.A.İ.P.) ilkelerine uygun Çevresel Tasarım Projelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm alanlarda öncelikli hedef, alanın kültürel ve tarihi kimliğini korurken, sürdürülebilir ve bağlama duyarlı tasarım yoluyla işlevselliğini ve yaşanabilirliğini artırmaktır. Proje, bütünlüklerini korumak ve modern kullanıma uyarlamak için tarihi binaların restore edilmesine ve yeniden kullanılmasına odaklanacaktır. Sokaklar, meydanlar ve parklar da dâhil olmak üzere kamusal alanlar, erişilebilirliği ve işlevselliği iyileştirmek ve topluluk duygusunu teşvik etmek için yeniden canlandırılacaktır. Peyzaj ve yeşil alanlar, yapı çevre ile doğa arasında bir denge oluşturacak, çevresel sürdürülebilirliği ve görsel uyumu teşvik edecek şekilde geliştirilecektir. Tüm müdahaleler, Koruma Odaklı İmar Planı'nın ilkelerine bağlı kalacak ve bölgenin tarihi özgünlüğünün korunmasını sağlayacaktır. Plan, mimari detayların korunmasını, geleneksel kentsel dokuların sürdürülmesini ve yeni altyapının mevcut bağlamı tamamlayacak şekilde getirilmesini vurgulayacaktır. • Çankırı Kent Merkezi: Yeraltı Tuz Şehri'nin turizm odağı ile gelişimi, Turistik Tuz Ekspresi ile artan ziyaretçi trafiği dolayısı ile kent merkezinde yeni alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. • Boyabat İlçe Merkezi ve Tarihi Orta Çarşı: Kastamonu ile Sinop kent merkezleri arasındaki geçiş güzergâhında Bölgenin Vezirköprü üzerinden Samsun'un iç bölgelerine bağlantı noktası üzerinde olması dolayısı ile Boyabat ilçesi değerli bir konuma sahiptir. Boyabat Kalesi, kent merkezinde Tarihi Orta Çarşı kilit kültürel unsurlardır. Bu noktada devam eden sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının tamamlanması alanın bütüncül deneyimi için elzemdir. • Pınarbaşı İlçe Merkezi: Kastamonu'nun doğa temelli turizm yatırımları ile cazibe noktası haline gelen Küre Dağları Milli Parkı'ndaki kilit kanyonlara ev sahipliği yapan Pınarbaşı ilçesi, Kastamonu merkez, Safranbolu ve Azdavay'dan gelen ana ulaşım güzergâhının buluşma noktası olarak stratejik bir öneme sahiptir. Buna karşın ilçe merkezi artan turizm hareketliliğinden faydalanacak görsel ve mekânsal düzenlemeden uzaktır. Bu alanda yapılacak düzenlemeler, yerel ekonominin canlanmasına hızlı bir şekilde etki edecektir. • Daday İlçe Merkezi: Geleneksel at ve doğal yaşam çiftlikleri ile öne çıkan Kastamonu'nun Daday ilçesi, 2023 yılında Sakin Şehirler (Cittaslow) Ağı'na dâhil olmuştur. Buna karşın, ilçe merkezi mekânsal ve görsel açıdan cazibeden uzaktır. Çok küçük bir alandan oluşan ilçe merkezinde bir düzenleme merkezin ekonomik hareketliliğine katkı sağlayacaktır. • Gerze İlçe Merkezi: Sinop'un Sakin Şehirler (Cittaslow) Ağı'na dâhil olan Gerze'nin ilçe merkezi sakin şehirler ağının yüksek algısından istenen düzeyde yararlanamamaktadır. İlçe merkezinde yapılacak bir düzenleme, merkezin ekonomik hareketliliğine katkı sağlayacaktır.		

12.30. Çavundur Bölgesindeki Termal Tesislerin Kapasite Artırımı

Proje Adı	Çavundur Bölgesindeki Termal Tesislerin Kapasite Artırımı		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
Ana Fikir	Kurşunlu İlçesi Çavundur Köyü'nde bulunan termal kaynaktan 54 °C sıcaklıkta 47 litre/saniye su çıkmaktadır. Gerede-Samsun (D100) Devlet Karayolu'na 1.5, Kurşunlu'ya 9, Çankırı'ya 90, Ankara'ya 160, İstanbul'a 407 km uzaklıktaki kaynak çevresinde ağırlıklı olarak bölgesel düzeyde hizmet sunan tesisler bulunmaktadır. Termal kaynaktan çıkan su, doğal sıcaklığı nedeniyle tüm ağırlı hastalıklarda, Alkalik özelliğine bağlı olarak içme kürleri şeklinde, sodyum iyonu içermesi nedeniyle de üst solunum yolları rahatsızlıklarında inhalasyon-aerosol tedavisi olarak kullanılabilir. Proje, bölgedeki termal kaynakların hizmet altyapısının iyileştirilmesi, günübirlik ve konaklama tesislerinin kapasitelerinin artırılması Tuz Mağarası, Ilgaz Dağı gibi bölgedeki diğer kilit turizm unsurları ile bağlantılarının kurularak bütüncül bir şekilde pazarlanması bileşenlerini kapsamaktadır.		

12.31. Sarı Ada'nın Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi

Proje Adı	Sarı Ada'nın Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Sinop kıyılarında Sarı Ada, Kara Ada, Tavşan Adası üç adacık bulunmaktadır. Bu adalarda insan yerleşimi yoktur. Proje, bu adalardan özellikle destinasyondaki kilit doğa turizmi unsurlarına yakınlığı ile dikkat çeken Sarı Ada'nın tamamlayıcı bir turizm unsuru olarak turizm arzına eklemlenmesini önermektedir. Ada, el değmemiş manzaraları ve dingin atmosferiyle eko-turizm ve kültürel faaliyetler için ideal bir ortam sunarken, doğa meraklıları ve otantik deneyimler arayan gezginler için de eşsiz bir kaçış imkânı sağlayacaktır. Geliştirme, doğal çevreyle uyumlu yürüyüş yolları, kentsel donatı unsurları, gözlem güverteleri ve dinlenme alanları da dâhil olmak üzere çevre dostu altyapı oluşturmaya odaklanacaktır. Koruma kullanım dengesi içinde minimum yapılaşma ile bir turizm deneyimi tasarlanacaktır. Ziyaretçiler adanın flora ve faunasını keşfedebilecek, kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılık gibi faaliyetlerde bulunabilecektir.		

12.32. Ayancık Çangal Tesislerinin Turizme Kazandırılması

Proje Adı	Ayancık Çangal Tesislerinin Turizme Kazandırılması		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Proje, Ayancık Çangal Tesisleri'nin eko-turizm, açık hava rekreasyonu ve kültürel deneyimleri harmanlayan canlı bir turizm destinasyonuna dönüştürülmesine odaklanmaktadır. Çangal bölgesinde yer alan tesisler, bölgenin zengin biyolojik çeşitliliğini ve kültürel mirasını sergilerken doğa meraklılarını ve macera arayanları çekme potansiyeline sahiptir. Girişim, mevcut altyapıyı iyileştirmeyi ve doğal çevreyle uyumlu yeni çevre dostu olanaklar yaratmayı öngörmektedir. Geliştirilmiş konaklama yerleri, yürüyüş parkurları, bisiklet yolları ve belirlenmiş kamp ve piknik alanları ziyaretçilere doğada rahat ve sürükleyici bir deneyim sunacaktır. Gözlem noktaları ve dinlenme noktaları, nefes kesici ormanlık manzaraları ve çeşitli yaban hayatını takdir etme fırsatları sağlayacaktır. Yürüyüş, kuş gözlemciliği ve orman terapisi gibi faaliyetler eko-turistlere hitap ederken, ziplining ve trekking gibi macera seçenekleri heyecan arayanları cezbedecektir. Eğitim turları ve atölye çalışmaları ziyaretçilere bölgenin doğal ve kültürel varlıklarını tanıttak, koruma ve sürdürülebilirlik konusunda farkındalığa katkı sağlayacaktır. Proje, çevre dostu enerji çözümleri, atık yönetimi ve çevreye duyarlı yapılanma dâhil olmak üzere tüm yönleriyle sürdürülebilirliği vurgulayacaktır. Yerel halkın katılımı, bölge sakinlerine turizm hizmetleri sunma, yerel ürünler satma ve tesis yönetimine katılma fırsatları sunarak projenin ayrılmaz bir parçası olacaktır. Bu yaklaşım, doğal bütünlüğü korurken bölge için ekonomik fayda sağlayacaktır. Bu proje, Ayancık Çangal Tesisleri'ni geliştirerek, çevrenin korunmasını destekleyen, yerel halkın katılımını sağlayan ve ziyaretçilere benzersiz deneyimler sunan sürdürülebilir turizm için bir model oluşturmayı amaçlamaktadır.		

12.33. Kalyoncu Deresi'nin Yeni Bir Yaşam Merkezine Dönüştürülmesi

Proje Adı	Kalyoncu Deresi'nin Yeni Bir Çekim Merkezine Dönüştürülmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Proje, Sinop kent merkezi Ordu mahallesindeki Kalyoncu Deresi'nin ıslah edilerek dere içinde oluşturulacak geniş kanal üzerinden deniz ile bağlantısının sağlanmasını, amatör teknelerin bu kanalda barınmasını, kanalın her iki yakasında yürüyüş yolları ve parklar ile Bölgenin yeni bir çekim merkezine dönüşümünü içeren kapsamlı çalışmaları içermektedir. Sinop kent merkezindeki mekânsal kullanımın mimari ve yasal kısıtlara bağlı olarak çok sınırlı olması, yeni yaşam alanları oluşturulması noktasında engeller oluşturmaktadır. Özellikle yüksek turizm sezonu olan yaz aylarında kent kendi nüfusunun çok üzerinde ziyaretçiyi ağırlamakta, kapasitenin üzerinde bir kullanım ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu durum gerek ziyaretçi memnuniyetini, gerekse kentteki yaşam kalitesini düşürmektedir. Kent merkezinin sıkışmış yarımada dışında çekim merkezi ihtiyacından hareketle önerilen proje hem kentlilere, hem de ziyaretçilere hitap edecektir.		

12.34. Sinop Ada Sülük Gölü'nün Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi

Proje Adı	Sinop Ada Sülük Gölü'nün Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Proje, Sinop Yarımadası üzerinde bulunan bir krater gölü özelliğindeki Sülük Gölü'nün yeniden canlandırılarak bir turizm unsuru haline dönüşümünü önermektedir. Günümüzde kurumuş ve eski önemini yitirmiş olan Sülük Gölü, yapılacak altyapı müdahalesi ile doğal güzelliğini ve jeolojik önemini öne çıkaran bir dönüşüme girecektir. Yarımadanın görece hareketliliğinin düşük olduğu kısımdaki bu alanın turizme kazandırılması mekânsal kısıtlar altındaki Sinop kent merkezi turizm destinasyonunun kullanım alanını genişletmesi noktasında önem arz etmektedir. Girişim, gölün hassas ekosistemini korurken ziyaretçi erişimini artırmak için yürüyüş yolları, gözlem güverteleri ve dinlenme alanları da dâhil olmak üzere çevre dostu altyapı geliştirmeyi amaçlamaktadır.		

12.35. Mehmet Akif Ersoy Anı Evi

Proje Adı	Mehmet Akif Ersoy Anı Evi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Mehmet Akif Ersoy Anı Evi projesi, İstiklal Marşı'nın yazarı ve Türk entelektüel ve kültürel tarihinin önde gelen isimlerinden Mehmet Akif Ersoy'un mirasını kutlayan canlı bir kültür ve eğitim merkezi özelliğindeki bir anı evi oluşturulmasını önermektedir. Kastamonu kent merkezinde bir tarihi yapının, anı evi olarak restorasyonu ve tasarımını içermektedir. Bu fikir, Mehmet Akif Ersoy'un hayatını, eserlerini ve içinde yaşadığı tarihsel bağlamı sergilemek üzere interaktif sergilerin ve dijital arşivlerin geliştirilmesini içermektedir. Bu özellikler, onun edebiyata, milliyetçiliğe ve entelektüel düşünceye katkılarını vurgulayarak sürükleyici bir deneyim sunacaktır. Ayrıca, anı evi eğitim programları, atölye çalışmaları ve şiir okumalarına ev sahipliği yaparak halkı Ersoy'un mirası ve bu mirasın çağdaş kültürle ilgisi ile ilgilenmeye davet edecektir. Proje, özenli bir koruma ve toplum katılımıyla, Mehmet Akif Ersoy Anı Evi'ni kültürel ve tarihi öneme sahip bir işaret haline getirmeyi ve fikirlerinin gelecek nesillerde yankılanmaya devam etmesini sağlamayı amaçlamaktadır.		

12.36. Karadeniz Sahillerinin Geleneksel Değerlerle Kurumsal Dönüşümü

Proje Adı	Karadeniz Sahillerinin Geleneksel Değerlerle Kurumsal Dönüşümü		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		X
Ana Fikir	Karadeniz Sahillerinin Geleneksel Değerlerle Kurumsal Dönüşümü projesi, Bölgenin 330 km.'lik Karadeniz kıyı şeridindeki az sayıdaki plajın yerel motifler ve kültürel öğeler ile yerel mirasla uyumlu olarak tasarlanmasını öneren bir kent estetiği projesidir. Kafe ve büfeler, soyunma kabinleri, WC gibi kalıcı olmayan fiziki plaj tesisleri, kıyı şeridindeki hâkim kültürü ve geleneksel mimariyi yansıtacak şekilde, ikonik ahşap cepheler, arduvaz çatılar ve bölgenin tarihi işçiliğinden esinlenen karmaşık oymalar içerecek şekilde tasarlanacaktır. Bu yaklaşım, sahil şeridi boyunca uyumlu ve kültürel açıdan önemli bir estetik yaratarak ziyaretçiler için yer duygusunu geliştirecektir. Doğal çevreyle daha fazla bütünleşmek için, büyük altyapı müdahaleleri gerektirmeyen ahşap izleme platformları ve yürüyüş yolları yerel nitelikteki malzemeler kullanılarak inşa edilecektir. Yerel ahşap ve taş da dâhil olmak üzere bu malzemeler sadece çevre dostu olmakla kalmayacak, aynı zamanda bölgeyle olan bağlantıyı da güçlendirecektir. Kastamonu ve Sinop'un dokuma ve ahşap oyma desenleri gibi geleneksel el sanatlarından elde edilen dekoratif unsurlar şezlong, şemsiye ve diğer kentsel donatı elemanları tasarımına dâhil edilecektir. Bu detaylar alanın görselliğini güzelleştirirken bölgenin kültürel zenginliğini de vurgulayacaktır. Kamusal alanlarda bölgenin tarih boyunca oynadığı rollere atıfta bulunan tarihi temalara da yer verilecektir. Bilgi panoları veya küçük sergiler ziyaretçileri bölgenin zengin geçmişi hakkında bilgilendirerek deneyime eğitici bir boyut katacaktır.		

12.37. Doğa Kültür Köyü'nün Canlandırılması

Proje Adı	Doğa Kültür Köyü'nün Canlandırılması		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Kastamonu Havalimanı'na ve kent merkezine 7'şer km. uzaklıkta Merkez Budamış Köyü mevkiinde konumlanan Doğa Kültür Köyü, 2007 yılında Kastamonu destinasyonunda sürdürülebilir kültürel turizmin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla kurulmuştur. 80 bin m² 'lik alanda bir açık hava müzesi hüviyeti taşıyan projeyle; çevre ilçelerdeki ayakta kalmış ahşap yapıların yerinden alınarak ya da aynı planda bu mekânda inşa edilerek turizme sunulması, ilin mimari yapı kültürünü ve doğal tabiat varlıklarını temsil etmesi, kentin turizm ekonomisine ivme kazandırması hedeflenmiştir. Hâlihazırda içerisinde İnebolu Evi, Tosya Bağ Evi, Serender, Cide Ahşap Cami, Kuleli Konak, Bezirhane, Su Değirmeni, Daday ahır ve ağıl, ambar, el sanatları evi, restoran binası, otel ile süs göleti profesyonel futbol kulüplerinin kullanımına yönelik olarak standart ölçülerde futbol sahasının bulunduğu alanın canlandırılarak turizm arzına daha etkin bir şekilde dâhil edilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.		

12.38. Kastamonu Şapka Müzesi ve Üretim Atölyesi: Geleneği ve Modernleşmeyi Onurlandırmak

Proje Adı	Şapka Müzesi ve Üretim Atölyesi: Geleneği ve Modernleşmeyi Onurlandırmak		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Kastamonu Şapka Müzesi ve Üretim Atölyesi, bölgenin zengin şapka yapım mirasını korumayı ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Şapka Devrimi'ndeki önemli rolünü kutlamayı amaçlamaktadır. Atatürk, 1925 yılında Kastamonu'ya yaptığı ziyaret sırasında, Türkiye'nin modernleşmesini simgeleyen Batı tarzı bir şapka giyerek Şapka Devrimi'ni başlatmıştır. Bu proje, bu tarihi reformun kültürel mirasını bölgeyi tanımlayan zanaatkarlık ile birleştirmektedir. Müze, geleneksel teknikler, malzemeler ve kültürel öneme ilişkin sergilerle Atatürk'ün reformlarının yanı sıra şapka yapımının tarihini de gözler önüne serecektir. Ziyaretçiler, interaktif ekranlar ve tarihi eserler aracılığıyla şapkanın kimlik ve modernleşme sembolü olarak geçirdiği dönüşüm hakkında bilgi sahibi olacaktır. Üretim atölyesi, yerel zanaatkarlar tarafından geleneksel şapka yapım tekniklerinin canlı gösterimini sağlayacak ve ziyaretçilere uygulamalı deneyimler sunacaktır. Atölye, zanaatın korunmasını çevre dostu uygulamalar ve yerel malzemelerle birleştirerek sektörü canlandıracak ve bölge zanaatkarlarını destekleyecektir. El yapımı şapkalar ve hediyelik eşyalar satılarak yerel ekonomiye doğrudan katkı sağlanacaktır. Proje, eğitim programları, kültürel etkinlikler ve sürdürülebilir uygulamalar aracılığıyla Kastamonu'yu kültür turizmi için bir merkez olarak konumlandıracaktır. Kastamonu Şapka Müzesi ve Üretim Atölyesi, tarih, miras ve zanaatkarlığın eşsiz bir karışımını kutlayacak, ekonomik büyümeyi teşvik edecek ve Türkiye'nin kültürel kimliğinin hayati bir yönünü koruyacaktır.		

12.39. Küre-i Nühas Maden Müzesi

Proje Adı	Küre-i Nühas Maden Müzesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Kastamonu'nun Küre ilçesi sahip olduğu bakır madeni yatakları dolayısı ile tarih boyunca bölgede hüküm süren medeniyetlerin, kavimlerin ve imparatorlukların sürekli ilgisini çekmiştir. Bulunan kayıtlar ve bulgular Paflagonyalılar döneminden bu yana Bölgede yerleşim olduğunu göstermektedir. İstanbul'un fethinde kullanılan toprakların bakırı Küre'den gitmiştir. Günümüzde İstanbul'da sergilenen toprakların bir kısmında "Küre-i Nühas" adı okunmaktadır. Osmanlıca bakır ocağı anlamına gelen Küre-i Nühas (Küre=ocak Nühas=bakır) ilçenin bugünkü isminin kaynağı olmuştur. Madencilik faaliyetlerinin sonlandırıldığı bölümde kurulması planlanan Küre-i Nühas Maden Müzesi, Küre bölgesinin zengin endüstriyel mirasını, özellikle de bakır madenciliği geçmişini yansıtarak ziyaretçilere bölgenin yüzyıllardır süregelen madencilik uygulamaları ve bunların yerel yaşam ve ekonomi üzerindeki etkileri hakkında fikir verecek bir kültür ve eğitim merkezi olarak hizmet verecektir.		

12.40. Turizm Yolları Altyapısının Geliştirilmesi

Proje Adı	Turizm Yolları Altyapısının Geliştirilmesi		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Amasra-Sinop Karadeniz Sahil Yolu İstanbul ve Avrupa'dan gelen E80 karayolunu Karadeniz'e bağlayan iki ana hattın, Zonguldak-Bartın-Amasra'ya kadar uzanan kuzey hattı Amasra'dan itibaren Kastamonu ve Sinop'un kuzey ilçelerini kapsayan 330 km'lik hat boyunca kesintiye uğramakta Sinop Merkezden itibaren Karadeniz Sahil Yoluna bağlanmaktadır. Karayolu ağındaki söz konusu eksiklik yalnızca turizm açısından değil diğer sektörleri de etkileyen önemli bir ulaşılabilirlik kısıtı getirmektedir. Bu yolun yapılması durumunda son yıllarda özel günlerde olağan üstü bir trafik yükü karşı karşıya kalan güney aksının da yükü azaltılmış olacaktır.		
	Pınarbaşı-Kerte-Cide Yolu Proje, Kastamonu'nun Küre Dağları Milli Parkı sınırları içinde en çok ziyaretçi alan doğa unsurları Horma ve Valla Kanyonları'na ev sahipliği yapan Pınarbaşı ilçesi ile ilin Karadeniz'deki kilit ilçesi Cide arasında uzanan zorlu karayolu bağlantısının turizm yolu olarak değerlendirilerek geliştirilmesini önermektedir. Söz konusu güzergâh üzerinde, yapımı 2023 yılında tamamlanmış bir dev salıncağa da ev sahipliği yapan Kerte Seyir Terası da bulunmakta olup Pınarbaşı-Cide ilçelerinin bağlanması Karadeniz ile Küre Dağları Milli Parkı arasındaki erişilebilirlik kısıtlarına bağlı olarak oluşan destinasyonlar arası kopukluk sorununa da önemli bir çözüm sunabilecektir.		
	Safranbolu-Pınarbaşı/Safranbolu-Daday Bağlantı Yolları Proje, Kastamonu'nun en kilit doğal varış noktası kanyonlar bölgesi (Pınarbaşı-Azdavay ilçeleri), doğal yaşam ve at çiftlikleri ile öne çıkan Daday ilçesi ile Dünya Mirası Safranbolu'yu birbirine bağlayan karayolunun turizm yolu olarak geliştirilmesini kapsamaktadır. Mevcut güzergâh son yıllarda iyileştirme çalışmalarına karşın, hızla gelişen söz konusu turizm destinasyonları arasında istenen ulaşım altyapı düzeyinin altındadır. Proje, güzergâhı turistler için daha güvenli ve daha erişilebilir hale getirmek için mevcut yol altyapısını iyileştirmeye odaklanacaktır. Bu kapsamda bakımlı şeritler, açık tabelalar ile güvenli bir seyahat deneyimi sağlanacaktır.		
	Çankırı Merkez-Yeraltı Tuz Şehri Yolu Çankırı'nın eşsiz ürünü ve ilk çekim noktası olan Tuz Mağarası son yıllarda yürütülen sistemli çalışmalar ile Yeraltı Tuz Şehri'ne dönüşüm sürecine girmiştir. Turistik Tuz Ekspresi olarak adlandırılan ve Ankara'dan Çankırı'ya turistik günübirlik tren seferlerinin başarıya ulaşmasındaki ana unsur olarak bu cazibesini adeta onaylamıştır. Çankırı kent merkezinden 18 kilometre mesafede konumlanan Yeraltı Tuz Şehri'ne giden yol asfalt olmakla birlikte tek gidiş-geliş ve düşük kalitede bir yol profili çizmektedir. Bunun yanında yol güzergâhında tabelalandırma, yönlendirme eksiklikleri de ayrıca iyileştirme ihtiyacı olan alanlar olarak dikkat çekmektedir. Bu proje, Merkez ile Yeraltı Tuz Şehri arasındaki 18 kilometrelik yolun standartlarının geliştirilmesini önermektedir.		

12.41. Sakin Şehir Gerze - Yeryüzü Pazarı

Proje Adı	Sakin Şehir Gerze - Yeryüzü Pazarı		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Yeryüzü Pazarı (Earth Market) hızlı, ayaküstü yemek alışkanlığına karşı alternatif olarak yöreye özgü yemekleri ve geleneksel tarım üretim biçimlerini teşvik eden Slow Food hareketinin bir uzantısı olarak ortaya çıkan; üretici ile tüketiciyi doğrudan, güvene dayalı bir zeminde buluşturmayı amaçlayan bir pazarlama modelidir. Yeryüzü Pazarları yerel, mevsimlik ve temiz ürünlerin doğrudan üreticisinden alınmasını teşvik ederken, üreticilerin kimyasalsız yöntemlerle üretim yapmasını destekleyerek tüketicilere taze ve sağlıklı gıdaya erişimini sağlar. Karadeniz kıyısındaki Gerze ilçesinde oluşturulacak Yeryüzü Pazarı projesi, ilçenin Sakin Şehir (Cittaslow) kimliğini destekleyici bir adım olacaktır. Bu kapsamda uluslararası bir marka olan Slow Food güvencesiyle, - Gerze'deki küçük üreticiler doğrudan satış yapabilecek, - Tüketici sağlıklı ve güvenilir gıdaya erişebilecek, - Yerel gıda sistemleri desteklenerek gıda güvenliği sağlanabilecek, - Üretici-tüketici arasındaki güven ilişkisi inşa edilebilecek, - Geleneksel üretim biçimleri, tohumlar, yemek kültürleri ve el sanatları korunarak yaşatılabilecektir. Özellikle yaz döneminde yoğun bir ziyaretçi trafiğine erişen Gerze'de, Yeryüzü Pazarı turist ve ziyaretçiler için de önemli bir çekim noktası haline gelecektir.		

12.42. Dıranaz Kış Çocuk Aktivite Merkezi (Soğuksu)

Proje Adı	Dıranaz Kış Çocuk Aktivite Merkezi (Soğuksu)		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Dıranaz Soğuksu Mevkii, Sinop-Boyabat karayolunun 47. kilometresinde, 1.345 metre rakımlı bir bölgedir. Alan, kış döneminde kar yağışı almakta, bölgesel düzeyde yoğun ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Buna karşın alanda herhangi bir aktivite altyapısı bulunmamaktadır. Dıranaz Kış Çocuk Aktivite Merkezi Projesi, büyük bir kış turizm merkezi yatırımının aksine, çocukları kış mevsiminin harikaları ile buluşturmayı amaçlayan, güvenli ve çocuk dostu bir ortamda ilgi çekici ve eğitici kış aktiviteleri sunan bir merkez olarak tasarlanmıştır. Merkezin kalbinde, her yaşta ve beceri düzeyinden çocuklar için özel olarak tasarlanmış bir kar parkı yer almaktadır. Parkta, düşük eğimli acemi kayak pistlerinin yanı sıra kızak ve snow tubing için ayrılmış bir alan da bulunacaktır. Kar tünelleri, iglolar ve kar inşa alanları gibi tasarımlar genç ziyaretçiler için cazibeyi artıracak, sıcak ve eğlenceli bir alan yaratacaktır. Daha soğuk veya sert havalar için merkezde sanat ve el sanatları, interaktif oyunlar ve hikâye anlatımı için alanlar içeren geniş bir kapalı oyun alanı bulunacaktır. Rekreasyon, eğitim ve aile odaklı deneyimler arasında bir denge sağlayan Dıranaz Kış Çocuk Aktivite Merkezi, Sinop'ta önemli bir kış destinasyonu olarak hizmet verecektir. Bölgenin aile dostu bir turizm merkezi olarak cazibesini artırırken, yerel toplulukları destekleyecek ve Soğuksu bölgesinin doğal güzelliğini tanıtacaktır.		

12.43. Nisi Göleti Rekreatyon Alanı

Proje Adı			
Nisi Göleti Rekreatyon Alanı			
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Proje, Sinop kent merkezinde bulunan Nisi Göleti'nin doğal güzelliğini yerel sakinlerin ve ziyaretçilerin eğlenip dinlenebilecekleri işlevsel ve erişilebilir bir alana dönüştürmeye odaklanmaktadır. Bölgenin doğal cazibesini tamamlayan huzurlu bir ortam sağlamayı ve aynı zamanda bir topluluk buluşma noktası olarak cazibesini artıran temel rekreasyon olanakları sunmayı amaçlamaktadır.		
	Proje kapsamında gölet çevresinde yürüyüş yolları oluşturularak ziyaretçilerin rahatça gezinmeleri ve manzaranın tadını çıkarmaları sağlanacaktır. Doğal ağaç örtüsünün gölgelediği çevre dostu masalar ve oturma yerleri içeren piknik alanları oluşturulacaktır. Bu alanlar, ailelerin ve arkadaşların açık havada yemek yemeleri ve sosyalleşmeleri için sıcak bir atmosfer sağlayacaktır.		
	Deneyimi geliştirmek için, göletin etrafındaki manzaralı noktalarda küçük izleme platformları inşa edilecek ve ziyaretçilerin sakin suyun tadını çıkarmasına ve yerel vahşi yaşamı gözlemlemesine olanak sağlanacaktır. Minimum inşaat ve çevreye sorunsuz bir şekilde uyum sağlayan malzemelerin kullanımı ile doğal çevrenin korunmasına odaklanılacaktır.		
	Temizlik ve düzeni korurken ziyaretçilerin konforunu sağlamak için çöp kutuları, tuvaletler ve oturma alanları gibi temel olanaklar kurulacaktır. Bu eklemeler, alanın kapsayıcı ve erişilebilir kalmasını sağlamak için çeşitli ziyaretçileri barındıracak şekilde tasarlanacaktır.		
	Bu proje, toplum için bir rekreasyon alanı sağlamanın basit ama etkili bir yolu olarak hizmet edecek, yerel sakinlerin yaşam kalitesini artırırken doğal çevrenin sorumlu bir şekilde kullanılmasını teşvik edecektir. Nisi Göleti Rekreatyon Alanı, sakin ve pratik bir inziva alanı sunarak, doğal alanların kamu kullanımı için korunmasının önemini vurgulayarak, rahatlama ve toplantılar için sevilen bir nokta haline gelecektir.		

12.44. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakıf Müzesi Modernizasyonu

Proje Adı	Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakıf Müzesi Modernizasyonu		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X		
Ana Fikir	Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakıf Müzesi, 2007 yılında 15. yüzyılın başlarında kurulan Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi'ndeki geç dönem Osmanlı sivil mimarlık örneklerinden Selamlık binasında hizmete açılmıştır. Anadolu'nun dört manevi direğinden biri olarak kabul edilen Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin mirasına adanan müzede Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı cami ve mescitlerden elde edilen tarihi eser niteliği kazanmış teberrükât eşyaları, tekke eşyaları ve 16-19. yüzyıllar arasına tarihlenen çini, taş, ahşap, maden eserler, Kur'an-ı Kerim ve hat levhalar, kitabeli asma kandiller, halılar, kilimler sergilenmektedir. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin özel eşyaları, dini-tarikat eşyaları ile Kastamonulu hattatlara ait hat eserleri de sergi envanterinde bulunmaktadır. Proje, kültürel ve manevi mirasını korurken çağdaş müzecilik standartlarını karşılamasını sağlayarak bu tarihi öneme sahip mekânı modernize etmeyi amaçlamaktadır. Mevcut durumda hizmet veren müze, kısıtlı kullanım alanında, tek yönlü bir iletişim modeli ile geleneksel müzecilik perspektifi ile etkin bir ziyaretçi deneyimi sunamamaktadır. Modernizasyon projesi gelişmiş müzecilik uygulamalarını, modern tesisleri ve interaktif sergileri entegre ederek ziyaretçi deneyimini geliştirmeyi ve müzeyi daha geniş bir kitle için ilgi çekici ve erişilebilir bir yer haline getirmeyi amaçlamaktadır. Ziyaretçi erişilebilirliği temel bir öncelik olacaktır. Müzeye engelsiz erişim sağlanarak engelli bireylerin sergilenen eserlerle tam olarak etkileşim kurabilmeleri temin edilecektir. Konferanslar, atölye çalışmaları ve kültürel etkinlikler için bir multimedya odasının dâhil edilmesi, toplum katılımını teşvik edecek ve müzenin önemi hakkında sürekli eğitim için bir platform sağlayacaktır.		

12.45. İnebolu'dan Polatlı'ya İstiklal Yolu - Kesintisiz Deneyimler

Proje Adı	İnebolu'dan Polatlı'ya İstiklal Yolu: Kesintisiz Deneyimler		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	
Ana Fikir	Tarihi İstiklal Yolu, milli mücadele yıllarında Karadeniz üzerinden gemilerle gelen cephanenin ve lojistik malzemenin cepheye naklinde aktif rol oynayan, İnebolu'dan, Kastamonu-Çankırı üzerinden Ankara'ya uzanan 340 km lik güzergâhtır. Söz konusu güzergâh önemine binaen aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığınca tarihi sit alanı olarak tescil edilmiştir. Aynı zamanda 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı kararı ile "İstiklal Yolu Tarihi Milli Park"ı olarak ilan edilmiştir. Milli mücadele yıllarında Kastamonu, Çankırı ve Ankara halkının yapmış olduğu kahramanlıkları, fedakârlıkları anmak ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla 2008 yılından itibaren Kastamonu tarafında (İnebolu-Küre-Seydiler-Kastamonu Merkez) ve 2009 yılından itibaren de Çankırı kısmında (Ayan-İkiçam-Doğdu Karakolu-Topalalının Hanı-Kıyısın-Üçoluk Karakolu) olmak üzere anma niteliğinde yürüyüşler organize edilmektedir. Yürüyüşlerin iller nezdinde parçalı olarak yapılması, organizasyonel zorluklar ve bütçe kısıtları dolayısı ile etkinliğin ulusal düzeyde istenen etkiyi sağlayamamış olduğu değerlendirilmektedir. Bu proje ile, İnebolu'dan Polatlı'ya uzanan bu kahramanlık yolunun, güzergah boyunca tarihe tanıklık eden tarihi yapıları ile birlikte bütüncül olarak değerlendirilerek, yıl boyu yürüyüş imkanı sunan bir trekking altyapısına dönüşümü, ara durakların altyapısının geliştirilmesi ve yol boyunca yürüyüş deneyimini destekleyecek bilgilendirme ve yönlendirme altyapısının hazırlanması önerilmektedir.		

12.46. Kuzey Anadolu Macera ve Açık Hava Aktivite Merkezleri

Proje Adı	Kuzey Anadolu Macera ve Açık Hava Aktivite Merkezleri		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
	X	X	X
Ana Fikir	Kuzey Anadolu Macera ve Açık Hava Aktivite Merkezleri projesi, Ankara ile Karadeniz arasında kalan geniş coğrafyada birçok sportif faaliyetin yapılma potansiyeli olan kilit noktalarda alternatif macera ve açık hava aktivitelerinin yapılabileceği merkezler kurulmasını böylece söz konusu noktaları açık hava etkinlikleri özel ilgi grupları için önde gelen varış noktaları olarak konumlandırmayı önermektedir. Bölgenin doğal manzaralarından ve macera potansiyelinden yararlanan proje fikri, hem eğlence hem de profesyonel özel ilgi alanlarına hitap eden çeşitli etkinliklerin bölgede sunulmasını amaçlamaktadır. Butik merkezler, kanyon geçişi, kampçılık, oryantiring, kaya tırmanışı, trekking, binicilik ve bisiklet gibi özel ilgi faaliyetleri için bölgede halihazırda tespit edilen ve oluşturulan rotaları etkinleştirecek, ihtiyaç duyulan yeni rotaları geliştirecektir. Bu faaliyetler, güvenlik ve erişilebilirliği sağlamak için özenle tasarlanmış yollar, dinlenme alanları, parkur ve manevralar, barınaklar da dâhil olmak üzere özel altyapı ile desteklenecektir. Yüksek kaliteli tesisler ziyaretçi deneyimini geliştirecek ve bölgeyi hem deneyimli maceracılar hem de açık hava sporlarına yeni başlayanlar için bir destinasyon haline getirecektir. Projenin kilit unsurlarından biri de profesyonel bir sertifikasyon merkezinin kurulmasıdır. Söz konusu tesis, ulusal ve uluslararası çatı örgütler ve federasyonlar ile iş birliği içinde yapılandırılmış eğitim programları sunarak katılımcıların temel beceri ve bilgileri edinmelerini sağlayacaktır. Tırmanma duvarları, simülasyon odaları ve modern eğitim araçlarıyla donatılan merkezler, teknik uzmanlık, güvenlik protokolleri ve ilk yardım konularını kapsayan sertifikalar sunacaktır. Deneyimli eğitmenler ve sektör uzmanları, eğitim ve öğrenim çıktılarında yüksek standartlar sağlayacaktır. Altyapı geliştirme ve profesyonel eğitime odaklanan proje, bölgenin macera turizmi pazarındaki profilini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Potansiyel alanlar, Ilgaz Dağı, Küre Dağları ve çevresi, Karadeniz kıyı şeridi olarak öngörülmektedir.		

12.47. Yaren Kültürünün Korunması ve Turizm Faaliyetlerine Entegrasyonu

Proje Adı	Yaren Kültürünün Korunması ve Turizm Faaliyetlerine Entegrasyonu		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
		X	
Ana Fikir	Yaren kültürünü özgün değerleri ile koruma ve turizm faaliyetlerine entegrasyon fikri, Çankırı'nın kültürel kimliğinin ayrılmaz bir parçasını oluşturan bu eşsiz kültür mirası ve geleneğin korunması etrafında şekillenmektedir. Yaren kültürü yalnızca yoldaşlık, hikâye anlatıcılığı ve sanatçılık gibi tarihi değerlerin bir yansıması değil, aynı zamanda paylaşılan deneyimler aracılığıyla toplulukları birbirine bağlayan yaşayan bir gelenektir. Proje, Yaren kültürünü özgünlüğünü koruyarak günümüzün ilgi odağı haline getirmek için fırsatlar yaratmayı öngörmektedir. Bu kapsamda müzik, şiir, hikâye anlatımı ve topluluk ritüellerinin ön plana çıktığı geleneksel yaren toplantıları yeniden canlandırılarak ilgi çekici ve sürükleyici bir deneyim sunulması öngörülmektedir. Proje, bu gelenekleri dijital arşivler, görsel-işitsel kayıtlar ve küratörlü sergiler gibi modern araçlarla belgeleyerek ve paylaşılarak, gelecek nesiller için erişilebilirliklerini sağlamayı amaçlamaktadır.		

12.48. Sinop Yat Limanı

Proje Adı	Sinop Yat Limanı		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Üç tarafı denizlerle çevrili ülkemizin en kuzeyinde yer alan Sinop, Karadeniz bölgesinin ortasında konumlanan tarihi ve doğal dokusu ile günümüze kadar koruna gelmiş denize tutunan bir destinasyon olarak dikkat çekmektedir. 2015 yılına kadar kurvaziye gemilerine ev sahipliği yapan Sinop Limanı, 2015-2021 yılları arasında uluslararası sorunlar ve akabinde pandemiye bağlı olarak gemi trafiğinde azalmalar yaşamış, 2022 yılı ile birlikte Rusya-Ukrayna savaşına rağmen yeniden hareketlenen Karadeniz kurvaziye pazarında yıl boyunca 15'ten fazla gemiye ev sahipliği yapmıştır. Akdeniz'de operasyonlarını yürüten kurvaziye gemilerinin Karadeniz'e açılan kilit limanı özelliğindeki Galataport İstanbul limanın devreye alınmasının ardından Karadeniz'de artacak kurvaziye turizmüne bağlı hareketliliklerin Sinop Limanı'na da büyük fayda sağlayacağı öngörülmektedir. Diğer yandan liman ve iskelelerin önemli bir olanak sağladığı diğer deniz odaklı turizm faaliyeti de kişisel gezi amaçlı tekne sahipliği olarak nitelendirilebilecek yat turizmi ya da yatçılık faaliyetleridir. Büyük bir potansiyel barındırmasına rağmen Karadeniz'e kıyısı bulunan diğer ülkelerin çeşitli boyutlarda 26 adet yat limanın bulunduğu coğrafyada ülkemiz kıyılarında henüz yat limanı bulunmamaktadır. Küçük ölçekli yatlar ihtiyaç duydukları bağlama hizmeti, çekme - atma hizmeti, sintine ve atık su alım hizmeti, karada kışlama hizmeti, elektrik, su temini ve bakım hizmetleri vb. hizmetleri liman ve balıkçı barınaklarında karşılayabilmektedir. Son yıllarda dünyada yaşanan küresel iklim değişiklikleri Karadeniz bölgesini de etkilemekte, özellikle yaz süreçlerinin uzamasına neden olmaktadır. Böylelikle Sinop'a olan turist ilgisi giderek artmakta ve destinasyon bir cazibe merkezi haline dönüşmektedir. Sinop'un doğa, deniz ve kültür turizmini bir arada sunma kapasitesi, turizmde çeşitlilik yaratma çabalarını desteklemektedir. Bu çerçevede, Ege ve Akdeniz kıyılarında yaygın olan yat turizmi, Sinop için de güçlü bir gelişim potansiyeli taşımaktadır. Karadeniz'de yolculuk yapan yatlar için Karadeniz'in en korunaklı doğal liman olma özelliği taşıyan Sinop'ta yapılması planlanan yatırım ile bir yandan deniz odaklı faaliyetlerin çeşitlendirilmesi sağlanırken diğer yandan Karadeniz kıyısında planlanan diğer yat limanlarını bağlayan bir merkez olacaktır. Sinop ili, doğal liman yapısı, tarihi kıyı yerleşimi ve sakin deniz yapısıyla Karadeniz'in en elverişli yatçılık noktalarından biri olmasına rağmen, bu potansiyeli değerlendirebilecek altyapıya sahip değildir. Mevcut durumda, Sinop'taki kıyı kullanımları büyük ölçüde balıkçılık faaliyetleriyle sınırlıdır ve bu alanlar yat turizmi için gerekli altyapıyı barındırmamaktadır. Barınak ve iskeleler, sınırlı kapasite ve düşük hizmet seviyesi nedeniyle yatlara uzun süreli ev sahipliği yapamamaktadır. Özellikle uluslararası standartlarda elektrik, su, atık alımı, bakım-onarım ve güvenlik hizmetlerinin sağlanamaması, potansiyel yat sahibi ve kullanıcılarının bölgeye yönelmesini engellemektedir. Ayrıca, Sinop'ta turizm sektörü mevsimsellik etkisi altında kısıtlı bir faaliyet alanına sahiptir. Yaz aylarının dışındaki dönemlerde turistik hareketlilik oldukça zayıftır. Bu da turizm gelirlerinin yıl geneline yayılmamasına ve istihdamın süreklilik arz etmemesine yol açmaktadır. Yat limanı yatırımı ise, yatçılığın sezon dışı dönemlerde de devam edebilmesi sayesinde turizm döngüsünü 12 aya yayma potansiyeline sahiptir. Sonuç olarak, Sinop'ta yat limanı eksikliği; turizm gelirlerinin düşük kalmasına, kıyı potansiyelinin yeterince değerlendirilememesine ve bölgenin uluslararası turizm ağlarına entegre olamamasına neden olmaktadır. Bu kapsamda hayata geçirilecek yat limanı yatırımı, yalnızca fiziksel bir altyapı projesi değil, aynı zamanda bölgesel kalkınmayı tetikleyecek stratejik bir açılım olarak değerlendirilmelidir.		

Proje Adı	Sinop Yat Limanı		
Uygulama Bölgesi	Kastamonu	Çankırı	Sinop
			X
Ana Fikir	Yat Limanı Kurulumu ve İşletilmesi: Sinop ilinin kıyı ve deniz turizmi potansiyelini etkin şekilde değerlendirebilmesi için hayata geçirilmesi gereken en önemli yatırımlardan birisi çağdaş normlara uygun bir yat limanı projesidir. Bu yatırım; bölgenin yat turizmi altyapı eksikliklerini gidermeyi, turizm sezonunu genişletmeyi, ulusal ve uluslararası yat turizmi ağlarına entegrasyonu sağlamayı ve yerel ekonomiye yüksek katma değer sunmayı amaçlamaktadır. 1. Etap – Planlama ve Yer Seçimi Bu aşamada, yat limanı için uygun lokasyon tespit edilmiş olup, seçilen alanın denizel ve kıyısız özellikleri detaylı olarak incelenmiştir. Alan, doğu ve güney rüzgârlarına karşı korunaklı yapısıyla doğal liman özelliği göstermekte ve yat bağlama için elverişli derinlik sunmaktadır. Projenin çevresel etki değerlendirmesi (ÇED), mülkiyet analizleri ve imar planlarına entegrasyonu bu etapta gerçekleştirilmelidir. 2. Etap – Altyapı İnşaatları Yat limanının korunaklı hale getirilmesi için gerekli yapılar inşa edilecektir. Bu yapıların, hem özel yatlar hem de günübirlik gezi tekneleri için farklı boyut ve tipte teknelere hizmet verecek kapasitede olması hedeflenmektedir. Aynı zamanda su, elektrik, yakıt ikmal üniteleri gibi temel altyapılar da bu etapta kurulacaktır. 3. Etap – Üstyapı ve Teknik Tesisler Bu aşamada, bakım-onarım alanları (çekek yerleri), atık alım tesisleri, idari birimler, güvenlik altyapısı ve yangın söndürme sistemleri kurulacaktır. Teknik personel için sosyal tesisler ile yat sahiplerine ve kullanıcılarına yönelik hizmet alanları (duş, çamaşırhane, teknik destek odaları) da planlanmıştır. 4. Etap: Sosyal ve Ticari Tesislerin Kurulumu Yat limanının sadece bir denizcilik altyapısı değil, aynı zamanda sosyal yaşamı canlandıran bir cazibe merkezi olarak kente değer katabilmesi için dördüncü etapta sosyal ve ticari alanların kurulması öngörülmektedir. Bu etap, kullanıcı deneyimini zenginleştirmeye ve limanı hem denizciler hem de kent sakinleri için çekim noktası haline getirmeye odaklanmaktadır. 5. Etap – Ulusal ve Uluslararası Tanıtım ve Ağa Entegrasyon Yat limanının yalnızca fiziksel bir yatırım olarak kalmaması, aynı zamanda deniz turizmi ağlarına entegre olmuş bir destinasyon haline gelmesi, projenin sürdürülebilir başarısı açısından kritiktir. Bu nedenle beşinci etap, pazarlama ve iş birliği odaklı stratejik bir evre olarak tasarlanmıştır. Uluslararası yatçılık fuarlarına, turizm tanıtım etkinliklerine ve denizcilik kulüplerinin toplantılarına aktif katılım sağlanarak, Sinop Yat Limanı'nın görünürlüğü artırılacaktır. Proje, Karadeniz'e kıyısı bulunan ülkelerle iş birlikleri geliştirerek bölgesel "Karadeniz Yat Rotası"nın önemli bir halkası olarak konumlandırılması için çalışmalar yürütülecektir.		

13. REFERANSLAR

- Alaeddinoğlu, F. & Rol, S. (2020). Covid-19 pandemisi ve turizm üzerindeki etkileri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 233-258.
- Bahar, O.ve İlal, N. Ç. (2020). Koronavirüsün (Covid-19) turizm sektörü üzerindeki ekonomik etkileri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 125-139
- Borkmann, V., Klein, S., Lambertus, J., & Rief, S. (2016). Geleceğin Otel Binası 2052. Fraunhofer Institut für Arbeits-wirtschaft und Organisation.
- Çankırı İl Müdürlüğü Kültür ve Turizm (2024). *Resmi Web Sitesi*. <https://Çankırı.ktb.gov.tr>. adresinden alındı: 23.04.2024
- Çankırı Valiliği (t.y.). *Resmi Web Sitesi*. <http://www.Çankırı.gov.tr>. adresinden alındı: 23.04.2024
- Çavuşgil Köse, B., & Uca Özer, S. (2013). Demografik Değişimler ve Turizm Pazarlamasına Yansımaları. Doç. Dr. Şule Aydın Tükeltürk & Doç. Dr. Mustafa Boz (Der.), *Turizmde Güncel Konu ve Eğilimler* içinde (ss. 271-288). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çetinkaya, Ö., Özer, Y., Altuner, G. K. (2020). Covid 19 sürecinde turistik seyahat risk algısı ve hijyen güvenlik algısının değerlendirilmesi. *Turizm ve Rekreasyon*, 2 (2), 78-83.
- Türkiye Kültür Portalı (t.y.). *Sinop*. <https://www.kulturportali.gov.tr/Türkiye/sinop>. adresinden alındı: 13.05.2024.
- Ekonomi ve Dış Politika Araştırmaları Merkezi (EDAM) (2024). *Türkiye için Bir Rekabetçilik Endeksi 2023*. Erişim adresi: https://edam.org.tr/Uploads/Yukleme_Resim/pdf-17-05-2024-13-07-48.pdf. tarihinde: 01.06.2024
- Kastamonu Valiliği. (t.y.). *Resmi Web Sitesi*. <http://www.kastamonu.gov.tr>. adresinden alındı: 23.04.2024
- Kastamonu İl Müdürlüğü Kültür ve Turizm (2015). *Kastamonu Şehir Rehberi*. Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kastamonu.
- Kastamonu İl Müdürlüğü Kültür ve Turizm (2024). *Resmi Web Sitesi*. <https://kastamonu.ktb.gov.tr>. adresinden alındı: 23.04.2024
- KUZKA (2011). *Turizm Eylem Planı*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- KUZKA (2013a). *Bölgemiz*. <https://www.kuzka.gov.tr/bolgemiz.asp>. adresinden alındı: 01.05.2024
- KUZKA (2013b). TR82 Bölge Planı, 2014-2023. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024.
- KUZKA (2013c). *TR82 Bölgesi Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi*. Retrieved from: <https://www.kuzka.gov.tr>. on: 28.04.2024.
- KUZKA (2014). TR82 Bölgesi 3 Yıldız Küme Analizi Çalışması. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024.
- KUZKA (2016a). *TR82 Düzey II Bölgesi İlçe Stratejileri*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- KUZKA (2016b). TR82 Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporu. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024.

- KUZKA (2020). *Covid-19 Ekonomik Sosyal Etkileri Analizi, Çankırı*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- KUZKA (2021a). *Türkiye Potansiyel Karavan Alanları Saha Tespit Raporu*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- KUZKA (2021b). *İlgaz Dağı Turizm Ortak Vizyon Raporu (2020-21)*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- KUZKA (2023). *Kastamonu Turistik Beklenti ve Memnuniyet Araştırması*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- KUZKA ve BAKKA (2021). *Küre Dağları Milli Parkı ve Çevresinde Bisiklet Spor ve Turizmi Kapsamında Mevcut Durum Değerlendirmesi ve Öneriler Raporu*. <https://www.kuzka.gov.tr>. adresinden alındı: 28.04.2024
- Bakanlık Tarım Bakanlığı ve Ormanlık Genel Müdürlüğü Ormanlık Bakanlığı (2021). *2020 Türkiye Orman Varlığı. [2020 Türkiye Orman Varlığı]* adresinden alındı: <https://www.ogm.gov.tr/tr/ormanlarimiz/Turkiye-Orman-Varligi>. Açık: 08.10.2024
- Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2024). *Korunan Alanlar*. <https://www.tarimormn.gov.tr/DKMP>. adresinden alındı: 13.06.2024
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024a). *Turizm İstatistikleri*. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>. adresinden alındı: 22.05.2024
- Bakanlık Kültür ve Turizm (2024b). *Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezleri*. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9669/kultur-ve-turizm-koruma-ve-gelisim-bolgeleri-ve-turizm-merkezleri.html>. adresinden alındı: 23.05.2027
- Bakanlık Kültür ve Turizm (t.y.(a)). *Çankırı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Bakanlık Kültür ve Turizm (n.d.(b)). *Kastamonu*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Bakanlık Kültür ve Turizm, Müşavirlik Basın ve Halkla İlişkiler (2022). *2028 Yılında Türkiye'nin Hedefi 120 Milyon Turist, 100 Milyar Dolar Gelir*. <https://basin.ktb.gov.tr/TR-311800/2028-yilinda-Turkiye39nin-hedefi-120-milyon-turist-100-milyar-dolar-gelir.html>. adresinden alındı: 29.05.2024
- Kültür ve Turizm Bakanlığı , Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2024). *İllere Göre Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistiği*. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-istatistigi.html>. adresinden alındı: 29.05.2024
- Bakanlık Kültür ve Turizm, Tanıtma Genel Müdürlüğü (2010). *Sinop Broşürü*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara
- MTA Genel Müdürlüğü, Enerji Hammadde Etüt ve Arama Dairesi Başkanlığı. (2010). *Çankırı-Merkez-Balıbağı ÇMB-2010/10 Sıcak Su Yok Raporu*. Ankara, Türkiye: MTA Genel Müdürlüğü.
- Resmi Gazete (2006). *Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun*. Erişim adresi: [www.https://resmigazete.gov.tr](https://resmigazete.gov.tr). on: 28.05.2024
- Resmi Gazete (2024). *Arama*. Erişim adresi: [www.https://resmigazete.gov.tr](https://resmigazete.gov.tr). on: 23.05.2024
- Cumhurbaşkanlığı of the Republic of Turkey, Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2024). *İkinci Kalkınma Planı Üzerine (2024-2028)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-İkinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_11122023.pdf. adresinden alındı: 20.05.2024
- Şengel Ü, Genç K, Işkin M, Ulema Ş, Uzut İ. (2020). Turizmde "Sosyal Mesele" Mümkün mü? Kamp ve Karavan Turizmi Bağlamında Bir Değerlendirme. *Turkish Studies (Electronic)*, 15 (4), 1429-1441.
- Sinop Valiliği (n.d.). *Resmi Web Sitesi*. <http://www.sinop.gov.tr>. adresinden alındı: 23.04.2024

- Sinop İl Müdürlüğü Kültür ve Turizm (2024). *Resmi Web Sitesi*. Erişim adresi: <https://sinop.ktb.gov.tr>. Erişim tarihi: 23.04.2024
- Teknik Rapor (2023a). *Turizm Değer Zinciri Analizi* (Sinop'taki Ana Sektörlerin Rekabet Gücünün Artırılması için Teknik Destek).
- Teknik Rapor (2023b). *Literatür Tarama Raporu* (Sinop'taki Ana Sektörlerin Rekabet Gücünün Artırılması için Teknik Destek).
- Teknik Rapor (2023c). Benzer Coğrafyalardan Uluslararası Kıyaslama Çalışması (Sinop'taki Ana Sektörlerin Rekabet Gücünün Artırılması için Teknik Destek).
- Türk Patent Enstitüsü (2024). *Türkiye'nin Coğrafi İşaretleri*. <https://ci.turkpatent.gov.tr/>. adresinden alındı: 27.05.2024
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024a). *İkamet Ülkelerine Göre Çıkış Yapan Ziyaretçi Sayısı*. <https://www.tuik.gov.tr>. adresinden alındı: 11.06.2024
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024b). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*. <https://www.tuik.gov.tr>. adresinden alındı: 16.05.2024
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024c). *Turizm Geliri ve Kişi Başı Ortalama Harcama*. Erişim adresi: www.tuik.gov.tr,on: 02.06.2024.
- Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) (2023). *Sinop Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2011). *2030'a Doğru Turizm, Küresel Genel Bakış*. Dünya Turizm Örgütü, Madrid, İspanya.
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2015). *Tourism Highlights, 2015 Edition*, Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2016). *Tourism Highlights, 2016 Edition*, Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2017). *Tourism Highlights, 2017 Edition*, Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2018). *Tourism Highlights, 2018 Edition*, Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2019a). *Tourism Highlights, 2019 Edition*, Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2019b). *Dünya Turizm Barometresi*. Dünya Turizm Örgütü, 16(3), 1-5, Madrid.
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2020). *Tourism Highlights, 2020 Edition*, Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2023). *International Tourism Highlights, 2023 Edition; The Impact of COVID-19 on Tourism (2020-2022)*. Erişim adresi: <https://www.unwto.org.tr>, tarihinde: 25.05.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2024). *Uluslararası Turizm 2024'te Pandemi Öncesi Seviyelere Ulaşacak*. <https://www.unwto.org/news/international-tourism-to-reach-pre-pandemic-levels-in-2024>. adresinden alındı: 09.06.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (t.y.(a)). *Genel Sekreter'in Turizm Politika Özeti ve COVID-19*. Erişim adresi: <https://www.unwto.org/tourism-and-Covid-19-unprecedented-economic-impacts>. on: 01.06.2024
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (t.y.(b)). *Turizm Veri Gösterge Tablosu*. <https://www.unwto.org/unwto-tourism-dashboard>. adresinden alındı: 10.06.2024

TR82 Bölgesi

Turizm Master Planı

**T.C. KUZEY ANADOLU
KALKINMA AJANSI**
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Miğirici Plazası, Çiğdem Fikirhanın Binası, Kastamonu

Kuzeykent Mahallesi Kayın Sokak No: 9 37150 Kastamonu
T. +90 366 212 58 52 • F. +90 366 212 58 55

TC_KUZKA TOKUZKA tc_kuzka TOKUZKA

www.kuzka.gov.tr